

*Організаційно-управлінські, економічні, психолого-педагогічні аспекти
забезпечення діяльності Єдиної державної системи цивільного захисту (ЄДСЦЗ)*

**ЧЕРКАСЬКИЙ ІНСТИТУТ ПОЖЕЖНОЇ БЕЗПЕКИ ІМЕНІ ГЕРОЇВ ЧОРНОБИЛЯ
НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ УКРАЇНИ**

**ФАКУЛЬТЕТ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ ТА УПРАВЛІННЯ
КАФЕДРА ЕКОНОМІКИ ТА УПРАВЛІННЯ**

***Організаційно-управлінські, економічні, психолого-
педагогічні аспекти забезпечення діяльності
Єдиної державної системи цивільного захисту (ЄДСЦЗ)***

МАТЕРІАЛИ

***I Всеукраїнської науково-практичної конференції
курсантів, студентів, ад'юнктів та здобувачів***

11 березня 2016 року

м. Черкаси

**Організаційно-управлінські, економічні, психолого-педагогічні аспекти
забезпечення діяльності Єдиної державної системи цивільного захисту (ЄДСЦЗ)**

УДК 365.13:658

О-64

Редакційна колегія:

Тищенко О. М. - в. о. проректора Національного університету - начальника Черкаського інституту пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля Національного університету цивільного захисту України, к. т. н., професор;

Мосов С. П. - директор навчально-наукового центру підготовки НПК Державного університету телекомунікацій, Заслужений діяч науки і техніки України, лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки, д. військ. н., професор;

Грибенюк Г. С. - професор кафедри психології та педагогіки Черкаського інституту пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля Національного університету цивільного захисту України, д. психол. н., професор;

Чубіна Т. Д. - професор кафедри гуманітарних наук та іноземних мов Черкаського інституту пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля Національного університету цивільного захисту України, д. і. н., професор;

Кришталь Т. М. - завідувач кафедри економіки та управління Черкаського інституту пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля Національного університету цивільного захисту України, д. е. н., доцент;

Соболь О. М. - начальник кафедри управління та організації діяльності у сфері цивільного захисту Національного університету цивільного захисту України, д. т. н., с. н. с.;

Корнієнко М. В. - професор кафедри адміністративної діяльності ОВС та економічної безпеки Одеського державного університету внутрішніх справ, к. ю. н., доцент;

Гора В. А. - начальник факультету цивільного захисту та управління Черкаського інституту пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля Національного університету цивільного захисту України, к. пед. н.;

Шапошникова В. М. - голова циклової комісії терапевтичних дисциплін Черкаського медичного коледжу, к. мед. н.;

Поздєєв А. В. - начальник кафедри цивільного захисту та медицини катастроф Черкаського інституту пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля Національного університету цивільного захисту України, к. т. н.;

Білека Ю. М. - доцент кафедри економіки та управління Черкаського інституту пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля Національного університету цивільного захисту України, к. ю. н., доцент.

Організаційно-управлінські, економічні, психолого-педагогічні аспекти забезпечення діяльності Єдиної державної системи цивільного захисту (ЄДСЦЗ): Матеріали I Всеукраїнської науково-практичної конференції курсантів, студентів, ад'юнктів та здобувачів. – Черкаси: ЧІПБ імені Героїв Чорнобиля НУЦЗ України, 2016. – 254 с.

Матеріали збірника присвячені актуальним проблемам організаційно-управлінського, економічного та нормативно-правового забезпечення діяльності органів управління та підрозділів Єдиної державної системи цивільного захисту. У публікаціях досліджуються: організаційно-управлінські аспекти забезпечення діяльності ЄДСЦЗ; психолого-педагогічні та медичні аспекти забезпечення діяльності ЄДСЦЗ; організація фінансового та матеріально-технічного забезпечення ЄДСЦЗ; нормативно-правове регулювання діяльності суб'єктів ЄДСЦЗ; документаційне забезпечення управлінської діяльності ЄДСЦЗ.

Рекомендовано до друку Вченою радою Черкаського інституту пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля Національного університету цивільного захисту України
(протокол № 6 від 04 березня 2016 р.)

Дозволяється публікація матеріалів збірника у відкритому доступі експертною комісією інституту з питань таємниці
(протокол № 11 від 12 лютого 2016 р.)

Шановні учасники конференції!

Щиро вітаю Вас із нагоди відкриття I Всеукраїнської науково-практичної конференції курсантів, студентів, ад'юнктів та здобувачів «Організаційно-управлінські, економічні, психолого-педагогічні аспекти забезпечення діяльності Єдиної державної системи цивільного захисту (ЄДСЦЗ)». Тематичні напрями роботи секцій конференції сформовані з урахуванням теоретичних і практичних питань сфери цивільного захисту.

Нині в країні вкрай необхідним є забезпечення належного функціонування системи захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру, для забезпечення мінімізації збитків від НС. Надійне та своєчасне організаційно-управлінське, нормативно-правове, фінансове та матеріально-технічне, психолого-педагогічне та медичне забезпечення заходів цивільного захисту є однією з основних умов якісного проведення аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт. Проведення нашої конференції є важливою складовою становлення та розвитку Єдиної державної системи цивільного захисту України та взаємодії її суб'єктів.

Бажаю учасникам конференції плідної співпраці, активного обміну науковими доробками та досвідом. Сподіваюся, що цікаві та інформативні доповіді сприятимуть жвавій науковій дискусії та допоможуть систематизувати нові знання, розробити інноваційні пропозиції, які сприятимуть вирішенню складних та важливих завдань, що стоять перед ЄДСЦЗ.

В. о. проректора Національного університету –
начальника Черкаського інституту пожежної
безпеки імені Героїв Чорнобиля НУЦЗ України,
кандидат технічних наук, професор

О. М. Тищенко

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ 1. Організаційно-управлінські аспекти забезпечення діяльності ЄДСЦЗ

<i>Кришталь Д. О., Кухаренко О. І., Тищенко О. М.</i> АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ДЕРЖАВНОЇ АНТИКОРУПЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ В ПІДРОЗДІЛАХ ДСНС УКРАЇНИ	10
<i>Андрієнко М. В., Мосов С. П.</i> ЕФЕКТИВНІСТЬ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ СФЕРОЮ ПОЖЕЖНОЇ БЕЗПЕКИ: КОНЦЕПТУАЛЬНИЙ ПІДХІД ДО ОЦІНЮВАННЯ.....	13
<i>Анісімов С. А., Саміло А. В.</i> ПОНЯТТЯ ПРО УПРАВЛІННЯ В НАДЗВИЧАЙНІЙ СИТУАЦІЇ	16
<i>Богун Л. В., Чубіна Т. Д.</i> ІСТОРИЧНІ ПЕРЕДУМОВИ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНІ ЗАСАДИ ПІДГОТОВКИ ОСОБОВОГО СКЛАДУ ЛЬВІВСЬКОГО ПОЖЕЖНО-ТЕХНІЧНОГО УЧИЛИЩА ДО ОЛІМПІЙСЬКІЙ ІГОР В 1980 РОЦІ	17
<i>Бондар А. Г., Чубань В. С.</i> АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ З ГАЗОПОСТАЧАННЯ І ГАЗИФІКАЦІЇ	19
<i>Верещак А. О., Чубіна Т. Д.</i> ШЛЯХИ ПОКРАЩЕННЯ ПРОПАГАНДИСТСЬКОЇ РОБОТИ ЗА ДОПОМОГОЮ ЗАСОБІВ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ	21
<i>Галайчук О. О., Купчак М. Я.</i> СТРАТЕГІЧНІ ЦІЛІ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ ЄДИНОЇ ДЕРЖАВНОЇ СИСТЕМИ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ	23
<i>Гапончук М. І., Яковчук Р. С.</i> МЕТА ТА ЗАВДАННЯ ФУНКЦІОНАЛЬНОЇ ПІДСИСТЕМИ ЄДС ЦЗ У ВІЙСЬКОВІЙ СФЕРІ	25
<i>Льїн С. В.</i> ПЕРСПЕКТИВИ ТА ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ЗАПРОВАДЖЕННЯ ІНТЕРНЕТ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОЦЕС ПАСПОРТИЗАЦІЇ ПОТЕНЦІЙНО-НЕБЕЗПЕЧНИХ ОБ'ЄКТІВ	26
<i>Калямис П. Р., Гонтар З. Г.</i> ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНФОРМУВАННЯ НАСЕЛЕННЯ У СФЕРІ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ	28
<i>Коротяєв С. І., Чубіна Т. Д.</i> СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНА РОБОТА В ПІДРОЗДІЛАХ ДСНС УКРАЇНИ: ОСНОВНІ НАПРЯМКИ ТА ЗАВДАННЯ.....	29
<i>Кравців С. Я., Соболев О. М.</i> АНАЛІЗ ІСНУЮЧИХ ПІДХОДІВ ДО УДОСКОНАЛЕННЯ ФУНКЦІОНУВАННЯ ПІДСИСТЕМИ РЕАГУВАННЯ НА ПОЖЕЖІ	31
<i>Кубаєнко А. В.</i> СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ В УКРАЇНІ	32
<i>Кучер Ю. М., Чупанова Д. О.</i> ОСНОВНІ НАПРЯМКИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ	35
<i>Мазур В. С., Кришталь Т. М.</i> СТРУКТУРА СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ПІД ЧАС ЛІКВІДАЦІЇ НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ.....	37
<i>Павлюк Т. Р., Міллер О. В.</i> НОВІТНІ ТЕХНОЛОГІЇ У РОБОТІ ІЗ ЗАСОБАМИ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ ПРИ ЗАПОГАННІ НАДЗВИЧАЙНИМ СИТУАЦІЯМ.....	38
<i>Сай І. О., Чубіна Т. Д.</i> СУЧАСНІ ФОРМИ ПРОТИПОЖЕЖНОЇ ПРОПАГАНДИ: ЗАГАЛЬНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ.....	40
<i>Семиз С. С., Дулгерова О. М.</i> РОЛЬ ТА ЗНАЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ У ПІДВИЩЕННІ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ СЛУЖБИ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ	43
<i>Трухан О. В.</i> ФУНКЦІЇ СЛУЖБИ ПЕРСОНАЛУ В УПРАВЛІННІ БЕЗПЕКОЮ	45
<i>Усов Д. В.</i> ПРОБЛЕМА ДОВІРИ ТА СПРАВЕДЛИВОСТІ В КОНТЕКСТІ ІДЕЇ СУСПІЛЬНОЇ УГОДИ.....	47
<i>Худорожков Є. В., Таран Є. О.</i> ДЕЯКІ АСПЕКТИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РАДІАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ В УКРАЇНІ.....	50
<i>Худорожков Є. В., Таран Є. О.</i> ОРГАНІЗАЦІЯ РОБОТИ МЕДИЦИНИ КАТАСТРОФ У ДЕРЖАВНІЙ АВАРІЙНО-РЯТУВАЛЬНІЙ СЛУЖБІ.....	50

**Організаційно-управлінські, економічні, психолого-педагогічні аспекти
забезпечення діяльності Єдиної державної системи цивільного захисту (ЄДСЦЗ)**

Чичулін В. М., Кришталь Т. М. ЗНАЧЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ЕТИКИ В ДІЯЛЬНОСТІ СПІВРОБІТНИКІВ ДСНС УКРАЇНИ.....	51
Шевченко І. І. РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ВПРОВАДЖЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ДОСЛІДЖЕНЬ МАТЕРІАЛІВ МІЖНАРОДНИХ СТАНДАРТІВ ДЛЯ ВІДПОВІДНОСТІ ОРГАНІЗАЦІЙНО-УПРАВЛІНСЬКИХ АСПЕКТІВ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ ВИМОГАМ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ СИСТЕМИ ТЕХНІЧНОГО РЕГУЛЮВАННЯ.....	54
Яковенко А.С., Міненко О. В. ОРГАНІЗАЦІЯ ДІЯЛЬНОСТІ ЄДИНОЇ ДЕРЖАВНОЇ СИСТЕМИ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ	55

СЕКЦІЯ 2. Психолого-педагогічні та медичні аспекти забезпечення діяльності ЄДСЦЗ

Бевзенко А. В., Ніколаєску І. О. ОЗНАЙОМЛЕННЯ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З ОСНОВАМИ БЕЗПЕКИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ.....	58
Блащук Т. С., Ротар В. Б. ФОРМУВАННЯ ПРАВОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ІЗ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ.....	60
Борисенко В. М. ЕМОЦІЙНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ	62
Вараниця А. Ю., Філіпчук А. І., Юрченко К. М. ОСОБЛИВОСТІ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ СПІВРОБІТНИКІВ ДСНС УКРАЇНИ	63
Верещак В. О., Чубіна Т. Д. ПАТРІОТИЧНЕ ВИХОВАННЯ МОЛОДІ ЯК ЗАПОРУКА ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНО СВІДОМИХ КАДРІВ.....	65
Вержаковська Л. О., Мукомел С. А. ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ПРОФЕСІЙНОГО САМОРОЗВИТКУ МАЙБУТНІХ ПСИХОЛОГІВ.....	66
Вишняк О. В., Мохнар Л. І. МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ДІАГНОСТИКИ ТА КОРЕКЦІЇ ПТСР РЯТУВАЛЬНИКІВ.....	69
Гаркавий В. В. ПЕДАГОГІЧНІ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНІ АСПЕКТИ ПІДГОТОВКИ МЕДИЧНИХ ФАХІВЦІВ.....	70
Герасименко Р. І., Черненко О. М. АСПЕКТИ ДІЛОВОГО СПІЛКУВАННЯ В ПРАКТИЧНІЙ СФЕРІ ТА ЇХ СОЦІАЛЬНО – ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ.....	72
Голота В. В., Чубіна Т. Д. МЕТОДИКА НАВЧАННЯ ПРАВИЛ ПОЖЕЖНОЇ БЕЗПЕКИ В МОЛОДШОМУ ШКІЛЬНОМУ ВІЦІ.....	74
Гулевата А. В. МОТИВАЦІЙНО-ОБУМОВЛЕНЕ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ ПОЖЕЖНО-ТЕХНІЧНОГО СПРЯМУВАННЯ	77
Джулай В. О., Гора В. А. ДЕЯКІ МОРАЛЬНІ ЯКОСТІ МЕДИЧНОГО ПРАЦІВНИКА.....	79
Дубович М. П., Сідей О. С., Грибенюк Г. С., ПСИХОЛОГІЧНА ПІДГОТОВКА ЯК ПРОЦЕС УПРАВЛІННЯ	81
Зарицька В. В. САМОРЕГУЛЯЦІЯ ЕМОЦІЙ ЯК ДЕТЕРМІНАНТА ПРОФЕСІОНАЛІЗМУ СУЧАСНИХ ФАХІВЦІВ У СФЕРІ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ	82
Іващенко О. А. КОМПОНЕНТИ ПРОФЕСІЙНОЇ ГОТОВНОСТІ ФАХІВЦІВ.....	83
Іщенко Д. О., Пасинчук К. М. СИСТЕМА ЗАХОДІВ ІЗ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ З ПОЖЕЖНОЇ БЕЗПЕКИ	85
Капля А. М., Снісаренко А. Г. СПЕЦИФІКА ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВНЗ З ОСОБЛИВИМИ УМОВАМИ НАВЧАННЯ	87
Карнацька О. С. ДЕЯКІ ОСОБЛИВОСТІ НАДАННЯ ЕКСТРЕНОЇ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ДОПОМОГИ В УМОВАХ НАДЗВИЧАЙНОЇ СИТУАЦІЇ.....	89
Кисленко В. С., Барановська Л. М. ПСИХОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ ФЕНОМЕНА ЛІДЕРСТВА У СТУДЕНТСЬКИХ КОЛЕКТИВАХ	92
Конюхова К. Ю. ОСОБЛИВОСТІ СТЕРЕОТИПНОЇ ПОВЕДІНКИ В ЕКСТРЕМАЛЬНІЙ СИТУАЦІЇ.....	93

**Організаційно-управлінські, економічні, психолого-педагогічні аспекти
забезпечення діяльності Єдиної державної системи цивільного захисту (ЄДСЦЗ)**

Коротяєв С. І. ПРОФЕСІЙНА ДЕФОРМАЦІЯ: ПОНЯТТЯ ТА ВИДИ.....	94
Кравченко К. О. ПСИХОЛОГІЧНА СТРУКТУРА ПРОЦЕСУ ПСИХОТРАВМАТИЗАЦІЇ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ – УЧАСНИКІВ АТО.....	96
Кравчук О. В., Кибальна Н. А. НАУКОВІ ПІДХОДИ ЩОДО ВИЗНАЧЕННЯ ДЕФІНІЦІЇ «ПРОФЕСІЙНО ВАЖЛИВІ ЯКОСТІ»	98
Кравчук Р. В., Пасинчук К. М. АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ З ПОЖЕЖНОЇ БЕЗПЕКИ	100
Лаврик Т. В., Снісаренко А. Г. ПРОБЛЕМА ПРОФЕСІЙНОЇ МОТИВАЦІЇ ФАХІВЦІВ РИЗИКОНЕБЕЗПЕЧНИХ ПРОФЕСІЙ У ПСИХОЛОГІЧНІЙ НАУЦІ	102
Лозанчина І. Г., Снісаренко А. Г. СПЕЦИФІЧНІ ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПСИХОЛОГІВ ДСНС УКРАЇНИ	103
Міненко О. В. ОСНОВНІ ДЖЕРЕЛА МОТИВАЦІЇ ПРИ ВИВЧЕННІ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ	104
Мисник А. О., Черненко О. М. МЕДИКО-ПСИХОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ РЕАНІМАЦІЇ ПОТЕРПІЛИХ ПРИ НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЯХ	106
Мохнар Л. І. ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ПРОФЕСІЙНОЇ ДЕФОРМАЦІЇ ФАХІВЦІВ ДСНС УКРАЇНИ	108
Ненько Ю. П. ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ МАЙБУТНІХ РЯТІВНИКІВ ЧЕРЕЗ ПРАКТИЧНЕ ОВОЛОДІННЯ АНГЛІЙСЬКОЮ МОВОЮ.....	110
Онопрієнко М. К., Снісаренко А. Г. ПСИХОЛОГІЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ФУТБОЛЬНИХ УБОЛІВАЛЬНИКІВ.....	111
Осипчук О. І., Мохнар Л. І. СПЕЦИФІКА НАДАННЯ ЕКСТРЕНОЇ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ДОПОМОГИ ПОСТРАЖДАЛИМ В УМОВАХ НАДЗВИЧАЙНОЇ СИТУАЦІЇ.....	113
Плахута Г. Ю. ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	115
Полтавець В. В., Мукомел С. ЦІННІСНІ ОРІЄНТАЦІЇ МАЙБУТНІХ ПСИХОЛОГІВ ЯК СКЛАДОВА ЇХНЬОЇ ЖИТТЄВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ.....	117
Попов В. М. ОЦІНКА УСПІШНОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ РЯТУВАЛЬНИКА ЯК ДЕТЕРМІНАНТА ФОРМУВАННЯ НАБУТОЇ БЕЗПОРАДНОСТІ.....	119
Ротар В. Б. ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ	120
Савчук М. В., Пасинчук К. М. СУТНІСТЬ ПОНЯТТЯ «ЯКІСТЬ ПІДГОТОВКИ» МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ З ПОЖЕЖНОЇ БЕЗПЕКИ	121
Самойленко Д. С., Снісаренко А. Г. ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ЗМАГАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СПОРТСМЕНІВ ПОЖЕЖНО-ПРИКЛАДНОГО СПОРТУ	123
Саприкін Є. О., Горенко Л. М. ДОСВІД ПІДГОТОВКИ РЯТУВАЛЬНИКІВ ЛИТВИ	124
Сокур О., Капля А. М. РОЛЬ ТА МІСЦЕ ПСИХОЛОГА У ВИХОВАННІ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ-КОНТРАКТНИКІВ	125
Спіркіна О. О. ВАЖЛИВІСТЬ ЗАСТОСУВАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІН ГУМАНІТАРНОГО ЦИКЛУ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ ДСНС УКРАЇНИ.....	127
Степанова Г. М., Шапошнікова В. М. ПОЛІТРАВМАТИЗМ ЯК КЛІНІЧНА МОДЕЛЬ БОЙОВОГО ПОРАНЕННЯ	128
Страйстор І. В., Мукомел С. А. СПРИЙМАННЯ ВЛАСНОГО ЖИТТЄВОГО ШЛЯХУ ЯК ДЕТЕРМІНАНТА ФОРМУВАННЯ ЖИТТЄВОЇ ПЕРСПЕКТИВИ ОСОБИСТОСТІ	130
Тімченко В. О., Снісаренко А. Г. «СИНДРОМ СТАРОГО СЕРЖАНТА» АБО ЩО ВІДБУВАЄТЬСЯ З ПСИХІКОЮ УЧАСНИКА АТО В ПЕРІОД ПОЗИЦІЙНОГО ВЕДЕННЯ БОЙОВИХ ДІЙ.....	133
Товстопят І. М., Барановська Л. М. СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ПРОБЛЕМИ НАДАННЯ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ДОПОМОГИ ПОСТРАЖДАЛИМ ВНАСЛІДОК НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ	134

**Організаційно-управлінські, економічні, психолого-педагогічні аспекти
забезпечення діяльності Єдиної державної системи цивільного захисту (ЄДСЦЗ)**

Чолак Є. Ф., Томіленко А. Г. ЗАСТОСУВАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ ПРИ ПРОВЕДЕННІ ЗАНЯТЬ В СИСТЕМІ ФУНКЦІОНАЛЬНОЇ ТА ГУМАНІТАРНОЇ ПІДГОТОВКИ	136
Шаріпова Д. С., Снісаренко А. Г. ВПЛИВ ЕМОЦІЙНИХ ПЕРЕЖИВАНЬ НА РЕАЛІЗАЦІЮ ІНДИВІДУАЛЬНОЇ ПОВЕДІНКИ СПОРТСМЕНІВ-СТРІЛКІВ ПІД ЧАС ЗМАГАНЬ.....	138
Швецова А. В., Мукомел С. А. СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНИЙ ТРЕНІНГ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ЦІННІСНИХ ОРІЄНТАЦІЙ МАЙБУТНІХ ПСИХОЛОГІВ	140
Шевчук І. І. ПОНЯТТЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КУЛЬТУРИ: ПОНЯТІЙНО-КАТЕГОРІЙНА СУТНІСТЬ	142
Широбоков Ю. Н. ВОЕННЫЙ ПЛЕН КАК ВИТАЛЬНАЯ И ЭКЗИСТЕНЦИАЛЬНАЯ УГРОЗА.....	144
Шпак О. В., Гуріненко І. Ю. СЕМАНТИКА ЯВИЩА ВОЛОНТЕРСТВА У ДИСКУРСІ КУРСАНТСЬКО-СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ ЧІПБ ІМ. ГЕРОЇВ ЧОРНОБИЛЯ НУЦЗ УКРАЇНИ.....	145
Юрченко К. М., Юрченко В. М. ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ПРИ ДИСТАНЦІЙНОМУ НАВЧАННІ ФАХІВЦІВ СФЕРИ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ	147
Яценко І. А., Ненько Ю. П. РОЛЬ КОМУНІКАТИВНОЇ КУЛЬТУРИ В СКЛАДІ ПРОФЕСІЙНОЇ КУЛЬТУРИ ОСОБИСТОСТІ	149

СЕКЦІЯ 3. Організація фінансового та матеріально-технічного забезпечення ЄДСЦЗ

Ветох С. Ю., Чубань В. С. БАНКІВСЬКЕ КРЕДИТУВАННЯ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПРОБЛЕМИ СЬОГОДЕННЯ.....	152
Грабаренко Л. В., Пасинчук К. М. РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ОРГАНІЗАЦІЇ ФІНАНСОВОГО ТА МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КУРСАНТІВ, ЯКІ ПРОЖИВАЮТЬ ЗА МЕЖАМИ НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ, ТА ЇХ ПЕНСІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ У ВИПАДКУ ВТРАТИ ГОДУВАЛЬНИКА.....	153
Дякур Д. І., Міллер О. В. ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗАХОДІВ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ	154
Жерновой М. В., Міллер О. В. РЕАЛІЗАЦІЯ НЕОБХІДНИХ ЗАХОДІВ У МЕЖАХ ЄДИНОЇ ДЕРЖАВНОЇ СИСТЕМИ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ	155
Зінець Т.О., Чубань В.С. ДЕРЖАВНА КАЗНАЧЕЙСЬКА СЛУЖБА УКРАЇНИ: ІСТОРІЯ ТА СЬОГОДЕННЯ.....	156
Кіхтенко В. А., Дробінка І. Г. РОЛЬ СОЦІАЛЬНОГО ПАРТНЕРСТВА НА ШЛЯХУ ПЕРЕХОДУ ДО ІНФОРМАЦІЙНОЇ ЕКОНОМІКИ.....	159
Кость О. Ю., Дубинецька П. П. СТВОРЕННЯ І ВИКОРИСТАННЯ ДЖЕРЕЛ МАТЕРІАЛЬНО-ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЄДИНОЇ ДЕРЖАВНОЇ СИСТЕМИ СЛУЖБИ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ	161
Котолуп Ю. Ю., ОБГРУНТУВАННЯ ДОЦІЛЬНОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА У СФЕРІ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ.....	163
Назарчук Б. Г., Чубань В. С. ОСОБЛИВОСТІ БАНКІВСЬКОГО КРЕДИТУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВ АПК В УКРАЇНІ	164
Сокирко К. А., Дулгерова О. М. ДЕЯКІ АСПЕКТИ ВИПЛАТИ ГРОШОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОСОБАМ РЯДОВОГО І НАЧАЛЬНИЦЬКОГО СКЛАДУ СЛУЖБИ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ ПІД ЧАС НАВЧАННЯ	166
Томіленко А. Г. РОЛЬ ПОЖЕЖНО-ТЕХНІЧНОЇ МАЙСТЕРНІ КИЇВСЬКОГО ГАРНІЗОНУ В МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНОМУ ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ПОЖЕЖНИХ ЧАСТИН МІСТА В 20-х РОКАХ ХХ СТОЛІТТЯ.....	169

**Організаційно-управлінські, економічні, психолого-педагогічні аспекти
забезпечення діяльності Єдиної державної системи цивільного захисту (ЄДСЦЗ)**

Чернова К. Ю., Міллер О. В. ВПРОВАДЖЕННЯ АУДИТУ З ПОЖЕЖНОЇ І ТЕХНОГЕННОЇ БЕЗПЕКИ ЯК ГАРАНТІЯ НАДІЙНОСТІ ЄДИНОЇ ДЕРЖАВНОЇ СИСТЕМИ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ	171
Чигін О., Дубинецька П. П. ПРОБЛЕМИ МЕХАНІЗМУ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАЦІВНИКАМ СЛУЖБИ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ.....	173
Яцюк В. С., Кришталь Т. М. ДЕЯКІ АСПЕКТИ СТВОРЕННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ МАТЕРІАЛЬНИХ РЕЗЕРВІВ ДЛЯ ЗАПОБІГАННЯ ТА ЛІКВІДАЦІЇ НАСЛІДКІВ НС	174

СЕКЦІЯ 4. Нормативно-правове регулювання ЄДСЦЗ

Берендєєва А. І. ДЕЯКІ ПРОБЛЕМИ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРАВА В УКРАЇНІ	178
Білека А. А., Залевська А. Ю. ПРО ПОСИЛЕННЯ РОЛІ ЕКОЛОГІЧНОГО УПРАВЛІННЯ В СИСТЕМІ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ УКРАЇНИ.....	180
Білека А. А., Любавін Ю. О. ДО ХАРАКТЕРИСТИКИ ПРАВОВИХ ЗАСАД УПРАВЛІННЯ ПРОЦЕСОМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СЛУЖБОВОЇ ДИСЦИПЛІНИ В ОРГАНАХ І ПІДРОЗДІЛАХ ОПЕРАТИВНО-РЯТУВАЛЬНОЇ СЛУЖБИ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ З НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ.....	182
Ватолін А. Г. ПІДСУМКИ ЗЕМСЬКОГО ПРОТИПОЖЕЖНОГО СТРАХУВАННЯ В НАДДНІПРЯНСЬКІЙ УКРАЇНІ НА ПОЧАТКУ ХХ СТОЛІТТЯ.....	184
Гриценко О. М., Пасинчук К. М. ПОЖЕЖНА БЕЗПЕКА ЯК СКЛАДОВА НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ	186
Діосомідзе М. М, Шелехов А. О. ОСОБЛИВОСТІ ЗАПОБІГАННЯ ЗЛОЧИНАМ У СФЕРІ ГРАЛЬНОГО БІЗНЕСУ	188
Дояр Є. В. ЗАСОБИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОЦЕСУАЛЬНИХ ПРАВ ОСОБИ У РАЗІ ЇЇ ЗАТРИМАННЯ ЗА ПІДОЗРОЮ У ВЧИНЕННІ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ УПОВНОВАЖЕНОЮ СЛУЖБОВОЮ ОСОБОЮ.....	191
Драч К. Л., Повстин О. В. АНТИКОРУПЦІЙНІ ЗАХОДИ У СИСТЕМІ ДСНС УКРАЇНИ	193
Зведенюк С. П., Повстин О. В. СОЦІАЛЬНИЙ ЗАХИСТ ОСІБ РЯДОВОГО І НАЧАЛЬНИЦЬКОГО СКЛАДУ ОРГАНІВ І ПІДРОЗДІЛІВ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ В КОНТЕКСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ ДЕРЖАВИ	194
Кохановський Д. О. ПОНЯТТЯ ТА СУТНІСТЬ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ, СВОБОД ОСОБИ ПРИ ЗАСТОСУВАННІ ЗАХОДІВ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КРИМІНАЛЬНОГО ВПРОВАДЖЕННЯ	196
Козієнко Т. П., Шелехов А. О. ОБСТАНОВКА ВЧИНЕННЯ КРАДІЖКИ МАЙНА ГРОМАДЯН НА ОБ'ЄКТАХ ЗАЛІЗНИЧНОГО ТРАНСПОРТУ	198
Коломієць О. Д., Ткаченко К. О., Гаркавий С. Ф. ЗАХИСТ ГРОМАДЯН, ПОСТРАЖДАЛИХ ВНАСЛІДОК ЧОРНОБИЛЬСЬКОЇ КАТАСТРОФИ У МЕДИЧНОМУ ТА СОЦІАЛЬНО-ПРАВОВОМУ АСПЕКТІ.....	200
Комісарчук Ю. А., Марко С. І. ПРОЦЕСУАЛЬНІ РІШЕННЯ: ПОНЯТТЯ ТА МЕХАНІЗМ ПРИЙНЯТТЯ.....	202
Корнієнко М. В. МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД У СФЕРІ ЛЕГАЛІЗАЦІЇ ДОХОДІВ, ОДЕРЖАНИХ ЗЛОЧИННИМ ШЛЯХОМ	205
Кравчук Р. В., Кравчук О. В., Пасинчук К. М. АДМІНІСТРАТИВНО-ЮРИСДИКЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОГО ПОЖЕЖНОГО НАГЛЯДУ.....	208
Кремінський В. М., Чупанова Д. О. НАДЗВИЧАЙНІ СИТУАЦІЇ: ВИЗНАЧЕННЯ ТА КЛАСИФІКАЦІЯ.....	210
Крижановська О. В. ОСОБЛИВОСТІ СПОСОБІВ ПРИХОВУВАННЯ УМИСНИХ ВБИВСТВ, ВЧИНЕНИХ НА ЗАМОВЛЕННЯ.....	211

**Організаційно-управлінські, економічні, психолого-педагогічні аспекти
забезпечення діяльності Єдиної державної системи цивільного захисту (ЄДСЦЗ)**

Курбанов Я. Л. ДО ПИТАННЯ ПРО ЗАХИСТ НАЦІОНАЛЬНОЮ ПОЛІЦІЄЮ МАЙНОВИХ ПРАВ ГРОМАДЯН В УМОВАХ НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ.....	214
Мельник Є. В., Білека А. А. ДО ПИТАННЯ ПРО ВДОСКОНАЛЕННЯ ПРАВОВОГО МЕХАНІЗМУ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ В УКРАЇНІ	216
Мирза С. С. ПОНЯТТЯ ПОСЛУГИ З УПРАВЛІННЯ БАГАТОКВАРТИРНИМ БУДИНКОМ ТА ЇЇ МІСЦЕ В СИСТЕМІ ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНИХ ПОСЛУГ	218
Мурзін В. Ю. АНАЛІЗ ВПЛИВУ ВИМОГ ЧИННИХ НОРМАТИВНО-ПРАВОВИХ АКТІВ НА ПРОЦЕСИ ПАСПОРТИЗАЦІЇ НЕБЕЗПЕЧНИХ ОБ'ЄКТІВ ТА ВЕДЕННЯ ДЕРЖАВНОГО РЕЄСТРУ ПОТЕНЦІЙНО НЕБЕЗПЕЧНИХ ОБ'ЄКТІВ	221
Озерук І. С. ТАКТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ СЛІДЧОГО ОГЛЯДУ ВРІЗКИ В ТРУБОПРОВІД.....	223
Соболь О. М., Вострокнутов О. Л. АНАЛІЗ ПРОБЛЕМНИХ ПИТАНЬ ФУНКЦІОНУВАННЯ НАГЛЯДОВИХ ОРГАНІВ У СФЕРІ ТЕХНОГЕННОЇ ТА ПОЖЕЖНОЇ БЕЗПЕКИ	226
Томма Р. П., Шевчук О. О. ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА КРАЇНИ: ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ПОДОЛАННЯ	227
Тулупов Б. Ю., Сумський С. А. ПРАВОВИЙ АНАЛІЗ ПОНЯТТЯ СПІВПРАЦІ ПОЛІЦІЇ З НАСЕЛЕННЯМ.....	230
Фесенко О. М. ВТРУЧАННЯ ОРГАНІЗОВАНОЇ ЗЛОЧИННОСТІ У ПРИМУШУВАННЯ ДО ВИКОНАННЯ ЧИ НЕВИКОНАННЯ ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВИХ ЗАБОВ'ЯЗАНЬ, ЇХ КАТЕГОРІЇ, ОЗНАКИ ТА ФОРМИ.....	232
Холодило П. В. ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ЗАСТОСУВАННЯ УГОД ПРО ВИЗНАННЯ ВИНУВАТОСТІ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ	234
Чуб А. В. РОЛЬ СЛІДЧОГО СУДДІ ТА ПРОКУРОРА У ДОТРИМАННІ ПРАВ, СВОБОД ТА ЗАКОННИХ ІНТЕРЕСІВ ОСІБ, ДО ЯКИХ ЗАСТОСОВУЄТЬСЯ ТИМЧАСОВИЙ ДОСТУП ДО РЕЧЕЙ І ДОКУМЕНТІВ (ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ)	236
Чубіна А. С., Білоус С. І. ТРАНСНАЦІОНАЛЬНІ КОРПОРАЦІЇ: СУТНІСНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ, ПРАВОВІ ОСОБЛИВОСТІ, ОЗНАКИ ТА РИСИ.....	238
Яворський Є. О., Корнієнко М. В. ХАРАКТЕРИСТИКА ОСОБИ СЛУЖБОВИХ ОСІБ, ПРИЧЕТНИХ ДО ОДЕРЖАННЯ НЕПРАВОМІРНОЇ ВИГОДИ	240

СЕКЦІЯ 5. Документаційне забезпечення управлінської діяльності ЄДСЦЗ

Железняк М. І. Єремєєва Н. Ф. ОСОБЕННОСТИ ОБУЧЕНИЯ ИНОЯЗЫЧНОЙ РЕЧИ	245
Котетунов В. Ю. КОНТУР ИНФОРМАЦИОННОЙ БЕЗПЕКИ SEARCHINFORM.....	246
Матюшенко Ю. В., Дулгерова О. М. МІСЦЕ ТА РОЛЬ КАДРОВОЇ ДОКУМЕНТАЦІЇ В ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ ТА ПІДРОЗДІЛІВ СЛУЖБИ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ.....	248
Мудра Ю. О., Кришталь Т. М. ДЕЯКІ ПРИНЦИПИ РОБОТИ З ДОКУМЕНТАЦІЄЮ В ПІДРОЗДІЛІ ДСНС УКРАЇНИ.....	250
Сікорський О. А., Міненко О. В. ДОКУМЕНТАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІНСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЄДСЦЗ	252
Чупанова Д. О., Чубіна Т. Д. ТИПОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ОНЛАЙН-ВИДАНЬ ЗМІ.....	254

СЕКЦІЯ 1.

**Організаційно-управлінські
аспекти забезпечення діяльності
ЄДСЦЗ**

*Кришталь Д. О., ад'юнкт
Черкаського інституту пожежної безпеки ім. Героїв Чорнобиля НУЦЗУ*

*Кухаренко О. І., помічник начальника Черкаського інституту пожежної безпеки
ім. Героїв Чорнобиля НУЦЗУ з питань запобігання та виявлення корупції*

*НК – Тищенко О. М., к. т. н., професор, в. о. проректора Національного університету
- начальника Черкаського інституту пожежної безпеки ім. Героїв Чорнобиля НУЦЗУ*

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ДЕРЖАВНОЇ АНТИКОРУПЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ В ПІДРОЗДІЛАХ ДСНС УКРАЇНИ

Демократичні перетворення, що нині відбуваються в Україні, супроводжуються складними процесами реформування політичних, економічних і правових відносин. Однією з найважливіших складових цього вкрай непростого процесу є запобігання та протидія корупції. Дієва протидія корупції неможлива без послідовних, спланованих і скоординованих дій, об'єднаних однією концепцією, оскільки системні явища потребують системного підходу в їх подоланні.

Загалом питання боротьби з корупцією традиційно посідає одне з перших місць у політиці будь-якої країни. Щоправда, ефективність антикорупційних заходів у різних країнах різна. Європейський Союз щорічно вимірює рівень корупції в країнах-членах. Найнижчий показник у країнах так званої старої демократії – західноєвропейських. Найвищі показники в країнах Східної Європи, у Румунії, Болгарії, Балканських державах. Тобто там, де боротьба з корупцією має набагато коротшу історію.

Хочемо відмітити, що корупція може існувати довгий час навіть у розвинених демократичних країнах та у відкритих ринкових економіках. Відмінність різних держав полягає не в наявності чи відсутності корупції як такої, а в її масштабах, характері корупційних проявів, впливі корупції на економічні, політичні, правові та інші соціальні процеси.

Метою державної антикорупційної політики є протидія корупції на всіх рівнях шляхом підвищення прозорості діяльності державних органів, додержання прав і свобод людини й громадянина, створення умов для розвитку економіки, забезпечення європейських соціальних стандартів і добробуту населення, зниження рівня корупції в Україні та усунення причин і умов, що її обумовлюють, відкритості та гласності при прийнятті рішень і оприлюдненні їх в засобах масової інформації, проведення громадського опитування та обговорення перед їх прийняттям.

Уперше Антикорупційна стратегія України, у якій закріплені напрями роботи державних органів на наступні чотири роки, визначена законом, а не підзаконним нормативно-правовим актом. У Законі України «Про Засади державної антикорупційної політики (Антикорупційна стратегія) на 2014–2017 роки» визначено вектор розвитку антикорупційної політики держави на середньострокову перспективу. По суті, це – комплексний документ про державну політику в питанні боротьби з корупцією, який чітко описує нинішню ситуацію з корупцією в державі й основні її фактори та дає рекомендації, як цим факторам можна протидіяти.

Нормативно-правову основу з питань запобігання та протидії корупції в підрозділах ДСНС України складають Конституція України, Закони України «Про запобігання корупції», «Про державну службу», Кодекс Цивільного захисту України, Укази Президента України та інші нормативно-правові акти антикорупційного законодавства.

Секція 1. Організаційно-управлінські аспекти забезпечення діяльності ЄДСЦЗ

Корупція – використання особою, уповноваженою на виконання функцій держави, наданих їй службових повноважень та пов'язаних із цим можливостей з метою одержання неправомірної вигоди або прийняття обіцянки/пропозиції такої вигоди для себе чи інших осіб або відповідно обіцянка/пропозиція чи надання неправомірної вигоди особі, або на її вимогу іншим фізичним чи юридичним особам з метою схилити цю особу до протиправного використання наданих їй службових повноважень та пов'язаних із цим можливостей [2].

Корупція – це діяльність, спрямована на протиправне використання наданих посадовій особі повноважень для одержання матеріальних благ, послуг, пільг або інших переваг.

Корупція становить сукупність різних за характером та ступенем суспільної небезпеки, але єдиних за своєю суттю корупційних правопорушень, а також порушень етики поведінки посадових осіб органів державної влади та органів місцевого самоврядування, пов'язаних з вчиненням цих правопорушень.

Слід зазначити, що одержання особою, уповноваженою на виконання функцій держави, гонорару чи іншої винагороди за наукову, викладацьку, творчу діяльність або медичну практику Законом не заборонено, а тому корупційним діянням не вважається.

Реалізація заходів державної антикорупційної політики в підрозділах ДСНС України забезпечується шляхом:

- організації дотримання вимог законів України, актів Президента України, Кабінету Міністрів України та інших нормативних актів з питань запобігання та протидії корупції;
- проведення превентивних антикорупційних заходів;
- перевірки службової та професійної діяльності особового складу та працівників ДСНС України;
- виявлення сприятливих для вчинення корупційних правопорушень ризиків у діяльності посадових осіб;
- взаємодії з громадськістю з реалізації державної антикорупційної політики, співробітництво з іншими суб'єктами, які здійснюють заходи щодо запобігання і протидії корупції [3].

На нашу думку, превентивні антикорупційні заходи мають посісти провідне місце у питаннях боротьби з корупцією, зловживанням службовим становищем та іншими правопорушеннями, пов'язаними з виконанням службових обов'язків особами рядового і начальницького складу та працівниками ДСНС України.

Превентивні заходи здійснюються шляхом проведення масово-роз'яснювальної роботи, метою якої є підвищення рівня обізнаності особового складу та працівників органів цивільного захисту з нормами антикорупційного законодавства, формування принципів відповідальності за їх порушення.

Слід зазначити, що особлива відповідальність за усунення причин та умов, що сприяють вчиненню корупційних діянь та інших правопорушень, пов'язаних із корупцією, покладається на керівників підрозділів ДСНС України.

Керівники мають бути зразком для своїх підлеглих. Їх особиста поведінка та уважність має відігравати значну роль у запобіганні корупційним діянням та іншим правопорушенням, пов'язаним з корупцією.

Для ефективного запобігання вчиненню корупційних діянь та інших правопорушень, пов'язаних з корупцією, керівники підрозділів ДСНС України мають дотримуватися наступних принципів та правил:

- принцип багатьох очей. Мається на увазі скорочення випадків прийняття співробітниками відвідувачів сам-на-сам, здійснення контролю за діяльністю

Секція 1. Організаційно-управлінські аспекти забезпечення діяльності ЄДСЦЗ

співробітника на робочому місці, влаштування по можливості приміщень із «скляними перегородками» для осіб, що працюють з відвідувачами;

- спеціальної опіки співробітників, що беруть участь у реалізації управлінських процедур, в ході яких найбільш часто вчиняються корупційні діяння та інші правопорушення, пов'язані з корупцією;
- постійного врахування рівня службового та психологічного навантаження на кожного підлеглого;
- постійного діалогу з кожним підлеглим;
- поінформованості та врахування службових та особистих проблем і негараздів кожного підлеглого;
- виявлення особливої уваги до підлеглих, які мають різного роду проблеми.

Одним із дієвих антикорупційних заходів має стати, на нашу думку, розробка та прийняття кодексу етичної поведінки співробітника ДСНС України. Адже, держава має сприяти закріпленню норм професійної етики та інших вимог щодо здійснення окремих видів діяльності в кодексах поведінки представників відповідних професій.

Отже, із вищевикладеного матеріалу можна підсумувати, що цілями державної антикорупційної політики в підрозділах ДСНС України має стати зниження рівня корупції в системі ДСНС України шляхом ефективної реалізації антикорупційних заходів в підрозділах ДСНС України.

ЛІТЕРАТУРА

1. Конституція України. Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року. – К: Преса України, 1997.
2. Закон України «Про запобігання корупції» від 14.10.2014 № 1700-VII.
3. Наказ ДСНС України № 600 від 01.12.2015 «Про затвердження Інструкції з провадження антикорупційних заходів у системі Державної служби України з надзвичайних ситуацій».

*Андрієнко М. В., к. і. н., доцент, заступник начальника центру - начальник відділу сертифікації та технічного нагляду за виробництвом систем пожежної сигналізації та автоматичного пожежогасіння
Державного центру сертифікації ДСНС України*

Мосов С. П., д. військ. н., професор, директор Навчально-наукового центру підготовки науково-педагогічних кадрів Державного університету телекомунікацій

ЕФЕКТИВНІСТЬ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ СФЕРОЮ ПОЖЕЖНОЇ БЕЗПЕКИ: КОНЦЕПТУАЛЬНИЙ ПІДХІД ДО ОЦІНЮВАННЯ

Актуальність оцінки ефективності державного управління (далі – ДУ) сферою пожежної безпеки (далі – ПБ) у сучасних умовах обумовлюється, у першу чергу, тим, що керівництву ДСНС необхідно знати яким чином функціонування підсистеми ДУ сферою ПБ сприяє найбільш повному використанню потенціальних можливостей сфери ПБ, у якій мірі погоджується із законами ДУ, що є характерними для сфери ПБ, і відповідає вимозі своєчасної адаптації до виникаючих різноманітних викликів і небезпек у сучасних умовах.

Секція 1. Організаційно-управлінські аспекти забезпечення діяльності ЄДСЦЗ

Разом з тим, процес оцінювання ефективності ДУ має бути спрямованим на визначення впливу результатів діяльності органів управління на ефективність вирішення поставлених завдань у сфері ПБ, дозволяти кількісно оцінювати переваги, що можуть бути отримані від удосконалення кадрової політики та підвищення кваліфікації управлінського персоналу, а також забезпечувати виявлення втрат, які можуть з'являтися в сфері ПБ у наслідок неефективного управління.

Проведення оцінювання вимагає, у першу чергу, визначення принципів оцінювання ефективності ДУ сферою ПБ. Важливим принципом такого оцінювання слід вважати досить відомий принцип системного підходу, у відповідності з яким будь-яка система управління, по-перше, розглядається в якості цілісної ієрархічної структури від вищих до нижчих ланок управління, по-друге, кожна ланка управління сприймається як сукупність фізично та інформаційно пов'язаних між собою органів управління, систем зв'язку, засобів автоматизації та соціальних систем. Властивості системи управління не сприймаються як проста сума властивостей її складових, вони являють собою нову якість, притаманну тільки системі [1-3].

При цьому розрізняють абсолютну та відносну ефективність ДУ сферою ПБ. Під абсолютною ефективністю розуміється той вклад, який вносить система ДУ сферою ПБ у досягнення поставлених цілей у сфері ПБ. Разом з тим, кількісно визначити безпосередній вплив управління на досягнення цілей у сфері ПБ не завжди уявляється можливим тому, що система ДУ сферою ПБ забезпечує збирання, переробку та надання відповідної інформації. На стан сфери ПБ система ДУ здійснює вплив опосередковано, тобто через функціонування об'єктів управління шляхом, наприклад, прогнозування розвитку різних ситуацій у сфері ПБ, реалізації державної політики тощо.

У зв'язку з тим, що оцінити абсолютну ефективність управління досить складно, слід розглядати відносну ефективність управління, під якою розуміється результат порівняння якісних і кількісних показників, що робить можливим надання висновків про переваги чи недоліки одного варіанту системи ДУ сферою ПБ по відношенню до іншого її варіанту.

Функціонування підсистеми ДУ сферою ПБ оцінюється за такими показниками, як: витрати часу на цикли управління; трудовитрати посадових осіб на вирішення тих чи інших завдань; кількість розв'язаних проблем посадовими особами; співвідношення між основним і допоміжним персоналом органів управління; співвідношення між творчими і регламентованими видами діяльності посадових осіб органів ДУ; ступінь оснащення засобами автоматизації; за показниками надійності, вартості тощо [1-5]. При цьому слід пам'ятати про те, що створення найкращої системи управління не є самоціллю.

Процес оцінювання ефективності ДУ сферою ПБ включає аналіз і розрахунки внутрішньої й зовнішньої ефективності. При цьому, показники внутрішньої ефективності мають дозволяти оцінювати та порівнювати між собою різні варіанти підсистеми ДУ сферою ПБ як інструменти управлінської діяльності. Призначення показників зовнішньої ефективності – відобразити вплив функціонування підсистеми ДУ на досягнення поставлених цілей у сфері ПБ.

Ефективність ДУ має оцінювати з використанням сукупності показників внутрішньої й зовнішньої ефективності за умов пріоритетності останніх і розглядатися не тільки з позиції оцінювання окремих сторін чи складових підсистеми ДУ сферою ПБ, використання сукупності часткових показників, що дозволяє судити про ступінь задоволення вимог, які пред'являються до системи управління, визначення того, наскільки дотримуються законів державного

управління, специфічних сфері ПБ, і як підготовлені управлінські та керівні кадри, але обов'язково з позиції кількісних значень узагальненого показника.

Часткові та узагальнені оцінки в сукупності мають забезпечити досягнення всіх цілей оцінювання ефективності ДУ, враховуючи подальше удосконалення складових підсистеми ДУ сферою ПБ у цілому, а також її механізмів функціонування. Наявність таких показників і визначення підходів щодо їх визначення та наступного узагальнення не тільки створить можливість оцінювати існуючий варіант системи ДУ, але і буде сприяти виробленню якісних вимог щодо її удосконалення.

При оцінюванні підсистеми ДУ сферою ПБ важливим є те, щоб встановленим вимогам відповідали не тільки окремі, часткові критерії оцінювання її ефективності: простота, явний фізичний смисл, можливість розрахунку, чутливість до змін параметрів системи тощо, але й інтегральні та загальні критерії. Тому вся сукупність критеріїв ефективності має базуватися на комплексному використанні всього різноманіття сучасних методів наукового дослідження.

Для всебічної оцінки ефективності ДУ сферою ПБ необхідно використовувати сукупність критеріїв, що має включати три групи часткових критеріїв, інтегральні критерії по групах і загальний критерій, який буде показувати, яку ступінь використання потенціалу сфери ПБ для досягнення поставлених цілей можна очікувати в умовах ситуації, що склалася чи складається. При цьому перша група часткових критеріїв має дозволяти оцінювання відповідності підсистеми ДУ сферою ПБ низці вимог, що до неї висувуються, наприклад, з оперативності чи своєчасності, якості, ресурсних витрат тощо. Використання інтегрального критерію цієї групи дозволить охарактеризувати різноманітні варіанти підсистеми ДУ: існуюча, удосконалена чи та, що проектується, за ступенем їх відповідності сукупності цих вимог. Друга група часткових критеріїв, а також її інтегральний критерій мають сприяти визначенню того, наскільки в існуючій підсистемі ДУ сферою ПБ виконані вимоги законів державного управління, що характерні сфері ПБ. Остання група часткових критеріїв має характеризувати рівень професійної підготовленості посадових осіб органів ДУ сферою ПБ, що використовують відповідні механізми та здійснюють основний вплив на якість управління. Загальний критерій, що має об'єднати в себе інтегральні, буде вважатися критерієм зовнішньої ефективності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Атаманчук Г. В. Теория государственного управления: [курс лекций] / Г.В. Атаманчук. – [3-е изд., доп.]. – М.: Изд-во ОМЕГА-Л, 2005. – 584 с.
2. Курс для высшего управленческого персонала; пер. с англ. Н. Н. Артемов, В. Г. Бутенко, И. К. Быков, А. Г. Гаврилов и др.; под научн. ред. В. И. Терещенко. – М.: Экономика, 1970. – 807 с.
3. Андрієнко М. В. Сфера пожежної безпеки в Україні: проблемні питання державного управління: [монографія] / М. В. Андрієнко. – Черкаси: вид-во Чабаненко Ю. А., 2015. – 268 с.
4. Райт Г. Державне управління / Г. Райт; перекл. з англ. В. Івашка, О. Коваленко, С. Соколик. – К.: Основи, 1994. – 191с.
5. Мосов С. П. Теоретичні аспекти державного управління: [монографія] / Н. Р. Нижник, С. П. Мосов. – Чернівці: Технодрук, 2011. – 248 с.

Секція 1. Організаційно-управлінські аспекти забезпечення діяльності ЄДСЦЗ

Анісімов С. А., курсант Львівського державного університету безпеки життєдіяльності

НК – Саміло А. В., к. ю. н., старший викладач Львівського державного університету безпеки життєдіяльності

ПОНЯТТЯ ПРО УПРАВЛІННЯ В НАДЗВИЧАЙНІЙ СИТУАЦІЇ

Територія України, її населення, як і території та населення інших країн світу, на жаль, не убезпеченні від ризику надзвичайних ситуацій природного й техногенного характеру, які можуть зумовити людські втрати й заподіяти значної матеріальної шкоди.

Як свідчить статистика, ризик виникнення на території України надзвичайних ситуацій залишається високим. Масштабність наслідків аварій, катастроф та стихійного лиха ставить проблему ліквідації надзвичайних ситуацій та мінімізації негативних наслідків від них в ряд найбільш актуальних і важливих завдань ДСНС України, центральних і місцевих органів виконавчої влади та місцевого самоврядування.

Разом з тим, практична діяльність органів управління і сил системи цивільного захисту, та ефективність заходів щодо протидії аваріям, катастрофам та іншим надзвичайним ситуаціям, не завжди відповідають вимогам забезпечення необхідного рівня безпеки людини на сучасному етапі розвитку суспільства.

Суттєві недоліки в організації оперативного реагування на масштабні надзвичайні ситуації, прийнятті своєчасних і адекватних оперативній обстановці рішень, а також в проведенні аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт свідчать про недостатній рівень організації управління в надзвичайних ситуаціях.

Як свідчить аналіз, ці причини у більшості випадків породжені відсутністю достатнього досвіду та необхідних знань у керівників всіх ланок управління системи цивільного захисту.

Управління в надзвичайній ситуації полягає у постійному керівництві з боку органу управління та уповноваженого керівника з ліквідації надзвичайної ситуації залученими службами і силами та в організації виконання завдань з ліквідації НС або її наслідків.

Основними завданнями управління є: підтримання високого рівня морально-психологічного стану особового складу та постійної готовності до дій; завчасне планування дій сил; безперервний збір та вивчення даних про обстановку в районі НС; своєчасне прийняття рішень та доведення їх до підлеглих; організація та забезпечення безперервної взаємодії; організований збір та евакуація населення із зони НС; підготовка сил і засобів до проведення аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт, пов'язаних з ліквідацією НС (далі - АРНР); організація всебічного забезпечення сил і засобів; контроль за своєчасним виконанням заходів і завдань підлеглими та надання їм необхідної допомоги.

Основою управління є рішення керівника ліквідації НС, який несе повну відповідальність за управління підпорядкованими силами та успішне виконання ними завдань з ліквідації наслідків НС.

Принципами управління є безперервність, твердість, гнучкість та стійкість управління в НС.

Безперервність управління досягається своєчасним прийняттям рішень та оперативним доведенням завдань до підлеглих; наявністю зв'язку з підлеглими і взаємодіючими органами управління, силами та керівництвом; своєчасним

Секція 1. Організаційно-управлінські аспекти забезпечення діяльності ЄДСЦЗ

розгортанням пересувних пунктів управління; оперативним відновленням порушеного управління.

Твердість управління полягає у рішучому і наполегливому впровадженні заходів, передбачених планами реагування на НС та прийнятих рішень щодо виконання завдань оперативного реагування на НС, у встановлені терміни.

Гнучкість управління забезпечується оперативним реагуванням на зміну обстановки; своєчасним уточненням прийнятих рішень, поставлених завдань підлеглим та порядку взаємодії.

Стійкість управління досягається розгортанням у районі НС основного і пересувного пунктів управління та дублюючих засобів зв'язку.

ЛІТЕРАТУРА

1. Кризовий менеджмент та принципи управління ризиками в процесі ліквідації надзвичайних ситуацій: монографія/ С. О. Гур'єв, А. В. Терент'єва, П. Б. Волянський. – К. :[б. в]2008.
2. Кодекс цивільного захисту України від 02 жовтня 2012 року.
3. <http://www.m.nayka.com.ua/>

*Богун Л. В., здобувач кафедри іноземних мов та гуманітарних наук
Черкаського інституту пожежної безпеки ім. Героїв Чорнобиля НУЦЗУ*

*НК – Чубіна Т. Д., д. і. н., професор, професор
Черкаського інституту пожежної безпеки ім. Героїв Чорнобиля НУЦЗУ*

ІСТОРИЧНІ ПЕРЕДУМОВИ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНІ ЗАСАДИ ПІДГОТОВКИ ОСОБОВОГО СКЛАДУ ЛЬВІВСЬКОГО ПОЖЕЖНО-ТЕХНІЧНОГО УЧИЛИЩА ДО ОЛІМПІЙСЬКИХ ІГОР В 1980 РОЦІ

Для Львівського державного університету безпеки життєдіяльності – 62 роки значний відлік часу. Історія навчального закладу невід'ємно пов'язана з працею і здобутками декількох поколінь, ти хто в різні часи працював і тих хто очолював навчальний заклад. Мета яка стояла перед керівництвом було зробити вуз одним з найкращих і найперспективніших в Україні. За цей період навчальний заклад пройшов нелегкий шлях становлення від Курсів до Університету, а його випускники й надалі зберігають та примножують славні традиції, що були прищеплені у стінах рідного навчального закладу, традиції, на яких зросло не одне покоління рятувальників.

Забезпечення пожежної безпеки пов'язано з якісним підбором кваліфікованого особового складу, підготовка якого є завданням відомчого навчального закладу. Історичні віхи навчального закладу розпочинаються з Київських курсів удосконалення офіцерського складу пожежної охорони МВС СРСР. Відповідно до наказу МВС СРСР в 1954 р. навчальний заклад передислоковуються в м. Львів і перейменовуються у Львівське пожежно-технічне училище, яке стало елітним в Україні закладом і випускав керівників пожежної галузі [1].

Львівське пожежно-технічне училище проіснувало 47 років (1954-2001 рр.), тому змін в організації навчального процесу відбувалося багато. З 1958 р. на навчання зараховувалися лише курсанти які мали середню освіту. Змінюється структура училища з 1959 р. вносяться зміни у навчальний процес відомчого

Секція 1. Організаційно-управлінські аспекти забезпечення діяльності ЄДСЦЗ

навчального закладу ліквідується політвідділ, а з 1960 р. 22 особи переводяться до категорії робітників і службовців і 6 осіб сержантського і рядового складу. Львівське пожежно-технічне училище перепідпорядковується Міністерству внутрішніх справ. З 1965 р. збільшений набір курсантів і скорочено термін навчання з трьох років до двох з половиною. Навчальний заклад з 1966 р. підпорядковується Управлінню навчальних закладів Міністерства охорони громадського порядку СРСР і отримує назву Львівське пожежно-технічне училище МОГП СРСР. Протягом 1975-1980 рр. відбулися зміни в штатному розкладі, введено ряд нових атестованих посад, які зайняли досвідчені працівники. У цей період було здійснено вдосконалення навчально-матеріальної бази [2]. Керівництво навчального закладу, викладацький колектив і офіцери проводили кропітку роботу з розвитку нових методів прийомів та способів навчання курсантів. Забезпечувалось їх впровадження в усі види навчально-виховного процесу розвитку навчально-методичної і наукової роботи викладацьким складом, вдосконалення бази, залучення курсантів спортивної та культурно-масової роботи. Виховна робота училища спрямована на підготовку відданих справі фахівців. Упродовж усього період підготовки кадрів навчальний заклад постійно поповнювався кваліфікованими викладачами, кращими фахівцями своєї справи. Головною особливістю занять було їх практична спрямованість курсантам прищеплювались професійні навички. Одразу після передислокації навчального закладу до Львова на його базі почало функціонувати навчальна пожежна команда (пізніше перейменована в навчальну пожежну частину), у складі якої курсанти цілодобово несли бойове чергування і брали участь у гасінні пожеж, могли закріпити набуті навички на заняттях і сформувати відповідні навички та вміння на практиці. З 1975 р. розпочалась розбудова приміщень та території, вдосконалення навчально-матеріальної бази училища. Творчо та самовіддано в цій роботі проявили себе І. Л. Біленко, В. Г. Буркін, В. Ф. Бутько, В. Х. Горобець, В. М. Єрмаков, О. С. Калінін, Г. Я. Козловський, А. С. Косівченко, І. І. Кукурудза, В. М. Макаренко, О. С. Лозовий, В. І. Олександров, В. П. Пастухов, С. С. Тимчишин, А. І. Харчук, А. А. Шадрін, С. П. Штепа, І. В. Яковенко та інші.

Відповідно до наказу МВС СРСР Львівське пожежно-технічне училище було визнано основною структурою, що забезпечувала правопорядок на Олімпійських іграх у м. Таллінні. Група курсантів разом з офіцерами забезпечували громадський порядок і виконували поставлені задачі, а також забезпечували пожежну безпеку. У складі двох ешелонів виїхали курсанти і офіцери загальною кількістю 459 осіб. За період несення служби з 19 червня по 9 серпня 1980 р. у складі окремого батальйону під керівництвом начальника училища полковника внутрішньої служби А. В. Севрука забезпечували протипожежну безпеку Олімпійських об'єктів у м. Таллінні, де проводилася вітрильна регата [3]. Ця подія стала яскравою подією в історії як світового, так і вітчизняного олімпійського руху. Право на проведення Ігор отримали на 75-ій сесії 23 жовтня 1974 р. і шість років для підготовки до Олімпіади. З 1975 р. створений Оргкомітет «Олімпіада-80», під керівництвом Ігнатія Трохимовича Новикова, якому Олімпійський комітет СРСР передав право на підготовку проведення Олімпійських ігор. 79-я сесія МОК (червень 1977 р., Прага) затвердила програму змагань Ігор XXII Олімпіади у Москві [4].

Служба розпочалася у червні. Офіцери і курсанти забезпечували правопорядок та пожежну безпеку. Бойове чергування несли протягом 12 годин, одна доба виділялася на відпочинок і підготовку [5]. Знання, які отримали курсанти за час навчання, дисципліну, яка прищеплювалася протягом трьох років, допомогла особовому складу оперативно виконувати всі поставлені задачі і нести службу на Іграх. На закріпленому об'єкті неслася служба у складі окремих груп, до яких входили

представники усіх силових структур. Перелік об'єктів за якими були закріплені групи був різноманітний починаючи від олімпійських арен до місць проживання спортсменів і гостей Олімпіади. Для курсантів виконання поставлених задач було додаткове стажування на застосування набутих умінь і навичок. Задачі які стояли перед підрозділом виконані у повному обсязі з відмінною оцінкою. На закріплених об'єктах не було допущено ні задимленості, ні загорань, ні інших небезпечних подій. Після закінчення Олімпійських ігор курсанти могли відвідати виставки, музеї та пам'ятні місця Москви. Повернувшись до навчального закладу відбувся випуск випускників, за службу державні нагороди отримали не всі, а ювілейний знак «За службу на XXII Олімпійських іграх» від міністра внутрішніх справ і подяку отримали всі учасники.

За період несення служби курсанти показали хорошу професійну підготовку, вміння швидко орієнтуватися в складних ситуаціях.

ЛІТЕРАТУРА

1. Львівський державний університет безпеки життєдіяльності: Історичні віхи нашого навчального закладу. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу до джерела: <http://www.ubgd.lviv.ua/index.php?id=118>.
2. Попович Степан. Пожежництво Львова [Текст]: історичний нарис / С. Попович. — Л.: Світ, 2002. — С. 368.
3. Хавин Б. Н. Все об Олимпийских играх: Справочник. — М.: ФиС, 1979.
4. Линдер В. И. Хроника человечества / В. И. Линдер — М.: Спорт, 2006. — С. 320.
5. Офіційний сайт. ДСНС України. 30-річчя проведення Олімпійських ігор. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу до джерела: <http://edumns.org.ua/ukr/news/?id=1509>.

Бондар А. Г., студентка Черкаського державного технологічного університету

НК – Чубань В. С., к. е. н., доцент, завідувач кафедри філософії та суспільних наук Черкаського інституту пожежної безпеки ім. Героїв Чорнобиля НУЦЗУ

АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ З ГАЗОПОСТАЧАННЯ І ГАЗИФІКАЦІЇ

Багаторічне функціонування підприємств з газопостачання і газифікації в умовах жорсткого тарифного регулювання з боку держави багато в чому визначили статичні організаційні структури компаній. Це пояснює майже повну відсутність у них здатності адаптації до зовнішніх умов. Особливо це відчутно в період економічної та політичної кризи, що зумовило критичну для цих підприємств ситуацію у вигляді реалізації негативних можливостей за умов монопольного становища. Всі кризи, які переживала економіка України, відображалися на всіх галузях народного господарства. Не виняток і енергетична галузь, яка є однією з найголовніших у вітчизняній економіці. Вона найбільше потребує реформ. Від її злагодженої роботи залежить економічний успіх усіх інших галузей. І як це не парадоксально звучить, більшість підприємств, які здійснюють транспортування та постачання природного газу, не отримують чистого прибутку, тобто є збитковими. Тому необхідно об'єктивно підходити до визначення основних чинників, що спричиняють такий стан підприємств галузі та шукати шляхи виходу з кризової ситуації, що склалася.

Секція 1. Організаційно-управлінські аспекти забезпечення діяльності ЄДСЦЗ

Більшість підприємств з газопостачання і газифікації України мають збиткові економічні показники, ПАТ «Черкасигаз» є одним з небагатьох підприємств, що є прибутковим протягом 2010-2014 рр. (рис. 1) [2].

Рис. 1. Чистий прибуток ПАТ «Черкасигаз» за 2010-2014 рр., тис. грн.

Розглянувши звітні дані підприємств газифікації та газопостачання, можна виділити такі негативні чинники, які вплинули на економічні та фінансові результати даних підприємств:

- розвиток розподільних газових мереж з одночасним зменшенням фондів віддачі.

Підключення споживачів газу незначні, а в окремих випадках споживачі не підключались. На розвиток систем газопостачання передбачалась націнка на газ, яка збільшувала собівартість транспортування газу, збільшувались витрати на обслуговування;

- збільшення витрат на транспортування та постачання природного газу, в основному, на ВТВ, нормовані втрати та власні потреби за рахунок зростання ціни на газ;

- зменшення основних елементів витрат, які вкрай необхідні на експлуатаційні потреби систем газопостачання (амортизаційні витрати, оплата праці, чисельність працюючих, матеріали та інші витрати, зростання банківських послуг) при формуванні тарифів, оскільки тарифи на транспортування і постачання природного газу є складовою цін на природний газ, що використовується для потреб населення, які були незмінні.

- необґрунтоване збільшення обсягів транспортування газу для покриття різниці в тарифах, у той час як обсяги транспортування щорічно зменшувались, а якщо розглядалися і вводилися, то в середині або в кінці року, при цьому не враховувалась сезонність споживання газу;

- економічно необґрунтовані витрати приймалися за аксіому в затверджених тарифах, а при фактично об'єктивному перевищенні реальних статей витрат собівартості вважалося порушенням ліцензійних умов.

Така практика формування тарифів призвела галузь до кризового стану, який викликає серйозне занепокоєння і може призвести до непередбачених наслідків, незалежних від діяльності підприємств.

Тому для виходу з кризової ситуації, що склалася на підприємствах з газопостачання та газифікації, та з метою забезпечення підвищення безпеки функціонування об'єктів систем газопостачання населених пунктів України необхідно [1]:

- відокремити вартість газу як товару від послуг з транспортування та постачання газу;

Секція 1. Організаційно-управлінські аспекти забезпечення діяльності ЄДСЦЗ

- внести зміни до «Методики розрахунку тарифів на транспортування та постачання природного газу для підприємств з газопостачання та газифікації»;
- формувати тарифи на послуги з транспортування та постачання природного газу економічно обґрунтованими і вводити їх тільки з початку планового року, а за необхідності коригувати їх в середині року.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Гарматюк О. Основні чинники виникнення кризових ситуацій на підприємствах газопостачання та газифікації України / О. Гарматюк // Галицький економічний вісник. — 2012. — №3(36). — с.23-29
2. Дані офіційного сайту ПАТ «Черкасигаз» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://chergas.ck.ua/index.php/aktsioneram/zviti>.

Верещак А. О., курсант 3-го курсу

Черкаського інституту пожежної безпеки ім. Героїв Чорнобиля НУЦЗУ

НК – Чубіна Т. Д., д. і. н., професор, професор

Черкаського інституту пожежної безпеки ім. Героїв Чорнобиля НУЦЗУ

ШЛЯХИ ПОКРАЩЕННЯ ПРОПАГАНДИСТСЬКОЇ РОБОТИ ЗА ДОПОМОГОЮ ЗАСОБІВ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ

Засоби масової інформації – могутня сила впливу на свідомість людей, засіб оперативного донесення інформації в різні куточки світу, найбільш ефективний засіб впливу на емоції людини, здатне переконувати реципієнта щонайкраще. Особливо чітко це виявляється у відношенні електронних ЗМІ. У міру розширення технічних можливостей їх роль зростає. А по емоційному впливу на почуття і свідомість людей вони залишаються поки неперевершеними і збирають саму велику аудиторію.

У засобах масової інформації питання підвищення ефективності виступів тісно пов'язані з рівнем організації творчого процесу, форм і засобів соціально-політичного виховання журналістського, художнього і технічного персоналу. Перш за все, це відбір проблем, вирішення яких може бути підтримано і підказано аудиторією, і створення перспективних планів роботи ЗМІ, їх включають.

Важливе місце в арсеналі засобів, активно сприяють росту ефективності виступів ЗМІ, займають питання підбору і розстановки кадрів. Добре підготовлені і професійні виступи ЗМІ поза сумнівом, більш дієві і ефективні, ніж матеріали з низьким професійним рівнем підготовки.

Одним з найбільш важливих, на наш погляд, шляхів підвищення дієвості ЗМІ є залучення у творчу роботу аудиторії. Її участь у формуванні інформаційного простору - це високий ступінь обґрунтованості, реальності і правдивості продукції ЗМІ, це глибина й емоційність, гострота і неординарність мислення, викладу матеріалу.

В результаті пошуку шляхів залучення людини у формування єдиного інформаційного простору народжуються нові форми роботи ЗМІ. Журналіст, отримавши відгук, включає автора у вивчення піднятої проблеми, допомагає йому упевнитися в правоті чи помилковості своїх висновків. Спілкування в рамках інформаційного простору журналіста та аудиторії дозволяє розкрити всю глибину і складність проблеми, не обходячи при цьому «гострих кутів». Подібного роду співробітництво тонко і ненав'язливо впливає на рішення найважливіших

Секція 1. Організаційно-управлінські аспекти забезпечення діяльності ЄДСЦЗ

соціальних, економічних і політичних завдань. Таким чином, вивчення кореспонденції, залучення до широкої участі у виступах ЗМІ представників аудиторії - надійний шлях підвищення дієвості, а, отже, і ефективності засобів масової інформації.

Ефективність пропаганди досягається при дотриманні таких умов:

- активна участь у пропаганді громадських організацій і громадськості;
- використання різноманітних форм методів і засобів пропаганди (преса, радіо, телебачення, кіно, автоклуби, бібліотеки та інше);
- цілеспрямованість у вирішенні конкретних завдань;
- підготовленість пропагандистського активу;
- надання допомоги в плануванні, розробці і публікації матеріалів з пожежної безпеки;
- організація і регулярне проведення оглядів-конкурсів культурно-просвітницьких установ щодо питань пропаганди;
- систематичне узагальнення та розповсюдження передового досвіду ведення пропаганди;
- дотримання принципів пропаганди (тісний зв'язок з життям, єдність слова і діла, оперативність, конкретність, правдивість і дохідливість).

Серед шляхів підвищення якості пропаганди можна виділити наступні:

- вміле користування технічними засобами;
- диференційований підхід до різних груп населення;
- об'єднання зусиль міністерств, відомств, громадських організацій;
- підвищення методичної (професійної) і теоретичної оснащеності пропагандистів.

Сила впливу будь-якого виступу невід'ємна від особистих характеристик пропагандиста, його переконань, щирості. Неможливо переконати інших у тому, чому сам не дуже віриш, в чому сам невпевнений, не можна прищепити іншим необхідність чинити так, як сам не робиш, а також важко змусити когось зробити те, чого сам уникаєш.

ЛІТЕРАТУРА

1. Афанасьев В. Социальная информация и управление обществом. – М., 1975.
2. Боришполец А. Пресса: Пути и путы. – К., 1989.
3. Кин Дж. Средства массовой информации и демократия / Пер. с англ. – М.: Наука, 1993.
4. Коган В. Человек в потоке информации. – Новосибирск, 1992.
5. Копиленко О. Влада інформації. – К., 1991.

Галайчук О. О., студентка

Львівського державного університету безпеки життєдіяльності

НК – Купчак М. Я., старший викладач Львівського державного університету
безпеки життєдіяльності

СТРАТЕГІЧНІ ЦІЛІ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ ЄДИНОЇ ДЕРЖАВНОЇ СИСТЕМИ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ

Однією із важливих складових інтеграції України в Європейське співтовариство стає запровадження європейських стандартів безпечної життєдіяльності, які можливі за умов реалізації концептуальних інновацій та інституціональних перетворень. Тому пріоритетним напрямком таких перетворень є посилення рівня превентивності політики держави в сфері цивільного захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій [2]. Така політика держави має полягати у швидкому та ефективному впровадженні стратегії розвитку держави, яку розуміє та підтримує суспільство.

Стратегічні цілі державної політики у сфері Єдиної державної системи цивільного захисту (далі - ЄДС ЦЗ) визначаються Конституцією України, Кодексом цивільного захисту України, Стратегією сталого розвитку "Україна - 2020", Концепцією управління ризиками виникнення надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру та Планом заходів щодо реалізації Концепції управління ризиками виникнення надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру на 2015-2020 роки.

Виходячи з базових суспільних цінностей визначених Конституцією України пріоритетними напрямками діяльності держави у сфері ЄДС ЦЗ є:

- людина, її життя та здоров'я, права і свободи, відповідальність перед суспільством;
- державність, національна безпека, добробут населення, охорона довкілля;
- відданість загальнолюдським цінностям, принципам свободи та демократії;
- утвердження правових засад розвитку суспільства [1].

Тому, стратегічними цілями державної політики та одними з основних завдань сьогодення є проведення ефективної антикризової політики, а саме вдале впровадження Стратегії сталого розвитку "Україна - 2020". Її мета полягає в імплементації українського законодавства до європейських стандартів та вихід України на провідні світові позиції. Для здійснення цього необхідно рухатись за такими векторами: розвитку, безпеки, відповідальності, гордості. В рамках названих векторів руху Стратегією передбачено реалізацію шістдесяти двох реформ й програм розвитку нашої держави.

Отже, першочерговими стратегічними цілями реформаторської політики держави також є і сфера цивільного захисту, а її реалізація передбачає:

1. Реформи системи національної безпеки та оборони, реформи державної служби та оптимізації системи державних органів. Головними заходами реалізації яких є оновлення концептуальних підходів у сфері забезпечення національної безпеки, створення ефективної системи кризового реагування, зокрема, мережі ситуаційних центрів центральних органів виконавчої влади, перегляд кваліфікаційних вимог, повна переатестація кадрів із врахуванням не тільки професійних, але й особистісних якостей людини.

Секція 1. Організаційно-управлінські аспекти забезпечення діяльності ЄДСЦЗ

2. Програми збереження навколишнього природного середовища. Тут особлива увага зосереджена на безпеці життя і здоров'я людини, забезпеченні безпечного стану довкілля, доступу до якісної питної води, безпечних харчових продуктів та промислових товарів.

3. Реформи оновлення влади та антикорупційної реформи. Надважливою метою, яких є суттєве зменшення корупції в Україні, зменшення втрат державного бюджету через корупційну діяльність та підвищення позицій нашої держави у міжнародних антикорупційних рейтингах [4].

Провідним інструментом для проведення реформ у сфері охорони довкілля є реалізація екологічної складової Угоди про асоціацію між Україною та ЄС. Стратегічними цілями та напрямками співробітництва у вказаній сфері є цивільний захист, зокрема стихійні лиха і антропогенні загрози. Співробітництво у сфері цивільного захисту в рамках вказаної Угоди спрямоване на сприяння у наданні взаємної допомоги при виникненні надзвичайних ситуацій, забезпечення цілодобового обміну найостаннішими повідомленнями про транскордонні надзвичайні ситуації, включаючи пропозиції про допомогу, оцінку впливу наслідків надзвичайних ситуацій на стан довкілля. Важливим аспектом такого співробітництва є участь експертів у специфічних технічних семінарах і симпозіумах з питань цивільного захисту [5].

Крім того, державна політика у сфері ЄДС ЦЗ спрямована на підвищенні гарантованого рівня безпеки особи, суспільства і навколишнього природного середовища в межах показників прийнятної ризику, а також у зниженні ризику та пом'якшенні наслідків надзвичайних ситуацій природного і техногенного характеру. А саме управління ризиками має ґрунтуватись на принципах прийнятності, превентивності, мінімізації, повноти, вибору доцільного значення, обов'язковості інформування та свободи інформації, які визначені у Концепції управління ризиками виникнення надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру. Основними механізмами державного регулювання у сфері управління ризиками є державна сертифікація, стандартизація, державний нагляд і контроль, державна експертиза, ліцензування, економічне регулювання, а також декларування безпеки небезпечних об'єктів та страхування [2].

Підсумовуючи можна констатувати, що стратегічними цілями та першочерговими пріоритетами державної політики у сфері ЄДС ЦЗ є створення ефективної системи забезпечення безпеки життєдіяльності та необхідних організаційно-правових, економічних умов для її становлення і розвитку, забезпечення функціонування системи державного управління в сфері цивільного захисту на рівні, який задовольняв би потреби населення в особистій безпеці, а отже досягнення рівня національної безпеки держави Європейського зразка.

ЛІТЕРАТУРА

1. Конституція України від 28.06.1996р. // Відомості Верховної Ради України від 23.07.1996 р., № 30.

2. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 22 січня 2014 р. № 37-р «Про схвалення Концепції управління ризиками виникнення надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру» // Урядовий кур'єр від 04.02.2014 № 21.

3. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 25 березня 2015 р. № 419-р «Про затвердження плану заходів щодо реалізації Концепції управління ризиками виникнення надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру на 2015-2020 роки» // Урядовий кур'єр від 11.06.2015 № 103.ю

Секція 1. Організаційно-управлінські аспекти забезпечення діяльності ЄДС ЦЗ

4. Указ Президента України від 12 січня 2015 року № 5/2015 «Про Стратегію сталого розвитку «Україна – 2020» // Урядовий кур'єр від 15.01.2015 № 6.

5. Угода про асоціацію між Україною та Європейським Союзом // Офіційний вісник України від 26.09.2014 — 2014 р., № 75, том 1, стор. 83.

Гапончук М. І., курсант 3-го курсу Львівського державного університету безпеки життєдіяльності

НК –Яковчук Р. С., к.т.н., доцент Львівського державного університету безпеки життєдіяльності

МЕТА ТА ЗАВДАННЯ ФУНКЦІОНАЛЬНОЇ ПІДСИСТЕМИ ЄДС ЦЗ У ВІЙСЬКОВІЙ СФЕРІ

Воєнно-політична ситуація, що виникла сьогодні на Сході України через дії терористів вимагає не лише перегляд та уточнення основних положень щодо формування та реалізації воєнної політики України, але й переосмислення підходів для забезпечення національної безпеки України, комплексного перегляду питань, які стосуються безпеки та оборони держави.

Із прийняттям та вступом у дію Кодексу цивільного захисту 01.07.2013 р., в Україні було закріплено існування лише однієї міжвідомчої державної системи, створеної для забезпечення реалізації державної політики у сфері цивільного захисту – єдиної державної системи ЦЗ (ЄДС ЦЗ) [1]. ЄДС ЦЗ є сукупністю органів управління, сил та засобів центральних та місцевих органів виконавчої влади, Ради міністрів Автономної Республіки Крим, виконавчих органів рад, підприємств, установ та організацій, які забезпечують реалізацію державної політики у сфері цивільного захисту [2]. ЄДС ЦЗ складається з постійно діючих функціональних і територіальних підсистем та їх ланок.

Функціональні підсистеми ЄДС ЦЗ створюються у відповідних сферах суспільного життя центральними органами виконавчої влади з метою захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій у мирний час та в особливий період, забезпечення готовності підпорядкованих їм сил і засобів до дій, спрямованих на запобігання і реагування на надзвичайні ситуації.

Функціональна підсистема ЄДС ЦЗ також створена у підпорядкованих організаціях, на підвідомчих об'єктах і територіях Міністерства оборони України і Збройних Сил України відповідно до [3].

Метою створення такої функціональної підсистеми ЄДС ЦЗ у військовій сфері є запобігання надзвичайним ситуаціям, ліквідація їх наслідків та захист особового складу, територій і об'єктів Міністерства оборони і Збройних Сил від можливих надзвичайних ситуацій у мирний час та в особливий період.

На функціональну підсистему покладається ряд завдань, основні серед яких є: здійснення заходів цивільного захисту на об'єктах Міністерства оборони і Збройних Сил; забезпечення готовності органів військового управління, підпорядкованих їм сил і засобів, які залучаються до ліквідації можливих надзвичайних ситуацій і небезпечних подій; проведення рятувальних та інших невідкладних робіт по локалізації надзвичайних ситуацій та ліквідації їх наслідків на об'єктах Міністерства оборони і Збройних Сил; створення, збереження і раціональне використання на об'єктах підвищеної небезпеки резервів матеріальних ресурсів, необхідних для запобігання і

Секція 1. Організаційно-управлінські аспекти забезпечення діяльності ЄДСЦЗ

реагування на надзвичайні ситуації та їх наслідків; здійснення інших завдань у сфері цивільного захисту, передбачених законодавством.

Для управління функціональною підсистемою ЄДС ЦЗ у військовій сфері в режимах повсякденного функціонування та підвищеної готовності використовуються сили та засоби стаціонарних інформаційно-телекомунікаційних вузлів Збройних Сил з використанням стаціонарної опорної мережі зв'язку, телекомунікаційних мереж загального користування та спеціального призначення, а також мережа урядового зв'язку. В режимах надзвичайної ситуації та надзвичайного стану, крім того, можуть залучатись сили і засоби мобільної компоненти системи зв'язку об'єктів Збройних Сил.

Під час виконання робіт з ліквідації наслідків надзвичайної ситуації керівник робіт діє відповідно статей 75-77 Кодексу цивільного захисту України.

Основну частину робіт, пов'язаних з реагуванням на надзвичайну ситуацію або усуненням загрози її виникнення, здійснюють сили реагування на надзвичайні ситуації тих підвідомчих об'єктів та територій, де виникла така ситуація. До виконання зазначених робіт залежно від характеру аварії можуть залучатись, насамперед, інженерні підрозділи, підрозділи радіаційного, хімічного, біологічного захисту, пожежно-рятувальні підрозділи та підрозділи медичного забезпечення. У разі потреби до ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій залучаються додаткові сили та засоби.

ЛІТЕРАТУРА

1. Кодекс цивільного захисту України № 5403-VI від 02.10.2012 р. // Офіційний вісник України [Текст]. – 2012. – № 89. – Ст. 3589.
2. Постанова Кабінету Міністрів України від 9 січня 2014 р. № 11 «Про затвердження Положення про єдину державну систему цивільного захисту».
3. Наказ Міністерства оборони України № 353/2015 «Про затвердження Положення про функціональну підсистему запобігання надзвичайним ситуаціям і ліквідації їх наслідків у підпорядкованих організаціях, на підвідомчих об'єктах і територіях Міністерства оборони України і Збройних Сил України».

Льїн С. В., завідувач відділу досліджень та розробки перспективних і удосконалення традиційних технологій формування СФД Науково-дослідного, проектно-конструкторського та технологічного інститут макрорафії

ПЕРСПЕКТИВИ ТА ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ЗАПРОВАДЖЕННЯ ІНТЕРНЕТ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОЦЕС ПАСПОРТИЗАЦІЇ ПОТЕНЦІЙНО-НЕБЕЗПЕЧНИХ ОБ'ЄКТІВ

Державний реєстр потенційно небезпечних об'єктів (далі – Реєстр ПНО) відповідно до документа [1] є автоматизованою інформаційно-довідковою системою обліку та обробки інформації щодо потенційно небезпечних об'єктів, створеною для державного обліку потенційно небезпечних об'єктів (далі – ПНО) та інформаційного забезпечення процесів підготовки управлінських рішень і виконання зобов'язань України згідно з міжнародними договорами щодо запобігання та ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій, зокрема транскордонного характеру, пов'язаних з функціонуванням небезпечних об'єктів.

Створення та функціонування Реєстру ПНО забезпечується низкою нормативних документів [1], [2], [3], [4], [5], [6], [7].

Реєстр ПНО розроблено за технологію клієнт-сервер і складається з:

– клієнтської частини – програмного забезпечення (далі – ПЗ) «Реєстр

Секція 1. Організаційно-управлінські аспекти забезпечення діяльності ЄДСЦЗ

ПНО»;

– серверної частини – бази даних (далі – БД) під керуванням системи керування базами даних Informix Dynamic Server 9.

Відповідно до чинної нормативної бази ведення та використання Реєстру ПНО здійснюється таким чином:

– відповідальна особа ПНО заповнює та надсилає паспорт ПНО у паперовому вигляді (далі – ПП) до НДІ мікрографії поштою;

– фахівці Укрдержархіву, відповідальні за ведення Реєстру ПНО, перевіряють коректність заповнення отриманого ПП та вносять його відомості до БД Реєстру ПНО;

– відповідальні за ведення Реєстру ПНО фахівці Укрдержархіву надають за запитами відповідні довідки (у паперовому вигляді або у вигляді документів формату MS Word).

Аналіз існуючого підходу ведення Реєстру ПНО виявив певні проблемні питання, а саме:

– трудомісткість актуалізації даних Реєстру ПНО (фактично – необхідно під час введення даних у Реєстр ПНО здійснити повторний набір даних паспорту ПНО);

– відсутність можливості інформаційної взаємодії із призначеними для інформаційного забезпечення процесів підготовки відповідних управлінських рішень сторонніми автоматизованими системами.

Зазначені проблемні питання зумовлені тим, що чинна модель паспортизації ПНО використовує формат документів (ПП, документи формату MS Word), не придатний для автоматизованого оброблення.

Для вирішення поставленої задачі НДІ мікрографії НДР було:

– розроблено мову розмітки електронного паспорту (далі – ЕП) ПНО PDOSML, в основі якої лежить використання XML [8], та структуру ЕП ПНО для затверджених форм паспортів;

– розроблено та впроваджено ПЗ для ведення ЕП ПНО.

Це дозволило запровадити у процес паспортизації нову модель, позбавлену наведених вище недоліків.

Перспективним напрямком застосування нової моделі є автоматизація задачі вхідного контролю ЕП ПНО. За зазначеним напрямком НДІ мікрографії у 2016 році розпочало відповідну наукову роботу.

Але першочерговою задачею на цей час є необхідність адаптації чинної нормативної бази до нової моделі, зокрема розширення змісту документа [3] в частині запровадження понять ПП та ЕП ПНО.

ЛІТЕРАТУРА

1. Положення про Державний реєстр потенційно небезпечних об'єктів, затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 29 серпня 2002 р. № 1288 (зі змінами).

2. Закон України «Про страховий фонд документації України» від 22 березня 2001 р. № 2332-III // ВВР України. – 2001. – № 20. – Ст. 101 (зі змінами).

3. Положення про паспортизацію потенційно небезпечних об'єктів, затверджене наказом МНС України від 18.12.2000 № 338.

4. Методика ідентифікації потенційно небезпечних об'єктів, затверджена наказом МНС України від 23.02.2006 № 98.

5. Стандарт надання Державним департаментом страхового фонду документації адміністративної послуги щодо видачі Свідоцтва про реєстрацію об'єкта у Державному реєстрі потенційно небезпечних об'єктів, затверджений

Секція 1. Організаційно-управлінські аспекти забезпечення діяльності ЄДСЦЗ

наказом МНС України від 12.11.2010 № 1016.

6. Положення про моніторинг потенційно небезпечних об'єктів, затверджене наказом МНС України від 06.11.2003 № 425.

7. Регламент моніторингу потенційно небезпечних об'єктів, затверджений наказом МНС України від 11.11.2004 № 110.

8. Хознер С. XML. Энциклопедия / пер. с англ. – 2-е изд. – Спб. : Питер, 2004. – 1101 с.: ил.

Калямис П. Р., студент Львівського державного університету безпеки життєдіяльності

НК –Гонтар З. Г., викладач Львівського державного університету безпеки життєдіяльності

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНФОРМУВАННЯ НАСЕЛЕННЯ У СФЕРІ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ

Інформацію з питань цивільного захисту становлять відомості про надзвичайні ситуації, що прогножуються або виникли, з визначенням їх класифікації, меж поширення і наслідків, а також про способи та методи захисту від них. Органи управління цивільного захисту зобов'язані надавати населенню через засоби масової інформації оперативну та достовірну інформацію, а також про свою діяльність з питань цивільного захисту, у тому числі в доступній для осіб з вадами зору та слуху формі. Керівники суб'єктів господарювання, що експлуатують потенційно небезпечні об'єкти та об'єкти підвищеної небезпеки, зобов'язані систематично та оперативно оприлюднювати інформацію про такі об'єкти в офіційних друкованих виданнях, на офіційних веб-сайтах, інформаційних стендах та в будь-який інший прийнятний спосіб. Інформація має містити дані про суб'єкт, який її надає, та сферу його діяльності, про природу можливого ризику під час аварій, включаючи вплив на людей та навколишнє природне середовище, про спосіб інформування населення у разі загрози або виникнення аварії та поведінку, якої слід дотримуватися. Оприлюднення інформації про наслідки надзвичайної ситуації здійснюється відповідно до законодавства України.

Одним із головних заходів захисту населення від надзвичайних ситуацій є його своєчасне попередження про небезпеку, обстановку, яка склалася внаслідок її реалізації, а також інформування про порядок та правила поведінки в умовах НС.

Оповіщення населення здійснюється усіма доступними способами: через телебачення; радіомережу; радіотрансляційну провідну мережу; спеціальними сигналами (гудки, сирени).

На сьогодні загальнодержавна, регіональні системи централізованого оповіщення працездатні але вже не відповідають сучасним вимогам, апаратура оповіщення вичерпала технічний ресурс, морально та фізично застаріла, знята з виробництва, ремонтні комплекти вичерпано, збільшилась кількість відмов апаратури. Телекомунікаційне обладнання систем оповіщення не сумісне із сучасними цифровими мережами передачі даних, є енергоємним, потребує порівняно великих фінансових витрат на експлуатаційно-технічне обслуговування, не забезпечує необхідного рівня інформування.

Для забезпечення функціонування й удосконалення системи зв'язку та оповіщення здійснюються такі заходи: модернізація вузлів зв'язку органів

Секція 1. Організаційно-управлінські аспекти забезпечення діяльності ЄДСЦЗ

управління ДСНС і сил цивільного захисту, обладнання робочих місць диспетчерських служб ДСНС необхідними сучасними телекомунікаційними та інформаційно-програмними засобами; введено в промислову експлуатацію відомчу систему відео конференцзв'язку; проведено тренування сил та засобів радіозв'язку стаціонарних та польових вузлів зв'язку ДСНС із використанням програмного забезпечення «ROS» та «Mix».

Заходи щодо подальшого розвитку Урядової інформаційно-аналітичної системи з питань надзвичайних ситуацій і системи з питань зв'язку та оповіщення ДСНС передбачено Загальнодержавною цільовою програмою захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру на 2013-2017 роки.

Роботу ДСНС у сфері інформування спрямовано відділом зв'язків із засобами масової інформації та роботи з громадськістю з метою своєчасного, повного і об'єктивного інформування громадськості про діяльність ДСНС у сфері попередження та реагування на надзвичайні ситуації техногенного та природного характеру, формування довіри населення до підрозділів ДСНС.

У формуванні дієвих та взаємовигідних стосунків соціальних організацій з громадськістю важлива роль належить ЗМІ, які допомагають донести інформацію до широкої аудиторії.

Для здійснення ефективної інформаційної роботи потрібно побудувати добрі стосунки із засобами масової інформації.

Розвиток інформаційного суспільства в Україні та впровадження новітніх ІКТ в усі сфери суспільного життя і в діяльність органів державної влади та органів місцевого самоврядування визначається одним з пріоритетних напрямів державної політики.

ЛІТЕРАТУРА

1. Закон України «Про інформацію».
2. Закон України «Про звернення громадян».
4. Закон України «Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007–2015 роки».

*Коротяєв С. І., здобувач кафедри гуманітарних наук та іноземних мов
Черкаського інституту пожежної безпеки ім. Героїв Чорнобиля НУЦЗУ*

*НК – Чубіна Т. Д., д. і. н., професор, професор Черкаського інституту пожежної
безпеки ім. Героїв Чорнобиля НУЦЗУ*

СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНА РОБОТА В ПІДРОЗДІЛАХ ДСНС УКРАЇНИ: ОСНОВНІ НАПРЯМКИ ТА ЗАВДАННЯ

Соціально-гуманітарна робота з особами рядового і начальницького складу та працівниками підрозділів ДСНС України – це неперервний процес, який включає комплекс організаційних, соціологічних, педагогічних, психологічних, інформаційно-пропагандистських, правових, культурно-просвітницьких, соціальних та індивідуальних виховних заходів, спрямованих на усвідомлення особовим складом політичної мети діяльності служби, системи цінностей, які вони захищають, розвиток та підтримання професійно необхідних психологічних якостей, сприяння реалізації встановлених державою соціально-економічних та

Секція 1. Організаційно-управлінські аспекти забезпечення діяльності ЄДСЦЗ

правових гарантій щодо забезпечення високої готовності сил, статутного порядку, згуртованості колективів для виконання завдань за призначенням.

Метою проведення соціально-гуманітарної роботи з особовим складом є: утвердження особистості як найвищої соціальної цінності, впровадження гуманістичних взаємовідносин в органах і підрозділах цивільного захисту, формування світогляду та життєвої позиції особового складу, найповніше розкриття здібностей в інтересах гармонійного розвитку як громадян-патріотів так і високопрофесійних спеціалістів; реалізація громадянських прав та свобод особового складу, забезпечення їх морально-психологічного, духовного, культурного, фізичного розвитку та створення умов для здійснення ефективної професійної діяльності; реалізація встановлених державою соціально-економічних та правових гарантій особового складу, членів їх сімей, ветеранів ДСНС, їх соціальної та професійної адаптації; створення і вдосконалення засобів, форм і методів індивідуальної виховної роботи з особовим складом.

Завданнями соціально-гуманітарної роботи з особовим складом є: реалізація конституційних прав і свобод; задоволення соціальних потреб та інтересів особового складу, членів їх сімей; підтримка, соціальний захист і соціальна реабілітація особового складу та осіб, звільнених зі служби у ДСНС; забезпечення ефективності процесу навчання, виховання та формування психологічної готовності особового складу до виконання завдань за призначенням; духовний, культурний та фізичний розвиток особового складу.

Основними напрямками соціально-гуманітарної роботи з особовим складом є: соціальна робота; гуманітарна підготовка; інформаційно-пропагандистське забезпечення; індивідуальна виховна робота та профілактика правопорушень; культурно-просвітницька та спортивно-масова робота; сприяння діяльності ветеранських організацій ДСНС.

Соціальна робота, гуманітарна підготовка та інформаційно-пропагандистське забезпечення полягає у впровадженні гуманітарної політики держави у ДСНС, здійсненні патріотичного виховання особового складу з метою формування у них громадянської свідомості та відповідальності.

Формами і методами соціальної роботи, гуманітарної підготовки та інформаційного забезпечення є соціальний моніторинг, ведення та постійне оновлення банку соціальних проблем, розповідь, колективні бесіди, лекції, доповіді, семінари, лекторії, науково-практичні конференції, навчально-методичні збори та семінари, консультації, наочна агітація, виставки, вечори запитань та відповідей, мітинги тощо.

Культурно-просвітницька та спортивно-масова робота забезпечує формування в особового складу високої духовної та фізичної культури і моральних якостей, почуття патріотизму, національної свідомості, вірності традиціям українського народу, сприяє задоволенню їх естетичних потреб через проведення культурно-просвітницьких, фізкультурно-оздоровчих і спортивно-масових заходів та організацію дозвілля.

Соціально-гуманітарна робота з особовим складом проводиться: керівниками структурних підрозділів – з безпосередньо підпорядкованим особовим складом та відповідно до функціональних обов'язків; працівниками органів і підрозділів ДСНС по роботі з персоналом – відповідно до функціональних обов'язків; особами начальницького складу органів і підрозділів ДСНС, які визначені розпорядчими документами відповідальними за проведення заходів, керівниками занять тощо; громадськими організаціями, створеними в органах і підрозділах цивільного захисту - відповідно до чинного законодавства; наставниками – із закріпленими молодими працівниками; ветеранами ДСНС.

Секція 1. Організаційно-управлінські аспекти забезпечення діяльності ЄДСЦЗ

Таким чином, соціально-гуманітарна робота з особами рядового і начальницького складу та працівниками органів і підрозділів ДСНС України включає весь спектр заходів, направлених на усвідомлення особовим складом політичної мети діяльності служби, системи цінностей, які вони захищають, розвиток та підтримання професійно необхідних психологічних якостей, сприяння реалізації встановлених державою соціально-економічних та правових гарантій щодо забезпечення високої готовності сил, статутного порядку, згуртованості колективів для виконання завдань за призначенням.

Кравців С. Я., викладач-методист НМЦ НЗ ДСНС України, НУЦЗУ

Соболь О. М., д. т. н., с. н. с., начальник кафедри управління та організації діяльності у сфері цивільного захисту, НУЦЗУ

АНАЛІЗ ІСНУЮЧИХ ПІДХОДІВ ДО УДОСКОНАЛЕННЯ ФУНКЦІОНУВАННЯ ПІДСИСТЕМИ РЕАГУВАННЯ НА ПОЖЕЖІ

Підсистема реагування на пожежі є складовою системи забезпечення пожежної безпеки і функціонує у тісному взаємозв'язку з підсистемами науково-технічного забезпечення боротьби з пожежами та підготовки кадрів. Аналіз діяльності підсистеми реагування на пожежі свідчить про збільшення обсягів робіт пожежно-рятувальних підрозділів. Разом з тим, на теперішній час відсутні моделі та методи обґрунтування ресурсного забезпечення даних підрозділів з урахуванням зазначених обсягів робіт та рівнів пожежних ризиків на відповідних територіях. У зв'язку з цим, актуальною науково-практичною задачею є удосконалення функціонування підсистеми реагування на пожежі на регіональному рівні, яка набуває особливої важливості в умовах всебічної розбудови нашої держави.

Слід відзначити, що проблема раціонального розміщення пожежно-рятувальних підрозділів досліджувалася, наприклад, в дисертації Коссе А.Г., в роботах Брушлінського М.М. Проблема розвитку міст з точки зору системного аналізу розглядалася в роботах Попкова Ю.С., Єгорова Є.І., Петрова Е.Г. та в інших. Незважаючи на неодноразові спроби вирішити дані проблеми, існує ціла низка важливих практичних задач, які до теперішнього часу не розглядалися. Так, Брушлінським М.М. створені комп'ютерні імітаційні системи для проведення експертизи поточної діяльності існуючих пожежно-рятувальних підрозділів у містах та для розробки проектів їх реорганізації. Однак, у даних розробках використовуються припущення про просторові рівномірності щільності забудови та її пожежної небезпеки. Більш того, в даних роботах пошук шляхів підвищення ефективності функціонування пожежно-рятувальних підрозділів виконується у часі за наявності відповідної існуючої схеми розміщення пожежних депо, але не у просторі, що особливо важливо при проектуванні нових районів та необхідності обґрунтування розмірів пожежно-рятувальної служби і дислокації її елементів для захисту цих районів.

Район безпосереднього обслуговування пожежно-рятувальною частиною визначається наказом начальника гарнізону пожежної охорони. Радіус виїзду пожежної частини, що має на озброєнні пожежно-рятувальні автомобілі, як правило, не повинен перевищувати 3 км; для пожежно-рятувальних частин, що охороняють об'єкти, радіус виїзду визначається будівельними нормами і правилами [1] та, в залежності від категорії з пожежної небезпеки будівель

Секція 1. Організаційно-управлінські аспекти забезпечення діяльності ЄДСЦЗ

об'єкту, не повинен перевищувати 2-4 км. Рішенням начальника гарнізону за узгодженням із керівництвом об'єктів для об'єктової частини можуть бути визначені підрайони виїзду на території населеного пункту, що прилягає до місця дислокації пожежних частин у радіусі до 2 км.

В загальному випадку необхідну кількість пожежних депо можна орієнтовано визначити наступним чином:

$$N_{\text{депо}} = \frac{S_{\text{міста}}}{S_{\text{обсл}}}, \quad (1)$$

де $S_{\text{міста}}$ – площа міста, кв.км., $S_{\text{обсл}}$ – площа зони, що обслугується одним депо.

Якщо врахувати, що пожежне депо повинно мати радіус обслуговування 3 км, то площу даної зони можна визначити як площу кола:

$$S_{\text{обсл}} = \pi R_{\text{обсл}}^2, \quad (2)$$

де $R_{\text{обсл}}$ – радіус обслуговування пожежним депо території, км.

Використання кіл у якості районів обслуговування пожежних депо може призвести до того, що деякі частини міста будуть перекриватися двічі та більше, а деякі - просто будуть «мертвими зонами». Для того, щоб уникнути зазначеної ситуації, доцільно у якості районів обслуговування пожежних депо використовувати багатокутники зі змінними метричними характеристиками, тобто кількість вершин та їх координати визначаються у процесі розв'язання задачі. Даний підхід визначити раціональну кількість та місця розміщення пожежних депо.

ЛІТЕРАТУРА

1. ДБН Б.2.4-4-97. Планування та забудова сільських поселень планування і забудова малих сільськогосподарських підприємств та селянських (фермерських) господарств.

2. Брушлинский Н.Н. Системный анализ деятельности Государственной противопожарной службы / Н.Н. Брушлинский. – М.: МИПБ МВД России, 1998. – 255 с.

3. Брушлинский Н.Н. Моделирование оперативной деятельности пожарной службы / Н.Н. Брушлинский. – М.: Стройиздат, 1981. – 96 с.

*Кубаєнко А. В., к. ю. н., доцент
Одеського державного університету внутрішніх справ*

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ В УКРАЇНІ

В умовах реформування системи правоохоронних органів одним із основних завдань цього процесу залишається підвищення ефективності їх діяльності. Однак, критерій ефективності по-різному визначається суспільством і державою.

Проблемні питання реформування системи правоохоронних органів висвітлювалися у наукових працях вітчизняних і закордонних вчених: С.С. Алексєєва, В.Б. Авер'янова, О.М. Бандурки, Ю.П. Битяка, І.Ю.Богдановської, І.В.Бондаренка, В.С.Венедиктова, Ю.М.Козлова, М.І.Коцюбри, В.В.Копейчикова, Р. З. Лівшиця, О. М. Музичука, І. В. Опришка, В. М. Плшкіна, В. М. Сінюкова, Л. А.

Сидорчука, О. Ф. Скакун, М. В. Цвіка та ін. Проте саме зараз постала з особливою гостротою, незалежно від умов реформування правоохоронних органів, проблема забезпечення правопорядку в державі й дотримання прав та свобод громадян. До них на сьогодні належить корупція та транснаціональна злочинність. В процесі реформування правоохоронних структур необхідно запровадити механізм унеможливлення їх використання у політичній діяльності та дієві способи запобігання корупції всередині цих відомств.

Сьогодні не існує єдиної, аргументованої позиції не тільки у відношенні ефективності реформ системи правоохоронних органів, їх основних недоліків і досягнень, а й у відношенні того, які органи взагалі можна вважати правоохоронними.

Сьогодні постала необхідність конкретизувати перелік органів, що відносяться до правоохоронних на підставі чинного законодавства. На нашу думку, в даний час, визначаючи склад системи правоохоронних органів, необхідно керуватися положеннями Закону України «Про держаний захист працівників суду та правоохоронних органів» від 23.12.1993 року, який визначає, що правоохоронними органами є органи прокуратури, внутрішніх справ, служби безпеки, Військової служби правопорядку у Збройних Силах України, Національне антикорупційне бюро України, органи охорони державного кордону, органи доходів і зборів, органи і установи виконання покарань, слідчі ізолятори, органи державного фінансового контролю, рибоохорони, державної лісової охорони, інші органи, які здійснюють правозастосовні або правоохоронні функції [1]. Таким чином, систему правоохоронних органів держави складають спеціально уповноважені державні органи, які забезпечують додержання та реалізацію прав і свобод громадян, законності та правопорядку із додержанням встановлених законом правил та процедур відповідно до своєї компетенції [2, с. 48].

Виходячи з вищевказаного розуміння системи правоохоронних органів, вважаємо важливим і актуальним завданням вивчення ряду загальних проблем, властивих для цієї системи. На наш погляд, сьогодні залишається малодослідженими саме комплексні підходи до вирішення проблем реформування системи правоохоронних органів, а наявні наукові дослідження, переважно пов'язані з вирішенням проблем реформування окремо взятих елементів вищевказаної системи.

Переходячи до вивчення найбільш загальних проблем, властивих процесу реформування системи правоохоронних органів, необхідно більш детально зупинитися на проблемі оцінки ефективності діяльності правоохоронних органів, властивої як для найбільш загальних реформ вищевказаної системи, так і для реформ її окремих елементів.

Розглянута проблема, на наш погляд, має, як мінімум, дві найважливіші особливості.

По-перше, важливо відзначити, що не існує офіційного «реєстру» результатів реформи і офіційних оцінок їх реальності, значущості та корисності. Таким чином, в даний час оцінка результатів реформ, як з боку держави, так і з боку суспільства ускладнена і в чомусь суб'єктивна.

По-друге, у зв'язку з суб'єктивним характером оцінки ефективності проведених реформ, виникають значні розбіжності між їх оцінкою, що проводиться державними органами (у тому числі, які безпосередньо займаються реалізацією цих реформ) та представниками суспільства (громадськими об'єднаннями).

Сформована ситуація з відсутністю системи оцінки ефективності проведених реформ в системі правоохоронних органів, не може не викликати

Секція 1. Організаційно-управлінські аспекти забезпечення діяльності ЄДСЦЗ

побоювання, так як невміння правоохоронних органів об'єктивно оцінювати власну діяльність виступає значною перешкодою при проведенні реформ, розумінні їх сенсу, цілей, завдань і отримання від них очікуваних результатів, спрямованих на підвищення ефективності їх роботи.

Другою не менш важливою проблемою для процесу реформування системи правоохоронних органів є кадрова робота. Дана проблема знаходить своє відображення в більшості вивчених нами наукових публікацій, які висвітлюють тематику реформування правоохоронних органів. До найбільш поширених кадрових проблем різних правоохоронних органів авторами відносяться: відтік кваліфікованих кадрів, неправильна розстановка пріоритетів у професійній діяльності, неефективність супідрядності і виконання рішень, збої в системі наступності кадрів, деформація правової свідомості кадрів, подвійність підпорядкованості, висока кадрова некомплектність і низький рівень юридичної підготовки, проблеми професійного навчання фахівців, недостатня кількість ВНЗ, що готують кадри для ряду правоохоронних органів, малий обсяг підготовки ними кадрів і т. д.

Таким чином, для правоохоронних органів очевидний широкий ряд загальних проблем з кадровим складом. При цьому, органу, кадрову систему якого можна було б поставити в приклад іншим органам, на нашу думку, не існує, незважаючи на те, що свої позитивні напрацювання в області роботи з кадровим складом є у всіх без винятку правоохоронних органів. Вищевикладене означає, що вирішення кадрового питання потребує єдиного підходу, з урахуванням специфіки діяльності конкретних правоохоронних органів.

В якості третьої найважливішої проблеми, вважаємо можливим виділити відсутність комплексного законодавчого підходу до регулювання процесів проведення реформ системи правоохоронних органів, їх контролю, аналізу та удосконаленню.

Незважаючи на те, що правоохоронні органи утворюють окрему систему, єдиного підходу її реформування до теперішнього часу не існує. На наш погляд, назріла необхідність створити комплексний нормативний акт, у вигляді концепції або стратегії реформування системи правоохоронних органів на кілька років вперед, як це робиться стосовно реформи судової системи або реформ окремих правоохоронних органів.

Ми глибоко переконані в тому, що надання правового статусу вищевказаній реформі вкрай важливо, тому що від цього багато в чому буде залежати її сприйняття в суспільстві.

Результати соціологічних опитувань свідчать про те, що реформи, більшою мірою підкріплені законодавчо мають більш зрозумілий характер в очах суспільства і характеризуються їм як більш ефективні. Про це зокрема свідчить порівняння результатів соціологічних опитувань щодо ефективності правової та адміністративної реформ. Так соціологічні опитування щодо результатів правової реформи характеризуються меншою ефективністю, ніж результати адміністративної реформи, що має більш широку нормативно-правову базу [3, с. 145].

Таким чином, надання реформі системи правоохоронних органів правового статусу, на наш погляд, буде значною мірою сприяти більш ясному її сприйняттю в суспільстві і державі, підвищить її ефективність, а також дозволить комплексно вирішувати ряд загальних проблем, властивих для системи правоохоронних органів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів [Електронний ресурс] : закон України від 23.12.1993 р. № 3781-ХІІ із змін., внес. згідно із законами України : за станом на 25.01.2015, 1698-18 – Електрон. дан. (1

Секція 1. Організаційно-управлінські аспекти забезпечення діяльності ЄДСЦЗ

файл). – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua> - Назва з екрана.

2. Бородин Д. І. Правоохоронні органи України: поняття та функції [Електронний ресурс] / Д. І. Бородин // Юридичний вісник. Повітряне і космічне право. - 2015. - № 2. - С. 47-51.

3. Медведєв О. В. Напрямки реформування правоохоронних органів [Текст] / О. В. Медведєв // Право і суспільство. - 2014. - № 1.2. - С. 144-149.

Кучер Ю. М., курсант

Черкаського інституту пожежної безпеки ім. Героїв Чорнобиля НУЦЗУ

НК - Чупанова Д. О., викладач

Черкаського інституту пожежної безпеки ім. Героїв Чорнобиля НУЦЗУ

ОСНОВНІ НАПРЯМКИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Нинішній етап розвитку людської цивілізації характеризується тим, що сфера забезпечення національної безпеки сучасної держави перебуває у стані стрімких та постійних змін, і в ній переплітаються практично всі сторони життєдіяльності суспільства та функціонування держави. Цей стан має багато детермінант та потребує значної уваги з боку наукового аналізу.

Зі здобуттям Україною незалежності перед українським соціумом постало принципово нове завдання – забезпечення національної безпеки.

Актуальність даної теми зумовлена такими факторами:

- важливість визначення життєво важливих національних цінностей України, загроз й викликів її безпеці в умовах формування своєї ідентичності як незалежної держави, суб'єкта міжнародних відносин.

- спектр проблем, які вимагають негайного вирішення – незахищеність кордонів України, нелегальна міграція, тероризм, наркоторгівля, контрабанда, релігійний, національний та політичний екстремізм, сепаратизм.

- радикальна реорганізація сектору безпеки держави у умовах необхідності дати адекватну відповідь існуючим загрозам.

- необхідність для України знайти своє місце в геополітичних процесах, зокрема, пов'язаних з євроінтеграцією, можливою інтеграцією в НАТО.

Крім того, XXI століття надало всій системі життя на планеті різко зростаючі технологічний, енергетичний та інформаційний потенціали, що прискорило глобалізацію людського співіснування, але разом з тим багатократно знизило пороги самозбереження й усталеності розвитку, а також підвищило взаємозалежність окремих країн від зовнішнього світу на тлі процесу ліквідації кордонів та нівелювання індивідуальних ознак окремих націй і народностей. У цьому контексті особливого значення набуває проблема пошуку нових концептуальних підходів до забезпечення національної безпеки окремо взятої країни та закріплення їх правом.

Традиційно під «національною безпекою» розумілися насамперед фізичне виживання держави, захист і збереження її суверенітету й територіальної цілісності, здатність адекватно реагувати на будь-які реальні та потенційні зовнішні загрози [1, с. 8-9]. Разом з тим забезпечення національної безпеки, з одного боку, тісно пов'язане з безпекою самої суспільно-політичної системи даної країни, а з іншого – при реалізації державою своїх цілей вона вступає у відносини з іншими державами, які або сприяють, або перешкоджають цьому. Тому природно, що концепції забезпечення національної безпеки, як правило, будувалися з урахуванням як

Секція 1. Організаційно-управлінські аспекти забезпечення діяльності ЄДСЦЗ

зовнішніх, так і внутрішніх загроз. Концептуальні підходи до забезпечення національної безпеки тривалий час мали суто зовнішню спрямованість, і в цьому розумінні головними їхніми складовими були: зовнішньополітична стратегія, дипломатична практика, військово-політична платформа і військово-силове забезпечення.

В сучасних умовах застосовуються такі політико-правові інструменти забезпечення національної безпеки, як договори й угоди про скорочення озброєнь, про військово-політичне співробітництво, створюються нові організації й інститути у вигляді міждержавних і регіональних центрів з попередження військових конфліктів, контролю за військовою діяльністю держав. Сутність сучасного процесу забезпечення національної безпеки має розкриватися не тільки через запобігання загрозам, а й через створення таких умов, які б стимулювали соціальний, культурний, економічний розвиток суспільства.

Тому можна погодитися з Г.Г. Почепцовим, який визначає «національну безпеку як такий стан суспільства і держави, коли забезпечуються сприятливі умови для досягнення національних інтересів за наявності та (або) у передбаченні дестабілізуючих чинників» [4, с. 24].

Важливою складовою національної безпеки є захист національного багатства. У сучасному світі в зовнішній політиці держави вельми важливими є питання, що стосуються умов торгівлі, потоку ресурсів – капіталів, технологій, товарів і функціонування міжнародної валютної системи.

Важливою складовою національної безпеки країни є інформаційна безпека. Максименко Ю.Є. зазначає, що інформаційна безпека України складається з трьох структурних елементів – інформаційна безпека у сфері прав і свобод людини та громадянина, інформаційно-психологічна безпека та інформаційно-технічна безпека. Основними національними інтересами в інформаційній сфері є: реалізація прав та свобод людини і громадянина щодо одержання, використання, поширення, зберігання інформації; забезпечення права людини на захист від маніпуляцій індивідуальною свідомістю тощо [3, с. 6].

Єзеров А. А. відзначає, що конституційна безпека також є важливим чинником для збереження національної безпеки і як правова категорія, котра відображає стан захищеності конституційного ладу і систему заходів щодо його захисту, до свого змісту включає наступні негативні фактори впливу на базові конституційні цінності: колізії, прогалини та інші дефекти в законодавстві; невідповідності між природним правом і позитивними нормами; правовий нігілізм суб'єктів конституційно-правових відносин, низький рівень їх правової культури; зловживання правом [2, с. 41].

Як висновок можна сказати, що на сучасному етапі у сфері забезпечення національної безпеки відбулися зміни принципового характеру. Вони стосуються не тільки шляхів і засобів забезпечення національної безпеки окремої країни в сучасному світі, а й самої суті цього процесу. Посилення взаємозалежності країн і поява глобальних проблем привели до розуміння того, що ці проблеми неможливо вирішити поодиночки, для їх вирішення потрібні об'єднані зусилля всіх народів на основі світового співробітництва. Нова модель системи забезпечення національної безпеки окремої країни сьогодні повинна створюватися з урахуванням світової та регіональних моделей безпеки.

Отже, сучасне розуміння забезпечення національної безпеки виключає статичний підхід. Йдеться про широкий погляд на безпеку, що охоплює не тільки військові, а й економічні та політичні чинники, проблеми демократизації та стабільності окремих держав і груп держав, формування добросусідських міжнародних відносин. Йдеться також про колективну спроможність протистояти новим загрозам

Секція 1. Організаційно-управлінські аспекти забезпечення діяльності ЄДСЦЗ

безпеці, зокрема зовнішній агресії, міжнародному тероризмові, організованій злочинності, нелегальній міграції, масштабним екологічним лихам, поширенню зброї масового знищення.

ЛІТЕРАТУРА

1. Горбулін В. П., Шевцов А. І. Шляхи зміцнення національної безпеки України / В. П. Горбулін, А. І. Шевцов // Стратегічна панорама. – 2010. – №1(38) – С. 8-9.
2. Єзеров А. А. Конституційна безпека як складник національної безпеки України / А. А. Єзеров // Стратегічні пріоритети. – 2013. – №2 (27) – С. 120.
3. Максименко Ю. Є. Теоретико-правові засади забезпечення інформаційної безпеки України: автореф. дис. канд. юр. наук: 12.00.01 / Ю. Є. Максименко – Київ, 2007. – 20 с.
4. Почепцов Г. Г. Особливості формування системи національної безпеки на перехідному етапі / Г. Г. Почепцов // Спостерігач. – 1996.– № 20.– С. 22-27.

Мазур В. С., курсант 5-го курсу

Черкаського інституту пожежної безпеки ім. Героїв Чорнобиля НУЦЗУ

НК – Кришталь Т. М., д. екон. н., доцент, завідувач кафедри

Черкаського інституту пожежної безпеки ім. Героїв Чорнобиля НУЦЗУ

СТРУКТУРА СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ПІД ЧАС ЛІКВІДАЦІЇ НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ

Управління під час ліквідації НС полягає у постійному керівництві з боку органу управління залученими службами і силами та в організації виконання завдань з ліквідації НС та її наслідків.

Основними завданнями управління є: підтримання високого рівня морально-психологічного стану особового складу та постійної готовності до дій; завчасне планування дій сил; безперервний збір та вивчення даних про обстановку в районі НС; своєчасне прийняття рішень та доведення їх до підлеглих; організація та забезпечення безперервної взаємодії; організований збір та евакуація населення із зони НС; підготовка сил і засобів до проведення АРНР, пов'язаних з ліквідацією НС; організація всебічного забезпечення сил і засобів; контроль за своєчасним виконанням заходів і завдань підлеглими та надання їм необхідної допомоги [3].

Забезпечення реалізації державної політики у сфері цивільного захисту здійснюється єдиною державною системою цивільного захисту, яка складається з функціональних і територіальних підсистем та їх ланок.

Для ліквідації НС сформовано систему органів управління, до яких входить:

- спеціальна Урядова комісія з ліквідації НС (у разі загрози або виникнення НС державного рівня);
 - спеціальна комісія з ліквідації НС (у разі загрози або виникнення НС регіонального, місцевого та об'єктового рівнів);
 - керівник робіт з ліквідації НС;
 - штаб з ліквідації НС;
- інші органи управління, залучені до виконання заходів, сили та служби.

Секція 1. Організаційно-управлінські аспекти забезпечення діяльності ЄДСЦЗ

До координуючих органів управління в НС належать: постійна комісія з питань техногенно-екологічної ситуації та НС та спеціальна комісія з ліквідації НС, яка створюється у разі виникнення НС.

Державна, регіональна, місцева та об'єктова комісії з питань техногенно-екологічної безпеки та НС є постійними органами, які координують діяльність органів виконавчої влади відповідного рівня та служб об'єкта, пов'язану з безпекою та захистом населення та територій від НС та реагуванням на НС.

Керівництво проведенням аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт у єдиній державній системі цивільного захисту під час ліквідації наслідків НС та управління силами цивільного захисту, що залучаються до таких робіт, здійснює керівник робіт з ліквідації наслідків НС, який призначається та діє відповідно до статті 75 Кодексу цивільного захисту України [2]. Відповідно основою управління є рішення керівника з ліквідації НС, який несе повну відповідальність за управління підпорядкованими силами та успішне виконання ними завдань з ліквідації НС та її наслідків.

Для безпосередньої організації і координації аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт з ліквідації наслідків НС утворюється штаб з ліквідації її наслідків, який є робочим органом керівника робіт з ліквідації наслідків НС.

Ефективність системи попередження і ліквідації НС безпосередньо залежить від налагодженої взаємодії між підрозділами, а це потребує побудови чітких структур управління, вдосконалення їхніх функцій в галузі профілактики і ліквідації НС та оперативному проведенні АРР.

Таким чином, система управління під час ліквідації НС являє собою сукупність взаємодіючих органів управління, пунктів управління та систем зв'язку, оповіщення і автоматизації управління.

ЛІТЕРАТУРА

1. Кодекс цивільного захисту України від 2 жовтня 2012 року № 5403-VI.
2. Постанова КМУ від 09.01.14 р. № 11 «Про затвердження Положення про єдину державну систему цивільного захисту» // Офіційний вісник України. – 2014. – № 8. – Ст. 341.
3. О. Г. Барило, П. Б. Волянський, С. О. Гур'єв, М. І. Долгий, О. П. Євсюков, В. М. Михайлов, Н. І. Іскра, С. П. Потеряйко, А. В. Терент'єва Реагування на надзвичайні ситуації: Навч. посіб. – К.: Вид-во «Бланк-Прес», 2014. – 210 с.

Павлюк Т. Р., курсант

Львівського державного університету безпеки життєдіяльності

НК – Міллер О. В., Львівський державний університет безпеки життєдіяльності

НОВІТНІ ТЕХНОЛОГІЇ У РОБОТІ ІЗ ЗАСОБАМИ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ ПРИ ЗАПОГАННІ НАДЗВИЧАЙНИМ СИТУАЦІЯМ

Суспільство, як і природа, розвивається закономірно. Закони суспільного життя, подібно до законів природи, існують і діють, незалежно від свідомості й волі людини. Люди не можуть створювати або знищувати їх. Вони можуть лише відкривати, пізнавати їх і використовувати в процесі суспільної практики.

У сучасному суспільстві виникає достатньо проблем, пов'язаних із подоланням різних кризових явищ, забезпеченням безпеки, суспільства та держави в надзвичайних ситуаціях.

Секція 1. Організаційно-управлінські аспекти забезпечення діяльності ЄДСЦЗ

Соціальний світ стає більш вразливим до дії різних техногенних впливів пропорційно до інтенсивності процесу урбанізації, зростання кількості населення та інтенсифікації виробництва.

Даний вплив відбувається першочергово, через збільшення кількості катастроф та стихійних лих, спричинених глобальними змінами клімату, антропогенним навантаженням на довкілля та високим ступенем ризику сучасних наукових, у тому числі військових технологій. Ще один важливий чинник – зростання кількості природних і техногенних надзвичайних ситуацій, у поєднанні із соціально-економічними втратами та зниженням ступеню захищеності населення від небезпек. Щорічно кількість потерпілих від стихійних лих на планеті підвищується в середньому на 6% [1].

Один із найважливіших регуляторів, які визначають стійкість соціуму до впливу небезпечних чинників – є засоби масової інформації. Саме вони є системою соціального управління в умовах надзвичайної ситуації та формують сучасну культуру безпеки у суспільстві.

За допомогою ЗМІ в умовах надзвичайної ситуації інформаційне та психологічне навантаження на людину може підсилюватися, або мінімізувати катастрофічність наслідків, таким чином допомагаючи вберегтися від депресії, паніки, апатії.

Розповсюдження у ЗМІ інформації про терористичні акти, надзвичайні ситуації, військові дії зазвичай значно більше привертає увагу аудиторії, аніж категорія повсякденних новин. Надзвичайна тематика охоплює більшу частину інформаційного простору, впливаючи при цьому на думку населення.

Надмірність негативної інформації у інформаційному просторі формує ефект масового звикання свідомості до катастроф, різного характеру небезпек та їх неминучості у нашому суспільстві. Таке звикання стає причиною виникнення у суспільстві негативного деструктивного явища - бездіяльності людей. Особа не може адекватно сприймати безпечну поведінку, навіть при таких надзвичайних ситуаціях, як пожежа, буревій, снігові замети та багатьох інших.

В умовах кризових ситуацій ЗМІ часто стають першоджерелом інформації та суб'єктом формування громадської думки. А відсутність достовірної інформації призводить до того, що громадська думка формується на базі недостовірних даних, наприклад, чуток [3].

Не фахове оприлюднення оперативної інформації через засоби комунікації може призвести до психологічного травмування населення. Постраждають не лише безпосередньо постраждалі від катастрофи, але й величезна кількість населення, які стають віртуальними учасниками події. ЗМІ залишаються одним з тих небагатьох соціальних інститутів, чиї гуманістичні цілі і правильно вибрані засоби для їх досягнення можуть допомогти стабілізувати життя людей в будь-якій ситуації, а особливо - в кризовій [2].

Важливим аспектом інформаційної політики є взяття й утримання під контролем поведінки людей в зоні кризи. Це можна зробити лише за умови рішучого і компетентного моніторингу і управління у процесі поширенням інформації про кризову ситуацію.

В умовах кризової ситуації населення ділиться на три великі групи: населення територій, які безпосередньо постраждали від надзвичайної ситуації; решта населення країни; міжнародна спільнота, а також глави держав і урядів зарубіжних країн. Варто зауважити, що в кризових ситуаціях для всіх трьох груп основним джерелом інформації стають ЗМІ і для кожної з групи існує свій специфічний клас джерел інформації.

Секція 1. Організаційно-управлінські аспекти забезпечення діяльності ЄДСЦЗ

Для управління розвитком кризи важлива оперативна та достовірна інформація. ЗМІ, які використовують сучасні канали передачі і тиражу інформації, звичайно ж, отримують значну перевагу. Тому, для працівників прес-служб обласних управлінь ДСНС важливо налагодити чітку взаємодію із журналістами, та контролювати вихід інформації в ефірі для запобігання поширенню масової паніки.

Інформаційні повідомлення про ситуацію, що склалася, повинні бути лаконічні та прості у формулюванні. Це дає змогу їх швидко запам'ятати, повторити та обговорити. Таке спрощення дозволяє скласти в індивідуальній та суспільній свідомості типові повідомлення. Якщо з якихось причин ігнорується типізація і в інформаційний простір вноситься повідомлення, виражене у формі складної логічної чи мовної конструкції, то це означає, що віддається комусь право коригувати наше повідомлення і представити інформацію у деформованому, спотвореному вигляді.

Підвищити ефективність впливу засобів масової інформації можна також, акцентуючи увагу на профілактичних, рекомендаційних, навчальних аспектах публікацій. Висвітлення цих важливих напрямків діяльності через засоби комунікації дозволить охопити максимально велику аудиторію.

Питання інформаційної безпеки сьогодні є надзвичайно актуальним. Помилкова, агресивна дезінформація є потужною інформаційною зброєю. Тому, необхідно вивчати, аналізувати та розширювати можливості, алгоритми дії засобів масової інформації, якісні та кількісні параметри інформації, її соціально-психологічну та політичну спрямованість, а, отже, і специфіку управління інформацією в умовах надзвичайного характеру.

ЛІТЕРАТУРА

1. Максимов И. А. Консультативное обслуживание населения по вопросам безопасности в чрезвычайных ситуациях [Электронный ресурс] / Краснокутский А. В., Удилова И. Я // Вестник СПб УГПС МЧС России: интернет-журнал. - Вып.1 (2014). /1 10 с. - Режим доступа: vestnik.igps.ru/.

2. Авраамов Д. С., Профессиональная этика журналиста. Учебное пособие. Москва, 2003.

3. Бервенова О. В. СМИ и массовое сознание в условиях чрезвычайных ситуаций // Журналистика и информационная политика. М.: Изд-во РАГС, 2003.

Сай І. О., курсант 4-го курсу

Черкаського інституту пожежної безпеки ім. Героїв Чорнобиля НУЦЗУ

НК – Чубіна Т. Д., д. і. н., професор, професор

Черкаського інституту пожежної безпеки ім. Героїв Чорнобиля НУЦЗУ

СУЧАСНІ ФОРМИ ПРОТИПОЖЕЖНОЇ ПРОПАГАНДИ: ЗАГАЛЬНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ

Противопожежна пропаганда – важлива частина забезпечення безпеки населення. Донесення правил пожежної і власної безпеки до людей дозволяє запобігти виникненню екстремальних ситуацій, травматизму і загибелі внаслідок необережного поводження з вогнем та небезпечними речовинами. До людей доводяться правила безпечної поведінки при виникненні надзвичайної ситуації, що дозволяє повністю уникнути або суттєво зменшити кількість постраждалих внаслідок цієї ситуації.

Секція 1. Організаційно-управлінські аспекти забезпечення діяльності ЄДСЦЗ

Противопожежна пропаганда серед населення здійснюється шляхом використання засобів масової інформації: показу протипожежних кіно- і відеофільмів, популяризації заходів пожежної безпеки через пожежно-технічну літературу (брошури, бюлетені), наочно-зображувальні матеріали (плакати, альбоми, буклети тощо), проведення лекцій, бесід, консультацій, інструктажів, екскурсій на базі пожежно-технічних центрів, організацію масових заходів та створення художніх творів, котрі відображають тематику пожежної безпеки.

У пропаганді заходів пожежної безпеки використовуються різноманітні форми і методи, які дають найбільшу ефективність у попередженні пожеж. Дієвим способом протипожежної пропаганди є проведення різних масових акцій із залученням спецтехніки, проведення конкурсів на протипожежну тематику з метою популяризації професії рятувальника та надання населенню необхідних навичок поведінки в екстремальних ситуаціях та навичок використання первинних засобів пожежогасіння.

Основними елементами системи забезпечення пожежної безпеки являються органи державної влади, органи місцевого самоврядування, організації, громадяни, які беруть участь у забезпеченні пожежної безпеки у відповідальності із чинним законодавством України.

Виходячи з основних функцій системи забезпечення пожежної безпеки на органи державної влади, органи місцевого самоврядування покладені повноваження по проведенню протипожежної пропаганди та навчання населення заходам пожежної безпеки.

Противопожежна пропаганда – цілеспрямоване інформування суспільства про проблеми та шляхи забезпечення пожежної безпеки, що ведеться за допомогою засобів масової інформації, шляхом видання та розповсюдження спеціальної літератури й рекламної продукції, улаштування тематичних виставок, оглядів, конференцій і використання інших, не заборонених законодавством України форм інформування населення.

Підрозділами ДСНС організовується і забезпечується проведення протипожежної пропаганди і навчання населення заходам та правилам пожежної безпеки. Противопожежна пропаганда та навчання правил пожежної та власної безпеки являється однією з форм профілактики пожеж та загибелі людей внаслідок надзвичайної ситуації. Противопожежна пропаганда та навчання правил пожежної та власної безпеки ведеться за допомогою таких заходів:

- тематичні виставки, огляди, конференції, конкурси;
- засоби друку – випуск спеціальної літератури й рекламної продукції, листівок, пам'яток, брошур;
- публікації в газетах і журналах;
- радіо, телебачення, навчальних теле- і радіопередач, кінофільмів, гарячих телефонних ліній зі співробітниками ДСНС, зустрічей у редакціях;
- усну агітацію – доповіді, лекції, бесіди;
- засоби наочної агітації - аншлаги, плакати, панно, ілюстрації, буклети, альбоми, комп'ютерні технології;
- роботу з творчими спілками (спілка журналістів України, спілка художників, спілка композиторів і т.д.) по пропаганді протипожежних знань.

Ще одною формою протипожежної пропаганди можуть бути збори громадян, на яких також приймаються рішення з питань забезпечення пожежної безпеки в межах муніципального утворення.

Навчання учнів середніх загальноосвітніх шкіл та вихованців дошкільних закладів правилам пожежної безпеки ведеться шляхом:

Секція 1. Організаційно-управлінські аспекти забезпечення діяльності ЄДСЦЗ

- викладання в рамках уроків БЖД;
- тематичні творчі конкурси серед дітей різних вікових груп;
- спортивні заходи по пожежно-прикладному спорту серед дітей шкільного віку та дітей, що навчаються у вищих, середніх спеціальних навчальних закладах та навчальних закладах початкової професійної освіти;
- екскурсії в аварійно-рятувальні підрозділи, з показом техніки та відкритого уроку забезпечення безпеки життєдіяльності;
- організація тематичних ранків, КВК, тематичних ігор та вікторин;
- організація роботи в літніх оздоровчих таборах;
- створення дружин юних рятувальників-пожежних;
- оформлення кутків пожежної безпеки.

Для організації роботи по пропаганді пожежної безпеки, навчання населення правилам пожежної безпеки на території муніципального утворення керівником органа місцевого самоврядування відповідним муніципальним нормативним актом призначається відповідальна посадова особа, визначається порядок контролю й обліку роботи, яку проводять органи місцевого самоврядування поселень, міських округів, керівниками організацій, учбових і дошкільних закладів незалежно від форми власності.

Посадова особа органу місцевого самоврядування, відповідальна за проведення протипожежної пропаганди та навчання населення правилам пожежної безпеки, веде всю необхідну документацію по плануванню та обліку роботи, контролює її ведення керівниками органів місцевого самоврядування поселень, міських округів, організацій.

Органи місцевого самоврядування являються основними організаторами і виконавцями заходів з протипожежної пропаганди та навчання населення правилам пожежної безпеки на території муніципального утворення. Крім цього, проведення протипожежної пропаганди та навчання населення правилам пожежної безпеки покладається на співробітників ДСНС.

На протипожежну пропаганду і навчання у місцевих бюджетах в обов'язковому порядку передбачаються грошові видатки. Протипожежна пропаганда та навчання населення правилам пожежної безпеки ведеться на постійній основі та безперервно.

Отже, підводячи підсумки до вищевикладеного, можна зробити такі висновки: протипожежна пропаганда дозволяє не лише навчити правил пожежної безпеки, вимог безпеки життєдіяльності та дій у разі виникнення надзвичайних ситуацій природного та техногенного характеру, а й сприяє гармонічному розвитку дитини, задовольняє потребу учнів, вихованців у професійному самовизначенні, розвиває в дітей зацікавленість до участі в змаганнях з прикладних видів спорту, конкурсах, олімпіадах, вікторинах, кінолекторіях на тематику пожежної та техногенної безпеки.

ЛІТЕРАТУРА

1. Власов С. Потрібні нові форми протипожежної пропаганди // Пожежна безпека. – К., 2003. - №6. – С.32 – 33.
2. Нестеров В. Профілактичну роботу слід постійно поліпшувати. Над цим і працюємо // Пожежна безпека. – К., 2010. – №9. – С.8-9.
3. Пікож А. Навчаємо дітей правил пожежної безпеки // Пожежна безпека. – К., 2000. - №4. – С.18 – 20.

*Семиз С. С., курсант 4-го курсу
Черкаського інституту пожежної безпеки ім. Героїв Чорнобиля НУЦЗУ*

*НК – Дулгерова О. М., к. і. н., доцент
Черкаського інституту пожежної безпеки ім. Героїв Чорнобиля НУЦЗУ*

РОЛЬ ТА ЗНАЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ У ПІДВИЩЕННІ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ СЛУЖБИ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ

Сьогодні всі розуміють, що для того, щоб розвиватись, одержувати прибуток і зберегти конкурентоспроможність організації, керівництво повинно оптимізувати віддачу від вкладень будь-яких ресурсів: матеріальних, фінансових і головне — людських. Коли організація дійсно турбується про людей, її загальна філософія, клімат і настрої обов'язково відбивається на результатах.

Підготовка персоналу органів та підрозділів ДСНС України є одним із найважливіших завдань у діяльності системи ДСНС України. Від ступеня професійних знань працівників, вміння застосовувати ці знання в різноманітних і швидкозмінюваних умовах залежить певною мірою безпека населення та території нашої країни.

Ефективність і результати функціонування будь-якої системи управління, у тому числі і такої складної, якою є система цивільного захисту, багато в чому залежать від якості управлінського персоналу.

Очевидно, розміри та наслідки від помилково прийнятих рішень можуть перевищувати наслідки від неприйняття заходів взагалі. Невірні або неточні рішення нерідко призводять до невиправданих витрат трудових і матеріальних ресурсів у надзвичайних ситуаціях, гинуть та отримують травми люди, знищуються матеріальні цінності, у тому числі і унікальні.

Масштаби діяльності у сфері цивільного захисту та складність розв'язуваних завдань значно зросли за останні роки. Для прийняття відповідних управлінських рішень необхідна глибока, наукова розробка проблем, які виникають у сфері організаційно-управлінської діяльності.

На сучасному етапі особлива увага приділяється використанню людського фактору, підвищенню якості і творчої віддачі інтелектуального, кадрового потенціалу, покращенню підготовки і використання спеціалістів.

Сучасні умови діяльності служби цивільного захисту пред'являють якісно нові вимоги до керівників з персоналу, обумовлюють необхідність більш високої інтенсивності їхньої праці, вміння цінувати час, володіти комплексом організаційних і психологічних якостей, забезпечувати творчий підхід до роботи. У цьому зв'язку особливої актуальності набуває удосконалення якісного змісту діяльності менеджерів з персоналу.

Разом з тим, в Україні склалася ситуація, коли управлінню персоналом не приділяється достатньо уваги, технологія розробки і прийняття кадрових рішень є недосконалою і науково необґрунтованою, у більшості випадків відсутня орієнтація на досягнення соціальної ефективності в управлінні персоналом. Це пов'язано з існуванням ряду проблем в області управління персоналом у підприємствах.

Так, служби управління персоналом на підприємствах мають, як правило, низький організаційний статус і розглядаються як допоміжний, обслуговуючий підрозділ з вузьким спектром виконуваних функцій. При цьому недостатньо високим є рівень компетентності, а також організаційно-правової і соціально-психологічної культури працівників кадрових служб. Як у менеджерів з персоналу, так і лінійних менеджерів, у більшості випадків, відсутні вміння щодо організації

Секція 1. Організаційно-управлінські аспекти забезпечення діяльності ЄДСЦЗ

роботи на кінцеві фінансово-господарські показники за допомогою кадрових заходів. Ця проблема обумовлена не тільки низьким рівнем професійної і соціальної компетентності менеджерів з персоналу. Вона є наслідком нерозуміння керівниками підприємств місця і ролі кадрових служб у рішенні загальних задач, досягненні цілей підприємства.

Це обумовлює неповне, недостатньо дієве здійснення (а в деяких випадках і невиконання) таких важливих функцій (процедур) управління персоналом, як: планування якісного і кількісного складу працівників, інформаційне забезпечення системи управління персоналом, соціально-психологічна діагностика людських ресурсів, аналіз і регулювання взаємовідносин у колективі, управління виробничими і соціальними конфліктами, формування стабільного трудового колективу, планування ділової кар'єри працівників, професійна і соціально-психологічна адаптація нових працівників, аналіз і оцінка кадрового потенціалу, формування кадрового резерву.

Виходячи з цього, ми можемо зробити висновок, що у практику кадрових служб слабо впроваджуються наукові методи набору, оцінки, розміщення і навчання кадрів, що знижує як економічну, так і соціальну ефективність управління персоналом.

Наступною проблемою в області управління персоналом є те, що керівники кадрових служб найчастіше не виявляють цікавості до засобів виявлення і розуміння чекань, настроїв, соціальних орієнтацій як робочих груп, так і окремих працівників. Це, у свою чергу, обмежує можливості керівника підприємства щодо створення "єдиної команди".

Ці проблеми є актуальними і в діяльності відділів персоналу ДСНС. Тому, у сучасних умовах, виникла об'єктивна необхідність в удосконаленні управління персоналом в органах та підрозділах служби цивільного захисту. При цьому варто розробити заходи щодо підвищення ефективності управління персоналом як на міжорганізаційному, так і на внутрішньо-організаційному рівні. Що стосується міжорганізаційного рівня, слід зазначити, що в умовах ринку розвиток людських ресурсів вимагає кооперації і співробітництва. Так, міжорганізаційні зв'язки дозволяють об'єднати інтелектуальні ресурси всіх співробітників ДСНС з метою впровадження різного роду інновацій у їхню діяльність. На внутрішньо-організаційному рівні керівники повинні усвідомити недоліки традиційної концепції управління персоналом і необхідність формування нової кадрової політики, корпоративної філософії керівництва. Це буде сприяти досягненню соціального партнерства в колективі, узгодженню економічних і соціальних інтересів окремих працівників і робочих груп.

Таким чином, в даний час управління персоналом є необхідним компонентом управлінського, економічного і ряду інших напрямків вищої освіти. Воно необхідно не тільки для керівників, що мають досвід, або для майбутніх керівників, безпосередньо зайнятих управлінням людьми, але й для всіх сучасних фахівців, оскільки забезпечує їхню соціальну компетентність. Навчання майбутніх керівників органів та підрозділів служби цивільного захисту основним принципам і методам управління персоналом буде сприяти формуванню в них розуміння важливості правильної, науково обґрунтованої роботи з людьми, зростанню престижу кадрових служб і підвищенню ефективності використання людського фактору у діяльності ДСНС.

ЛІТЕРАТУРА

1. Деякі питання Державної служби України з надзвичайних ситуацій: Указ Президента України від 16.01.2013 № 20/2013 // Офіційний вісник Президента України від 16.01.2013 – 2013 р., № 2.

Секція 1. Організаційно-управлінські аспекти забезпечення діяльності ЄДСЦЗ

2. Про Стратегію державної кадрової політики на 2012-2020 роки: Указ Президента України від 1.02.2012 № 45/2012 // Офіційний вісник Президента України від 03.02.2012 - 2012 р., № 4.

3. Балабанова Л. В., Сардак О. В. Управління персоналом. Підручник. – К.: Центр учбової літератури, 2011. – 468 с.

4. Крушельницька О. В. Мельничук Д. П. Управління персоналом: Навчальний посібник. – К., «Кондор». – 2003.

Трухан О. В., к. психол. н., доцент

Черкаського національного університету ім. Богдана Хмельницького

ФУНКЦІЇ СЛУЖБИ ПЕРСОНАЛУ В УПРАВЛІННІ БЕЗПЕКОЮ

За сучасних геоекономічних реалій України (поглиблення економічної інтеграції країн Європейського Союзу, тривалий стан рецесії економіки США; поступове зменшення ролі національних урядів на користь ТНК та інших неурядових фінансово-економічних структур у процесі глобалізації, інтернаціоналізація міжнародного ринку товарів і послуг) особливого значення для підприємств, установ, організацій всіх форм власності набуває здатність протистояти дестабілізуючим соціально-політично-економічним чинникам, що створюють загрозу розвитку економіки як окремого підприємства так і держави в цілому. За таких умов функції окремих структурних підрозділів підприємств у забезпеченні економічної безпеки суттєво ускладнюються. Безпосередньо це стосується служби персоналу.

Служба персоналу на підприємстві послідовно виконує три основні ролі: підтримуючу, сервісну, партнерську. Оскільки в кожній з вищеперерахованих ролей присутня складова економічної безпеки підприємства, то є доцільним згрупувати функції служби персоналу у блоки, кожний з яких, в свою чергу, доповнено переліком заходів, які прямо або опосередковано впливають на стан економічної безпеки підприємства [1].

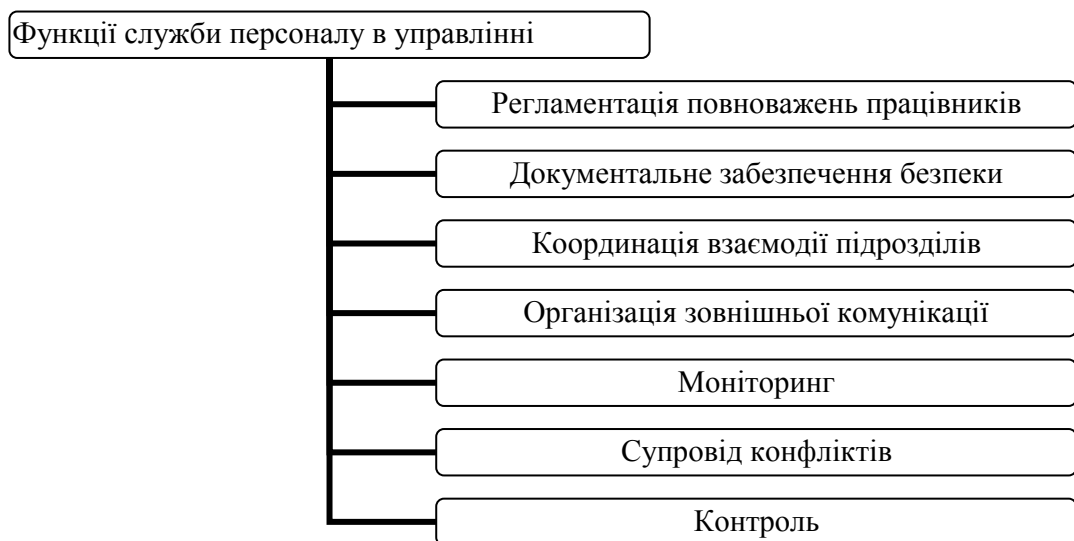

Рисунок 1 – Функції служби персоналу в управлінні безпекою підприємства

Секція 1. Організаційно-управлінські аспекти забезпечення діяльності ЄДСЦЗ

Роль служби персоналу в управлінні безпекою відображена у виконанні наступних функцій: регламентації повноважень персоналу, документальному забезпеченні заходів щодо безпеки бізнесу, координації виробничо-соціальної взаємодії підрозділів підприємства, організації каналів комунікації із суб'єктами зовнішнього середовища, моніторингу, супроводі особистісних та організаційних конфліктів, контролю за виконанням процедур забезпечення економічної безпеки (див. Рис. 1).

Послідовно розглянемо зміст діяльності служби персоналу по забезпеченню ефективного виконання кожної функції.

Регламентація повноважень працівників. Проблемою сучасних компаній є відсутність узгодженості у прийнятті рішень щодо заходів забезпечення економічної безпеки між службою персоналу та іншими підрозділами підприємства, в тому числі й керівництва. Іноді в компаніях відсутній реально діючий механізм реагування службою персоналу на небезпеки, що унеможливорює виконання цієї функції.

Одним із можливих шляхів вирішення проблеми має стати доступ посадових осіб служби персоналу до необхідних корпоративних ресурсів, а саме: планів стратегічного розвитку, баз даних, інформації щодо угод (в тому числі конфіденційного характеру), аналітичних звітів, внутрішніх та зовнішніх досліджень [2].

Документальне забезпечення заходів щодо безпеки бізнесу. Документальне забезпечення безпеки має стати повноцінним обов'язком служби персоналу. Особливу увагу заслуговує функція розробки службою безпеки внутрішньої, вкрай необхідної, «специфічної» документації з урахуванням особливостей конкретного підприємства відповідно до плинного моменту часу. Наприклад, пакету документів щодо забезпечення збереження конфіденційної інформації або положення про внутрішню «гарячу лінію».

Ініціативне або ж експертне формування такого документу, як «Положення про взаємодію підрозділів компанії в галузі забезпечення економічної безпеки», дозволило б не тільки усунути перешкоди у розподілі повноважень щодо забезпечення економічної безпеки, а й значно покращити взаємодію підрозділів й мікроклімат в колективі.

Координації виробничо-соціальної взаємодії підрозділів підприємства. Рівень взаємодії підрозділів є одним із показників ефективності функціонування системи кадрової безпеки. Відповідно до принципу розподілу повноважень, служба персоналу вибудовує горизонтальні зв'язки з іншими підрозділами з метою управління активами компанії: часом, фінансами, людьми, інформацією [3].

Організація системи комунікації із зовнішнім середовищем. Блок включає функцію налагодження сприятливих, продуктивних, відповідальних відносин із зовнішніми суб'єктами господарювання. Ефективність зовнішньої комунікації пов'язана з продуктивністю взаємодії служби персоналу з внутрішніми підрозділами компанії. Мова йде про можливість оперативного, екстреного контакту без посередників з керівництвом підприємства в разі отримання сигналу про порушення в системі кадрової безпеки.

Моніторинг. Відстеження та збір інформації за потребою забезпечення кадрової безпеки компанії є однією з найважливіших функцій служби персоналу. Моніторинг включає: моніторинг каналів неофіційної (кулуарної) інформації, моніторинг змін в законодавстві; моніторинг ринку праці, моніторинг рівня лояльності.

Соціально-психологічний супровід конфліктів. Конфлікти на підприємстві, як міжособистісні, так і організаційні, є «прямою» загрозою кадрової

безпеки. Тому HR-менеджери мають володіти знаннями основ конфліктології та вміти діагностувати та упереджувати конфлікти на латентній стадії їх зародження, розрізняти стилі поведінки в конфліктних ситуаціях, визначати продуктивні шляхи вирішення складних питань, відновлювати гармонійний психологічний клімат у групах працюючих [4].

Контроль. Встановивши в компанії ряд процедур кадрової безпеки, служба персоналу зобов'язана і змушена контролювати виконання співробітниками та суміжними підрозділами процедур, що забезпечують високий рівень фінансово-економічної безпеки. Контроль в системі безпеки здійснюється відповідно з принципом постійності і всеосяжності [5].

Отже, на сьогодні, окрім традиційних ролей та функцій, служби персоналу мають виконувати додаткові специфічні функції щодо забезпечення високого рівня економічної безпеки. Ефективність забезпечення фінансово-економічної безпеки залежить від розуміння працівниками служби персоналу вимог сьогодення та добросовісного виконання відповідних процедур.

ЛІТЕРАТУРА

1. Про компанію Midot: офіційний сайт [Електронний ресурс] // Режим доступу <http://www.midot.com.ua>
2. Балабанова Л. В. Управління персоналом: Навч. посібник / Л. В. Балабанова, О. В. Сардак. – К.: Професіонал, 2006. – 512 с.
3. Данюк В. М. Менеджмент персоналу: Навч. посіб. / В. М. Данюк, В. М. Петюх, С. О. Цимбалюк та ін.; За заг. ред. В. М. Данюка, В. М. Петюха. – К.: КНЕУ, 2004. – 398 с.
4. Колот А. М. Мотивація персоналу: Підручник. / А. М. Колот – К.: КНЕУ, 2002. – 337 с.
5. Кадрова безпека суб'єктів господарської діяльності: менеджмент інсайдерями / колективна монографія за заг. ред. проф. Мігус І. П. [Текст]. – Черкаси: вид-во «МАКЛАУТ», 2012. – 315 с.

Усов Д. В., к. філос. н., доцент

Черкаського інститут пожежної безпеки ім. Героїв Чорнобиля НУЦЗУ

ПРОБЛЕМА ДОВІРИ ТА СПРАВЕДЛИВОСТІ В КОНТЕКСТІ ІДЕЇ СУСПІЛЬНОЇ УГОДИ

Осмилення та критична реконструкція як класичного, новочасового, так і новітнього контрактуалізму, дає підстави стверджувати, що суспільна угода виступає у вигляді певного алгоритму, який уможливорює моральну трансформацію індивідів, які з переходом від природного стану до стану цивільного та за допомогою угоди, починають керуватися не власним егоїстичним інтересом, а вимогами раціональної волі та загального блага. Саме завдяки суспільній угоді ландшафти політичного буття, спотвореного егоїстичним інтересом, перетворюються в олюднений справедливий політичний простір. Головне питання, на яке ми повинні відповісти: як обмежити, зупинити несправедливість, в таких її формах як зневага, примус, невизнання, чи достатньо для цього вдалого застосування справедливих нормативних принципів та які подальші шляхи осмилення цього застосування?

Якщо ми приречені домовлятися, то чи варто, як вважав ще І. Кант, лише «подумки ставити себе на місце іншого», а для успішного функціонування

складного сучасного суспільства плекати такі чесноти, як свобода відповідальність, справедливість, толерантність? Вже Дж. Ролз постійно наголошував на відсутності в нього ілюзій щодо сучасних громадян: це далеко не наївні моралісти, що вірять в можливість утворення якоїсь (відомої лише небагатьом філософам) «етичної спільноти». Особливої актуальності темі європейської значущості ідеї суспільної угоди надає необхідність роздумів про майбутнє України, яке виявилось набагато глибше, ніж видається, закоріненим у її сьогоденні, властивому йому способі взаємин громадян та влади. Корені цього не лише теоретичного інтересу сягають усвідомлення того, що недовіра учасників суспільної угоди один до одного спотворюють суспільне буття в усіх його вимірах та перетворюють переважну більшість нашого народу не на вільних громадян, а на німотних атомів несправедливого та жорсткого соціального буття. В самій ідеї суспільної угоди та її заломленні на інші істотні проблеми сучасної політичної філософії висвітлюється дещо істотне та вкрай необхідне нам сьогодні в нашому прагненні приналежності до європейської демократичної спільноти. Розбудова суспільної сфери за дискурсивним принципом уможливується в рамках правової демократії, найвищим проявом якої є проаналізована О. Гюфе в роботі «Демократія в епоху глобалізації» форма «кваліфікованої демократії» або «демократії за участю громадськості». Згідно до його принципово важливих для нас роздумів, сутність демократії за участю громадськості полягає у тому, що проблематика панування і підкорення знімається, оскільки народ тут виступає як такий, який усвідомлює себе не тільки об'єктом, але й суб'єктом права, іншими словами, на даному етапі розвитку демократії вона стає більше ніж просто формою здійснення панування, вона стає життєвою формою чи суспільною практикою, в якій «народ стає не просто тимчасовим суб'єктом, що обирає, а носієм політики, навіть якщо він приймає усі рішення опосередковано» [1, 103].

Будь-яка, а тим більше дієва та чесна, легітимна угода, неможлива без довіри громадян до владних персон та інституцій. Основні тези щодо довіри як настанови та прагнення чесною та передбачуваною угоди громадян та влади (а також зорієнтованої на певні норми та цінності, поведінки, не лише з боку близьких, але й усіх, або переважної більшості громадян) варто розширити та підкріпити роздумами Ф. Фукуями та інших дослідників цього значущого суспільного феномену. Особливо варто наголосити на такій складовій довіри як можливість очікування чесного та справедливого ставлення до далеких незнайомих людей. Саме з роздумів над здатністю учасників суспільного, публічного життя довіряти чужим та незнайомим людям і розпочинається ґрунтовне дослідження Ф. Фукуями. Адже, означена здатність свідчить про рівень цивілізованості суспільства, спроможність його громадян не лише жити в межах старих громад та спільнот, але й успішно творити нові форми суспільного, громадського життя. Фукуяма переконливо наголошує на тому, що довіра до незнайомої, іншої людини є важливим чинником не лише публічного, політичного життя громадян, але й для успішної, плідної їх господарської діяльності. Саме дослідження шляхів та способів останньої дає можливість стверджувати, що «добробут країни, а також її конкурентоспроможність на тлі інших країн визначається однією культурною характеристикою – притаманним її суспільству рівнем довіри» [2, 20-21].

Окрім всесвітньовідомої праці Ф. Фукуями, який звертається передусім до аналізу взаємозв'язку довіри та солідарності з мірою ефективності соціальних інституцій, заслуговує на увагу праця Роберта Патнема: «Задіяти демократію: громадянські традиції в сучасній Італії». В ній не лише проаналізовано низку факторів, що вплинули на розвиток місцевого самоуправління в Італії, але й

зроблено висновок (який, до речі, помітили й українські заробітчани, щонайменше в північній Італії) про те, що основною умовою, яка органічно впливає на плідність діяльності регіональних інституцій є глибока довіра до останніх, а також солідарна готовність до активної участі в громадському житті свого міста чи селища. Засадою та втіленням такої солідарної поведінки стають будь-які добровільні громадські організації. До того ж, на чому наголошує як Патнем, так і Фукуяма, відсутність довіри впливає і на функціонування правових суспільних утворень, які, через формальність та примусовість свого функціонування, не сприяють суспільному розвитку, а лише стримують його. На засадах довіри базується й толерантність як готовність критично оцінювати власні погляди та спосіб життя та визнавати таке право не лише за близькими, але й за чужими, не нав'язувати їм норми та цінності своєї спільноти.

На особливу увагу в контексті теорії суспільної угоди заслуговує й проблема толерантності, спроможності терпіти не лише близьких, але й чужих. Для її глибшого розуміння варто передусім звернутися до праці німецького філософа Б. Вальденфельса «Топографія Чужого: студії до феноменології Чужого» [3]. У його розумінні мова йде не просто про негативне визначення чужого буття, яке розкриває своє буття через розуміння, розкриття нашого. А «чужість», визначена як відмінність, є одночасно і встановленням зв'язку з іншим, нашим буттям. Йдеться про складний зв'язок свого і чужого, де «є перехідні зв'язки і немає ніяких центрів» [3, 121]. Спілкування з іншими людьми передбачає відмінність між Своім та Чужим, яка набуває позитивного сенсу в процесі толерантного дискурсу. Останній наповнюється новим змістом, бо гарантує взаємовідносини як засаду та джерело добровільних зобов'язань та угод, взаємодоповнюваність стилів життя та мислення. На важливості гідності наполягає в одній зі своїх останніх робіт «Концепт людської гідності і реалістична утопія прав людини» і Ю. Габермас: саме «гідність людини є тим порталом, через який егалітарно-універсалістський зміст моралі імпортується в право. Ідея людської гідності – це той понятійний шарнір, який поєднує мораль рівної поваги до кожного з позитивним правом і демократичними правовими деклараціями» [4, 70]. А відомий дослідник проблеми людської гідності А. Маргаліт звернув увагу на те, що вимога поваги до людської гідності не виконується тоді, коли вона стає не частиною системи чесного розподілу соціальних благ та чесною суспільною угодою громадян та влади, а є наслідком милості держави чи державних службовців.

На теренах аналізу цієї проблеми, як і проблем відповідальності, довіри та визнання, можливим стане розуміння обмеженості, заснованого лише на просвітницькому баченні, тлумачення соціального світу як світу раціонального пізнання та раціональної дії. Цілком логічною та методологічно плідною виглядає й необхідність опертя на властивий сучасній українській філософії онтологічний принцип осмислення такої особливості людського буття як його ідентичність. Проте це вже тема окремого дослідження.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гьофе О. Демократія в епоху глобалізації – К., 2007. – 436 с.
2. Фукуяма Ф. Доверие: социальные добродетели и путь к процветанию. М., 2004. – 474 с.
3. Вальденфельс Б. Топографія Чужого: студії до феноменології Чужого. – К., 2007. – 146 с.
4. Хабермас Ю. Концепт человеческого достоинства и реалистическая утопия прав человека // Вопросы философии. – 2014. – №3. – С.66-79.

Секція 1. Організаційно-управлінські аспекти забезпечення діяльності ЄДСЦЗ

*Худорожков Є. В., курсант
Черкаського інституту пожежної безпеки ім. Героїв Чорнобиля НУЦЗУ*

*НК – Таран Є. О., старший викладач
Черкаського інституту пожежної безпеки ім. Героїв Чорнобиля НУЦЗУ*

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РАДІАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ В УКРАЇНІ

В сучасних умовах, коли використання ядерної енергії знаходить все більшого поширення, існує ймовірність виникнення катастроф на ядерних об'єктах, про що свідчать катастрофи на Чорнобильській АЕС та на АЕС Фукусіма-1 (Японія). Тому дотримання вимог радіаційної безпеки на об'єктах і територіях, які зазнали радіоактивного забруднення, є запорукою зменшення впливу радіації на людей, які на них перебувають.

Радіаційна безпека – це стан захищеності людей від шкідливого впливу іонізуючого випромінювання.

Радіаційна безпека населення досягається шляхом:

- а) створення умов життєдіяльності людей, що відповідає вимогам діючих норм і правил радіаційної безпеки;
- б) встановлення квот на опромінення від різних джерел випромінювання;
- в) організації радіаційного контролю;
- г) ефективністю планування і проведення заходів по радіаційному захисту в нормальних умовах і в умовах радіаційної аварії;
- д) організації системи інформування населення про радіаційну обстановку;
- е) забезпечення населення засобами індивідуального захисту.

Виконання заходів радіаційної безпеки повинно виконуватися у відповідності до вимог Закону України «Про використання ядерної енергії та радіаційну безпеку».

Висновок: Заходи по захисту людей від шкідливого впливу іонізуючих випромінювань мають здійснюватися у суворій відповідності до вимог законодавства.

ЛІТЕРАТУРА

1. Закон України «Про використання ядерної енергії та радіаційну безпеку» від 8.02.1995р. №39/95.
2. У. Я. Маргуліс. Атомна енергія та радіаційна безпека. – М.: Вища школа, 1988.

*Худорожков Є. В., курсант
Черкаського інституту пожежної безпеки ім. Героїв Чорнобиля НУЦЗУ*

*НК – Таран Є. О., старший викладач
Черкаського інституту пожежної безпеки ім. Героїв Чорнобиля НУЦЗУ*

ОРГАНІЗАЦІЯ РОБОТИ МЕДИЦИНИ КАТАСТРОФ У ДЕРЖАВНІЙ АВАРІЙНО-РЯТУВАЛЬНІЙ СЛУЖБІ

Щорічно в різних країнах світу зазнають великих збитків від аварій, катастроф, пожеж, стихійних лих, які призводять до загибелі людей. У разі виникнення надзвичайних ситуацій природного або техногенного походження, як

показує практика умови надання ураженим медичної допомоги у певному обсязі у місті катастроф майже завжди відсутні. Медичних працівників та лікувально-профілактичних закладів, що збереглися поблизу місця катастрофи, у більшості випадків явно не достатньо. Передислокація у стислі терміни необхідної кількості закладів охорони здоров'я практично не можлива, та й умови для її розгортання, як правило, відсутні. У зв'язку з цим нині визнано за доцільне розпочинати єдиний процес (медико-лікарську технологію) надання медичної допомоги та лікування за місцем та часом, тобто поєднати надання медичної допомоги з евакуацією за призначенням потерпілих що складає зміст лікувально-евакуаційного забезпечення.

Складовими ефективної роботи служби є залучення необхідних коштів (матеріальних цінностей), перепідготовка кадрів, з урахуванням новітніх технологій у галузі медицини та техніки. Завданням Державної служби медицини катастроф України є надання допомоги на різних етапах постраждалим від надзвичайних ситуацій, для ефективного виконання якого необхідне прогнозування медико-санітарних наслідків надзвичайних ситуацій та розроблення рекомендацій щодо здійснення заходів з метою зниження вражальних чинників, а також створення та раціональне використання резерву матеріально-технічних ресурсів.

Висновок. Необхідність проведення науково-дослідних робіт для удосконалення форм і методів організації надання медичної допомоги в умовах надзвичайних ситуацій, підготовки та перепідготовки медичних працівників служб цивільного захисту та розробка системи індивідуальної підготовки рятувальників з використанням інноваційних технологій з надання першої невідкладної медичної допомоги.

ЛІТЕРАТУРА

1. Черняков Г. О., Кочін І. В. Медицина катастроф – К.: «Здоров'я», 2001.–348 с.
2. Дубицький А. Е., Семенов І. О. Медицина катастроф. – К.: «Здоров'я», 1993. – 462 с.

Чичулін В. М., курсант 5-го курсу

Черкаського інституту пожежної безпеки ім. Героїв Чорнобиля НУЦЗУ

НК – Кришталь Т. М., д. е. н., доцент, завідувач кафедри

Черкаського інституту пожежної безпеки ім. Героїв Чорнобиля НУЦЗУ

ЗНАЧЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ЕТИКИ В ДІЯЛЬНОСТІ СПІВРОБІТНИКІВ ДСНС УКРАЇНИ

У межах реалізації професійної діяльності виділяється окремий вид етики – професійна, під якою прийнято розуміти, по-перше, кодекси поведінки, системи конкретних моральних норм із супутніми їм практичними правилами, що видаються найбільш оптимальними з погляду виконання людьми своєї професійної діяльності; по-друге, способи обґрунтування цієї системи конкретних моральних норм з позиції суспільної значущості тієї чи іншої професії. Виникнення й розвиток таких систем, відповідної мотивації та оцінок являє собою прогресивне явище, оскільки вони відображають зростання цінності людини як такої та задають гуманні критерії професійної діяльності [2].

Секція 1. Організаційно-управлінські аспекти забезпечення діяльності ЄДСЦЗ

Професійна етика – це сформована історично сукупність моральних норм, приписів, кодексів, наукових теорій про належну поведінку представника конкретної професії, його моральних і професійних обов'язках.

У професійній етиці можна простежити зв'язок тих чи інших видів діяльності й морально-психологічних якостей, поєднання суспільних інтересів із спрямованістю, інтересами і покликанням окремої особистості. Потреби практики визначають ціль тієї чи іншої професії і вимагають від працівників відповідного профілю необхідної кваліфікації (професіоналізму, компетенції), з одного боку, їх етичної підготовки, що передбачає теоретичне освоєння норм і принципів моралі для застосування їх у професійній практиці, — з іншого. Кожна людина в силу обставин життя постійно тією чи іншою мірою втягується у рольове спілкування з різними професіоналами, наприклад, з лікарем, юристом, педагогом, рятувальником тощо. При цьому вона очікує від них не тільки кваліфікованого виконання їх обов'язків щодо задоволення її потреб, інтересів, а й уважного, увічливого до неї ставлення. Тому професійна етика покликана дати рекомендації професіоналам, посадовим особам щодо моральної складової у виконанні посадових обов'язків. Внаслідок цього моральна характеристика працівника не може обмежуватися його широкими соціальними позиціями, а за необхідності має поширюватися на його суто професійні властивості, розглядатися завжди під кутом зору стосунків, що формуються у рамках даної професії, її місця і ролі у житті суспільства [1].

Етика співробітника ДСНС України сприяє правильному формуванню свідомості, поглядів фахівців, орієнтуючи їх на обов'язкове дотримання моральних норм, забезпечення справедливості, захисту прав, свобод, честі і гідності підлеглих, охороні власної честі і репутації.

В основу професійної етики співробітників ДСНС України мають покладатися, насамперед, професійні знання, уміння і навички, моральні норми і принципи, а також основні аспекти професійної культури та службовий етикет.

Призначення професійної етики в діяльності співробітників ДСНС України полягає не тільки в тому, щоб розкрити об'єктивні причини виникнення, закономірності й тенденції розвитку морально-професійних відносин, не тільки конкретизувати зв'язки моральних норм, принципів та оціночних суджень сучасної моралі, уявлень про добро, справедливість відповідно до особливостей професійної діяльності, а й показати сам характер впливу цих загальнолюдських моральних норм і принципів на практику професійних стосунків, розкрити те, як вони відбиваються у свідомості фахівця втілюються в його поведінці

На нашу думку, до основних завдань професійної етики співробітників ДСНС України слід віднести:

- підвищення довіри і впевненості суспільства в їх етичних діях;
- узаконення накладення санкцій за неетичну поведінку;
- зменшення кількості неетичних вчинків шляхом їх публічного осудження та покарання за них;
- виховання чуйності і підвищення підготовленості фахівців до ухвалення більш етичних варіантів рішень;
- подолання невпевненості у виборі між етичною і неетичною поведінкою;
- розвиток здібностей і вміння аналізувати етичний і вартісний результат;
- допомога співробітникам у вирішенні дилеми співвідношення етики вчинку і власного інтересу;
- підвищення морального розвитку фахівців.

Секція 1. Організаційно-управлінські аспекти забезпечення діяльності ЄДСЦЗ

Професійна етика в діяльності співробітників ДСНС України вимагає чіткого виконання службового обов'язку, мужності, дисциплінованості, відданості Батьківщині.

Співробітнику ДСНС України часто доводиться здійснювати моральний вибір, ставати на сторону добра чи зла. Потрібне лише бажання мужньо і відкрито, не втрачаючи ні власної гідності, ні любові до ближніх, зустрічати зло там, де воно з'являється у нашому житті. Крім того, мало тільки бажати добра – добра, як вони його розуміли, нерідко хотіли й Гітлер та Сталін, – мало і працювати задля його реалізації. Важливою є здатність добром робити добро – так вибудувати конфігурацію своєї дії, своїх вчинків і відносин, щоб за будь-якого позитивного ефекту вони завдавали щонайменше зла людям і довкіллю.

Як стверджують сучасні знавці етики, добро повноцінне, коли, роблячи його, особа справді забуває про мораль і замість докорів і самовиправдань переймається реальними турботами, стражданнями й radoщами своїх ближніх. Не варто забувати, що творіння добра, безкорислива кваліфікована допомога людині становлять головне суспільне призначення професійної діяльності працівника ДСНС України [1].

Саме професійна етика сприяє формуванню у співробітника ДСНС України етичних знань, моральних потреб, ідейно-моральних переконань, моральних якостей і почуттів, стійких і звичних норм поведінки, які відповідають моральному ідеалу.

Також професійна етика сприяє морально-психологічній підготовці співробітників ДСНС України. Вона полягає в цілеспрямованому формуванні моральної та психологічної готовності до дій в надзвичайних ситуаціях, здатності діяти професійно, гідно переносити найсуворіші випробування в ситуації справжньої небезпеки для життя, зберігати здатність адекватного мислення і логічних міркувань, холоднокрровність і відповідальність, мобілізувати волю на вирішення поставлених завдань.

На підставі розглянутого можна дійти висновку, що професійна етика співробітників ДСНС України є сукупністю моральних норм, що визначають ставлення співробітника до свого професійного обов'язку, а через нього – до людей, з якими він взаємодіє в процесі своєї діяльності, і до суспільства, в якому він служить.

ЛІТЕРАТУРА

1. Лаврецький Р. В., Мовчан І. О., М'якуш І. І. Професійна етика та етикет працівника МНС: навч. посібник / Р. В. Лаврецький, І. О. Мовчан, І. І. М'якуш; вид. 2-ге, перероблене і доповнене. – Львів: «СПОЛОМ», 2010. – 208 с.
2. Ломачинська І. М. Професійна етика: Навч. посіб. для дистанц. навчання / [За наук. ред. В. І. Ярошовця]; Відкритий міжнар. Ун-т розвитку людини «Україна» – К., 2005. – 226 с.

Шевченко І. І., провідний інженер-технолог відділу досліджень, розробки нормативних документів СФД та міжнародного співробітництва у галузі стандартизації Науково-дослідного, проектно-конструкторського та технологічного інституту мікрографії

**РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ВПРОВАДЖЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ДОСЛІДЖЕНЬ
МАТЕРІАЛІВ МІЖНАРОДНИХ СТАНДАРТІВ ДЛЯ ВІДПОВІДНОСТІ
ОРГАНІЗАЦІЙНО-УПРАВЛІНСЬКИХ АСПЕКТІВ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ
ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ ВИМОГАМ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ СИСТЕМИ ТЕХНІЧНОГО
РЕГУЛЮВАННЯ**

У зв'язку з активізацією євроінтеграційних процесів в Україні, розвитком міжнародного співробітництва, участю у сфері відносин міжнародного розподілу та виробничій кооперації, розширення міжнародної торгівлі вимагає використання та гармонізації міжнародних стандартів для вирішення низки питань у різних секторах та для допомоги відкритих ринків.

Міжнародні стандарти є джерелом найважливішої інформації, оскільки в них зібрано норми і правила, основані на досягненнях у різних галузях техніки, технології, практичного досвіду. Вони відіграють значну роль в міжнародній торгівлі, захисті навколишнього середовища, в удосконаленні програм безпеки й охорони здоров'я, покращення якості життя та розвитку економіки.

Для використання міжнародного досвіду під час проведення наукових робіт у сфері страхового фонду документації (далі – СФД) та забезпечення їх відповідності вимогам міжнародних стандартів Науково-дослідний, проектно-конструкторський та технологічний інститут мікрографії проводить дослідження міжнародних стандартів ISO за чотирма напрямками: «Фотографія», «Інформація та документація», «Управління документообігом», зокрема, «Цивільний захист». Під час досліджень матеріалів міжнародних стандартів вивчають їх основні положення та вимоги, систематизують, узагальнюють отриману інформацію та впроваджують її результати у наукову та науково-технічну діяльність.

За напрямом «Цивільний захист» фахівцями НДІ мікрографії опрацьовано та проаналізовано 26 міжнародних стандартів, які було надіслано на розгляд Українському науково-дослідному інституту цивільного захисту згідно з Угодою про науково-технічне співробітництво. Міжнародні стандарти було рекомендовано для використання під час виконання робіт у сфері «Безпека у надзвичайних ситуаціях».

Матеріали проаналізованих міжнародних стандартів надають можливість оцінити ризики, вимоги та правила впровадження комплексу організаційних, технічних і спеціальних заходів для захисту населення в надзвичайних ситуаціях, а саме: здійснення планування, управління, контролю, підтримки та безперервного поліпшення системи управління аварійно-рятувальними роботами; впровадження системи управління безпекою в організаціях під час реагування на широкий спектр фінансових, комерційних, технічних та операційних ризиків, застосованих до організацій; ідентифікації та оцінки надзвичайних ситуацій; розроблення моделі попередження надзвичайних ситуацій та настанови з планування масової евакуації; впровадження методу попередження надзвичайних ситуацій шляхом колірного кодування сигналу небезпеки; застосування настанов (щодо залучення добровольців для забезпечення захисту організацій від імовірних небезпек, щодо управління безперервністю системи постачання товарів та послуг, щодо створення, впровадження, підтримування системи управління безперервністю бізнес-

Секція 1. Організаційно-управлінські аспекти забезпечення діяльності ЄДСЦЗ

процесів та аналізу впливу на господарську діяльність тощо).

Матеріали міжнародних стандартів створюють передумови для охорони та захисту довкілля, безпечної діяльності людей та економічного зростання.

Впровадження матеріалів міжнародних стандартів ISO сприяє підвищенню рівня якості науково-дослідних робіт та продуктивності праці, завдяки використанню передового міжнародного науково-технічного досвіду та гармонізації національної науково-технічної продукції з міжнародною.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бібкулатова О., Гриньов Ю. Роль міжнародної стандартизації в економічному розвитку України // Стандартизація сертифікація якості. – 2012, – № 1. – с. 3.

2. Аналізування матеріалів міжнародних стандартів ISO та розроблення рекомендацій щодо гармонізації нормативної бази державної системи страхового фонду документації з міжнародною: звіт про НДР (проміжний) / НДІ мікрографії ; кер. Болбас О. М. ; викон.: Шевченко І. І. [та ін.]. – Х., 2013. – 63 с. – № ДР 0113U003290.

3. Дослідження матеріалів міжнародних стандартів ISO для адаптації нормативної бази державної системи страхового фонду документації до вимог європейської системи технічного регулювання та розроблення рекомендацій щодо гармонізації науково-технічної продукції сфери страхового фонду документації з міжнародною : звіт про НДР (проміжний) / НДІ мікрографії ; кер. Болбас О.М. ; викон.: Шевченко І. І. [та ін.]. – Х., 2014–2015. – 167 с. – № ДР 0114U001774.

Яковенко А. С., курсант

Черкаського інституту пожежної безпеки ім. Героїв Чорнобиля НУЦЗУ

НК – Міненко О. В., к. філолог. н., доцент

Черкаського інституту пожежної безпеки ім. Героїв Чорнобиля НУЦЗУ

ОРГАНІЗАЦІЯ ДІЯЛЬНОСТІ ЄДИНОЇ ДЕРЖАВНОЇ СИСТЕМИ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ

Положення про Єдину державну систему цивільного захисту (далі ЄДСЦЗ) регулює питання здійснення заходів цивільного захисту в державі, визначає склад органів управління та сил цивільного захисту, планування діяльності ЄДСЦЗ, порядок виконання нею завдань та організації взаємодії. Для організації діяльності ЄДСЦЗ Кабінетом Міністрів України розробляється план основних заходів цивільного захисту України на відповідний рік.

Положенням про ЄДСЦЗ визначається перелік заходів, що здійснюється у відповідному режимі, завдання та порядок взаємодії суб'єктів забезпечення цивільного захисту під час функціонування зазначеної системи у відповідному режимі.

ЄДСЦЗ – сукупність органів управління, сил і засобів центральних та місцевих органів виконавчої влади, Ради міністрів Автономної Республіки Крим, виконавчих органів рад, підприємств, установ та організацій, які забезпечують реалізацію державної політики у сфері цивільного захисту.

Секція 1. Організаційно-управлінські аспекти забезпечення діяльності ЄДСЦЗ

Основною метою функціонування ЄДСЦЗ є забезпечення реалізації державної політики у сфері цивільного захисту у мирний час та в особливий період.

Функціональні підсистеми ЄДСЦЗ створюються у відповідних сферах суспільного життя центральними органами виконавчої влади з метою захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій. Безпосереднє керівництво діяльністю функціональної підсистеми здійснюється керівником органу чи суб'єкта господарювання, що створив таку підсистему.

У складі ЄДСЦЗ функціонують постійно діючі органи управління цивільного захисту, координаційні органи, сили цивільного захисту функціональних і територіальних підсистем.

Для координації робіт з ліквідації наслідків конкретної надзвичайної ситуації на державному, регіональному, місцевому та об'єктовому рівні у разі потреби утворюються спеціальні комісії з ліквідації наслідків надзвичайної ситуації, діяльність яких провадиться відповідно до положень про такі комісії.

Для забезпечення сталого управління суб'єктами забезпечення цивільного захисту та виконання функцій, передбачених на особливий період, використовується відповідно до статті 72 Кодексу цивільного захисту України державна система пунктів управління.

У період дії надзвичайного стану в разі його введення ЄДСЦЗ функціонує відповідно до вимог Кодексу цивільного захисту України та з урахуванням особливостей, що визначаються згідно із Законом України «Про правовий режим надзвичайного стану» та іншими нормативно-правовими актами.

В особливий період ЄДСЦЗ функціонує відповідно до вимог Кодексу цивільного захисту України та з урахуванням особливостей, що визначаються згідно із Законами України «Про правовий режим воєнного стану», «Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію», а також іншими нормативно-правовими актами.

Взаємодія під час здійснення заходів щодо запобігання виникненню надзвичайних ситуацій або ліквідації їх наслідків організовується через спеціально призначені оперативні групи або представників відповідних центральних та місцевих органів виконавчої влади, Ради міністрів Автономної Республіки Крим, органів місцевого самоврядування, які залучаються до здійснення таких заходів. Повноваження зазначених оперативних груп або представників визначаються відповідними центральними та місцевими органами виконавчої влади, Радою міністрів Автономної Республіки Крим, органами місцевого самоврядування.

ЛІТЕРАТУРА

1. Кодекс цивільного захисту України від 2 жовтня 2012р.
2. Постанова Кабінету Міністрів України від 9 січня 2014р. №11 «Про затвердження Положення про Єдину державну систему цивільного захисту».

СЕКЦІЯ 2.

**Психолого-педагогічні
та медичні аспекти
забезпечення діяльності ЄДСЦЗ**

*Бевзенко А. В., студентка 4 курсу факультету «Дошкільна освіта»
Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького*

НК - Ніколаєску І. О., к. пед. н, доцент кафедри дошкільної освіти та професійного розвитку педагогів КНЗ «Черкаський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних працівників»

ОЗНАЙОМЛЕННЯ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З ОСНОВАМИ БЕЗПЕКИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ

Базовий компонент дошкільної освіти в Україні орієнтований на забезпечення фізичного, психічного і морального здоров'я дитини, відповідального ставлення до життя з обов'язковим врахуванням балансу: формування у дошкільника стереотипу правильної поведінки в певних ситуаціях через різні напрями виховної діяльності та форми організації. Головною метою виховання безпечної поведінки у дітей – дати кожній дитині основні поняття небезпечних для життя ситуацій та особливостей поведінки в них [1].

Безпека – це не просто сума засвоєних знань, а вміння правильно вести себе в різних ситуаціях. Знання дошкільників про певні небезпечні ситуації та людей, які можуть загрожувати здоров'ю та життю, вміння правильно поводитися у різних ситуаціях; навички самостійних рішень у певних надзвичайних ситуаціях [3].

Старший дошкільний вік – найважливіший період, коли формується людська особистість і закладаються міцні основи досвіду життєдіяльності, здорового способу життя. Дитина за своїми фізіологічними особливостями не може самостійно визначити всю міру безпеки свого існування. Тому на дорослого покладена місія захисту своєї дитини: допомагати уникати пошкоджень, виховувати звичку правильно користуватися предметами побуту, вчити спілкуватися з тваринами, пояснити як вести себе на вулиці і вдома, прищепити навички поведінки в ситуаціях, що можуть призвести до отримання травм, формувати у них уявлення про найбільш типові складні ситуації.

У дітей старшого дошкільного віку потреба в безпеці проявляється наочно. Це обумовлено такими особливостями дошкільнят, як сприйнятливність, довірливість до дорослих, залежність від них, відкритість в спілкуванні і допитливість, несформованість механізмів самозбереження, невміння аналізувати ситуацію, робити висновки, прогнозувати наслідки дій [4, с. 106]. Відповідно до цього профілактичну роботу з дітьми з безпеки життєдіяльності ще варто розпочинати з молодшого дошкільного віку, залучаючи при цьому фахівців різних галузей діяльності та батьків.

Важливою складовою організації роботи з безпеки життєдіяльності дітей в дошкільному навчальному закладі є створення відповідного розвивального середовища, яке має кожна група садочка. Це куточки пожежної безпеки, безпеки на дорозі, охорони та збереження дитячого здоров'я. Крім того, у кожній групі є багато дидактичних та настільно-друкованих ігор. Варто зауважити, що розвивальне середовище кожної вікової групи має свої особливості і ускладнюється залежно від віку дітей. Скажімо, якщо у молодшій групі у дидактичних та сюжетно-рольових іграх використовуємо найпростіші моделі дороги, переходу, а діти на дорозі є просто водіями чи пішоходами, то вже у старшій групі дорога має двосторонній рух, світлофори, декілька перехресть, острівки безпеки тощо.

Ватро зауважити, що дитина старшого дошкільного віку вже може свідомо керувати своєю поведінкою, своїми діями, помислами, однак сфера застосування

Секція 2. Психолого-педагогічні та медичні аспекти забезпечення діяльності ЄДСЦЗ

цієї здатності досить обмежена. Якщо батьки підтримують свою дитину, то тим самим вони надають йому сили для придбання власного досвіду та вчинків. Під впливом оцінок і контролю дорослого старший дошкільник починає помічати помилки в своїй діяльності і в роботі інших і в той же час виокремлювати зразки для наслідування. Набуваючи певні уміння та навички взаємодії у соціумі, у старших дошкільників розвивається дисциплінованість, організованість та інші якості, які допомагають дошкільнику керувати своєю поведінкою у будь-якій ситуації.

Можливість, необхідність і ефективність виховання основ безпеки в старшому дошкільному віці визначаються появою у дітей ряду властивостей:

- діти проявляють самостійний інтерес, спостережливі, із задоволенням сприймають будь-яку нову інформацію;

- дошкільнята характеризуються голографічним (цілісним) і субсенсорним (надчутливий) сприйняттям світу (А.Ф.Яфальян та ін.), що забезпечує їх бурхливий розвиток, дозволяє освоювати величезні за обсягом масиви інформації;

- діти можуть самостійно застосовувати засвоєні знання і способи діяльності для вирішення нових завдань (проблем), перетворювати способи їх вирішення в залежності від ситуації;

- з'являється здатність планувати свої дії, спрямовані на досягнення конкретної мети;

- діти стають все більш відповідальними, формується здатність змінювати стиль спілкування з дорослим або ровесником у залежності від ситуації; виникає здатність диференціювати суть і мотиви вчинків; з'являється прагнення до того, щоб зайняти нове, більш «доросле» положення в житті, отримати більшу самостійність тощо [5, с. 9].

Ми вважаємо, що в старшому дошкільному віці основними мають бути наступні напрями діяльності: протипожежна безпека, профілактика дитячого дорожньо-транспортного травматизму, безпека в побуті, безпека в природі. У старшій групі у вихователів має бути вже напрацьований різноманітний матеріал щодо виховання навичок безпечної поведінки дошкільників. Роботу щодо виховання цих навичок слід починати з виявлення рівня знань і інтересів дитини (проведення діагностики), яке може бути здійснено у формі бесіди, спостережень, ігрових занять [2, с. 6].

Отже, навчання дітей основ безпеки життєдіяльності є одним із пріоритетних напрямів освітнього процесу. Педагогам варто добирати такий зміст, форми й методи роботи, які б дозволили відчутти дитині не лише цінність свого життя та здоров'я, а й свої можливості у зміцненні та збереженні його, підготуватися до чітких дій у небезпечних ситуаціях; розвивати самостійність та відповідальність тощо.

ЛІТЕРАТУРА

1. Базовий компонент дошкільної освіти в Україні // Дошкільне виховання. – 1999. – № 1. – С. 6–19.
2. Александрова Т. Ф. Тиждень безпеки дитини – захід формування у дошкільників практичних навичок з безпеки життєдіяльності: методичний посібник / Т. Ф. Александрова. – Кіровоград, 2013.– 115 с.
3. Лохвицька Л. В. Про здоров'я треба знати, про здоров'я треба дбати / Л. В. Лохвицька, Т. К. Андрющенко //Палітра педагога. – 2003. – № 4. – С. 24–27.
4. Тимофеева Л. Л. Проблема обеспечения психологической безопасности дошкольников / Л. Л. Тимофеева // Проблемы социализации

растущего человека в современном мире: сб. науч. тр. по материалам Междунар. науч. конф. (Белгород, 25-26 сентября 2013 г.). – Белгород, 2013. – С. 105-110.

5. Тимофеева Л. Л. Формирование культуры безопасности. Планирование образовательной деятельности в подготовительной к школе группе /Л. Л. Тимофеева. – СПб. : Детство-пресс, 2014. – 192 с.

*Блащук Т. С., курсант 5-го курсу
Черкаського інституту пожежної безпеки ім. Героїв Чорнобиля НУЦЗУ*

*НК – Ротар В. Б., к. пед. н., викладач
Черкаського інституту пожежної безпеки ім. Героїв Чорнобиля НУЦЗУ*

ФОРМУВАННЯ ПРАВОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У МАЙБУТНІХ ФАХІЦІВ ІЗ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ

Пожежна безпека потребує посиленої уваги науковців у зв'язку з трансформаційними процесами в українському суспільстві. Забезпечення пожежної безпеки населення є одним із головних чинників, що впливають на соціально-економічний та політичний розвиток держави. Саме тому процес професійної підготовки фахівця пожежної безпеки в Україні має важливе наукове значення, оскільки з його аналізом пов'язане дослідження такої важливої проблеми, як роль правової компетентності фахівця у підтримці забезпечення пожежної безпеки держави, вплив рівня сформованості правової компетентності фахівця пожежної безпеки на стан пожежної безпеки населених пунктів і об'єктів на соціально-економічний розвиток держави, довкілля та добробут населення.

Одним із найважливіших напрямів сучасної вищої освіти слід визначити компетентнісну стратегію, пов'язану з перенесенням акцентів на формування професійної компетентності майбутніх фахівців. Стратегія розвитку сучасного українського суспільства потребує підвищення вимог до освітньої системи, впровадження нових підходів до професійної підготовки майбутніх фахівців пожежної безпеки. Пожежі та їхні наслідки значною мірою є відображенням соціально-економічних, політичних та освітніх процесів, які відбуваються у суспільстві, станом підготовленості фахівців пожежної безпеки та рівнем їхньої фахової компетентності – зокрема правової.

Галузевим стандартом вищої освіти України запроваджується модель професійної компетентності фахівця, названа освітньо-кваліфікаційною характеристикою. Стандарт поширюється на систему вищої освіти: органи, які здійснюють управління у галузі вищої освіти; інші юридичні особи, що надають освітні послуги у галузі вищої освіти.

Цей стандарт установлює: нормативну частину змісту навчання у навчальних об'єктах, засвоєння яких забезпечує формування системи умінь відповідно до вимог освітньо-кваліфікаційної характеристики; рекомендований перелік навчальних дисциплін; нормативний термін навчання заочною формою навчання; нормативні форми державної атестації.

Відповідно до галузевого стандарту вищої освіти України за спеціальністю «Пожежна безпека» показниками сформованості правової компетентності фахівця є знання нормативно-правової бази щодо діяльності органів та підрозділів цивільного захисту; про роль та значення адміністративного права і його загальних положень під час організації та здійсненні адміністративно-правової діяльності органів та підрозділів Державного нагляду у сфері цивільного захисту;

про роль та значення особливої частини Кодексу України про адміністративні правопорушення під час організації та здійснення адміністративно-правової діяльності органів та підрозділів Державного нагляду у сфері цивільного захисту; про місце та роль керівника в організації адміністративного процесу та виробництві у справах про порушення встановлених законодавством вимог пожежної безпеки; про значення та вплив правильного розгляду адміністративних справ на прийняття вірного кінцевого управлінського рішення та виконання постанов у справі про адміністративне правопорушення.

Фахівець пожежної безпеки повинен брати участь у розробці проектів законодавчих, нормативно-правових актів, програм та інших правових документів, що належать до компетенції підрозділу.

Організаційно-правові аспекти роботи з персоналом включають поняття та зміст роботи з кадрами в органах та підрозділах цивільного захисту; проблеми кадрового забезпечення; порядок прийому на службу в органи та підрозділи цивільного захисту осіб рядового та начальницького складу; планування роботи та облік кадрів в органах та підрозділах цивільного захисту; порядок проходження служби в органах та підрозділах цивільного захисту; організація виховної та соціально-психологічної роботи з особовим складом; порядок звільнення з органів та підрозділів цивільного захисту осіб рядового та начальницького складу; пенсійне забезпечення особового складу органів та підрозділів цивільного захисту тощо.

Ефективність практичної реалізації положень галузевого стандарту вищої освіти щодо правової компетентності особистості майбутнього фахівця може бути досягнута за умови розуміння специфіки компетентності як загальної здатності, системи ціннісних орієнтацій фахівця пожежної безпеки та професійної спрямованості навчально-виховного процесу як в умовах аудиторної, так і позааудиторної роботи.

Формування правової компетентності фахівця є результатом взаємодії зовнішніх, внутрішніх, індивідуальних, соціальних та інших чинників, які опосередковані умовами вищого навчального закладу. Власне тому, у процесі формування правової компетентності майбутніх фахівців пожежної безпеки важливо доводити до відома студентів не тільки знання закону, але й формувати переконаність у справедливості та доцільності його вимог, готовність його дотримання у повсякденному житті. Центр ваги правової інформації при цьому має бути спрямований на конституційні принципи України, права та обов'язки громадянина.

Таким чином правова компетентність фахівця пожежної безпеки є інтегрованим результатом навчання в умовах вищого навчального закладу, який не вичерпується змістом дисциплін професійної та практичної підготовки, засвоєнням певних знань, умінь та навичок.

Зміст правової компетентності фахівця пожежної безпеки визначається особливостями права як нормативно-регулятивного явища, його суспільними функціями і значенням в організації та управлінні суспільством; галузевим стандартом вищої освіти в Україні за спеціальністю «Пожежна безпека». Отже, формування готовності до професійної діяльності майбутніх фахівців пожежної безпеки можливе за умови дотримання компетентнісного підходу. Це сприятиме визначенню рівня професійної компетентності майбутнього фахівця, а зокрема – правової; дотримуватися вимог галузевого стандарту вищої освіти України; враховувати запити держави щодо потреби у кваліфікованих фахівцях пожежної безпеки.

ЛІТЕРАТУРА

1. Вовчаста Н. Я. Організаційно-педагогічні умови професійної підготовки фахівців пожежно-рятувальної служби : автореф. дис. канд. пед. наук :

спец. 13.00.04 – «Теорія і методика професійної освіти» / Наталія Ярославівна Вовчаста. – 2010. – 20 с.

2. Доманський В.А. Державне управління пожежною безпекою України (організаційно-правовий аналіз за матеріалами діяльності Державного департаменту пожежної безпеки): дис. канд. юрид. наук: спец. 12.00.07 – «Теорія управління; адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право» / Доманський Віктор Анатолійович. – К., 2004.–202 с.

3. [http://edu-mns.org.ua/nmc/10/N1\(7\)_04.doc](http://edu-mns.org.ua/nmc/10/N1(7)_04.doc)

*Борисенко В. М.,
викладач Класичного приватного університету (м. Запоріжжя)*

ЕМОЦІЙНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ

В сучасних умовах головною є проблема входження особистості у сучасне суспільство через власну професійну діяльність.

Процес професійного становлення стає складним внаслідок неготовності молодих людей розумно реагувати на навколишні події, регулювати власні емоційні стани, долати труднощі в умовах загальної невротизації суспільства. Психологічний вплив оточуючого середовища обумовлює характер спілкування і діяльності, тому є дуже актуальним формування здатності адекватно реагувати на нього завдяки умінню розуміти і регулювати власні емоції, розпізнавати та враховувати емоції інших людей [2].

Актуальність проблеми обумовлена тим, особливо стресогенними, емоційно напруженими і психологічно виснажливими вважаються професії соціономічного напрямку, оскільки вони пов'язані з інтенсивною комунікативною взаємодією [2].

Аналіз наукової літератури, в якій визначаються і обґрунтовуються поняття «компетентність», «емоційна компетентність» та їх цінність у життєвій і професійній діяльності людини дозволяє стверджувати, що єдиного підходу до трактування поняття «компетентність» не існує через його складність, багатоаспектність і різне бачення вченими його сутності. Компетентність нами визначається як психологічна якість особистості, яка на основі глибоких знань, сформованих умінь і навичок забезпечує здійснення продуктивної діяльності у певній сфері і емоційно позитивної взаємодії з оточенням [1; 3].

Існують різні погляди вчених на тлумачення поняття «емоційна компетентність» особистості [4]. На основі їх аналізу нами бачиться визначення цього феномену як здатність особистості користуватися емоційним інтелектом (емоційними здібностями) у житті в цілому і професійній діяльності зокрема.

Емоційно компетентна особистість володіє такими вміннями: вміє виражати почуття чітко і прямо, пояснювати невербальні сигнали; не боїться виражати невпевненість чи страхи; здатна контролювати емоції, хвилювання, розпізнавати приховані емоції інших; обережна і тактовна у проявах емоцій; врівноважує почуття з розумом; незалежна і впевнена в тому, що і як говорить чи діє; оптимістична [2].

Значущість емоційної компетентності для людини в цілому і для фахівця, зокрема, пояснюється тим, що вона сприяє: підвищенню адаптивних здібностей, мотиваційних процесів; розумінню, саморегуляції і самоконтролю власних емоцій; здатності управління емоціями інших та переведенню негативних емоцій у

Секція 2. Психолого-педагогічні та медичні аспекти забезпечення діяльності ЄДСЦЗ

позитивні, чим забезпечує більш успішне життя і досягнення індивідуального успіху у необхідних чи бажаних сферах діяльності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Войціх І.В. Емоційна компетентність майбутніх психологів як педагогічне явище / І.В. Войціх. Збірник наукових праць Хмельницького інституту соціальних технологій університету «Україна», 2013. - №1(7). – С.54-58.
2. Зарицька В.В. Теоретико-методологічні основи розвитку емоційного інтелекту у контексті професійної підготовки: [Монографія] / В.В. Зарицька. – Запоріжжя: КПУ, 2010. – 304с.
3. Лазуріна Н.П. Компетентність особистості: до питання конституювання проблеми / Н.П. Лазуріна // Вісник Житомирського державного університету. – Випуск 54. Філософські науки. – 2010. – С.22-26.
4. Матійків І. Емоційна компетентність як психологічний об'єкт виховання особистості майбутнього фахівця професій типу «людина-людина» / І. Матійків // Педагогіка і психологія професійної освіти, 2013. - №2. – С.144-153.

Вараниця А. Ю., курсант 5-го курсу

Черкаського інституту пожежної безпеки ім. Героїв Чорнобиля НУЦЗУ

Філіпчук А. І., курсант 3-го курсу

Черкаського інституту пожежної безпеки ім. Героїв Чорнобиля НУЦЗУ

НК – Юрченко К. М., к. т. н., доцент

Черкаського інституту пожежної безпеки ім. Героїв Чорнобиля НУЦЗУ

ОСОБЛИВОСТІ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ СПІВРОБІТНИКІВ ДСНС УКРАЇНИ

В останні роки вироблена і починає реалізовуватися багаторівнева структура вищої освіти.

Вища освіта - це перш за все самоосвіта, а самоосвіта - це насамперед активні дії особи, що навчається (ОН). Вища школа повинна бути кращим інструментом, який розкриває ОН основні методи мислення і дослідження. Однак головне завдання вищої школи - це прищеплення ОН певного рівня культури, як найважливішої складової освіченості. З вишу ДСНС повинна виходити, насамперед, освічена людина. Зростання освіченості сьогодні виступає найважливішим соціальним замовленням для вищої школи, в тому числі і для ВНЗ ДСНС України. Тому випускник вишу ДСНС України повинен:

- розуміти сутність та соціальну значущість своєї майбутньої професії, виявляти до неї стійкий інтерес;
- мати уявлення про сучасний світ як духовної, культурної, інтелектуальної та екологічної цілісності, усвідомлюючи себе і своє місце в сучасному суспільстві;
- володіти широким кругозором, бути здатним до осмислення життєвих явищ, до самостійного пошуку істини, до критичного сприйняття суперечливих ідей;
- бути здатним до системного дії в професійній ситуації, до аналізу і проектування своєї діяльності, самостійних дій в умовах невизначеності;
- бути готовим до прояву відповідальності за виконувану роботу, здатним самостійно та ефективно вирішувати проблеми в галузі професійної діяльності;

Секція 2. Психолого-педагогічні та медичні аспекти забезпечення діяльності ЄДСЦЗ

- бути здатним до практичної діяльності з вирішення професійних завдань в організаціях різних організаційно-правових форм, володіти професійною лексикою;

- бути здатним науково організувати свою працю, готовим до застосування комп'ютерної техніки у сфері професійної діяльності;

- бути готовим до позитивного взаємодії і співпраці з колегами;

- бути готовим до постійного професійного зростання, набуття нових знань;

- володіти стійким прагненням до самовдосконалення (самопізнання, самоконтролю, самооцінки, саморегуляції та саморозвитку), прагнути до творчої самореалізації.

Слід особливо підкреслити, що вітчизняна педагогіка завжди встановлювала тісний взаємозв'язок між вдосконаленням діяльності і формуванням особистості ОН, в тому числі і тих, хто навчається за дистанційною формою навчання. Тільки при включення ОН в активну навчальну діяльність, адекватну змістові і цілям навчання і виховання, можна сформувати особистість.

Таким чином, найважливішим питанням в рішенні задачі підвищення ефективності і якості дистанційного навчального процесу є проблема активізації і управління пізнавальною діяльністю ОН з опорою на розвиток елементів самостійності, самоуправління та самоконтролю.

Ефективність навчання визначається якістю підготовки фахівців для потреб ДСНС України при заданому рівні витрат на забезпечення навчального процесу. Якість сучасного фахівця в галузі пожежної безпеки визначається вмінням використовувати нові набуті знання для прийняття технічно обґрунтованих рішень, підтверджених нормативною документацією, розрахунками або експериментом.

Швидкий розвиток і широке впровадження в різні сфери людської діяльності інформаційних технологій становить постійний фактор сучасного етапу розвитку науки, техніки та суспільства в цілому. Постійне збільшення обсягу і складності інформації у сфері забезпечення пожежної безпеки вимагає від сучасного рятувальника, викладача, інженера пожежної безпеки не тільки здатності впевнено вирішувати завдання по її пошуку, класифікації та обробки, але і глибоко розуміти основи функціонування інформаційних систем і суть наявних інформаційних процесів.

Створення системи дистанційної вищої освіти в масштабах країни є завданням наскільки актуальним, настільки ж і масштабним. Дистанційна освіта покликана стати доступною (відкритою), дешевою, якісною, легко варійованою як у часових рамках, так і з точки зору наповнення (академічної мобільності) і оновлення змісту (сучасною і актуальною).

Вирішення цього завдання потребує величезних зусиль фахівців, інтелектуальних та матеріальних витрат. Створення системи дистанційної освіти в регіонах у зв'язку з нерозвиненістю комп'ютерних мереж, як видається, має розпочатися з формування електронної бібліотеки навчальних, навчально-методичних і наукових видань. Це дозволить з одного боку наблизитися до створення сучасної системи відкритої освіти (і підтримати в методичному плані класичну систему заочного навчання), а з іншого-створити навчально-методичну частину матеріальних передумов для подальшого розвитку і впровадження повноцінного і повномасштабного дистанційного навчання з використанням мережевих комп'ютерних технологій. Очевидно, що глибина методичної опрацювання та якість методичного супроводу повинні бути в цих виданнях багато більшими, ніж ті, які дозволені при звичайному денному і навіть заочному класичному навчанні, у звичайних підручниках і навчальних посібниках.

При розробці навчального електронного видання, призначеного для системи дистанційного навчання, дотримання основним дидактичним принципам: свідомості і активності, наочності, систематичності і послідовності, міцності, науковості, доступності, зв'язку теорії з практикою - надає чинності, специфічного характеру самому дидактичному процесу та ще більшу актуальність.

ЛІТЕРАТУРА

1. Скаковский И.И. Интерактивные технологии в дистанционном обучении сотрудников государственной противопожарной службы: автореф. дис. на соискание науч. степени канд. пед. наук: спец.13.00.08 «Теория и методика профессионального образования» / И.И.Скаковский. – Санкт-Петербург, 2011.- 22 с.

Верещак В. О., курсант 1-го курсу

Черкаського інституту пожежної безпеки ім. Героїв Чорнобиля НУЦЗУ

НК – Чубіна Т. Д., д. і. н., професор, професор

Черкаського інституту пожежної безпеки ім. Героїв Чорнобиля НУЦЗУ

ПАТРІОТИЧНЕ ВИХОВАННЯ МОЛОДІ ЯК ЗАПОРУКА ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНО СВІДОМИХ КАДРІВ

Патріотизм - (від грецького patria - батьківщина) - соціальний і моральний принцип та почуття, яке висловлює любов та відданість громадян до своєї батьківщини. Патріотизм, як моральне почуття висловлює прагнення людини зробити свою Вітчизну більш міцною, могутньою, процвітаючою, а також готовність вирушити на її захист від посягань чужоземних загарбників.

Завдання патріотичного виховання перемінного складу вищого закладу освіти ДСНС України полягає в розвитку та поглибленні у душі кожного громадянина цього почуття, при цьому доцільно зосередити роботу з патріотичного виховання за такими напрямками:

- підвищення загальнокультурного та інтелектуального рівня перемінного складу;
- підвищення професійного рівня;
- підвищення морального рівня.

Але ці напрями досить умовні, бо робота з людьми є комплексним процесом. Працюючи над підвищенням загальнокультурного рівня курсантів (слухачів), серед багатьох напрямків слід виділити такі:

- відвідування курсантами (слухачами) місць, які пов'язані з героїчними подіями в історії України;
- читання патріотичної літератури з наступним обговоренням;
- організація і проведення читацьких конференцій, зустрічей з героями та очевидцями подій, відвідування книжкових виставок, ярмарок, музеїв тощо;
- організація роботи гуртків культури для перемінного складу, які взяли би на себе забезпечення зв'язку з музеями, театрами та концертними залами, щоб курсанти (слухачі) мали можливість не тільки відвідувати виставки, вистави з національної тематики, слухати кращу народну музику, але й слухати діячів мистецтва, критиків на лекціях та співбесідах;

Секція 2. Психолого-педагогічні та медичні аспекти забезпечення діяльності ЄДСЦЗ

- організація етнографічних кутків-світлиць на кожному курсі, причому слід звернути увагу курсантів (слухачів) на дбайливе збереження народних традицій тих областей України, звідки вони приїхали на навчання;
- відновлення практики проведення щотижневих інформаційних бесід.

Для підвищення патріотичної спрямованості у виховній роботі доцільно:

- під час проведення занять за спеціальними дисциплінами приділяти більше уваги аналізу і перспективам розвитку підрозділів ДСНС України;
- організувати перегляд патріотичних фільмів, а потім провести бесіди з аналізом проявлених зразків героїзму при виконанні своїх професійних обов'язків;
- при проведенні занять з фізичної підготовки приділяти більш уваги елементам національної спортивної підготовки;
- приділяти певну увагу самостійній роботі перемінного складу щодо підвищення професійного рівня, активізації наукової роботи по вивченню досвіду роботи підрозділів ДСНС України і т.д.

Сьогоднішнім працівникам підрозділів ДСНС України є, чим пишатись і є, що примножувати. Необхідно, щоб вищі заклади освіти системи ДСНС України формували національно свідомі кадри, сповнені високого патріотизму, жертовної любові до Батьківщини.

Вержаківська Л. О., студентка 4 го курсу

Черкаського інституту пожежної безпеки ім. Героїв Чорнобиля НУЦЗУ

НК – Мукомел С. А., к. пед.н., доцент

Черкаського інституту пожежної безпеки ім. Героїв Чорнобиля НУЦЗУ

ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ПРОФЕСІЙНОГО САМОРОЗВИТКУ МАЙБУТНІХ ПСИХОЛОГІВ

Завданням освітнього процесу є професійна підготовка майбутніх психологів, аспектами якої є психологічна і практична готовність до професійного саморозвитку, яка сприятиме постійній самоосвіті, повній самореалізації себе як фахівця у сфері діяльності, самоактуалізації, самовдосконалення у процесі професійного становлення у вищому навчальному закладі, усвідомленому фаховому вдосконаленню, розвитку особистісно-професійних важливих характеристик, спеціальних й творчих здібностей.

У сучасних умовах до фахівців висуваються виключно високі вимоги, які обумовлені соціальним замовленням на особистість, яка здатна до саморозвитку. Гуманізація громадського життя вимагає переорієнтувати психологічну теорію і практику на людину і її саморозвиток у процесі активної творчої життєдіяльності.

Подібний підхід можливий у рамках самоосвіти, яка формує гармонійно розвинену, соціально активну і творчу особистість, здатну самостійно приймати рішення і особисто відповідати за їх реалізацію, і припускає постановку і вирішення цілого комплексу завдань:

- усвідомлення самоцінності людської особистості як носія високих гуманістичних начал, її неповторної індивідуальності і творчої суті;

Секція 2. Психолого-педагогічні та медичні аспекти забезпечення діяльності ЄДСЦЗ

- визнання різнобічного розвитку особистості як мети і призначення людини;
- розуміння творчої природи діяльності, усвідомлення необхідності для її реалізації духовних витрат і самовдосконалення особистості;
- розвиток гуманітарної культури як комплексу якостей особистості: тонке сприйняття прекрасного і потворного, емпатія, чуйність, сприйнятливість.

Професійний саморозвиток є складовою динамічного процесу розвитку майбутнього психолога по оволодінню якісно нових властивостей, соціальних й особистісних компетенцій, зростанню професіоналізму, актуалізації й розвитку особистісного потенціалу, розвитку професійних форм індивідуалізації та творчої активності.

Дослідження професійного саморозвитку особистості у сучасній психології ґрунтується на загальнопсихологічних положеннях про сутність і розвиток особистості як суб'єкта життєдіяльності; концепції діяльнісного опосередкування особистісного розвитку; наукових уявленнях про особистість професіонала й закономірності його становлення.

Професійний саморозвиток особистості є об'єктом дослідження таких науковців, як Г. Балл, Л. Виготський, Л. Мітіна, С. Рубінштейн, Б. Федоришин. Окремі питання професійного розвитку та професійного становлення фахівця з екстремальними умовами професійної діяльності висвітлювали В. Бодров, А. Боченков, В. Бут, В. Вареник, Н. Вовк, А. Глушко, Г. Грибенюк, Л. Дика, В. Дутов, К. Гуревич, В. Іванова, М. Козяр, М. Кришталь, В. Лебедев, А. Снісаренко, О. Столяренко, О. Сафін, О. Тімченко, М. Фоміч та ін.

Одними із перших у вітчизняній психології дали визначення і обґрунтували відмінні ознаки саморозвитку В. Слободчиков і Є. Ісаєв [3, с. 234]. В. Слободчиковим та Є. Ісаєвим запропонована періодизація, в якій розвиток людини розглядається як процес становлення її внутрішнього світу, суб'єктивної реальності, що здійснюється в тісному зв'язку із соціальним оточенням. Згідно з їхнім підходом, саморозвиток – це фундаментальна здатність людини ставати і бути справжнім суб'єктом свого життя, робити власну життєдіяльність предметом практичного перетворення. Як бачимо, у цьому визначенні досліджуваного феномену наголошується на авторстві, суб'єктності людини у процесі власної життєдіяльності. Проте більшою мірою воно акцентує авторство щодо власного життя, а не власної особистості, тобто саморозвиток розглядається як життєтворчість у процесі життєдіяльності і, як результат, самопобудова особистості. Отже, як ключовий момент у трактуванні самозміни розглядається життєдіяльність особистості, що робить її іншою суттєвою характеристикою саморозвитку.

Це дає можливість аналізу проблеми саморозвитку в контексті життєвого шляху людини. Одиницею аналізу життєвого шляху є «події, до яких належать події середовища, події поведінки людини в довкіллі і події внутрішнього життя. Справжній саморозвиток означає, що людина є не продуктом подій свого життя, а автором власної життєдіяльності; що людина здатна: не підкорятися обставинам; а творити їх, визначати перспективи самоіснування». Із цих позицій в якості одиниці аналізу саморозвитку, його «цеглинок» розглядається акт самопобудови особистості, як здатність утілюватися в те, що зовсім нещодавно було усвідомленим або неусвідомленим проектом самого себе [2, с. 84].

Ми згодні з тим, що у процесі життєдіяльності людина творить своє життя, проте, перш за все, на наше переконання, вона творить себе. Аналізуючи напрацювання сучасних українських науковців, ми знаходимо розуміння саморозвитку особистості, близьке до наших поглядів. Так, на думку М. Й.

Боришевського, саморозвиток означає насамперед певне перетворення людиною змістових і функціональних структур своєї психіки – керівної підсистеми її взаємодії зі світом [1]. Якщо цей процес відбувається усвідомлено і цілеспрямовано, то у цьому випадку особистість можна вважати суб'єктом власного саморозвитку.

Проаналізувавши наукову літературу, ми запропонували власне визначення професійного саморозвитку фахівця, в основі якого полягає свідомо, цілеспрямована і самокерована активність особистості, мета якої - самозміни у позитивному напрямі, що і забезпечує особистісне зростання, самовдосконалення. Як свідчить теоретичний аналіз, процес саморозвитку – як сутнісна форма буття людини – починається разом із життям і розгортається всередині нього (В. І. Слободчиков).

Під професійним саморозвитком психолога ми розумітимемо безперервний процес переходу потенційних здібностей фахівця в актуальні на основі усвідомленої саморегуляції своєї професійної діяльності.

Серед аспектів професійного саморозвитку майбутніх психологів важливими є механізми становлення професійного саморозвитку через: рефлексію самопізнання, самооцінку процесу професійного зростання, самоконтроль та самокорекцію процесу навчальної діяльності, самоусвідомлення та самоспонування до особистісного розвитку і формування професійного удосконалення, самотворення та самокорекцію професійного розвитку який є невіддільним від особистісного, самовиховання та творчої самореалізації майбутнього фахівця. Дані механізми становлення професійного саморозвитку вимагають високої мотивації, цілеспрямованої діяльності, значних вольових зусиль, когнітивного аналізу власної діяльності, систематичної праці

Для саморозвитку як динамічного процесу характерна активна участь усіх сторін діяльності, що спричиняє народження нової творчої сутності і при наявності певних умов він зміцнюється. У результаті виникає новоутворення - відбувається формування особистості, яка саморозвивається, але вже на більш високому рівні саморозвитку [3].

Справжній саморозвиток означає, що людина є не продуктом свого життя, а автором власної життєдіяльності, який здатний не підкорятися обставинам, а творити їх, визначати перспективи свого самоіснування.

Сьогодні науковий прогрес, інформатизація освіти підвищує значущість щодо постійного зростання інтелектуального, наукового, культурного, творчого рівня майбутніх фахівців, як невід'ємних складових для вдосконалення їх професійної майстерності, фахової кваліфікації, професійної компетентності та формування їхнього професійного саморозвитку. Перед майбутніми фахівцями стоять вимоги до особистісного зростання та професійного саморозвитку на засадах системного постійного вдосконалення і неперервного підвищення кваліфікації, стрімкого оновлення та оволодіння професійними знаннями, вміннями та навичками, адаптаційної гнучкості до майбутньої професійної діяльності та умов праці.

ЛІТЕРАТУРА

1. Боришевський М. Й. Дорога до себе: Від основ суб'єктності до вершин духовності: монографія / Мирослав Боришевський. — К.: Академвидав, 2010. — 416 с. — (Серія «Монограф»).
2. Деркач А. А. Акмеологическая культура личности: содержание, закономерности, механизмы развития / А. А. Деркач, Е. В. Селезнева. — М.: Издательство Московского психолого-социального института; Воронеж: Издательство НПО «МОДЭК», 2006, — 496 с.
3. Слободчиков В.И., Исаев Е.И. Психология развития человека. – М.: Шк. Пресса, 2000. – 320 с.

*Вишняк О. В., студентка 4 курсу
Черкаського інституту пожежної безпеки ім. Героїв Чорнобиля НУЦЗУ*

*НК - Мохнар Л. І., к. пед. н., викладач
Черкаського інституту пожежної безпеки ім. Героїв Чорнобиля НУЦЗУ*

МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ДІАГНОСТИКИ ТА КОРЕКЦІЇ ПТСР РЯТУВАЛЬНИКІВ

Екстремальний характер професійної діяльності працівників пожежно-рятувальних підрозділів, які безпосередньо беруть участь у ліквідації надзвичайних ситуацій і небезпечних подій техногенного, природного або соціального походження, обумовлює високий рівень професійного стресу, що, у свою чергу, призводить до зниження ефективності професійної діяльності особового складу і визначає необхідність розробки й застосування адекватних діагностичних і корекційних методів, спрямованих на вироблення адаптивних поведінкових стратегій подолання стресу і посттравматичного стресового розладу.

Для своєчасної та умілої ліквідації наслідків пожеж та інших надзвичайних ситуацій повинні залучатись добре підготовлені фахівці, які вимушені працювати в екстремальних умовах при великій кількості стресогенних чинників: ризик для життя та здоров'я; дефіцит часу для аналізу обстановки і прийняття рішення; висока ціна можливих помилок; усвідомлена відповідальність за результати виконаної роботи; великі фізичні навантаження; конфліктні ситуації у процесі службової діяльності; інтенсивний вплив несприятливих факторів навколишнього середовища та ін. [1]. Одним із серйозних наслідків гострого чи довготривалого стресу є посттравматичний стресовий розлад.

Аналіз робіт дослідників, які вивчали стан психічної напруженості, дозволяє визначити посттравматичний стресовий розлад (F43.1) як неспецифічну реакцію активації організму й особистості у відповідь на вплив складної (екстремальної) ситуації, що залежить не тільки від характеру екстремальних чинників, але й від ступеня адекватності і сприйнятливості до них організму конкретної людини, а також від індивідуальних особливостей особистісного відображення ситуації і регуляції поведінки в ній [2].

Для посттравматичного стресового розладу характерний ряд клінічних симптомів: підвищена тривожність як основна складова звичайного емоційного стану; підвищена агресивність, тенденція вирішувати проблеми з допомогою грубої сили; невмотивована пильність, що переходить у підозрілість, очікування загрози чи нападу; знижений настрій, депресія, почуття самотності і відчаю; порушення пам'яті і концентрації уваги, труднощі концентрування, особливо у соціально значимих ситуаціях; наявність так званих «непрошених спогадів»; придушення емоцій і агедонія (відсутність почуття задоволення, радості життя); безсоння; тенденції до зловживання нікотином, алкоголем, наркотичними і лікувальними речовинами; почуття провини.

У світовій психологічній практиці для діагностики посттравматичних стресових розладів розроблений і використовується комплекс клініко-психологічних методів. Основними методами діагностики ПТСР вважаються:

- структуроване клінічне діагностичне інтерв'ю – СКІД (SCID – Structured Clinical Interview for DSM);
- клінічна діагностична шкала (CAPS – Clinical-administered PTSD Scale).

Секція 2. Психолого-педагогічні та медичні аспекти забезпечення діяльності ЄДСЦЗ

В діагностиці ПТСР також використовуються шкала оцінки тяжкості дії травматичної події; міссісіпська шкала для оцінки посттравматичних реакцій; опитувальник Бека для оцінки депресії; опитувальник для оцінки вираженості психопатологічної симптоматики; шкала ПТСР з методики ММРІ; шкала оцінки тяжкості бойового досвіду Т. Кіна, опитувальник травматичного стресу І.О. Котеньова.

Діяльність практичних психологів щодо подолання професійного стресу у персоналу ДСНС України повинна розглядатися як тривалий процес, що вбирає в себе різноманітного роду оцінки і дії щодо подолання стресора, зворотний зв'язок і, якщо це необхідно, вироблення нових стратегій поведінки в екстремальній ситуації. Серед основних методів роботи психолога варто відмітити такі, як: психологічний дебрифінг (групове обговорення пережитої екстремальної ситуації, що сприяє розумінню причин, що викликають стрес, і усвідомленню дій, необхідних для усунення цих причин); кризове консультування (найбільш дієва і актуальна форма психологічного консультування для екстремальної діяльності, головною метою якої найчастіше вважають попередження посттравматичних розладів, запобігання суїцидів, профілактику дезадаптації працівників); техніки, що використовуються при роботі з психологічною травмою (тілесно-орієнтована психотерапія, біхевіріально-когнітивна терапія, психодинамічна терапія, екзистенційна терапія, арт-терапія).

ЛІТЕРАТУРА

1. Екстремальна психологія: [підручник] / [О.П. Євсюков, А.С. Куфлієвський, Д.В.Лебедев та ін.]; за ред. О.В. Тімченка. – К.: ТОВ «Август трейд», 2007. – 502 с.
2. Китаев-Смык Л.А. Психология стресса. – М.: Наука, 1984. – 360 с.

*Гаркавий В. В., – викладач хірургічних хвороб, заступник директора
з практичного навчання Черкаського медичного коледжу*

ПЕДАГОГІЧНІ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНІ АСПЕКТИ ПІДГОТОВКИ МЕДИЧНИХ ФАХІВЦІВ

Сучасна реформа системи охорони здоров'я, інтеграція України у європейське співтовариство потребують удосконалення системи медичної освіти з метою підготовки фахівців, які відповідали б світовим стандартам. Підвищення якості підготовки та виховання фахівців з охорони здоров'я потребує перегляду психолого-педагогічних засад діяльності навчальних закладів, упровадження сучасних концепцій і підходів, посилення акценту на формування професійної культури студентів.

Організаційно-педагогічні аспекти підготовки медичних фахівців у медичних коледжах досліджували Л. Білик [1], І. Губенко [2], Х. Мазепа [3] та інші.

Метою даної публікації є висвітлення педагогічних та організаційних аспектів підготовки медичних фахівців.

Підготовка майбутніх медиків є складовою професійної освіти і спрямована на забезпечення фахівців певним рівнем професійної майстерності, формування в них відповідних якостей із конкретної професії з одночасним розвитком загальної культури особистості.

Враховуючи реалії сьогодення, підготовка медичних фахівців потребує вдосконалення та внесення певних змін, оскільки надзвичайно складну роботу мають виконувати медики під час воєнних дій, проведенні антитерористичної

Секція 2. Психолого-педагогічні та медичні аспекти забезпечення діяльності ЄДСЦЗ

операції (АТО) на Сході України. Медичний працівник повинен мати та показувати високий рівень професійних якостей, а саме: своєчасне надання медичної допомоги пораненим, ураженим, хворим, надання медичної допомоги та догляд при евакуації, забезпечення належного епідемічного стану в підрозділах і частинах.

Значну роль у підготовці висококваліфікованих медичних працівників відіграє Черкаський медичний коледж під керівництвом Інни Яківни Губенко.

Невід'ємною частиною підготовки медичних фахівців є висока кваліфікація та умотивованість викладацького складу коледжу, які постійно підвищують свою кваліфікацію, після чого інтегрують здобуті науково-практичні знання у навчальний процес. Викладачі кафедри хірургії пройшли тематичне удосконалення: «Основи надання невідкладної медичної допомоги на догоспітальному етапі та при надзвичайних ситуаціях» при кафедрі Національного медичного університету імені О. О. Богомольця.

Враховуючи ситуацію на Сході України та проведення АТО у цьому регіоні, спонукало викладачів клінічної дисципліни – хірургія взяти участь у відпрацюванні теоретичних та практичних навичок з основ військово-медичної підготовки та медицини надзвичайних станів на базі Вінницького медичного коледжу з впровадженням у навчання науково-практичних знаків із тактичної медицини. Тому усі студенти випускних курсів проходять підготовку бійця-рятувальника по системі НАТО.

На базі коледжу систематично проводиться практична підготовка з надання першої долікарської допомоги (ПДД) цивільного населення, підготовлено понад 300 осіб. Постійно працює кабінет ПДД, де проходять обов'язкове навчання студенти-медики I-II курсів. Викладачі клінічних дисциплін та студенти III-IV курсів проводять навчання з ПДД у школах міста для учнів старших класів.

Професія фельдшер є однією з найбільш поширеніших у системі охорони здоров'я, а зважаючи на те, що Український президент Петро Порошенко підписав закон України № 389-VIII «Про правовий режим воєнного стану» (від 08.06.2015), тому Черкаський медичний коледж із 1 вересня 2015 року відновив підготовку військових фельдшерів (спец-фельдшерів). Цей набір (із 30 юнаків на базі 9 класів) студентів унікальний, бо ж перший за роки незалежності України.

Спец-фельдшери мають додаткові пари з воєнної підготовки, яку проходять при Черкаському інституті пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля, військової хірургії та надання першої медичної допомоги у надзвичайних умовах. «У них трішечки ширший профіль, ніж у звичайних фельдшерів, тому що вони мають право працювати в Нацгвардії, в підрозділах Державної служби України з надзвичайних ситуацій (ДСНС), в підрозділах силових структур», – пояснює завідувач фельдшерського відділення Черкаського медичного коледжу Любов Білик. Група спец-фельдшерів пройшла повний теоретичний і практичний курс із ПДД, після чого склали залік та отримали посвідчення.

Завдання навчального закладу полягає в тому, щоб майбутні військові фельдшери оволоділи конкретними знаннями, необхідними для роботи за обраним фахом та усвідомили шляхи подальшого розвитку своєї професійної діяльності, уміли активно й ефективно впливати на цей процес. «Наш фельдшер повинен вміти і розпалити багаття в тих умовах, які є, і простерилізувати і прокип'ятити інструменти у воєнно-польових умовах», – говорить директор Черкаського медичного коледжу – Інна Яківна Губенко.

Сучасні реалії потребують фахівців, що не лише опанували професійні знання та вміння в межах обраної спеціальності, а й мають розвинений інтелект, сформовані професійно-особистісні якості, власні погляди на професію та своє

місце в ній, керуються відповідними ціннісними орієнтаціями, прагнуть до постійного безперервного самовдосконалення, що є основою для успішного вирішення життєвих і професійних проблем.

Від медичних фахівців, окрім розвиненої професійної компетентності, вимагається високий рівень професійно-етичної культури та професійно значущих психологічних якостей. Керівник групи, Владислав Гаркавий систематично проводить заняття з ПДД з групою спец-фельдшерів, що сприяє формуванню якостей професійної культури, комунікативної компетентності, позитивної мотивації до самоосвіти та самовдосконалення, розвитку професійних здібностей.

Після закінчення Черкаського медичного коледжу медичний працівник повинен вміти застосовувати отримані знання та досвід відповідно до конкретної ситуації: розуміти сутність проблеми, вміти вирішувати її практично. Випускники коледжу можуть бути інтегровані в медичні підрозділи ДСНС, поліцію, Національну гвардію, Збройні сили України та силові підрозділи для надання невідкладної медичної допомоги у військовий та мирний час.

ЛІТЕРАТУРА

1. Білик Л. В. Реалізація педагогічних умов формування паліативної компетентності студентів медичних коледжів / Л. В. Білик // Наукові записки Кіровоградського університету. Серія Педагогічні науки. – 2015. – № 30. – С. 13–24.

2. Губенко І. Я. Розвиток наукових досліджень в медсестринстві як основа вдосконалення сестринської допомоги / І. Я. Губенко, Л. П. Бразалій, О. І. Шевченко // Головна медична сестра. – 2009. – № 8. – С. 59–61.

3. Мазепа Х. П. Організаційно-педагогічні умови виховної роботи в медичному коледжі : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / Х. П. Мазепа. – К., 2001. – 220 с.

Герасименко Р. І., курсант 2-го курсу

Черкаського інституту пожежної безпеки ім. Героїв Чорнобиля НУЦЗУ

НК – Черненко О. М., к. мед. н., доцент

Черкаського інституту пожежної безпеки ім. Героїв Чорнобиля НУЦЗУ

АСПЕКТИ ДІЛОВОГО СПІЛКУВАННЯ В ПРАКТИЧНІЙ СФЕРІ ТА ЇХ СОЦІАЛЬНО – ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ

В тезах розглядаються соціально – психологічні аспекти ділового спілкування в практичній сфері різних форм діяльності, а також поєднання та використання вербальних і невербальних джерел інформації під час проведення презентаційного виступу чи доповіді.

Спілкування є однією з центральних проблем, через призму якої вивчаються питання сприймання й розуміння людьми одне одного, лідерство й керівництво, згуртованість і конфліктність, міжособистісні взаємини та ін. Спілкування допомагає глибше розглянути процес міжособистісної взаємодії та міжособистісних відносин. Люди, як правило, починають спілкуватися з якогось приводу. При цьому їхні дії направлені на предмет спілкування, який визначає його сутність, дає змогу визначити спрямованість спілкування.

Існує три основних види спілкування: інтимне, професійне та ділове. Одним з основних різновидів спілкування, метою якого є досягнення будь-якої

узгодженості у сферах трудової, підприємницької, професійної та суспільної діяльності вважають ділове спілкування. Змістом його є "діло", з приводу якого виникає й розвивається взаємодія. Виокремлюються такі характерні особливості ділового спілкування: співрозмовники є особистостями, значущими одне для одного, вони взаємодіють з приводу конкретного діла, а основне завдання такого спілкування — продуктивна співпраця. На думку деяких вчених, спілкування слід вважати діловим, якщо його визначальним змістом є соціально значуща спільна діяльність [2]. Інші вважають, що ділове спілкування — це усний контакт між співрозмовниками, які мають необхідні для цього повноваження і ставлять перед собою завдання розв'язати конкретні проблеми [3].

Під час ділового спілкування легше встановлюється контакт між людьми, якщо вони говорять "однією мовою" й прагнуть до продуктивного співробітництва. При цьому засадами культури їхнього спілкування є етичні норми та ритуальні правила ділових взаємовідносин, знання й уміння, пов'язані з обміном інформації, використанням способів і засобів взаємовпливу, взаєморозуміння. Велике значення тут має і моральний аспект ділового спілкування. Доведено, що бізнес, який має моральну основу, є вигіднішим і прогресивнішим. Прямою залежністю ефективності ділового спілкування є правильна оцінка ситуації й ділових партнерів, їх фінансового положення й традицій, психологічних особливостей учасників переговорів, а також загальна підготовленість спеціалістів, які повинні володіти основними правилами культури спілкування та вміти швидко орієнтуватися в ситуації. Тому необхідно постійно вчитися у ході ділової розмови, щоб виключати можливості повторення помилок й відпрацьовувати ефективні прийоми діяльності. Необхідне також безперервне самонавчання й самовиховання, щоб сформувати в собі бажані якості та навички для ведення ділового спілкування і зміцнення ділової репутації. Ділове спілкування здійснюється в різних формах: стислі телефонні діалоги, обмін діловими листами, меморандуми, проведення переговорів з окремими представниками і делегаціями, проведення конференцій, нарад, виставок та ярмарок [1]. Доцільно в цих видах ділової співпраці використовувати візуальні засоби. Досліди проведені науковцями, показали, що після використання вербальної презентації слухачі запам'ятовують лише 10 % інформації: для порівняння при поєднанні вербальних і візуальних засобів рівень запам'ятовування інформації підвищується до 51 %. Це означає, що при застосуванні наочних засобів, ефективність проведення ділової зустрічі зростає на 400 %. Окрім цього, при одночасному використанні у ході презентаційного виступу вербальних, візуальних і емоційних засобів впливу, ступінь засвоєння і розуміння матеріалу збільшується до 92 %. Тобто психологічні аспекти під час ведення ділового виступу, а саме жести, міміка, інтонації, займають неабияке місце у структурі спілкування. Часом за допомогою цих рухів можна сказати набагато більше, ніж за допомогою слів. Якщо, наприклад, між двома джерелами інформації (вербальним і невербальним) виникає суперечність: людина говорить одне, а на обличчі в нього написано зовсім інше, то, очевидно, більшої довіри заслуговує невербальна інформація. В процесі спілкування невербальна поведінка є об'єктом тлумачення не сама по собі, а як показник внутрішніх, індивідуально-психологічних та соціально-психологічних характерних ознак особистості. На основі невербальної поведінки розкривається внутрішній світ особистості, здійснюється формування психічного змісту спілкування та спільної діяльності.

Австралійський спеціаліст по "мові рухів тіла" А. Піз стверджує, що за допомогою слів передається 7% інформації, звукових засобів (включаючи тон голосу, інтонацію і т. і.) - 38%, міміки, жестів, пози - 55% [4]. Тобто іншими словами, значимо, не те що йдеться, а як це робиться, тому для більш продуктивного спілкування слід навчитися контролювати свої емоції та інтонації, які диктують міміку і жести.

Отже, якими би важливими не були почуття людини, проте ділове спілкування передбачає не лише і не тільки передавання емоційного стану, скільки передачу інформації. Зміст інформації передбачається за допомогою язика, тобто приймає вербальну форму або форму слова. При цьому частково він може порушуватися, а частково може мати місце і його втрата, проте все ж люди розуміють один одного. Розуміння постійно корегується, бо спілкування це не лише передача інформації (знання фактичних даних, наказів і т. і.), а обмін інформацією, що передбачає зворотній зв'язок від якого залежить успіх різних сфер діяльності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Лисина М. И. Проблема онтогенеза общения.— М., 1986.— С. 11-14.
2. Лунева О. В., Ворошилова Е. А. Психология делового общения.- М., 1980.
3. Милич П. Как проводить деловые беседы: Пер. с серб.-хорв. — М.,1987.
4. Пиз А. Харизма. Искусство успешного общения / А. Пиз, Б. Пиз; [пер. с англ. Т. Новиковой]. – М.: Эксмо, 2012. – 144 с.

Голота В. В., курсант 4 курсу

Черкаського інституту пожежної безпеки ім. Героїв Чорнобиля НУЦЗУ

НК – Чубіна Т. Д., д. і. н., професор, професор

Черкаського інституту пожежної безпеки ім. Героїв Чорнобиля НУЦЗУ

МЕТОДИКА НАВЧАННЯ ПРАВИЛ ПОЖЕЖНОЇ БЕЗПЕКИ В МОЛОДШОМУ ШКІЛЬНОМУ ВІЦІ

Нині можна констатувати, що пожежі залишаються одним із факторів, які негативно впливають на народне господарство, призводять до колосальних матеріальних збитків, забирають людські життя та здоров'я людей, як дорослих, так і дітей. Аналіз статистики пожеж переконливо засвідчує актуальність проблем пожежної профілактики. Основна причина виникнення пожеж – необережне поводження з вогнем, адже частіше пожежі виникають в житловому (приватному) секторі.

В молодшому шкільному віці (7-10 років) мотивом підпалів часто стають пустощі зі сірниками і цікавість. Заняття з пожежної безпеки, як правило, необхідно проводити у формі бесід, з використанням наочних дидактичних матеріалів (плакатів, картинок). В молодшому шкільному віці засвоєння нового тісно пов'язане зі значимістю навчальної діяльності, а також із зростанням пізнавальних інтересів. Важливо так сформулювати навчальну діяльність дитини, щоб вона привчала її контролювати себе (своє знання, своє уміння), оцінювати власні досягнення. Так, наприклад, якщо вдома дитині дозволяють підігрівати собі їжу, вона має вміти правильно запалювати газову плиту, знати, що не можна залишати без нагляду запалену плиту, і перевіряти чи вимкнена вона. В процесі навчання для дитини має бути важливим та цікавим пізнання всього нового.

Секція 2. Психолого-педагогічні та медичні аспекти забезпечення діяльності ЄДСЦЗ

Навчання найбільш успішне тоді, коли в ньому враховуються спрямування та мотивація, характерні для дітей певної вікової чи індивідуально-типологічної групи.

Засвоєння одного й того ж матеріалу проходить по-різному, а тому вимагає різних педагогічних умов залежно від рівня розвитку дитини, її становища в родині, місця проживання. Наприклад, в сільській школі дітям можна розповідати про небезпеку користування сірниками для освітлення сараю з сіном, тоді як для міських школярів ця проблема не настільки актуальна. Одні діти змушені самі підігрівати собі їжу, доки їхні батьки на роботі, іншим дітям це роблять бабусі чи мами-домогосподарки і т.д. І те, що для одних є вже давно знайомим, для інших – цілковита новизна.

В процесі засвоєння знань дитина проявляється як особистість з притаманними їй особливостями спрямованості, свідомості і діяльності. Розвиток основних сторін особливості дитини зумовлюється зміною механізмів засвоєння, що має відобразитися в методах навчання. Загальна закономірність розвитку пізнання в учнів молодшого шкільного віку полягає в тому, що вона формується на основі діяльності суб'єкта. Важливо, що ця діяльність може будуватися за допомогою та під керівництвом дорослого.

Окрім помітних закономірностей розвитку дітей у процесі навчання важливо врахувати й конкретні педагогічні умови, специфічні для різних сторін розвитку психіки дітей. Якщо в одних дітей вогонь викликає страх, то в інших – інтерес до нестандартної ситуації. Навчаючись, діти не повторюють шлях пройдений людством і наукою в цілому. Знання і способи дій не відкриваються дітям заново, а передаються зовні і засвоюються ними. Найбільш ефективний метод передачі нового змісту такий, при якому даний зміст навмисне виділяється для дитини. Він засвоюється в узагальнено-абстрактній формі, а потім застосовується у конкретних умовах. Наприклад, після пояснення, що сірники небезпечні, можна розповісти про пожежі, які виникли від пустощів дітей з ними. Такий метод навчання важливий у тих випадках, якщо засвоюється такий матеріал, практичне значення якого учні не помічають спершу за теорією.

Ще до школи дитина звикає до думки про необхідність знань, які будуть необхідні в майбутньому. При цьому дитина не уявляє їхнього конкретного змісту. Вона тягнеться до знань, які мають суспільне значення та вагу. В цьому і проявляється у дитини цікавість, необмежений інтерес до навколишнього. І дуже важливо щоб в цей період поруч з іншими дисциплінами вчителі не нехтували заняттям з пожежної безпеки. Адже ті ази, які тримають молодші школярі залишаються з ними на все життя, змінюючись і вдосконалюючись.

В перший період навчання учень ще не має інтересу до змісту конкретних дисциплін, у нього не має пізнавального інтересу до самого навчального матеріалу. Він формується в міру заглиблення в предмет. Його пізнавальна діяльність спирається на інтерес до знання в цілому. Інтуїтивне прийняття дитиною знань необхідно підтримати і розвивати з початку навчання в школі, але вже шляхом демонстрації несподіваних, цікавих та інтригуючи сторін предмету. Тим паче, що предмет «Пожежної безпеки» має міцні зв'язки з фізикою, хімією, побутом, відпочинком. Це дозволяє формувати у дітей справжні пізнавальні інтереси як основу навчальної діяльності. Таким чином для першого етапу шкільного життя помітно, що дитина починає цікавитися змістом предметів. За цей період з молодшими школярами доцільно розглядати теми:

- «Вогонь – друг і ворог людини»
- «Небезпека пустощів з вогнем»

- «Сірники – не іграшки»
- «Безпечний газ»
- «Електрика в домі»
- «Що робити при пожежі»
- «Як попередити пожежу?»
- «Будні пожежників-рятувальників»

При викладанні розділу «Пожежна безпека» необхідно щоб дітям було цікаво на заняттях, для цього варто уникати «перенасичення» навчального матеріалу. Який діти не зможуть засвоїти в певній мірі. Це можна досягти постановкою на уроках проблемних задач, адаптованих до віку учнів, та які потребують спеціальних теоретичних знань для їх вирішення. Для проведення занять можна використовувати дитячу літературу: С. Маршак «Пожежа», «Дім Кота», Е. Хоринської «Сірничок-Малючок», С. Михалкова «Дядя Стьопа», Л. Толстого «Пожежні собаки».

Окрім того, необхідний показ кіно- та відеофільмів пожежної тематики для даного віку, проведення вікторин, ігор, конкурсів, КВК, ігрових ситуацій типу «Включив електроприлад чи газ, і пішов гуляти. Пожежа. Що робити?», спортивних змагань тощо.

До завершення початкової школи учні повинні знати:

- існування явища «пожежа», ймовірна небезпека та наслідки;
- джерела виникнення пожежі, пожежну небезпеку природних явищ;
- найбільш пожежонебезпечні оточуючі предмети і правила поводження з ними;
- елементарні вимоги пожежної безпеки (не розпалювати багаття, не палити сірників і т.д.).

Учні повинні вміти:

- грамотно діяти у випадку виникнення горіння чи задимлення;
- сповіщати по телефону аварійно-рятувальну службу про пожежу (надзвичайну ситуацію), своє прізвище та ім'я, адресу проживання;
- виконувати вимоги правил пожежної безпеки;
- вимикати електроприлади.

Таким чином, ефективне навчання дітей правилам пожежної безпеки з урахуванням вікових особливостей надасть можливість суттєво зменшити кількість пожеж від дитячих пустощів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бабанский Ю.К. Учёт возрастных и индивидуальных особенностей школьников в учебно-воспитательном процессе // Нар. образование. - 1982.-№5.- С.106-111.
2. Бабенко В.С. та ін. Нові підходи до забезпечення пожежної безпеки // Пожежна безпека. – К., 2001. - №2. – С.43.
3. Гаркавий Д. Основи безпеки для дітей у малюнках. – Черкаси, 2009.
4. Зіміна Т. Все починається з малого // Пожежна безпека. – К., 2000. - №4. – С.16 – 17.
5. Кларин М.В. Инновации в обучении: метафоры и модели: Анализ зарубежного опыта. - М. Наука, 1997.
6. Костюк Г.С. Навчально-виховний процес і психічний розвиток особистості / За ред. Л.М. Проколієнко. - К.: Рад. Школа, 1989.

*Гулевата А. В., студентка 1-го курсу
Черкаського інституту пожежної безпеки ім. Героїв Чорнобиля НУЦЗУ*

**МОТИВАЦІЙНО-ОБУМОВЛЕНЕ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ
У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ
ПОЖЕЖНО-ТЕХНІЧНОГО СПРЯМУВАННЯ**

Особистісно орієнтований підхід у підготовці курсантів та студентів вищих навчальних закладів пожежно-технічного спрямування передбачає взаємну обумовленість становлення діяльності та особистості у навчальному процесі через його особистісний та діяльнісний аспекти. Ці аспекти характеризуються єдністю двох компонентів – особистісного та діяльнісного. Особистість виступає суб'єктом діяльності: вона формується в діяльності та спілкуванні з іншими людьми і сама визначає характер та особливості протікання цих процесів. Ядром особистісного підходу перебуває курсант та студент як особистість – його інтереси, мотиви, цілі, навички, вміння, знання, рівень його розумового та фізичного розвитку [3, 91]. Важливими характеристиками діяльнісного компоненту є його предметність та вмотивованість. Проблема мотивації є однією з центральних проблем психології викладання іноземних мов. Згідно з точкою зору І. О. Зимньої «мотиваційно-спонукальна фаза» є вихідним моментом будь-якого виду діяльності, в тому числі й мовленнєвої. Як правило, людська діяльність є полі мотивованою і людина діє виходячи не з одного, а з декількох мотивів [1, 10]. Тому розглядаючи навчальну діяльність на заняттях з іноземних мов, необхідно брати до уваги комплекс мотивів, які спонукають і направляють цю діяльність. Відомі вітчизняні та зарубіжні психологи та методисти (М. М. Васильєва, М. Л. Вайсбурд, М. В. Гамезо) прийшли до висновку, що при вивченні іноземних мов у курсантів та студентів переважають дві категорії мотивів: пізнавальні, які зумовлені змістом навчального матеріалу та усвідомленням необхідності володіння професійною, пожежно-технічною інформацією, та соціальні, або мотиви комунікації, які пов'язані з потребою гармонійного спілкування з іншими людьми, почуттям успіху [3, 92].

Викладання іноземної мови повинно будуватися з урахуванням психічного та комунікативного розвитку курсантів та студентів I та II курсів під час яких вивчається базова іноземна мова за професійним спрямуванням, типів провідної діяльності у конкретному віці, видів мотивації, яка спрямовує діяльність курсантів та студентів на цьому етапі навчання. Слід зауважити, що для курсантів та студентів I та II курсів велике значення мають два типи провідної діяльності: навчальна або пізнавальна, та діяльність спілкування. При організації навчання іноземної мови на молодших курсах варто враховувати ці два типи провідної діяльності, тобто вправи мають бути з ігровим рольовим компонентом і мати пізнавальний характер, розвивати та збагачувати світогляд [3, 93]. На нашу думку на практичних заняттях перевагу слід надавати колективним формам роботи (в парах, малих групах та командах, враховувати природну потребу курсантів та студентів цього віку у спілкуванні один з одним [2, 110].

Під час навчання у вищому навчальному закладі пожежно-технічного спрямування курсант та студент розвивається і як суб'єкт діяльності. Курсанти та студенти вчать планувати, організовувати свої дії, варіювати операції та засоби діяльності. У них формується цілеспрямованість, довільність, саморегуляція, вміння чітко визначати засоби та прийоми дій для рішення різноманітних задач у різноманітних життєвих ситуаціях (при рятуванні постраждалих під час природних та екологічних катастроф, при гасінні пожеж). У комунікативному

розвитку відображені не тільки прогресивні зміни у вмінні курсантів та студентів побудувати зв'язне висловлювання на основі словника та оволодінні граматичним матеріалом, але й: розвиток та взаємодія всіх видів мовленнєвої діяльності; розвиток мовленнєвих механізмів – встановлення змістових зв'язків (осмислення) взаємодія оперативної та постійної пам'яті, вірогідного прогнозування та упередженого синтезу; розвиток способів формування та формулювання думки та їх усвідомленої диференціації для різних умов спілкування – з самим собою чи з іншими людьми [3, 94]. Таким чином ознайомлення з новим мовним та мовленнєвим матеріалом курсантів та студентів необхідно побудувати так, щоб була можливість через логічні формулювання та докази приходити до певних, висновків, а правила формування та застосування того чи іншого мовного або мовленнєвого явища було б логічним висновком, який зроблено на основі аналізу явища яке вивчається. Як свідчить досвід, готові висновки та готові знання вже не задовольняють курсантів та студентів, вони в цьому випадку навчаються формально. З одного боку, у курсантів та студентів є достатній запас знань з граматики, морфології та лексики як рідної, так і іноземної мов, і тому вони здатні на основі цих знань узагальнити деякі дані та зробити висновки. З іншого боку, не всі явища іноземної мови мають еквіваленти в рідній мові, і для їх розуміння недостатньо попереднього мовного матеріалу. Тому студентам та курсантам у цьому випадку потрібна допомога викладача. Також треба приділяти більше уваги одній із основних форм навчальної діяльності – самостійній роботі, що є наслідком і продовженням навчання, його специфічною формою і носить творчий характер. Самостійна робота вимагає від курсантів та студентів високого рівня особистісної саморегуляції та самоорганізації. Систематичний контроль навчальної діяльності студентів та курсантів, їх просування у засвоєнні навчального матеріалу, проблеми, які виникають в процесі навчання сприяють формуванню пізнавального мотиву, який знаходить своє відображення в існуючій на сьогодні кредитно-рейтинговій системі навчання та оцінювання успішності [3, 94].

Соціальний мотив є рушійною силою навчальної діяльності. Цей мотив виходить з позитивних емоцій (наприклад, дружньої атмосфери в групі або цікавості самих завдань), бажання самовираження, демонстрування своїх здібностей і таланту, внутрішньої та зовнішньої потреби в спілкуванні. Тому навчання повинно будуватися з урахуванням всіх вищезазначених факторів: студенти та курсанти повинні мати можливість показати свої здібності та можливості у вивченні іноземних мов, а вправи повинні будуватися так, щоб задовольнити потребу студентів у спілкуванні, тобто бути комунікативними і вмотивованими [3, 95].

Таким чином, одним із резервів підвищення ефективності є цілеспрямоване формування мотивів навчання через нові форми його організації, які задовольняють потреби того віку, який домінує. Важливою складовою є використання новітніх інформаційних та телекомунікаційних технологій для створення відповідного навчального середовища.

Під час практичних занять слід створити такі умови, коли можуть бути реалізовані соціальні потреби курсантів та студентів у спілкуванні та взаємодії з іншими людьми. Для реалізації цих інтересів ефективними можуть стати різноманітні творчі завдання, які потребують від курсантів та студентів самостійних рішень, висунення різних гіпотез та їх колективну перевірку та відповідальність, що може стати в нагоді в їх майбутній професійній діяльності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Зимня И. А. Педагогическая психология. – М., 1997. – 250с.

2. Кузьмина Н. В. Профессионализм личности преподавателя. – М., 2009. – 200 с.
3. Лубянова О. О. Мотивація – одна з основних проблем психології викладання іноземних мов в немовних вnz: Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції. 200 травня 2011р. – К.: НТУУ «КПІ». – С. 91-95.

Джулай В. О., студент 2-го курсу Черкаського медичного коледжу

НК – Гора В. А., к. пед. н, начальник факультету цивільного захисту та управління Черкаського інституту пожежної безпеки ім. Героїв Чорнобиля НУЦЗУ

ДЕЯКІ МОРАЛЬНІ ЯКОСТІ МЕДИЧНОГО ПРАЦІВНИКА

Належне виконання медичними працівниками своїх професійних обов'язків немислиме без наявності у них цілого комплексу моральних якостей (чеснот). Моральні якості не є вродженими, їх набувають в процесі соціалізації людини. Особистість медичного працівника, а саме його моральний образ, і фахова підготовка — дві основні складові, що в остаточному підсумку впливають на якість діяльності усієї системи охорони здоров'я.

Моральні якості — моральна характеристика найтиповіших рис поведінки індивіда.

Суто моральні якості, В. А. Блюмкін, пропонує розподілити на 4 підтипи:

- 1) колективістські якості: колективізм, почуття солідарності товаришкості, почуття обов'язку, відповідальність, альтруїзм, самовідданість, героїзм;
- 2) гуманістичні якості: гуманність, людяність, людинолюбство, доброзичливість, доброта, благочестя, увага до людей, душевність, чуткість, милосердя, делікатність, тактовність, довіра тощо;
- 3) якості, що пов'язані з відношенням особистості до розподілу цінностей: справедливість, безпристрасність, безкорисність, вдячність, лагідність, незаздрісність;
- 4) якості, що зумовлюють особливості моральної регуляції поведінки: почуття гідності, сорому, самолюбство, ввічливість, чесність, сумлінність, порядність, вірність, надійність, принциповість, відвертість, прямота, правдивість, добродійність, моральна стійкість, моральний максималізм, безкомпромісність тощо [1].

Моральні якості наповнюють поняття моральної культури. Вони завжди становили ціннісну характеристику особи та відігравали важливу роль у всіх сферах людської діяльності, особливо в тих, де реалізується життєво важливий суспільний інтерес, — політика, економіка, безпека, соціальний захист населення, медицина, освіта. Крім того, відомо, що з ускладненням конкретної ситуації, в якій доводиться виконувати свій професійний обов'язок, роль морального фактора значно зростає, про що свідчать приклади історії нашого суспільства.

Великий організатор і теоретик охорони здоров'я М. О. Семашко підкреслював, що лікар повинен мати високу кваліфікацію, відзначатися чуйністю, безкорисністю, уважним ставленням до хворих, а також розуміти завдання медицини і медичних працівників [2].

Особисті якості медичного працівника повинні характеризуватися безпосередністю, переживанням, душевністю, об'єктивністю, чутливістю, сприятливістю.

Секція 2. Психолого-педагогічні та медичні аспекти забезпечення діяльності ЄДСЦЗ

На нашу думку, професійно-важливі моральні якості медичного працівника можна розподілити на дві групи: загальні та специфічні.

До загальних ПВМЯ відносимо:

- патріотизм — вірність своїй батьківщині, дотримання й розвиток кращих традицій свого народу тощо;
- гуманізм — визнання суверенності особистості й недоторканності її достоїнства, віра в невичерпність людської доброзичливості;
- справедливість — об'єктивне оцінювання індивідуально-ділових якостей і дій людей, визнання їхньої індивідуальності, відкритість до спілкування, самокритичність;
- совість — загострене почуття особистої відповідальності перед суспільством і людьми;
- товариськість — взаємна солідарність, повага і довіра, які утворюють спільність інтересів і цілей;
- порядність – усвідомлена відмова від неблагочестивих вчинків;
- принциповість — повага до думки інших, уміння відстоювати свою і чийсь позиції.

Серед специфічних ПВМЯ виокремлюємо:

- скромність — ретельність, розумне використання влади, критичне ставлення до своїх заслуг і недоліків;
- професійна чесність — ділова вимогливість, самовіддача в роботі, уміння говорити правду «в очі»;
- моральна воля — розвинутий самоконтроль, уміння домагатися мети, завойовувати повагу людей;
- повага до пацієнта, повага його людської гідності, його законних прав, його особливого права на конфіденційність;
- почуття особистої відповідальності, або надійність;
- щедрість — безкорисливість, надання допомоги людям, співчутливість;
- оптимізм — віра в себе й людей, у свій моральний вибір, краще майбутнє;
- великодушність — терпимість до недоліків людей, уміння прощати образи, не бути злопам'ятним;
- співчуття і милосердя належать до цінних етичних характеристик добропорядного медичного працівника. Це діяльне прагнення допомогти тому, хто має в тому потребу.. Ці чесноти особливо підносить християнська етика, побудована на принципі всепоглинаючої любові до ближнього.

Усі моральні якості керівника взаємозалежні, сприяють вияву одна одної, відтворюють цілісну модель морального портрету керівника.

Таким чином, моральна поведінка медичного працівника визначається певними моральними якостями його особистості, які поєднують загальнолюдські та специфічно професійні моральні якості.

ЛІТЕРАТУРА

3. Блюмкин В. А. Этика и жизнь.– М.: Политиздат, 1987. – 111с.
4. Касевич Н. М. Медсестринська етика і деонтологія : підручник / Н. М. Касевич. – 3-тє вид., виправлене. – К. : Медицина, 2013. – 199 с.

*Дубович М. П., Сідей О. С., слухачі 1-го курсу
Черкаського інституту пожежної безпеки ім. Героїв Чорнобиля НУЦЗУ*

*НК – Грибенюк Г. С., д. психол. н., професор, професор
Черкаського інституту пожежної безпеки ім. Героїв Чорнобиля НУЦЗУ*

ПСИХОЛОГІЧНА ПІДГОТОВКА ЯК ПРОЦЕС УПРАВЛІННЯ

У науковій літературі сутність психологічної підготовки визначається як процес підготовки до подолання фахівцем, підрозділом труднощів професійної діяльності та навчання з метою успішного виконання поставлених завдань [1, 2, 3].

У психологічній підготовці розглядають три взаємопов'язаних процеси [2]:

1. Процес зовнішнього впливу. Його суб'єктами є суспільство, керівник, підрозділ, обставини навчальної та професійної діяльності.

Ці впливи можуть бути керованими та не керованими, зокрема, стихійними, неусвідомленими впливами оточення, середовища (людей, обставин, умов, подій). Нецілеспрямовані впливи носять переважно стихійний соціально-психологічний і соціально-педагогічний характер. Внаслідок таких впливів відбуваються зміни, які значною мірою випадкові і визначаються не самою людиною, а обставинами, що складаються поза її волею. Прикладом цілеспрямованих, планованих, організованих дій може бути підготовка, яка здійснюється у навчальних закладах. На курсантів, слухачів здійснюється педагогічний і психологічний вплив через педагогічну систему, яка створена у закладі та має продуману мету, завдання, зміст, організацію, засоби, умови, методи і розробляються фахівцями – викладачами, педагогами, психологами.

2. Процес змін в особистості, який виявляється у діяльності, поведінці, психічних станах людини впродовж виконання професійних обов'язків у складних умовах та у кожній окремій повсякденній ситуації.

Він може по-різному усвідомлюватись людиною. Це можуть бути чітко усвідомлені зміни, наприклад, з метою досягти успіху у житті, самореалізації і самоствердженні. Одні нарошують знання, вміння, навички та навчаються долати труднощі, другі – деградують, треті – ламаються.

3. Процес самовпливу, самоорганізації – це зміни поведінки, психічних станів самим суб'єктом з метою подолати труднощі виконання професійних завдань. Своєрідне самопрограмування, самозміни, налаштованість людини на розв'язання завдання.

Кожен процес має власну сутність, зміст і мету, які інтегруються у перебігу психологічної підготовки.

Оптимальний результат можливо досягнути в поєднанні всіх трьох видів впливів, лише за умови того, що у розвитку людини та її психологічній підготовленості вдалося подолати стихійність і випадковість. Інакше кажучи, кожній людині потрібна цілеспрямована допомога в усвідомленні необхідності власних активних зусиль.

Є два пов'язаних поняття, які мають неоднакове значення і позначають різні реальності: «підготовка» – система цілеспрямованої роботи з людиною, «підготовленість» – результат, продукт підготовки, те, чого набула людина в результаті підготовки і що певною мірою характеризує її переваги.

Головною метою психологічної підготовки можна вважати підготовку людини до успішних дій і забезпечення безпеки в екстремальних ситуаціях, формування в неї належної підготовленості і розвиток необхідних здатностей [4]. Мета психологічної підготовки деталізується в конкретних цілях.

Основними цілями психологічної підготовки прийнято вважати:

- розвиток та активізацію психологічних якостей людини;
- формування психологічної стійкості та готовності до виконання професійних завдань;
- розвиток необхідних психологічних функцій та рис особистості.

Загальне у кожній із цілей – це подолання труднощів: моральних, фізичних, психічних, які викликані невпевненістю через професійну або іншу невідповідність. Труднощі різняться за інтенсивністю переживань, тривалістю, зосередженістю вольових зусиль.

Мета та цілі психологічної підготовки конкретизуються в її змісті.

Отже, психологічна підготовка як система цілеспрямованого управління, покликана забезпечити належний рівень підготовленості людини, групи до зустрічі зі складними ситуаціями та успішне подолання труднощів у реалізації життєвих та професійних намірів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Максименко С. Д. Генезис существования личности / Максименко С. Д.; пер. с укр. – К.: Изд-во ООО «КММ», 2006. – 239 с.
2. Грибенюк Г. С. Мотиваційна готовність курсантів і слухачів ВНЗ до професійної діяльності: Дис... канд. психол. наук: 20.02.02. – К.: , 1997. – 198 с.
3. Лебедев В. И. Экстремальная психология: Психическая деятельность в технических и экологических замкнутых системах. – М., 2001. – 255 с.
4. Кодекс цивільного захисту України від 2 жовтня 2012 року № 5403-VI.

*Зарицька В. В., д. психол. н., професор, завідувач кафедри практичної психології
Класичного приватного університету (м. Запоріжжя)*

САМОРЕГУЛЯЦІЯ ЕМОЦІЙ ЯК ДЕТЕРМІНАНТА ПРОФЕСІОНАЛІЗМУ СУЧАСНИХ ФАХІВЦІВ У СФЕРІ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ

Актуальність проблеми саморегуляції емоцій як важливої складової емоційного інтелекту сучасного фахівця обумовлена необхідністю наявності у особистості здатності регулювати власні емоції, щоб адекватно реагувати на різні життєві ситуації, бо неадекватна реакція провокує деструктивні дії оточуючих і сама людина не здатна діяти у відповідності з загальнолюдськими та правовими нормами поведінки в даному соціумі.

Аналіз саморегуляції емоцій як психологічного феномену вивчається і досліджується багатьма вченими як важливий компонент емоційного інтелекту та важливої складової професіоналізму фахівців у сфері цивільного захисту і розглядається ними як внутрішній діалог між емоціями і розумом, який спонукає до прояву емоцій у тій мірі, у якій потрібна в конкретній ситуації [1].

Саморегуляцією емоцій визначається певна поведінка людини, яка включає три процеси: процес самоспостереження, самооцінку і самовідповідь.

Саморегуляції емоцій сприяє самоконтроль, і, як наслідок, проявляється у поведінці фахівця.

Рівень саморегуляції є найважливішим індикатором емоційної стійкості. Під емоційною стійкістю розуміється позитивна психологічна якість людини, яка виражається в тому, що емоція у відповідальні моменти досягає оптимального ступеню інтенсивності, спрямованої для розв'язання поставлених завдань.

А. Бандура таку якість називає само ефективністю і доводить, що її можна досягати чотирма шляхами або їх комбінаціями:

- здатністю вибудовувати поведінку відповідно до ситуації;
- використовувати опосередкований досвід;
- застосовувати вербальне переконання;
- вибирати оптимальний варіант прояву емоцій.

Самоефективність А. Бандура вважає когнітивним механізмом, який лежить в основі саморегуляції різних емоційних станів [2].

Багато дослідників пропонують конкретні шляхи напрацювання досвіду саморегуляції емоцій (виконання вправ, спеціальних тренінгів, ігрових методів та ін.), який забезпечує не тільки емоційний комфорт, а й сприяє збереженню здоров'я [1].

Рівень здатності до саморегуляції емоцій можна вимірювати і для цього існують науково обґрунтовані методики. Таку здатність у людини можна розвивати і для цього вченими і практичними психологами розроблені спеціальні механізми, шляхи та методи.

ЛІТЕРАТУРА

1. Зарицька В.В. Теоретико-методологічні основи розвитку емоційного інтелекту у контексті професійної підготовки : монографія / В.В. Зарицька. – Запоріжжя : Вид-во КПУ, 2010. – 304 с.
2. Хьелл Л., Зиглер Д. Теорії личности. – 3-е изд. – Спб.: Питер, 2006. – 607 с.

Іващенко О. А., к. пед. н., доцент

Черкаського інституту пожежної безпеки ім. Героїв Чорнобиля НУЦЗУ

КОМПОНЕНТИ ПРОФЕСІЙНОЇ ГОТОВНОСТІ ФАХІВЦІВ

Професійна готовність – особистісна та професійно важлива якість особистості, що допомагає молодому спеціалісту успішно виконувати свої обов'язки, правильно використовувати знання, досвід, зберігати самоконтроль і перебудовуватися при появі непередбачених перешкод. Професійна готовність – вирішальна умова швидкої адаптації до умов праці, подальшого професійного вдосконалення та підвищення кваліфікації. Беручи до уваги специфіку майбутньої професійної діяльності фахівців оперативно-рятувальних підрозділів Державної служби України з надзвичайних ситуацій, представляється можливим виокремити наступні провідні компоненти професійної готовності особистості до роботи в екстремальних умовах:

1) мотиваційний – що передбачає особистісно-професійну потребу, бажання і прагнення успішно оволодіти необхідними знаннями та навичками та виконати службову задачу на основі наявних знань, умінь, досвіду. Цей компонент несе у собі: потребу реалізуватися в обраній професії; прагнення самостійно ставити і досягати мети професійної діяльності; комплекс уявлень про себе як про професіонала, професійну спрямованість особистості, ступінь старанності в діяльності;

2) когнітивний – розуміння свого завдання в загальному задумі професійних дій, чітке знання засобів реалізації, прогноз результатів досягнення мети. Фахівець повинен мати ґрунтовні знання про види надзвичайних ситуацій та алгоритми дій під час кожної з них, пожежно-технічне та рятувальне обладнання і алгоритми їх застосування, види пожеж та прогнозування їх

Секція 2. Психолого-педагогічні та медичні аспекти забезпечення діяльності ЄДСЦЗ

розвитку, дію факторів надзвичайних ситуацій на постраждалих, особливості надання першої медичної допомоги;

3) діяльнісний – уміння практично вирішувати професійні завдання. Він включає в себе професійну майстерність (сукупність професійно важливих якостей, знань, умінь, навичок, звичок професійної поведінки), необхідний рівень розвитку професійно важливих здібностей і вольової підготовленості фахівця, його здатності до саморегуляції поведінки і діяльності;

4) психологічний – що передбачає знання про потенційно загрозові для життя та здоров'я фактори професійної діяльності, їх вплив на психіку та поведінку спеціалістів, можливі способи поведінки та саморегуляції під час дії стресових факторів на місці надзвичайних ситуацій різного характеру, методи відновлення після виконання професійних завдань та профілактики «професійного вигорання»;

5) фізичний – фізична спроможність виконувати роботу під впливом стресових факторів, здатність до понаднормової роботи, роботи у задимленому та перегрітому середовищі, у повному бойовому одязі та з важким обладнанням;

6) управлінський – здатність керувати підрозділом, оцінювати ситуацію на місці надзвичайної ситуації, робити адекватні висновки та на основі аналізу отриманої інформації ухвалювати вірні рішення про план дій та застосування бойової техніки і персоналу, нести відповідальність за свої дії та дії своїх підлеглих;

7) оцінювальний – має важливе діагностичне та інформативне значення в суб'єктивній оцінці своєї роботи та роботи своїх підлеглих, а також характеризує наявність резервів, що обумовлюють потенційну можливість покращення ефективності своєї діяльності. Це – уміння виконувати «роботу над помилками», аналізувати власні рішення, поведінку, стан під час виконання завдань, робити висновки та вчитися на власних помилках.

8) емоційно-вольовий – впевненість в успіху, почуття відповідальності, концентрація сил на виконанні завдання. Ефективність діяльності рятувальника, його професійна усталеність можливі лише в тому випадку, якщо всі його думки, почуття, емоції спрямовані на досягнення поставлених цілей і завдань. Така спрямованість не створюється сама по собі, а досягається шляхом свідомого регулювання, управління своїми думками, почуттями, тобто супроводжується певними вольовими зусиллями.

Професійна готовність є цілісним утворенням, яке має низку структурних компонентів, які взаємопов'язані і взаємозалежні. Достатня розвиненість і вираженість цих компонентів, їх цілісна єдність – показник високого рівня професійної готовності випускника вищого навчального закладу до майбутньої діяльності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бикова О. В. Формування готовності до професійної діяльності майбутніх офіцерів пожежної охорони: дис. ... канд. пед. наук: спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» / Олена Валентинівна Бикова; Інститут педагогіки і психології професійної освіти АПН України. – К., 2001. – 204 с.

2. Будник С. М. Формування професійної готовності офіцерів-прикордонників до творчого вирішення завдань управлінської діяльності: дис. ... канд. психол. наук: спец. 19.00.07 «Педагогічна та вікова психологія» / Сергій Михайлович Будник; Національна академія Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького. – Хмельницький, 2006. – 230 с.

*Іщенко Д. О., курсант 5-го курсу
Черкаського інституту пожежної безпеки ім. Героїв Чорнобиля НУЦЗУ*

*НК – Пасинчук К. М., ст. викладач
Черкаського інституту пожежної безпеки ім. Героїв Чорнобиля НУЦЗУ*

СИСТЕМА ЗАХОДІВ ІЗ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ З ПОЖЕЖНОЇ БЕЗПЕКИ

Відповідно до ст. 16 Закону України «Про вищу освіту», система забезпечення якості вищої освіти в Україні складається із:

- 1) системи забезпечення вищими навчальними закладами якості освітньої діяльності та якості вищої освіти (система внутрішнього забезпечення якості);
- 2) системи зовнішнього забезпечення якості освітньої діяльності вищих навчальних закладів та якості вищої освіти;
- 3) системи забезпечення якості діяльності Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти і незалежних установ оцінювання та забезпечення якості вищої освіти [1].

Стратегія культури якості може реалізовуватись лише за умови залучення і активної участі усіх працівників інституту/факультету підготовки майбутніх фахівців пожежної безпеки (адміністрація, керівники структурних підрозділів, науково-педагогічні і наукові працівники, навчально-допоміжний, адміністративно-господарський персонал) та курсантів. При цьому, з одного боку, повноваженнями щодо розробки власних цілей, ініціатив і дослідження якості мають бути наділені усі учасники процесу, а з іншого – необхідно мати впевненість, що всі партнери намагатимуться розвивати культуру якості: адже в кінцевому підсумку повну відповідальність за розподіл повноважень і результати діяльності щодо якості підготовки майбутніх фахівців пожежної безпеки несе керівництво інституту/факультету.

Що стосується професійної підготовки майбутнього фахівця у сфері пожежної безпеки, то в Освітньо-кваліфікаційній характеристиці [2, с. 1] значиться, що бакалаври профільних вищих навчальних закладів після закінчення навчання здобувають кваліфікацію «фахівець з протипожежної безпеки» з узагальненим об'єктом діяльності: протипожежний захист та пожежно-рятувальні роботи. Зміст професійної підготовки означеного напрямку охоплює три цикли: цикл гуманітарної та соціально-економічної підготовки, цикл природничо-наукової підготовки поки що характерними для усіх вищих навчальних закладів та цикл професійної та практичної підготовки (специфічні для профілю «Пожежна безпека»).

Враховуючи специфіку організаційно-педагогічних умов забезпечення якості підготовки майбутніх фахівців пожежної безпеки в інституті/факультеті, пропонуємо таку систему заходів із забезпечення цієї якості:

1. Заходи, спрямовані на вдосконалення навчальних програм. Вони здійснюються шляхом:
 - запровадження орієнтованих на курсанта навчальних планів підготовки за ОКР «бакалавр» і «магістр»;
 - підвищення якості методичного забезпечення навчальних дисциплін;
 - посилення практичної підготовки курсантів;
 - запровадження навчальних програм.
2. Заходи, спрямовані на підвищення кваліфікації науково-педагогічних працівників і забезпечення їхньої вмотивованості до розвитку культури якості:

Секція 2. Психолого-педагогічні та медичні аспекти забезпечення діяльності ЄДСЦЗ

– процедури відбору та призначення на посаду науково-педагогічних працівників ВНЗ ЦЗ;

– заходи, спрямовані на вдосконалення фахової майстерності науково-педагогічних працівників.

3. Заходи, спрямовані на вдосконалення методів викладання і підвищення рівня об'єктивності оцінювання:

– заходи, спрямовані на вдосконалення процесів викладання і навчання (як на рівні інституту/факультету та і на рівні його структурних підрозділів);

– заходи, спрямовані на підвищення рівня об'єктивності оцінювання;

– заходи, спрямовані на забезпечення об'єктивності при присвоєнні певної кваліфікації.

4. Політика інституту/факультету щодо формування контингенту курсантів:

– профорієнтаційна діяльність;

– формування умов доступу до освіти;

– планування прийому на навчання;

– заходи, спрямовані на адаптацію курсантів першого курсу до навчального процесу в інституту/факультету.

5. Встановлення зворотних зв'язків між учасниками навчального процесу.

6. Самооцінка ефективності діяльності із забезпечення якості.

7. Заходи, спрямовані на розширення присутності інституту/факультету в національних і міжнародних програмах підготовки фахівців з пожежної безпеки з вищою освітою.

Незважаючи на те, що імідж навчальних закладів цивільного захисту формується переважно завдяки зовнішнім оцінкам, основним механізмом забезпечення якості освіти є наявність ефективної системи самооцінювання. Європейська асоціація із забезпечення якості вищої освіти визначає самопізнання як відправну точку для ефективного забезпечення якості: «Важливо, щоб навчальні заклади володіли засобами збору й аналізу інформації про свою власну діяльність. Без цього вони не знатимуть, що спрацьовує добре, а що потребує уваги, або ж не будуть обізнані з результатами інноваційної діяльності» [3]. Саме процедури самооцінювання, здійснювані на рівні навчальних програм та/або структурних підрозділів (інститут/факультет/ кафедра), дозволяють навчальному закладу цивільного захисту ідентифікувати помилки і проблеми, виявити ключові чинники процесів, знайти оптимальні шляхи виправлення ситуації. Необхідною передумовою проведення дієвої самооцінки є сукупний аналіз даних, що характеризують різні сторони навчального процесу, а також зацікавленість в отриманні об'єктивної оцінки. Доцільним є також порівняння власної діяльності із показниками подібних закладів, що діють на теренах Європейського простору вищої освіти та поза його межами.

ЛІТЕРАТУРА

1. Закон України «Про вищу освіту» 01.07.2014 № 1556-VII. <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>.

2. Освітньо-кваліфікаційна характеристика. Галузь знань 1702 «Цивільна безпека». Напрямок підготовки 6.170203 «Пожежна безпека». Кваліфікація 3439 – фахівець з протипожежної безпеки (нормативна частина підготовки бакалавра). – [Чинний від 2009-04-10]. – К., 2009. – 55 с. – (Галузевий стандарт вищої освіти України).

3. Стандарти і рекомендації щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти. – К.: Ленвіт, 2006. – С.17.

Капля А. М., к. пед. н., доцент

Черкаського інституту пожежної безпеки ім. Героїв Чорнобиля НУЦЗУ

Снісаренко А. Г., к. психол. н., доцент

Черкаського інституту пожежної безпеки ім. Героїв Чорнобиля НУЦЗУ

СПЕЦИФІКА ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВНЗ З ОСОБЛИВИМИ УМОВАМИ НАВЧАННЯ

У 2015 році Україна стала асоційованим членом Рамкової програми Європейського Союзу з досліджень та інновацій «Горизонт 2020». Дане членство надало українським учасникам рівноправний статус з їхніми європейськими партнерами, а також відкрило можливості впливу на формування змісту Програми.

«Горизонт 2020» – це найбільша програма Європейського Союзу з фінансування науки та інновацій з загальним бюджетом близько 80 млрд. євро, розрахована на 2014 – 2020 роки.

Програма сконцентрована на досягненні трьох головних завдань:

- Зробити Європу привабливим місцем для першокласних науковців;
- Сприяти розвитку інноваційності та конкурентоспроможності європейської промисловості і бізнесу;
- За допомогою науки вирішувати найбільш гострі питання сучасного європейського суспільства. [1]

Разом з цим слід зазначити, що ефективна система освіти є основою для розвитку сучасного українського суспільства. Стрімкий ріст інтелектуальності праці вимагає від неї вдосконалення з випередженням по відношенню до інших інститутів суспільства.

Освіта впродовж всього життя розглядається як умова для успішного переходу до суспільства, що базується на знаннях. Сьогодні, головною проблемою військової освіти та освіти у ВНЗ цивільного захисту зокрема, є не стільки технічна оснащеність чи неадекватна структура, скільки професіоналізм і стан культури людей у пагонах, обсяг кругозору і наукових підходів до вирішення нагальних проблем моралі, а також стан інтелекту і духовності людини у пагонах. Адже, «Перемагає та армія, яка вміє думати», – свого часу сказав М.М. Обручев.

Відомо, що стан захищеності (безпеки) – основне бажання індивіда або суспільства в цілому.

Сьогодні люба соціальна система, в тому числі система освіти, якщо вона не є ізольованою, систематично відчуває внутрішній та зовнішній вплив: рівновага кожного соціуму знаходиться під своєрідним «пресом» невластивих йому сил як природного так і штучного походження. Цей вплив може бути як позитивним так і негативним. Стійкість системи до негативних характеризується таким параметром, як «безпека» [1, с. 169]. Безпека ототожнюється зі стійкістю розвитку любого соціуму, що поєднує в собі наслідуваність і прогрес.

На сьогоднішній день у педагогічній науці є тільки два найбільш вивчених рівні безпеки: фізичний та політичний. Освітняни, поєднуючи свої зусилля із соціологами та психологами, повинні дати відповідь на питання, якою повинна бути система підготовки у військових навчальних закладах та закладах з особливими умовами навчання, до яких також відносяться і ВНЗ цивільного захисту.

На даному етапі розвитку наукової думки суспільними науками накопичено достатній обсяг знань, який дозволяє побудувати безпечний навчально-виховний процес у цивільних навчальних закладах та у закладах з особливими умовами навчання.

Слід відзначити, що на даний час одним із важливих завдань національної

Секція 2. Психолого-педагогічні та медичні аспекти забезпечення діяльності ЄДСЦЗ

системи освіти є підтримка педагогічної, інформаційної та психологічної безпеки. Щоб забезпечити захищеність від подібних загроз систему освіти у ВНЗ з особливими умовами навчання важливо вивчати усі елементи комплексної безпеки, незалежно від їх наявності чи відсутності у даний час.

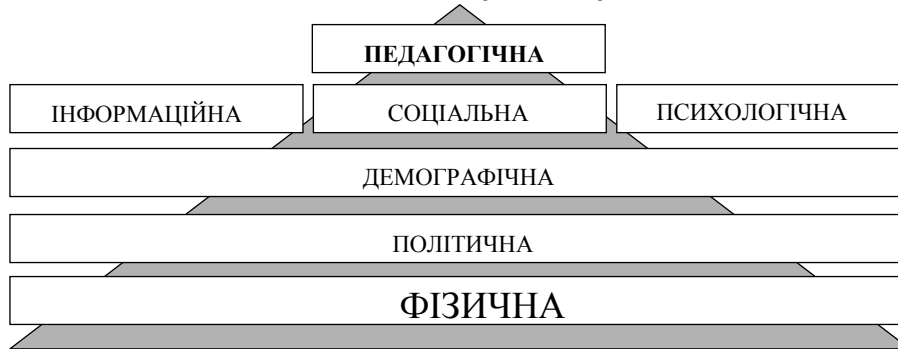

Рис. 1 – Ієрархічна структура комплексної безпеки навчального закладу

Потрібний об'єктивний підхід до визначення статусу педагогічної безпеки у системі національної безпеки держави та змістовний аналіз усіх можливих загроз, яких можна уникнути, зберігши життєздатність і конкурентоздатність освітньої галузі держави.

В.М. Іванов зазначав, що процеси, які відбувалися у ХХ столітті в СРСР, призвели до відособлення людей від системи оборонної діяльності. Сама система оборонної діяльності вимагає захисту від бездіяльності, невігластва, недосвідченості [1, с.178]. Саме на це повинні спрямовувати свій науковий потенціал всі суспільствознавці.

Конкретизуючи перелік основних небезпек і ризиків, що можуть переходити у загрози при певних умовах, слід виокремити (в залежності від виду джерел небезпеки, їх параметрів і зон впливу) наступні:

1. Відмова від принципів народності і природо доцільності у педагогічній діяльності;
2. Відсутність чіткої освітньої концепції і принципів діяльності ВНЗ;
3. Утилітарний характер навчального процесу, втрата фундаментальності навчально-виховного процесу;
4. Втрата соціальної цінності навчальної діяльності як колективної творчості при неефективній її організації;
5. Слабка мотивація до праці суб'єктів навчального процесу у ВНЗ з особливими умовами навчання;
6. Низький рівень професіоналізму викладачів і організаційно-управлінської культури у ВНЗ;
7. Запозичення неапробованих до умов ВНЗ технологій організації навчального процесу;
8. Посилення процесів бюрократизації в управлінні і взаємовідносинах між суб'єктами навчального процесу у ВНЗ з особливими умовами навчання (на мікрорівні).

На макрорівні, на наш погляд, можна виокремити наступні небезпеки:

1. Процес нескінченного реформування, внаслідок некомпетентності його організаторів; розрив між теорією і практикою управління освітою;
2. Відсутність наслідуваності у навчальних програмах середньої і вищої школи, а також у наслідуваності освітніх методик, що враховують ментальні особливості соціуму;
3. Низький рівень інформатизації навчального процесу, його матеріально-

Секція 2. Психолого-педагогічні та медичні аспекти забезпечення діяльності ЄДСЦЗ

технічної забезпеченості;

4. Нововведення «зверху» без врахування інтересів учасників навчального процесу, їх інтересів і потреб;

5. Несприйнятливність до педагогічних інновацій;

6. Низький соціальний статус педагога;

7. Зниження фінансування освітніх програм;

8. Низький рівень соціальної захищеності професорсько-викладацького складу;

Схематично дані фактори можна відобразити у такому вигляді (рис. 2).

Рис. 2 – Види небезпек і ризиків у освітньому процесі ВНЗ з особливими умовами навчання (по характеру походження).

Тож, слід зазначити, що у XXI столітті потенціал української освіти повинен бути використаний для збереження єдиного соціокультурного освітнього простору нашої держави, консолідації українського суспільства на єдиних національних соціокультурних засадах. Оновлена в умовах технологізації світу освітня система повинна відіграти ключову роль у збереженні генофонду нації, розвитку її автентичної культури.

ЛІТЕРАТУРА

1. Офіційний сайт Міністерства освіти і науки України (<http://mon.gov.ua/activity/mizhnarodni-zvyazki/uchast-u-programax-es-erazmus-ta-gorizont-2020/gorizont-2020.html>).

2. Чесноков Н.А. Формирование проблемы педагогической безопасности образовательных систем // Мир образования – образование в мире. – 2008. – № 4. – С. 166–180.

3. Иванов В. Необходимость защитной деятельности // Безопасность Евразии. Журн. высоких гуманитарных технологий. Журн. личной, национальной и коллективной безопасности. – 2000, июль–дек. – № 2. – С. 178–187.

Карнацька О. С. – викладач Черкаського медичного коледжу

ДЕЯКІ ОСОБЛИВОСТІ НАДАННЯ ЕКСТРЕНОЇ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ДОПОМОГИ В УМОВАХ НАДЗВИЧАЙНОЇ СИТУАЦІЇ

Зростання числа екстремальних ситуацій, зокрема, техногенних і природних катастроф, а також проведення антитерористичної операції у нашій країні диктує необхідність підготовки фахівців, здатних надавати екстрену психологічну допомогу жертвам подібних ситуацій.

Секція 2. Психолого-педагогічні та медичні аспекти забезпечення діяльності ЄДСЦЗ

Тому не випадково, що психологічний захист населення і психологічне забезпечення діяльності служби цивільного захисту стає одним з пріоритетних напрямків роботи в умовах надзвичайної ситуації, оскільки допомагає в критичний момент екстремальної ситуації постраждалому населенню, родичам загиблих, очевидцям події та, і зрештою, самим працівникам підрозділів ДСНС відчувати підтримку, емоційний захист, розділити біль втрати, зменшити прояви негативних психоемоційних станів та інколи навіть запобігає виникненню соціального напруження в суспільстві. Особливо необхідні знання в цій області для співробітників екстремального профілю діяльності, оскільки вони найчастіше першими зіштовхуються з наслідками трагедій.

Екстрена психологічна допомога - це система короткострокових заходів, що надаються людям, які постраждали у зоні надзвичайної ситуації або найближчим часом після травматичної події.

Екстрена психологічна допомога спрямована на підтримку особистості постраждалого, його родичів та рятувальників в осередку надзвичайної ситуації, зменшення їх душевних страждань та зниження впливу на них стрес-факторів підвищеної інтенсивності. Надзвичайно важливою також є профілактика гострих панічних реакцій та психогенних нервово-психічних порушень.

Головними принципами надання психологічної допомоги постраждалим є:

- *принцип невідкладності*, означає, що допомога потерпілому повинна бути надана як можна швидше, чим більше часу пройде з моменту травми, тим вища ймовірність виникнення хронічних розладів, в тому числі і посттравматичного стресового розладу.

- *очікування, що нормальний стан відновиться*: з особою, що перенесла стресову ситуацію, слід звертатися не як з пацієнтом, а як з нормальною людиною. Необхідно підтримати впевненість у швидкому поверненні нормального стану, а особливо наголосити, що всі психічні реакції, які вона демонструє є нормальними реакціями на ненормальну ситуацію.

- *єдність і простота психологічного впливу* – означає, що джерелом надання психологічної допомоги має виступати одна особа. Простота психологічного впливу полягає у забезпеченні в першу чергу базових потреб постраждалого: необхідно відвести його від джерела небезпеки, надати їжу, відпочинок, безпечне оточення і можливість бути вислуханим.

Слід зауважити, що екстрена психологічна допомога може бути надана тільки лише в тому випадку, коли реакції постраждалої людини не виходять за межі психічної норми. У випадку, коли у постраждалого спостерігаються психопатологічні прояви, необхідна допомога лікаря-психіатра.

Існують *етичні правила надання екстреної психологічної допомоги*: бути чесним і гідним довіри, поважати право людей самим приймати рішення, усвідомити і відкинути власні упередження та забобони, чітко дати людям зрозуміти, що навіть якщо вони відмовляться від допомоги зараз, вони можуть звернутися за нею в майбутньому, дотримуватися конфіденційності й не допускати необґрунтованого поширення отриманих від людини даних, вести себе з урахуванням особливостей культури, віку і статі постраждалих.

Технічні складності ведення рятувальних робіт у зонах катастроф, стихійних лих можуть приводити до того, що постраждалі в протязом досить тривалого часу опиняться в умовах повної ізоляції від зовнішнього світу. У цьому випадку рекомендується психотерапевтична допомога у вигляді екстреної "інформаційної терапії", метою якої є психологічне підтримання життєздатності тих, хто живий, але перебуває в повній ізоляції від навколишнього світу (землетруси, руйнування осель в результаті аварій, вибухів та ін.). "Інформаційна

Секція 2. Психолого-педагогічні та медичні аспекти забезпечення діяльності ЄДСЦЗ

терапія" реалізується через систему звукопідсилювачів і складається з трансляції наступних рекомендацій, які повинні почути постраждалі:

1. інформація про те, що навколишній світ йде до них на допомогу і робиться все, щоб допомога прийшла до них якомога швидше;
2. люди, які перебувають в ізоляції повинні зберігати повний спокій, так як це суттєво допоможе їх порятунку;
3. якщо це можливо, необхідно надавати собі самопомогу;
4. у разі завалів постраждалі не повинні докладати будь-яких фізичних зусиль до самоевакуації, що може призвести до небезпечного для них зміщення уламків;
5. слід максимально економити свої сили;
6. перебувати з закритими очима, що дозволить наблизити себе до стану легкої дрімоти і більшої економії фізичних сил;
7. дихати повільно, неглибоко і через ніс, що дозволить заощаджувати вологу і кисень в організмі і кисень в навколишньому повітрі;
8. подумки повторювати фразу: "Я абсолютно спокійний" 5 - 6 разів, чергуючи ці самонавіювання з періодами рахунку до 15-20, що дозволить зняти внутрішню напругу і досягти нормалізації пульсу і артеріального тиску;
9. вивільнення з "полону" може зайняти більше часу, ніж хочеться потерпілим: "Будьте мужніми і терплячими. Допомога йде до вас".

Метою «інформаційної терапії» є також зменшення почуття страху у постраждалих, адже відомо, що в кризових ситуаціях від страху гине більше людей, ніж від впливу реального руйнівного чинника.

Важливе місце у дослідженні психічних реакцій людей в наслідок впливу надзвичайних ситуацій займає питання про динаміку психогенних розладів, що розвилися в небезпечних ситуаціях. Йому присвячено досить багато спеціальних досліджень. Вчені Національного інституту психічного здоров'я (США) пропонують всі психічні реакції (за умови відсутності психопатологічних проявів) при катастрофах поділяти на чотири фази: героїзму, "медового місяця", розчарування і відновлення.

1. Героїчна фаза починається безпосередньо у момент катастрофи і триває кілька годин, для неї характерні альтруїзм, героїчна поведінка, викликане бажанням допомогти людям, врятуватися і вижити.
2. Фаза "медового місяця" настає після катастрофи і триває від тижня до 3-6 міс. Ті, хто вижив, відчують сильне почуття гордості за те, що подолали всі небезпеки й залишилися в живих. У цій фазі постраждалі сподіваються і вірять, що незабаром всі проблеми і труднощі будуть вирішені.
3. Фаза розчарування зазвичай триває від 2 місяців до 1-2 років. Сильні почуття розчарування, гніву, обурення і гіркоти виникають внаслідок краху надій.
4. Фаза відновлення починається, коли люди, які вижили усвідомлюють, що їм самим необхідно налагоджувати побут і вирішувати виниклі проблеми, і беруть на себе відповідальність за виконання цих завдань.

Ще однією групою людей, які належать до групи ризику виникнення тяжких стресових реакцій, синдрому емоційного вигорання рятувальники. Саме ця обставина значно впливає на вимоги, що пред'являються до фахівців служб екстреної допомоги. Фахівцю необхідно володіти вмінням вчасно визначати симптоми психологічних проблем у себе і в своїх колег, володіти високим рівнем емпатичних здібностей, умінням організувати і провести заняття з психологічного розвантаження, зняття стресу, емоційного напруження. Володіння навичками психологічної само-та взаємодопомоги в умовах кризових і

екстремальних ситуацій має велике значення не тільки для попередження психічної травматизації, але і для підвищення стійкості до стресів і готовності швидкого реагування в надзвичайних ситуаціях.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Екстремальна психологія: підручник / за заг. ред. проф. О.В. Тімченка – Х.: УЦЗУ, 2007. – 502 с.
2. Кризова психологія: Навчальний посібник/За заг. ред. проф. О.В. Тімченка. – Х.: НУЦЗУ, КП «Міська друкарня», 2010. – 383 с.
3. Воловин В. Г. Людина в екстремальних умовах природного середовища. – М.: Думка, 1983. – 227с.
4. Меновщиков В.Ю. Психологическое консультирование: работа с кризисными и проблемными ситуациями. – 2-е изд., стер. – М.: Смысл, 2005. – 182с.
5. Александровский Ю.А. Психогении в экстремальных ситуациях /Ю.А. Александровский, О.С.Лобастов, Л.И.Спивак, Б.Я.Щукин. – М.: Медицина, 1991. – 115с.

*Кисленко В. С., студентка 4 го курсу
Черкаського інституту пожежної безпеки ім. Героїв Чорнобиля НУЦЗУ*

*НК – Барановська Л. М., викладач
Черкаського інституту пожежної безпеки ім. Героїв Чорнобиля НУЦЗУ*

**ПСИХОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ ФЕНОМЕНА ЛІДЕРСТВА
У СТУДЕНТСЬКИХ КОЛЕКТИВАХ**

У наш час, де збирається разом більшєдвох людей, виникає проблема лідерства. У процесі формування групи деякі студенти починають відігравати активнішу роль, ніж інші, тому їм і надають перевагу. Таким шляхом відбувається поділ учасників групи на лідерів і послідовників.

Феномен лідерства настільки складний, що дати одне визначення, яке охарактеризувало б всю його багатогранність, досить складно.

Сучасні психолого-педагогічні підходи засвідчують, що поняття «лідерство» є багатогранним та знаходить своє віддзеркалення в різних науках: психології, педагогіці, соціології, політології. Так Єлькін В. зазначає, що лідерство (від англ. leader - провідний, керівник) – це провідне положення окремої особи соціальної групи, класу, партії, держави, що зумовлене більш ефективними результатами діяльності; процес внутрішньої самоорганізації і самоуправління групи, колективу, що зумовлений індивідуальною ініціативою їх членів [1, с. 32].

Як вказує Понуждаєв Е., лідерство не можна характеризувати як ряд прийомів і навичок. Воно ґрунтується на особистісних якостях, які й стають джерелом влади. До них належать: амбітність, ентузіазм, чесність, сміливість, скромність. Справжній лідер проявляє велике бажання працювати і глибоку увагу до оточуючих. Значними лідерами стають особистості, що люблять те, чим вони займаються, і здатні передати свою захопленість іншим [6].

Лідерство стало об'єктом дослідження багатьох вчених і нині сформульовано основні сучасно-теоретичні підходи до вивчення лідерства.

Карлайл Т. запропонував першу теорію лідерства, яка має назву теорія «великої людини», в якій лежало припущення про те, що лідери – це виняткові люди з вродженими лідерськими якостями: харизмою, інтелектом, мудрістю та

певними фізичними даними. Так як тогочасні лідери були вихідцями з аристократії, то це призвело до висновків, що лідерство нерозривно пов'язане з соціальним походженням.

Згідно з поведінковим підходом до лідерства, ефективність визначається не особистісними якостями лідера, а скоріше манерою його поведінки по відношенню до підлеглих (Д. МакГрегор). Саме поведінковий підхід створив основу для класифікації стилів керівництва та стилів поведінки.

Необхідною і важливою також є ситуаційно-ймовірнісна теорія лідерства за Фідлером, яка передбачає, що лідери мають варіювати свою поведінку чи стиль лідерства відповідно до контексту ситуації.

Отже, питання лідерства є ключовим для досягнення групової ефективності. Основою і джерелом феномена лідерства є процес спілкування студентів, в якому складаються їх соціальні потреби.

ЛІТЕРАТУРА

1. Єлькіна В.В. Психологічний аналіз феномена лідерства // Вісник Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут». – 2005. – №3. – С. 32-37
2. Житницький М. І. Ефективність процесу навчання у вищій школі / М. Житницький – Л.: ВВМУ ім. М. В. Фрунзе, 1985. – 115 с.
3. Кізім С. С. Формування професійної компетентності майбутніх педагогів засобами ІКТ / С. С. Кізім // Проблеми та перспективи формування національної гуманітарно-технічної еліти [Текст]: зб. наук. праць / за ред. Л. Л. Товажнянського, О. Г. Романовського. – Вип. 36-37 (40-41). – Х.: НТУ «ХПІ», 2013. – С. 211-217.
4. Мазур О. Великий англійсько-український, українсько-англійський словник / О. Мазур. – К.: Глорія Трейд, 2011. – 832 с.
5. Майерс Д. Соціальна психологія / Д. Майерс. – СПб.: Питер, 1999. – 688 с.
6. Понуждаєв Е. А. Організаційна поведінка. Курс лекцій. [Електронний ресурс], – Москва: 2005. <http://www.twirpx.com/file/59779/>.
7. Романовський О. Г., Пономарьов О. С., Баженова К. В., Ігнатюк О. А. Типологія лідерства / О. Г. Романовський, О. С. Пономарьов, К. В. Баженова, О. А. Ігнатюк / Метод. посібник з курсу «Психологія управління». Х.: ХДПУ 2000. – 28 с.

*Конюхова К. Ю., ад'юнкт кафедри психології діяльності в особливих умовах
Національного університету цивільного захисту України*

ОСОБЛИВОСТІ СТЕРЕОТИПНОЇ ПОВЕДІНКИ В ЕКСТРЕМАЛЬНІЙ СИТУАЦІЇ

Екстремальні ситуації - несприятливий, складний стан умов людської життєдіяльності, що набув для окремої особи або групи осіб особливої значимості; це об'єктивно складні умови діяльності, що сприймаються й оцінюються як напружені чи небезпечні. Дослідження особливостей стереотипної поведінки в екстремальній ситуації є актуальним та перспективним напрямком в психології. Особливу значущість ці проблеми мають для фахівців екстремального профілю професійної діяльності.

Існує низка наукових підходів (концепцій) пояснення причин та детермінант поведінки в екстремальній ситуації: психофізіологічних, психологічних, медико-біологічних.

В психологічній літературі [1] виділяють 2 групи поведінкових стереотипів розв'язання критичної ситуації: "результативні" і "вітальні". "Результативні" стереотипи, що складаються з послідовності дій, спрямованих на подолання виникаючих перешкод, стабілізацію загрожуючих чинників зовнішнього середовища. Як правило, ці стереотипи – продукт навчання або спонтанного життєвого досвіду.

"Вітальні" стереотипи поведінки базуються на глибинних інстинктах самозбереження життя та спрямовані як на максимальний захист власного життя (втеча), так і на максимальне руйнування зовнішньої загрози (деструкція). Однією з різновидностей "вітального" стереотипу поведінки можуть бути в екстремальних умовах дії, які ведуть до саморуйнування (аутодеструкція).

В екстремальній ситуації в залежності від психофізіологічних властивостей людини та її психологічної готовності до дій в екстремальних умовах можливі наступні форми поведінки: різке зниження організованості, різке гальмування активних дій, підвищення ефективності дій.

При різкому зниженні організованості поведінки людина проявляє метушливість, її дії імпульсивні, можлива втрата раніше придбаних навичок, порушення логічності мислення. Різке гальмування дій і рухів призводить до стану ступору (заціпеніння). Такі форми поведінки при екстремальній ситуації не сприяють пошуку ефективного вирішення проблеми та можуть призвести до негативних наслідків.

Підвищення ефективності дій при виникненні екстремальної ситуації виражається у мобілізації усіх ресурсів психіки людини на подолання несприятливих обставин. При цьому спостерігається підвищений самоконтроль, чіткість сприйняття і оцінки того, що відбувається, вчинення адекватних ситуації дій. Подібне реагування на екстремальну ситуацію можливе тільки при наявності певних якостей і спеціальної підготовки людини до дій в складних умовах.

Отже, поведінка людини в екстремальній ситуації залежить від багатьох чинників, на неї впливають особливості нервової системи, життєвий досвід, наявність професійних знань і навичок, мотивації та психологічної підготовки до діяльності в особливих умовах.

ЛІТЕРАТУРА

1. Екстремальна психологія: Підручник / За заг. ред. проф. О.В.Тімченка. – Х.: УЦЗУ, 2007. – 502 с.
2. Лебедев В.И. Личность в экстремальных ситуациях. — М., Медицина, 1989. – 366 с.
3. Малкина-Пых И. Г. Психологическая помощь в кризисных ситуациях/И. Г. Малкина-Пых. – М.:Эксмо, 2008. – 928с.
4. Психология экстремальных ситуаций: Хрестоматия / Сост. А. Е. Тарас, К. В. Сельченко. – М.: АСТ, Мн.: Харвест, 2002. – 480 с.

*Коротяев С. І., начальник циклу практичної підготовки
навчально-методичного центру цивільного захисту та безпеки
життєдіяльності Черкаської області*

ПРОФЕСІЙНА ДЕФОРМАЦІЯ: ПОНЯТТЯ ТА ВИДИ

У науковій та спеціальній літературі немає єдиного підходу до визначення змісту поняття «професійна деформація». Труднощі розкриття її природи

Секція 2. Психолого-педагогічні та медичні аспекти забезпечення діяльності ЄДСЦЗ

обумовлені, насамперед, складністю структури і різноманіттям зв'язків між формами прояву деформації в процесі професійної діяльності та їх особистісної сутністю.

Вперше термін «професійна деформація» ввів П. Сорокін як позначення негативного впливу професійної діяльності на людину. Професійну деформацію описували у своїх роботах такі вчені, як С.Г. Геллерштейн (1930), А.К. Маркова (1996), Е.Ф. Зеєр (1999, 2003). Професор Р. Конєчний і доктор М. Боухал (60-ті роки ХХ ст.) вважали, що схильність до деформації спостерігається у певних професій, «представники яких володіють важко контрольованою і важко обмеженою владою».

У найбільш загальному виді професійну деформацію можна визначити як зміна характеру і результатів професійної діяльності співробітників, їхніх службових і позаслужбових відносин у колективі, розвиток в духовному світі співробітників негативних морально-психологічних рис характеру.

Основними видами професійної деформації є:

Посадова деформація – керівник не обмежує свої владні повноваження, у нього з'являється прагнення до придушення іншої людини, нетерпимість до іншої думки, зникає вміння бачити свої помилки, самокритичність, виникає впевненість, що власна думка єдино вірна. Зустрічається найчастіше.

Адаптивна деформація – пасивне пристосування особистості до конкретних умов діяльності, в результаті чого у людини формується високий рівень конформізму, він переймає беззастережно прийняті в організації моделі поведінки. При більш глибокому рівні деформації у працівника з'являються значні і іноді носять яскраво виражений негативний характер зміни особистісних якостей, у тому числі владність, низька емоційність, жорсткість.

Професійна деградація – крайня ступінь професійної деформації, коли особистість змінює моральні ціннісні орієнтири, стає професійно неспроможною.

Формування і розвиток людини неможливі без діяльності. Саме діяльність забезпечує входження в суспільство, засвоєння і подальше відтворення його матеріальних та духовних надбань. Ключовим напрямком розвитку людини є професійний розвиток. Визначальним його етапом є власне трудова стадія, що передбачає виконання певної діяльності як професії. В ході професійної діяльності виникають фактори професійної деформації. Основними формами професійної деформації є: деформація професійної діяльності працівників, деформація службових і позаслужбових взаємин, деформація свідомості.

ЛІТЕРАТУРА

1. Безносков С. П. Профессиональная деформация личности. – СПб.: Речь, 2004.
2. Кісіль З. Р. Проблеми професійної деформації співробітників органів внутрішніх справ: монографія. – Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2008.
3. Кудрявцев В. Н., Бородин С. В., Нерсесянц В. С. Социальное отклонение. -М., 1989.
4. Маркова А. К. Психология профессионализма. - М.: «Знание», 1996
5. Медведев В. С. Проблеми професійної деформації співробітників органів внутрішніх справ. – К., 1997.

*Кравченко К. О., доцент кафедри психології та педагогіки
Харківського університету Повітряних Сил імені Івана Кожедуба*

ПСИХОЛОГІЧНА СТРУКТУРА ПРОЦЕСУ ПСИХОТРАВМАТИЗАЦІЇ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ – УЧАСНИКІВ АТО

З часів проведення антитерористичної операції (АТО) працівниками Збройних Сил України була проведена значна кількість заходів, щодо психологічного забезпечення військовослужбовців, які приймають участь у АТО. Слід зазначити, що такої кількості позитивних змін у проведенні психологічних заходів, таких як психологічна підготовка до діяльності у екстремальних умовах, психологічна підтримка військових безпосередньо у зоні проведення бойових дій та психологічна корекція та реабілітація військових після повернення до нормального життя, за таких короткий термін досі не було. Але є питання, які для свого вирішення, потребують наукового підходу, а не практичних навичок. Одним з таких питань є процес психотравматизації військовослужбовців учасників АТО.

Розвиток поняття «бойова психічна травма» починався у рамках психіатрії (З. Фрейд, О. Блейлер, К. Абрахам, Е. Зіммель, Ш. Ференці, Б. Грін, Р. Янофф-Бульман, С. Епштейн, Б. Грін, Ф. Б. Бассін, В. Є. Рожков, Ю. А. Александровський, В. А. Гіляровський, Е. М. Залкінд, Є. Н. Попов, Г. Є. Сухарева та інші), власне, як і поняття «бойовий стрес». На нашу думку, для того, щоб повністю охопити процес психотравматизації військовослужбовців у зоні проведення АТО, такі поняття, як бойовий стрес, бойова психічна травма та посттравматичний стресовий розлад необхідно розглядати не окремо, а у певній системі. Таким чином, була розроблена структура психотравматизації військовослужбовців у зоні проведення АТО (Рис.1.). Вона була побудована шляхом теоретичного аналізу літератури, щодо цієї проблематики, удосконаленням понятійного апарату, використання методу спостереження за військовослужбовцями, які проходили навчання за програмою мобілізації на базі Харківського університету Повітряних Сил імені Івана Кожедуба та на основі психологічної роботи з військовослужбовцями учасниками АТО.

Сучасні психологи, так само, як і їх попередники, звикли працювати з психологічними наслідками бойових дій, тобто з наявністю бойової психічної травми та з посттравматичним стресовим розладом. Але ця структура дає можливість виділити декілька зон ризику психотравматизації, що в свою чергу дає можливість захистити психіку військовослужбовця на декількох рівнях, тим самим підвищити рівень його боєздатності. Причому, на основі цієї схеми можливо створити позитивні зміни, які науково обґрунтовані, щодо часу перебування підрозділів у зоні бойових дій та вплинути на сам процес ротації, що дасть можливість максимального використання боєздатності військовослужбовця з мінімальними психологічними втратами.

Нижче представлена схема психотравматизації військовослужбовців, які приймають участь у бойових діях.

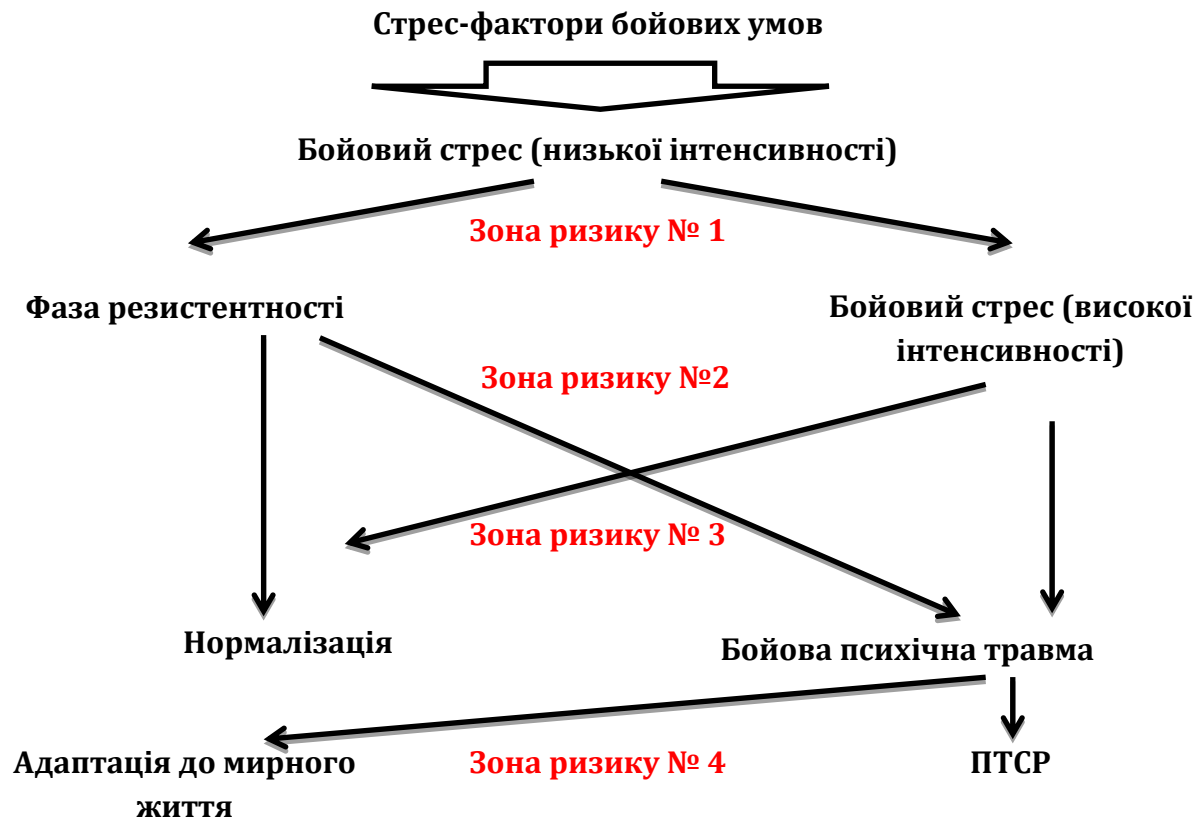

Рис. 1. Схема психотравматизації військовослужбовців часників АТО

Стрес-фактори бойових умов викликають у військовослужбовця бойовий стрес (Бойовий стрес – це переживання, які виникають у військовослужбовця при опосередкованому, чи безпосередньому впливі на них стрес-факторів бойової діяльності та проявляються в вигляді емоційних, інтелектуальних, фізичних та поведінкових реакцій). Бойовий стрес низької інтенсивності виникає у всіх військовослужбовців. Надалі бойовий стрес низької інтенсивності або стає звичним для учасників бойових дій (переходить у фазу резистентності, її ще можна назвати конструктивним бойовим стресом, яка характеризується стійкістю, що виникає за рахунок мобілізації компенсаторних реакцій організму, у цьому стані військовослужбовець готовий до виконання бойових задач), або переходить в бойовий стрес високої інтенсивності [1]. На цьому етапі можливо виділити зону ризику № 1, тобто зону на якій за наявності якісної психологічної та бойової підготовки можна не допустити виникнення бойового стресу високої інтенсивності.

Фаза резистентності триває лише певний проміжок часу (приблизно 30-45 діб) [4]. Якщо своєчасно провести ротацію, то виснаження психіки не відбудеться, у протилежному випадку, ми отримаємо бойову психічну травму, тобто виснаження психіки військовослужбовця (зона ризику № 2)[3]

Бойовий стрес високої інтенсивності також перейде у бойову психічну травму[2], але це відбудеться значно швидше, ніж перехід з фази резистентності, і боєздатність військовослужбовців при бойовому стресі високої інтенсивності буде значно нижчою. Зона ризику № 3 передбачає не тільки своєчасну ротацію, але психологічний супровід військовослужбовців у зоні бойових дій для надання

Секція 2. Психолого-педагогічні та медичні аспекти забезпечення діяльності ЄДСЦЗ

першої психологічної допомоги з метою підвищення якості виконання поставлених задач.

Навіть при наявності бойової психічної травми виникнення посттравматичного стресового розладу теж є не стовідсотковим. Зона ризик № 4 передбачає своєчасну соціальну, медичну та психологічну реабілітацію, що істотно знизить відсоток виникнення посттравматичного стресового розладу у військовослужбовців.

Таким чином, виділена структура психотравматизації може надати можливість зменшити наявність негативних психічних наслідків участі у бойових діях.

ЛІТЕРАТУРА

1. Лыткин В. Боевой стресс и его психологические последствия [Электронный ресурс]/В. Лыткин// Режим доступа: <http://voenn.info/docs/ogp/ogp-kl/2015/2015-06-1.htm>

2. Опыт работы по организации морально-психологического обеспечения боевых действий по уничтожению бандформирований в Республике Дагестан. М.: ГУВР, 1999, С. 34-37.

3. Первинна психологічна допомога і реабілітація в бойових мовах: Навчально-методичний посібник/ А. М. Романишин, О. В. Бойко, І. М. Гузенко. – Львів: АСВ, 2015. – с. 4

4. Сыромятников И. Методико-психологическое сопровождение специальных операций [Электронный ресурс]/И. Сыромятников//Режим доступа: http://bookap.info/book/syropyatov_mediko_psihologicheskoe_soprovozhdenie_spetsialnyh_operatsiy/gl5.shtm

Кравчук О. В., курсант 5-го курсу

Черкаського інституту пожежної безпеки ім. Героїв Чорнобиля НУЦЗУ

НК – Кибальна Н. А., старший викладач

Черкаського інституту пожежної безпеки ім. Героїв Чорнобиля НУЦЗУ

НАУКОВІ ПІДХОДИ ЩОДО ВИЗНАЧЕННЯ ДЕФІНІЦІЇ «ПРОФЕСІЙНО ВАЖЛИВІ ЯКОСТІ»

Сучасні стандарти освіти [4; 5] передбачають цілісність та системність професійної підготовки майбутніх фахівців цивільного захисту, а також морально-психологічну та службово-професійну спрямованість навчально-виховного процесу у профільних ВНЗ. Тому особливе значення для розробки педагогічної системи такого навчання має модель майбутнього фахівця цивільного захисту, яка дає можливість повніше враховувати особливості і специфіку майбутньої професійної діяльності. Її ядром виступають професійно важливі якості випускника, які дозволяють трансформувати загальні цілі і зміст освіти в конкретні навчально-виховні, що повинні бути реалізовані у освітньому просторі профільного ВНЗ.

Аналіз наукових джерел щодо сутності поняття «професійно важливі якості» (Г. Балл, І. Бех, С. Подмазін, В. Рибалка та ін.) дозволив встановити, що в наукових джерелах існують різні підходи до трактування цього терміну.

Науковці (В. Дружинін, Є. Ільїн, А. Карпов, В. Шадріков та ін.), які досліджували це поняття з психолого-педагогічної точки зору, під професійно

Секція 2. Психолого-педагогічні та медичні аспекти забезпечення діяльності ЄДСЦЗ

важливими якостями розуміють індивідуальні якості суб'єкта діяльності, що впливають на її ефективність. Так, В. Шадріков вважає, що професійно важливі якості – це індивідуальні якості суб'єкта діяльності, що впливають на ефективність діяльності та успішність її засвоєння [6]. На думку В. Дружиніна, будь-які якості суб'єкта, що задіяні в процесі діяльності, забезпечують ефективність її виконання за параметрами продуктивності, якості праці і надійності, можна вважати професійно важливими якостями [3].

Представники акмеологічного напрямку (І. Алексєєва, С. Батишева, А. Каганов, А. Маркова, О. Смирнова та ін.) професійно важливі якості вивчали з точки зору професіоналізму і вважають, що це атрибути особистості, які сприяють успішному оволодінню професією, є необхідними для засвоєння спеціальних знань і навичок, а також сприяють розвитку здібностей у процесі професійної діяльності. Так, В. Ягупов зазначає, що професійно важливі якості ефективно впливають на успішність професійної діяльності фахівця, сприяють його самоактуалізації і самореалізації [7]. На думку М. Громкової, сукупність таких якостей фахівця служить успішному виконанню професійної діяльності, ефективному вирішенню професійних завдань, особистісно-професійному зростанню та вдосконаленню [2].

Сутність ергономічного підходу (Н. Алішев, Г. Ложкін, Н. Пов'якель, О. Шушеріна та ін.) полягає у вивченні професійно важливих якостей як професійних вимог до особистості майбутнього фахівця конкретної професії, що впливають на ефективність професійної діяльності. С. Бегідова визначає професійно значущі якості як ознаки особистості, які пред'являються суспільством до фахівців тієї чи іншої професії, що впливають на успішність професійної діяльності [1].

Отже аналіз наукових джерел вказує на те, що, не зважаючи на відмінність підходів щодо визначення сутності поняття «професійно важливі якості», основоположним для всіх існуючих напрямів є твердження, що професійно важливі якості особистості формуються в діяльності, а також мають вплив на її ефективність.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бегідова С. Н. Акмеологические детерминанты профессионального становления личности / С. Н. Бегідова // Вестник Адыгейского государственного университета. Серия 3: Педагогика и психология – Майкоп, 2012. – Вип. 1(98) [Електронний ресурс] / С. Л. Бегідова. – Режим доступу : <http://cyberleninka.ru/article/n/akmeologicheskie-determinanty-professionalno-stanovleniya-lichnosti>.
2. Громкова М. Т. Психология и педагогика профессиональной деятельности: учеб. пособие для вузов/ Громкова М. Т. – М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2003. – 415 с.
3. Дружинин В. Н. Экспериментальная психология / В. Н. Дружинин. – СПб. : Питер, 2000. – 320 с.
4. Закон України “Про вищу освіту” [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2984-14/print1387175382525687>.
5. Освітньо-кваліфікаційна характеристика. Напрямок підготовки 6.170201 “Цивільний захист”. Кваліфікація 3439 - інспектор державний з техногенного та екологічного нагляду.

6. Шадриков В. Д. Новая модель специалиста: инновационная подготовка и компетентностный подход / Шадриков В. Д. // Высшее образование. – 2004. – № 8. – С. 64 – 65.

7. Ягупов В. В. Компетентнісний підхід до професійної підготовки майбутніх фахівців у системі професійно-технічної освіти / В. В. Ягупов // Креативна педагогіка. – К., 2011. – № 4. – С. 34.

Кравчук Р. В., курсант 4-го курсу

Черкаського інституту пожежної безпеки ім. Героїв Чорнобиля НУЦЗУ

НК – Пасинчук К. М., ст. викладач

Черкаського інституту пожежної безпеки ім. Героїв Чорнобиля НУЦЗУ

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ З ПОЖЕЖНОЇ БЕЗПЕКИ

Нині у світі зростає увага до якості та стандартів освіти, що пояснюється швидким розвитком цієї сфери і водночас підвищенням вартості освітніх послуг для держави і людей. Нові ініціативи і вимоги, що виникають як в Європі, так і поза її межами, з огляду на інтернаціоналізацію вищої освіти, потребують відповідної реакції. Формування системи забезпечення якості, заснованої на єдиних стандартах і рекомендаціях, свідчить про виникнення справжнього європейського виміру у сфері забезпечення якості, що має посилити привабливість Європейського простору вищої освіти. При цьому проблема якості освітнього процесу характеризується з позицій загальнолюдської і соціальної цінності освіти. Саме ці чинники актуалізують проблему підвищення якості підготовки фахівців у системі вищої професійної освіти.

На сучасному етапі провідним напрямом реформування вищої освіти в Україні є посилення акцентів на підвищення вимог до рівня теоретичних знань, практичних умінь і навичок, що висуваються майбутньому спеціалісту в умовах євроінтеграційних освітніх процесів України. Підготовка кваліфікованих фахівців нового покоління – це стратегічний напрям розвитку сфери вищої професійної освіти, який передбачає створення в навчальних закладах системи управління практичною підготовкою, що задовольнятиме запити споживачів освітніх послуг. Вхідження нашої країни в освітній простір європейської спільноти передбачає подальшу модернізацію освітньої діяльності відповідно до вимог, які знайшли своє відображення у Болонській декларації, та вдосконалення системи ступеневої вищої освіти.

Зважаючи на вищезазначене, перед науково-педагогічними працівниками вищих профільних навчальних закладів стоїть завдання щодо удосконалення організації навчально-виховного процесу, що визначається специфікою професійної підготовки майбутніх фахівців з пожежної безпеки. Головним завданням усіх структурних підрозділів вищого навчального закладу є забезпечення високої якості підготовки випускників на основі покращення контингенту курсантів, якісного складу викладацьких кадрів, впровадження нових методів і технологій навчання, підсилення фундаментальної та практичної підготовки, глибокої інтеграції навчального, наукового та інноваційного процесів, що відповідають стандартам системи забезпечення якості освіти.

Забезпечення якості освіти визнається всіма зацікавленими сторонами

Секція 2. Психолого-педагогічні та медичні аспекти забезпечення діяльності ЄДСЦЗ

(освітні заклади, здобувачі освіти і роботодавці) як центральне завдання всіх інституціональних змін у сфері освіти. Проблема забезпечення якості освіти є наскрізною в Болонському, Копенгагенському та Туринському процесах; відповідні програми заходів реалізуються як на регіональному, національному і галузевому рівнях, так і на рівні окремих навчальних закладів. Домінуючою тенденцією розвитку взаємодії сфери освіти і ринку праці є визнання провідної ролі оцінки результатів (а не процесу) навчання при визначенні якості підготовки.

Відповідно до п. 23 ст. 1 Закону України «Про вищу освіту», якість вищої освіти визначається як рівень здобутих особою знань, умінь, навичок, інших компетентностей, що відображає її компетентність відповідно до стандартів вищої освіти. П. 24 тієї ж правової норми визначає якість освітньої діяльності, як рівень організації освітнього процесу у вищому навчальному закладі, що відповідає стандартам вищої освіти, забезпечує здобуття особами якісної вищої освіти та сприяє створенню нових знань [1].

Мінімальний перелік показників, які має відстежувати система забезпечення якості підготовки майбутніх фахівців з пожежної безпеки, і пороговий рівень вимог до діяльності навчального закладу де здійснюється цей процес, визначаються зовнішніми процедурами гарантування якості:

- процедурами ліцензування та акредитації, визначеними МОН України щодо ВНЗ ЦЗ;

- процедурами акредитації та оціночними критеріями Європейської Асоціації із забезпечення якості вищої освіти, Європейської Асоціації Університетів, Європейської Асоціації вищих навчальних закладів до переліку яких належать ВНЗ ЦЗ;

- загальноновизнаних рейтингів тощо.

Водночас, усі ці процедури «управління якістю» є необхідною, але недостатньою складовою забезпечення якості освіти, оскільки неспроможні гарантувати зростання якості освіти у ВНЗ цивільного захисту, зокрема щодо якості підготовки майбутніх фахівців пожежної безпеки.

Важливим кроком є створення вищим навчальним закладом власної системи, яка б дала можливість оцінити якість підготовки випускників. Для цього необхідно використати комплекс показників, завдяки яким можна об'єктивно оцінити майбутнього фахівця, його здатність виконувати майбутню професійну діяльність. Така система якості повинна бути основана на устояних традиціях, результатах наукових досліджень і сучасного досвіду [2, с. 22].

На нашу думку, побудова моделі професійної діяльності фахівця, а також моделі освітньої та професійної підготовки створюють можливість вибрати певну сукупність показників, які нададуть інформацію про рівень підготовки і готовності фахівця до професійної діяльності. Так, для оцінювання якості підготовки фахівця у ВНЗ пропонується використовувати комплексний показник, що передбачає індивідуальні показники, що й характеризують ці властивості.

ЛІТЕРАТУРА

4. Закон України «Про вищу освіту» 01.07.2014 № 1556-VII.
<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>.

5. Канивец П. И. Модели и методы оценки качества подготовки и повышения конкурентоспособности специалистов: дис. канд. економ. наук / П.И. Канивец. – Новочеркасск, 2004. – 230 с.

Лаврик Т. В., ад'юнкт

Черкаського інституту пожежної безпеки ім. Героїв Чорнобиля НУЦЗУ

НК – Снісаренко А. Г., к. психол. н., доцент

Черкаського інституту пожежної безпеки ім. Героїв Чорнобиля НУЦЗУ

ПРОБЛЕМА ПРОФЕСІЙНОЇ МОТИВАЦІЇ ФАХІВЦІВ РИЗИКОНЕБЕЗПЕЧНИХ ПРОФЕСІЙ У ПСИХОЛОГІЧНІЙ НАУЦІ

В умовах реформування правоохоронних, рятувальних та військових підрозділів, проблема професійної мотивації як чинника підвищення ефективності професійної діяльності їхнього особового складу набуває вагомого значення.

Мета роботи – узагальнити сучасний стан дослідження професійної мотивації фахівців ризиконебезпечних професій.

Комплексність, теоретична і практична значущість проблеми мотивів професійної діяльності визначили широту та інтенсивність її дослідження не лише у психології, а також у соціології, менеджменті та педагогіці. Так, значна увага приділялася вивченню природи мотивів (В.І. Барко, С.В. Венедіктов, В.О. Климчук), закономірностям формування мотиваційної сфери особистості (Г.В. Капосльоз, В.О. Лефтеров, А.В. Шленков), зв'язку мотивації з психічними процесами, емоціями та почуттями (J.W. Atkinson, H.A. Wainer). Має свою специфіку вивчення професійної мотивації в інженерній психології (А.О. Авершин, С.П. Бочарова, Ю.Л. Трофімов), юридичній психології (О.М. Бандурка, О.В. Землянська, О.М. Столяренко), психології діяльності в особливих умовах (В.П. Бодров, М.І. Мар'їн, О.В. Тімченко). Праці цих вчених заклали методологічне підґрунтя для розуміння мотивації у представників екстремальних видів праці.

На сьогодні накопичено багатий теоретичний та емпіричний матеріал з вивчення проблеми мотивації, проте єдності в поглядах на сутність понять мотив, мотивація, їх вплив на професійну діяльність не досягнуто. У межах відомих мотиваційних концепцій дане поняття розглядається в двох напрямках: 1) мотивація – сукупність психологічних утворень, які спонукають працівника до діяльності або конкретних форм поведінки (потреби, мотиви, цілі, наміри, прагнення); 2) мотивація – як процес, механізм, функція управління, що активізують працівника до певної діяльності, орієнтують на досягнення відповідного результату, підвищують ефективність виконання професійних завдань [2].

Відзначимо, що особливостями вивчення мотивації працівників ризиконебезпечних професій (пожежних-рятувальників, співробітників правоохоронних, спеціалізованих органів, військовослужбовців, охоронців) є те, що їх діяльність обумовлена законодавчими та нормативно-правовими документами, умовами службової діяльності (екстремальність, напружений режим роботи), тому нам важко застосувати в повній мірі положення будь-якої з вищерозглянутих теорій.

Проте, при вивченні особливостей мотивації працівників ризиконебезпечних професій на озброєння візьмемо теоретичні положення гуманістичної психології. Гуманістична природа теорії особливо яскраво проявляється в концепції самоактуалізації, прагненні до найвищої реалізації свого потенціалу. Найбільш важливою концепцією, яку гуманістичні психологи взяли з екзистенціалізму – це концепція становлення.

Секція 2. Психолого-педагогічні та медичні аспекти забезпечення діяльності ЄДСЦЗ

На основі аналізу наукових джерел [1; 2] уточнено, що під професійною мотивацією працівника ризиконебезпечної професії розуміється цілісна і динамічна система його психічних утворень, яка актуалізується в небезпечних умовах праці, створює відповідні стани психіки, стимулює і регулює поведінку такої особистості.

Визначено, що у професійній діяльності працівників ризиконебезпечних професій мотиваційна сфера виконує такі основні функції: спонукальну (викликає активність до професійної діяльності), спрямовуючу (визначає характер мети у професійній діяльності), регулюючу (визначає ціннісні орієнтації, мотиви професійної діяльності), змістовну (надає діяльності змістовного значення).

Констатовано, що позитивну професійну мотивацію працівників ризиконебезпечних професій забезпечують такі детермінанти: вивчення керівником потреб та інтересів підлеглих; розробка системи стимулів, що сприяють прийняттю особистої відповідальності; сприяння особистісному зростанню за рахунок системи заохочень; турбота про загальний і професійний розвиток працівників; залучення працівників до розроблення системи заохочення; забезпечення участі працівників у груповій діяльності.

Перспективи подальших досліджень – визначити змістові характеристики рівнів розвитку професійної мотивації працівників пожежно-рятувальних підрозділів та фактори, що на них впливають.

ЛІТЕРАТУРА

1. Капосльоз Г.В. Особливості функціонування мотиваційної сфери особистості та «управління мотивацією» суб'єкта // Вісник Національного університету оборони України. Зб-к наук. праць. – К.: НУОУ, 2011. – Вип. 1 (20). – С. 157 – 164.
2. Климчук В.О. Внутрішня мотивація як предмет психологічного дослідження // Психологія. Збірник наукових праць. – К.: НПУ ім. М.П. Драгоманова, Випуск 17, 2012. – С. 118 – 123.

Лозанчина І. Г., студентка

Черкаського інституту пожежної безпеки ім. Героїв Чорнобиля НУЦЗУ

НК – Снісаренко А. Г., к. психол. н., доцент

Черкаського інституту пожежної безпеки ім. Героїв Чорнобиля НУЦЗУ

СПЕЦИФІЧНІ ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПСИХОЛОГІВ ДСНС УКРАЇНИ

У зв'язку із збільшенням потреб у психологічних кадрах екстремального профілю діяльності, необхідністю підвищення ефективності їх професійної діяльності, стають актуальними проблеми, що пов'язані з вивченням специфіки професії психолога ДСНС України.

Мета роботи – розкрити специфічні психологічні особливості професійної діяльності психологів ДСНС України.

Уточнено, що екстремальним психологам доводиться працювати безпосередньо поряд або в осередку надзвичайної ситуації. У таких умовах не завжди є можливість зручно розташувати постраждалого, сховати його від небажаних «очей» інших людей, працівників ЗМІ тощо.

Психологи ДСНС України, виконуючи свої професійні обов'язки у надзвичайній ситуації, приймають на себе «психологічний тягар» людей, яким надають екстрену психологічну допомогу. На плечі екстремальних психологів, що працюють в осередку лиха, «падає» неосяжна хвиля горя та людського болю. Мало хто приділяє увагу тому, з якими проблемами та труднощами доводиться стикатись таким фахівцям. І ще менш з них замислюється над тим, скільки разів вони змушують себе ковтати власні сльози від всього побаченого, скільки ночей після ліквідації надзвичайної ситуації вони не сплять[1].

За дослідженнями С. Ю. Лебедевої, Н. В. Оніщенко, О. В. Тімченка встановлено, що в умовах професійної діяльності психологів ДСНС України відбувається тривале забруднення «психологічного простору» особистості фахівців. З метою збереження психологічної гармонії особистості активізується робота механізмів психологічного захисту, що з одного боку захищає особистість, а з іншого – може призводити до розвитку професійного вигорання та професійної деформації.

Отже, виходячи зі специфічних психологічних особливостей професійної діяльності, вимоги до особистості психолога ДСНС України та його професійної компетенції висувуються значно вищі, ніж до психологів силових міністерств, відомств та цивільних фахівців.

ЛІТЕРАТУРА

1. Серєда Ю.И. Некоторые подходы в организации деятельности практического психолога в особых условиях / Ю.И. Серєда // Вестник Командно-инженерного института МЧС Республики Беларусь. Научный журнал. Выпуск № 2 (20). Минск : КИИ, 2014. – С. 75 – 81.

Міненко О. В., к. філол. н, доцент

Черкаського інституту пожежної безпеки ім. Героїв Чорнобиля НУЦЗУ

ОСНОВНІ ДЖЕРЕЛА МОТИВАЦІЇ ПРИ ВИВЧЕННІ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Серед інших навчальних дисциплін, іноземна мова посідає особливе місце. Без її знання сьогодні не може обійтись жодний фахівець будь-якої галузі. Без іноземної мови неможливі економічні, політичні та культурні відносини між країнами. Саме з таких позицій слід трактувати мету навчання цього предмета, а одночасно і шукати джерела мотивації. Мотивація має велике значення у навчанні іноземної мови.

Особливу складність при вивченні іноземної мови, на сьогодні представляє нестаток мотивації. Іноземна мова представляє собою не просто «ще один предмет програми» освіти, це нова система мислення, новий образ світу, оскільки мова – не набір знаків, засіб сприйняття; говорити й розуміти мову – це не питання перекладу, а питання бачення світу. Мотивація є найбільш безперечним фактором успішності вивчення в цілому і вивченні іноземної мови зокрема.

Мотивація тісно пов'язана з трактуванням цілей навчально-виховного процесу. В цьому плані дуже важливо не оцінювати їх лише крізь призму вузькопрактичних інтересів окремих студентів. Часто викладач може почути запитання: для чого вивчати іноземну мову, якщо вона після закінчення навчання забудеться? Відповіддю на це запитання може служити міркування В. О. Сухомлинського. Він писав: «Не все, що вивчається в школі, має прямий зв'язок з працею на виробництві. Значною мірою цей зв'язок непрямий: навчаючись мислити, пізнавати світ – природу, працю, людину, вихованець і в трудовій діяльності повинен бути мислителем і творцем» [2].

Секція 2. Психолого-педагогічні та медичні аспекти забезпечення діяльності ЄДСЦЗ

Основним джерелом мотивації є формування у студентів особистісних потреб вивчення іноземної мови. Для повної реалізації цього мотиву у навчанні іноземної мови необхідно розширити поле для самовираження студента, створити необхідні умови для самостійного засвоєння мови. Вагомим та постійно діючим джерелом мотивації навчання іноземної мови є задоволення від самого процесу навчання. Мова йде не про те, щоб навчання було легким і без труднощів, а навпаки. Постійне переборення труднощів є необхідною умовою такого задоволення.

Серед чинників, що впливають на зниження рівня активності студентів на практичних заняттях англійської мови є наступні: індивідуальні фактори, що пов'язані з невпевненістю, низькою самооцінкою. Деякі студенти вважають свої мовні навички недосконалими та віддають перевагу мовчанню, ніж відповіді з помилками та втраті поваги серед однолітків, проблемним є також високий рівень вимог, особливо для студентів з низькою самооцінкою.

Психологи виділяють шість основних мотивацій, які спонукають людей до вивчення іноземної мови:

1. Кар'єрний ріст;
2. Навчання за стажування за кордоном;
3. Закордонний відпочинок;
4. Робота з іноземними партнерами;
5. Участь і міжнародних конференціях та тренінгах;
6. Закордонні відрядження.

Перше що використовує кожен викладач – це наочність як засіб підвищення інтересу і один з прийомів формування мотивації. Наочність кожного виду виконує свої функції як засіб пізнання, ілюстрації думки, розвитку спостережливості, кращого запам'ятовування матеріалу. Разом з наочністю високий результат дає технологія проведення інтерактивних практичних занять із застосуванням мультимедійних технологій навчання.

Щоб підтримувати і формувати мотивацію викладачу необхідно привчати студентів до напруженої пізнавальної праці, розвивати їх наполегливість, силу волі, цілеспрямованість, заохочувати виконання завдань підвищеної складності, вчити чітко визначати цілі, завдання, критерії оцінки. До найбільш значущих прийомів соціальної мотивації можуть бути віднесені встановлення відносин співпраці між викладачем і тих хто навчається, залучення студентів до організації навчального процесу, до оцінної діяльності.

Щодо вивчення граматики іноземної мови, теоретичний матеріал презентується у найбільш зручній формі – у вигляді таблиць. Практичний матеріал представлений граматичними завданнями. Подається різноманітний спектр вправ: вправи на виправлення помилок (ця вправа створює позитивну атмосферу, оскільки виправлення вже існуючих помилок не таке хвилююче, як їх створення), текстові вправи на пояснення вживання часів у певних реченнях, вправи з пропусками та інші, що сприяють розвитку вмінь та навичок грамотного письма та усного мовлення, необхідних для вивчення англійської мови. Для студентів третіх та четвертих курсів пропонуються тести TOEFL, які включають мовні та профільні знання і навички студентів, які допоможуть їм підготуватися до складання іспиту до вступу в аспірантуру.

Для розвитку індивідуальної позитивної мотивації в навчанні необхідно виконувати наступні умови:

1) Найбільш сильна позитивна мотивація виникає у студента в тому випадку, якщо діяльність володіє новизною. Необхідно використовувати нові навчально-методичні комплекси. З абсолютно новим виглядом і типами завдань, з якими студенти не стикалися раніше. Слабким студентам необхідно давати більше часу на виконання завдань, і вони менш складні, а сильним – менше; завдання ускладнені. Слабкішим вчиться бажано давати завдання, подібні тим, які у них вже вийшли, – для підняття у них впевненості у власних силах. Потрібно

стежити, щоб діяльність студентів на практичних заняттях і в позакласній роботі була цікавою і відповідала розвиваючому рівню домагань студентів. Оскільки їм подобається брати участь у дискусіях за наперед обумовленими правилами; у ролевих іграх; їм подобається розгадувати інтелектуальні завдання;

2) Наявність можливості для прояву що вчатьса самостійності. Самостійна робота студентів викликає різні внутрішні переживання і тим самим сприяє розвитку у них позитивної мотивації в навчанні. Також позитивну мотивацію можна підняти за допомогою змагання. Необхідно придумувати різні конкурси і змагання на основі теми, що вивчається. Слід також розвивати і мотивацію колективних досягнень. Цього можна досягнути шляхом включення студентів в парну і групову роботу[1].

Вивчивши проблему мотивації до навчання та професійного розвитку під час практичних занять з іноземної мови, слід зазначити, що можливостей та технологій для підвищення мотивації існує безліч. Тому кожному педагогу потрібно пам'ятати головне: викладач ВНЗ повинен розвивати у студентів відчуття впевненості та успішності, встановлювати важкі, але досяжні цілі, створювати атмосферу конкурентності, регулювати підбір завдань так, щоб постійно підтримувати оптимальну мотивацію до використання свого потенціалу в області спонукання студентів до навчання.

ЛІТЕРАТУРА

1. Матковская И. Роль мотивации в изучении иностранного языка на разных этапах обучения / И. Матковская // Учитель. – № 3, май – июнь, 2005. – С. 12 – 19.
2. Сухомлинський В.О. Вибрані твори: В 5 т. / В.О. Сухомлинський //Т. 1. - К., 1976. – с. 81 - 82

Мисник А. О., курсант 2-го курсу

Черкаського інституту пожежної безпеки ім. Героїв Чорнобиля НУЦЗУ

НК – Черненко О. М., к. мед. н., доцент

Черкаського інституту пожежної безпеки ім. Героїв Чорнобиля НУЦЗУ

МЕДИКО-ПСИХОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ РЕАНІМАЦІЇ ПОТЕРПІЛИХ ПРИ НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЯХ

У своїй професійній діяльності фахівці оперативно-рятувальної служби цивільного захисту зіштовхуються із необхідністю надання домедичної допомоги потерпілим при надзвичайній ситуації, що буває пов'язано з проведенням і реанімаційних заходів. Підготовка рятувальників до виконання ними цієї функції - завдання комплексне. Воно потребує урахування медичних і психологічних факторів.

З метою вивчення готовності співробітників оперативно-рятувальної служби цивільного захисту до виконання реанімаційних заходів нами було проведено анкетування в професійних державних пожежних частинах міста Черкаси. Питання анкети були спрямовані на:

1) визначення рівня теоретичної підготовленості для правильного виконання реанімаційних заходів;

2) на вивчення самооцінки психологічної готовності до їхнього проведення (сприйняття домедичної допомоги потерпілим як складової професійного обов'язку, розуміння важливості початкового періоду домедичної допомоги для порятунку життя потерпілих);

3) наявність досвіду виконання реанімації;

4) причин відмови від надання реанімації постраждалим (виправдання тим, що рятувати потерпілого було вже занадто пізно, що не розібрався, сподівався на те, що реанімацією буде займатися хтось інший: лікар, товариш і т.д.) [3].

За результатами самооцінки готовності до реанімації потерпілих ми розділили респондентів на 3 групи: «повністю готові до надання реанімації постраждалим», «частково готові» й «не готові». Повністю готовими до цієї роботи вважають себе 52,38% респондентів. «Частково готовими» виявилася третина учасників опитування (33,33 %), а ті, хто не готовий склали 14,29 % від загальної кількості опитаних.

Показовим є факт, що з тих, хто високо оцінив свою готовність до реанімації потерпілих та кому доводилося проводити реанімацію, правильно відповіли на теоретичні питання з техніки виконання реанімаційних заходів усього лише 16,66 % респондентів. Серед тих, хто хоч один раз робив реанімацію (у всіх трьох групах респондентів), частка не правильно відповілих на теоретичні питання, склала 83,33%.

Серед «частково» готових до виконання реанімації спостерігалася наступна картина: 33,33 % жодного разу не робили реанімацію потерпілому. А тих, хто не робив, але знає, як її проводити, виявилось 28,57 % від загального числа. Відповідно тих, хто не робив і не має для цього теоретичних знань - 71,42 %.

З тих, хто відповів, що він не готовий до виконання реанімації (14,29 %), не має потрібної теоретичної підготовки жоден рятувальник.

Серед можливих причин неучасті в проведенні реанімації постраждалим більше 42,85 % рятувальників відповіли, що в них жодного разу не було таких випадків, коли б потрібно було її проводити. 38,09 % рятувальників відповіли, що, на їхню думку, реанімацію було вже пізно починати тому, що людина вже була мертва. Усього 9,52% сказали, що при наявності випадків, коли потрібно було реанімувати потерпілого, замість них цю процедуру виконували інші. Близько 9,52 % також чесно відповіли, що вони не вміють робити реанімацію, відповідно допомогти потерпілому й урятувати його від загибелі не можуть [2].

Всі 100 % респондентів відповіли, що вони не бажають мати контакт із потерпілим, оскільки є ймовірність зараження різними хворобами, що викликає страх і почуття відрази до потерпілого. Також жоден з опитаних не був у ситуації, коли реанімацію робили б йому особисто, що також позначається на відношенні до потерпілого.

Якщо взяти медичні факти, то стає ясно, що проведення реанімації потерпілому - дуже важке й відповідальне завдання. За підтвердженими науковими даними одна людина може проводити реанімацію потерпілого самостійно протягом 3 - 4 хвилин, оскільки на більший термін не вистачає фізичних сил для подальшого проведення. Дві особи можуть успішно проводити реанімацію упродовж 10 хвилин, а три особи при правильній ротації учасників - більше 30 хвилин. Багато пожежних не знають того факту що, підтримувати життя в людині можна лише непрямим масажем серця без застосування штучної вентиляції легенів. Це дозволяє виграти час і дочекатися надання кваліфікованої медичної допомоги.

Дуже велике значення має фактор психологічної налаштованості рятувальника під час реанімації постраждалого, адже людина може вважати себе здатною до її проведення, а сама в такому випадку починає хвилюватися, боятися. І це в остаточному підсумку призведе до неможливості надання допомоги.

На наш погляд, цю проблему необхідно й можливо вирішувати, адже від правильних і своєчасних дій рятувальника залежить життя людини.

Проведене на обмеженому контингенті опитаних співробітників аварійно-рятувальних служб дослідження питань першої реанімаційної допомоги виявляє окремі медико-психологічні проблеми - відмова від проведення реанімаційної роботи як у силу недостатньої готовності її виконати, так і відчуттям відрази (захисної реакції самозбереження) [1].

Очевидно, джерела таких проблем варто шукати у формальному ставленні до проблеми, що вимагає інших підходів у системі підготовки співробітників служби й вибору таких методик домедичної допомоги, які підвищать виживання потерпілих до забезпечення їх кваліфікованою медичною допомогою.

ЛІТЕРАТУРА

1. Богоявленский И.Ф. Оказание первой медицинской реанимационной помощи на месте происшествия и в очагах чрезвычайных ситуаций. СПб : „ ОАО Медиус ”, 2003. – 336 с.
2. Бубнов В.Г. Атлас добровольного спасателя : Первая медицинская помощь на месте происшествия – М.: ООО „ Издательство Астрель ”, 2004. – 80 с.
3. Дубицький А.Ю., Семенов І.О., Чепкий Л.П. Медицина катастроф. – К.: Здоров'я, 1993. – 464 с.

Мохнар Л. І., к. пед. н., викладач

Черкаського інституту пожежної безпеки ім. Героїв Чорнобиля НУЦЗУ

ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ПРОФЕСІЙНОЇ ДЕФОРМАЦІЇ ФАХІВЦІВ ДСНС УКРАЇНИ

Професійна діяльність фахівців ДСНС характеризується впливом на них комплексу екстремальних чинників різного характеру, серед яких провідне місце посідають нервово-емоційні навантаження. Стресовий характер професійної діяльності рятувальників негативно впливає на самопочуття та психологічний стан рятувальників що, в свою чергу, викликає цілу низку негативних соціально-психологічних наслідків. До них відносяться: зниження задоволеності працею, погіршення соціально-психологічного клімату в колективі, особистісна деформація фахівців, конфлікти в родині, професійне вигорання та інші. Не всім працівникам вдається виробити психологічний імунітет проти негативних факторів і вести боротьбу з тими негативними якостями, які переслідують в умовах професійної діяльності. Вплив негативних факторів, які переносять в умовах своєї специфічної діяльності фахівці ДСНС України тягнуть за собою ряд деформуючих чинників, які впливають на їх поведінку. Одним із наслідків є професійна деформація.

Теоретично, будь-яка професія супроводжується деформацією, тільки на різних рівнях і в різних формах. Але найчастіше вона вражає представників професій типу “людини-людина”: юристів, лікарів, військових, ін. Ця проблема гостро стоїть і перед працівниками ДСНС, що об'єктивно зазнають деформуючого впливу. Це пов'язано із специфічними особливостями службової діяльності, морально-психологічними та екстремальними умовами в яких постійно перебуває суб'єкт.

Під професійною деформацією розуміють набуття під впливом деяких особливостей професійної діяльності таких якостей, навичок і схильностей, які негативно впливають на вирішення поставлених перед суб'єктом фахових завдань і на психологічну структуру особистості. Вона звичайно виражається в

Секція 2. Психолого-педагогічні та медичні аспекти забезпечення діяльності ЄДСЦЗ

байдужості, владолюбстві, підозрливості, скептицизмі, правовому нігілізмі, помилковій корпоративності (захист «честі мундира»), схематизмі мислення, кар'єризмі, індивідуалізмі і т. ін. [1].

Аналіз професійної діяльності працівників пожежно-рятувальних підрозділів дозволяє виділити три групи чинників, що ведуть до утворення професійної деформації: чинники, обумовлені специфікою діяльності пожежно-рятувальних підрозділів; чинники, пов'язані з особистісними властивостями працівників; чинники соціально-психологічного характеру.

Психологи виявили і систематизували показники за якими можна визначити наявність професійної деформації і її глибину. Існує три рівні деформації: початковий, середній та глибинний. Ймовірність виникнення професійної деформації в того чи іншого працівника залежить від строку служби в ДСНС. Виділяються такі категорії: менше 5 років, 6- 10 років, 11 - 15 років і більше 15 років.

На сьогодні характерним для професійної деформації є те що, розвиток працівника стає не всебічним, а одностороннім. Працівник ДСНС, не бажаючи того, часто стає залежним від професії і все навкруги сприймає через неї. Небезпека професійної деформації полягає в тому, що вона впливає не тільки на службову діяльність. Працівник активно відтворює свою деформовану сутність в найближчому соціальному оточенні. Це здійснюється через позаслужбову діяльність, спілкування з родичами, знайомими, іншими особами.

Тому серед найбільш важливих професійних якостей фахівців ДСНС, повинна бути стійкість до професійної деформації. Стійкість до професійної деформації може формуватися як самим працівником, так і психологом. Але, інколи співробітники, не маючи такої якості і не виробляючи її в собі, підпадають під негативний вплив діяльності і як наслідок виникає професійна деформація. У такому разі без допомоги психолога обійтися неможливо. Саме психолог повинен виявити її наявність і провести корекційну роботу зі співробітником, проводячи психологічні тренінги та заняття з персоналом, сприяти більшій згуртованості працівників між собою, підвищуючи тим самим соціально-психологічний клімат в колективі. Це створює певний "імунітет", стійкість до професійної деформації.

Крім об'єктивних чинників діяльності (нормативно-правове забезпечення, специфічні відмінності професійної діяльності рятувальників), на стан та рівень професійної деформації впливають індивідуальні психологічні особливості, що виступають своєрідними індикаторами прояву деформаційних змін. Відповідно до впливу факторів професійної діяльності, психологічний стан фахівця-рятувальника може набувати "позитивного" чи "негативного" забарвлення, або ж залишатися умовно "нейтральним". При цьому "пусковими механізмами" деформаційних процесів виступають особистісні характеристики.

Вагомою сферою, яка зазнає професійної деформації, є деформація свідомості: низька професійна культура, деформовані почуття, інтереси, потреби, мотиви і ідеали, воля, примітивний рівень естетичних і культурних цінностей, елементарне незнання нормативних актів, емоційно - психологічна невідповідність до дій в стресових ситуацій.

Деформація моральної свідомості проявляється в таких формах як формальне відношення до людей, відсутність співпереживання, безчесність, корисливість, байдужість до особистості, об'єкту професійної діяльності; свідоме порушення принципів моралі і її норм; низький професійний рівень знань; неправильне розуміння вказівок керівництва.

Вивчення індивідуально-психологічних властивостей рятувальників створює потужний інформаційний ресурс у питаннях розробки спеціальних програм із попередження розвитку їх професійної деформації. У профілактичній роботі з професійними особистісними деформаціями працівників пожежно-рятувальних підрозділів необхідно забезпечувати зростання психолого-

педагогічної компетентності та культури управління керівників підрозділів. Слід активно включати начальників у процес виховної роботи з особовим складом, забезпечуючи таким чином їх контакт з підлеглими не тільки як із суб'єктами діяльності, але й виховання, тобто особистостями.

Серед практичних рекомендацій для начальників підрозділів, що безпосередньо відповідають за профілактику професійної деформації фахівців, слід відмітити наступні: виховання сили волі і характеру співробітників; створення здорового морально-психологічного клімату в колективі; цілеспрямований і систематичний вплив на позаслужбову діяльність підлеглих, турбота про їхнє дозвілля і побут; створення умов, що прискорюють адаптацію молодих і тільки прибулих співробітників; систематична оцінка соціально-психологічної інформації про підлеглих (неформальне лідерство, психологічна атмосфера); удосконалення взаємин між членами колективу, керівниками і підлеглими шляхом розвитку товариського співробітництва і взаємодопомоги; удосконалення системи інформування співробітників про найближчі і перспективні цілі та завдання, що стоять перед колективом; ефективне використання суспільної думки колективу; вивчення, закріплення і розвиток позитивних традицій в професійній діяльності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Безносів С.П. Професійна деформація особистості. – СПб.: Реч, 2004. – 272 с.

Ненько Ю. П., к. пед. н., доцент

Черкаського інституту пожежної безпеки ім. Героїв Чорнобиля НУЦЗУ

ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ МАЙБУТНІХ РЯТІВНИКІВ ЧЕРЕЗ ПРАКТИЧНЕ ОВОЛОДІННЯ АНГЛІЙСЬКОЮ МОВОЮ

Перехід на ринкові принципи функціонування економіки висуває передбачає нові взаємовідносини на ринку праці. Досягнення високого професійного рівня сучасним фахівцем можливе лише за умови оволодіння ним вміннями не лише в сфері спеціалізації галузі, але й навичками іншомовної комунікації.

Іншомовна освіта у вищому навчальному закладі (далі – ВНЗ) – це процес, що повинен базуватися на системному підході, починаючи з ознайомчої професіоналізації на початковому етапі навчання до глибокої спеціалізації на старших курсах. Особливістю вивчення іноземних мов у ВНЗ пожежного спрямування є те, що мова слугує засобом отримання необхідної корисної інформації за спеціальністю.

Комунікативна компетенція включає в себе знання лінгвістичного модуля коду мови, знання правил спілкування, вміння реагувати на різноманітні мовленнєві ситуації, навички подолання мовленнєвих бар'єрів, які можуть виникнути в процесі спілкування [1]. Ураховуючи зазначене, вважаємо, що навчальні завдання повинні бути максимально наближені до умов майбутньої професійної діяльності курсантів.

У ВНЗ пожежного спрямування навчання іноземній мові не ставить за мету отримання таких глибоких знань, як на гуманітарних факультетах мовних ВНЗ, тобто оволодіння теоретичними основами філологічних наук. Мета навчання іноземній мові в немовному ВНЗ – отримання практичних навичок спілкування. Курсанти й студенти не лише практично оволодівають мовним матеріалом, але й повинні здобути навички культури ділового та повсякденного іншомовного

Секція 2. Психолого-педагогічні та медичні аспекти забезпечення діяльності ЄДСЦЗ

спілкування – всі типи вмінь, що сприяють ефективній діяльності офіцера у сфері цивільного захисту.

Згідно з комунікативним підходом, навчання іноземній мові повинно відбуватись у контексті так званої змодельованої комунікативної і процедурної підготовки: підбору матеріалу, розробки сценарію, напрацювання роздаткового матеріалу, складання системи підготовчих вправ [2]. На заняттях викладачі моделюють ситуації професійної діяльності: ділові співбесіди, телефонні розмови, інтерв'ю для мас-медіа тощо. В свою чергу перед курсантами стоїть завдання реалізації мовленнєвої діяльності іноземною мовою, використовуючи лінгвістичні, екстралінгвістичні, професійні параметри.

Від того, наскільки майбутні офіцери володітимуть навичками компетентного спілкування, залежатиме психологічний клімат в колективі, працездатність підлеглих, що в кінцевому результаті, впливатиме на ефективність діяльності колективу у цілому. Невміння висловити своє судження, віддати розпорядження в необразливій для підлеглих формі, вислухати колег, призводить до непорозуміння або до конфліктних ситуацій. Офіцер повинен досконало оволодіти навичками слухання, говоріння, читання, письма.

На заняттях з іноземної мови викладачі повинні створити умови для накопичення знань, вмінь – всього того, що формує діяльність майбутніх офіцерів, в тому числі комунікативну компетенцію, від якої залежатиме в певній мірі їх ефективна професійна діяльність.

Висновки: набуття навичок і вмінь спілкування іноземною мовою сприяє розширенню професійної компетенції, підвищує конкурентоспроможність офіцерів у сфері цивільного захисту.

ЛІТЕРАТУРА

1. Зарецкая Е. Н. Риторика: Теория и практика речевой коммуникации / Е. Н. Зарецкая. – 3-е изд., испр. – М.: Дело, 2001. – С.10–34.
2. Вайсбурд М. Л. Обучение пониманию иноязычного текста при чтении как поисковой деятельности / М. Л. Вайсбурд // Иностранные языки в школе. - № 1. – 1997. – С.42.

Онопрієнко М. К., студентка

Черкаського інституту пожежної безпеки ім. Героїв Чорнобиля НУЦЗУ

НК – Снісаренко А. Г., к. психол. н., доцент

Черкаського інституту пожежної безпеки ім. Героїв Чорнобиля НУЦЗУ

ПСИХОЛОГІЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ФУТБОЛЬНИХ УБОЛІВАЛЬНИКІВ

Найчисельнішою субкультурою що нині існує можна назвати – футбольних фанатів. Вона бурхливо розвивається в умовах сьогодення. Довгий час футбольний фанатизм вважався видом божевілля. Проте вже більше двадцяти років мільйони людей в нашій країні і по всьому світу «божеволюють» подібним чином[1]. Ураховуючи безпрецедентний «підйом» спортивних фанатів, дана тема є досить актуальною для вивчення.

Мета роботи – охарактеризувати психологічні характеристики футбольних фанатів.

Аналіз наукових джерел [2; 3] дозволив уточнити психологічні характеристики відвідувачів футбольних матчів: неболівальників, вболівальників та фанатів.

Секція 2. Психолого-педагогічні та медичні аспекти забезпечення діяльності ЄДСЦЗ

Так, «невболівальники» – це неявно виражені екстраверти, вони товариські, прагнуть до нових контактів. У них середній рівень соціальної активності, дратівливості, стійкості до стресових ситуацій, врівноваженості.

Для групи «вболівальників» характерні такі особливості: товариськість, сміливість в соціальних контактах і емоційна неврівноваженість. У своїх діях і вчинках вони можуть бути спрямовані як на зовні, так і на себе. Їх поведінка може бути імпульсивною в окремих ситуаціях, присутній середній рівень прагнення до домінування. Вони не схильні демонструвати агресивну поведінку і виділятися з середовища. Для них притаманна низька реактивна і спонтанна агресивність у ситуаціях, не пов'язаних з футболом.

«Фанати» більш екстравертовані, але менш товариські. Вони дратівливі, схильні до афективного реагування, емоційно нестійкі. Їх агресивність носить спонтанний характер. У них простежується прагнення до домінування, виділення себе з середовища. У них простежується підвищена збудливість, для них характерний високий показник реактивної агресивності, що свідчить про агресивне ставлення до соціального оточення.

Серед організованих фанатських угруповань психологи виділяють формальні, тобто фан-клуби, що організовані безпосередньо конкретним футбольним клубом та мають чітку формальну адміністративну структуру, а також неформальні угруповання, ініціатива створення яких належить безпосередньо футбольним фанатам, які не мають формальної структури [3]. Тож, футбольних фанатів можна розділити на офіційні фан-клуби, неофіційні угруповання та неорганізованих фанатів.

Колективні практики футбольних фанатів дуже різноманітні, вони є ключовим компонентом усієї фанатської субкультури. Допоміжними засобами здійснення певних психологічних практик є сленг та атрибутика. Виконання певного набору практик – головний показник приналежності людини до фанруху. Зазначимо, що певні колективні практики є спільними для футбольних фанатів та футбольних хуліганів. Насамперед, це «виїзди». Якщо фанат перестає їздити разом з командою в інші міста, він перестає бути фанатом, яким би інтенсивним не було б його відвідування «домашніх» матчів. Здійснення колективних практик, що пов'язані з підтримкою команди на стадіоні, є обов'язковим для фанатів.

Отже, футбольні вболівальники – це велика за кількістю, реальна, локалізована в певному місці (на трибунах стадіону або перед телевізорами, іншими засобами зв'язку), випадково виникла, досить короткочасно існуюча (відповідає тривалості змагання), неорганізована спільнота, об'єднана спільним інтересом до футболу. Для них характерні екстравертованість, низька реактивна і спонтанна агресивність, проявляється впевненість у собі, авторитет у групі, задоволення в особистому житті.

Перспективи подальших досліджень: розкрити психологічні складові особистісних і ситуативних передумов агресивної поведінки футбольних вболівальників.

ЛІТЕРАТУРА

1. Артёмов П.Н. Моральные паники как фактор актуализации социологического изучения молодёжных субкультур (на примере субкультуры футбольных хулиганов) / П.Н. Артёмов // Методология теория та практика соціологічного аналізу сучасного суспільства // Збірник наукових праць. – Харків: Видавничий центр ХНУ ім.В.Н. Каразіна, 2005. – С.652 – 655.

2. Медников С.В. Личностные и ситуативные предпосылки агрессивного поведения футбольных болельщиков / С.В. Медников // Вестник

С.Петербург. ун-та. Сер. 12. 2011. – Вып. 4. – С. 152–163.

3. Zani B. When violence overshadows the spirit of sporting competition: Italian football fans and their clubs / B. Zani, E. Kirchler //Journal of Community and Applied Social Psychology.–№1, 1991. – С.5–21.

Осипчук О. І., курсант 3 курсу

Черкаського інституту пожежної безпеки ім. Героїв Чорнобиля НУЦЗУ

НК - Мохнар Л. І., к. пед. н., викладач

Черкаського інституту пожежної безпеки ім. Героїв Чорнобиля НУЦЗУ

СПЕЦИФІКА НАДАННЯ ЕКСТРЕНОЇ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ДОПОМОГИ ПОСТРАЖДАЛИМ В УМОВАХ НАДЗВИЧАЙНОЇ СИТУАЦІЇ

Зростання числа екстремальних ситуацій (техногенних і природних катастроф, міжнаціональних конфліктів, АТО на сході України) за останні роки диктує необхідність підготовки фахівців, здатних надавати екстрену психологічну допомогу жертвам подібних ситуацій. Тому психологічний захист населення і психологічне забезпечення діяльності служби цивільного захисту набуває одного з пріоритетних напрямків роботи в умовах надзвичайної ситуації, оскільки допомагає в критичний момент екстремальної ситуації постраждалому населенню, родичам загиблих, очевидцям події та і зрештою самим працівникам підрозділів ДСНС відчувати підтримку, емоційний захист, розділити біль втрати, зменшити прояви негативних психоемоційних станів та інколи навіть і запобігає виникнення соціального напруження в суспільстві.

Донедавна в нашому суспільстві, при проведенні аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт з ліквідації наслідків надзвичайної ситуації, психолог не мав права ані на проведення будь-якої роботи з постраждалими, ані на знаходження в осередку лиха. Ті, хто вижив, фактично перебували сам на сам зі своїми проблемами. А це, у свою чергу, призводило до трагічних наслідків та руйнівних процесів у психіці постраждалих. Найголовнішою проблемою, яка заважала організації діяльності психологів ДСНС в осередку надзвичайної ситуації, була відсутність відповідної нормативно-правової бази. На початку 2004 року групою вітчизняних вчених (С.М. Миронець, О.В. Тімченко, В.Є. Христенко та ін.) було ініційовано проведення роботи щодо обґрунтування та створення відповідної законодавчої бази, яка б визначала роль та місце психолога в осередку надзвичайної ситуації та регламентувала його діяльність. Відтак 23 листопада 2004 року Наказом МНС України № 187 була затверджена «*Концепція психологічного забезпечення службової діяльності працівників Міністерства України з питань надзвичайних ситуацій*».

Головною метою роботи психолога ДСНС є надання екстреної психологічної допомоги потерпілим, їх родичам, населенню та рятувальникам. Всі його дії спрямовані на полегшення психічного стану людей, що опинилися в зоні лиха. Зміст і методи екстреної психологічної допомоги істотно залежать від характеру надзвичайної ситуації, від ефекту її травматичної дії на психіку людини.

Основні завдання психологічної служби:

-профілактика гострих панічних реакцій, психогенних нервово-психічних порушень;

- сприяння інформованості персоналу ДСНС та постраждалого населення щодо само- та взаємодопомоги при надзвичайних ситуаціях;

Секція 2. Психолого-педагогічні та медичні аспекти забезпечення діяльності ЄДСЦЗ

- регуляція морального і психологічного стану персоналу ДСНС та постраждалого населення;
- актуалізація адаптивних і компенсаторних ресурсів особистості;
- стабілізація психоемоційного стану персоналу ДСНС та постраждалого населення;
- мобілізація психологічного потенціалу особистості для подолання негативних наслідків надзвичайних ситуацій;
- попередження розвитку посттравматичних стресових порушень.

Робота психологів із надання допомоги здійснюється за чотири напрямки:

1 - *оперативна робота* (планування роботи мобільної групи, визначення місця дислокації постраждалих, зустрічі з родичами потерпілих, збір інформації);

2 - *робота з постраждалими* (робота з постраждалими різних вікових категорій, інформаційна підтримка, робота з гострими стресовими станами у постраждалих, робота в натовпі, подолання психічних проявів, надання психологічної допомоги дітям, спілкування із засобами масової інформації);

3 - *робота з родичами загиблих* (збір і аналіз інформації про місце та процедуру проведення похорону, підготовка родичів до процедури впізнання, інформування про фази переживання стану горя, пошук особистих ресурсів для подолання негативних психічних станів, організація своєчасного надання медичної допомоги, інформування родичів про подальші дії);

4 - *робота з особовим складом* (надання психологічної підтримки рятувальникам, у яких накопичилася втома, прогноз появи у них негативних психічних станів, встановлення та контроль оптимального режиму праці та відпочинку рятувальників).

Слід відмітити, що на сьогодні налічується велика кількість конкретних технік, які використовуються фахівцями для надання екстреної психологічної допомоги. Наприклад, в арсеналі психолога, який неодноразово працював в осередку надзвичайної ситуації, як правило, є короткострокові прийоми, з яких він вибирає найбільш придатні для кожного конкретного випадку. Психотерапевтичні й психокорекційні техніки, що використовуються при наданні екстреної психологічної допомоги, передбачають можливість короткострокового впливу на особистість (нейролінгвістичне програмування, тілесноорієнтована терапія, арттерапія, короткострокова позитивна терапія, сугестивні техніки, релаксаційні методи й методи, спрямовані на саморегуляцію, раціональна психотерапія та інші).

Проте, слід зауважити, що екстрена психологічна допомога може бути надана тільки лише в тому випадку, коли реакції постраждалої людини можна описати як нормальні реакції на ненормальну ситуацію. У випадку, коли реакції людини виходять за межі норми, необхідна допомога лікаря-психіатра. У зв'язку із цим можливо й необхідно застосування методів психологічної діагностики. Однак зрозуміло, що метод тестів, проєктивні психодіагностичні методики не відповідають вимогам ситуації, у якій проводиться екстрена психологічна допомога. Тому для таких цілей використовуються такі методи, як бесіда, спостереження, візуальна діагностика. Безумовно, ці методи не можна охарактеризувати як валідні та надійні, однак вони дозволяють зібрати необхідну для фахівця інформацію й вчасно залучати на допомогу постраждалому фахівців суміжних професій.

Основними проблемами, або труднощами, які спіткають екстремального психолога при наданні невідкладної психологічної допомоги постраждалим є: дефіцит часу та інформації стосовно постраждалого; обмеженість використання

методів психологічної діагностики; необхідність надання психологічної допомоги «при свідках»; неналаштованість постраждалого на роботу з психологом та інші.

Для отримання позитивних результатів своєї діяльності психологу треба пам'ятати, що за усіма його діями та реакціями ретельно слідкують як постраждалі, їх близькі, так і рятувальники. Тож йому треба вміти швидко зорієнтуватися в ситуації, об'єктивно оцінити всі її нюанси та визначити об'єм і характер допомоги, яку потрібно надати населенню та рятувальникам.

Плахута Г. Ю., студент

Черкаського інституту пожежної безпеки ім. Героїв Чорнобиля НУЦЗУ

ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Реформування вищої освіти України відбувається в складних умовах соціально-економічних перетворень. Процес демократизації суспільства сприяє визнанню людини реальною і найважливішою суспільною цінністю. Сучасне суспільство вимагає таких фахівців, які мають відповідні професійно важливі якості і психологічно готові працювати в умовах ринкових відносин. За таких обставин актуальною постає проблема становлення і розвитку особистості як професіонала.

Розвиток особистості людини – складний процес, який триває протягом усього життя. Особливо інтенсивно він протікає в юнацькому віці, зокрема, у студентський період. Від того, як протікає процес розвитку особистості у студентському віці, багато в чому залежить якість професійної підготовки людини та її подальшої професійної діяльності.

Вивчаючи проблему впливу професійної освіти на становлення особистості, К. Абульханова-Славська підкреслює, що одним з основних завдань практичної психології і, зокрема, практичного психолога в системі професійної освіти є розробка критеріїв особистісного розвитку професіонала на основі системно-діяльнісного підходу [1]. Він дозволяє вивчає представників різних професій як особистостей зі своїми індивідуальними напрямками розвитку, життєвим досвідом, проблемами, етапами, кризами внутрішнього розвитку і зростання.

Л. Мітіна, досліджуючи особистісний та професійний розвиток людини, дійшла висновку про їх єдність, де чинником розвитку є внутрішнє середовище особистості та її активність [4].

В. Панок, А. Сисоєв та інші відзначають, що проблема формування готовності майбутніх фахівців до професійної діяльності вимагає присутності психолога й організації психологічної підтримки у ВНЗ. Традиційна модель навчання у вищому навчальному закладі, підкреслюють дослідники, стала гальмом у розвитку системи підготовки фахівців. При цьому ігнорується та обставина, що студент потрапляє до нової соціальної системи, завдання якої таке ж, як і у школи, але мета інша. Якщо у першому випадку метою є формування особистості, яка має розвинений загальноосвітній і культурний рівень, то в другому вона полягає у формуванні професійно розвинутої особистості, здатної до продуктивної діяльності у певній галузі.

Є. Клімов відзначає, що входження особистості до професії дійсно є проблемою, і необхідно розробляти й широко використовувати активні форми й методи професійного виховання. Об'єктами професійного розвитку особистості

є її інтегральні характеристики: соціально-професійна спрямованість; компетентність; професійно важливі якості; психофізіологічні властивості [3].

Теоретичний аналіз літератури дозволив виділити компоненти професійної спрямованості: мотиви, ціннісні орієнтації, професійна позиція, соціально-професійний статус.

Дослідники відзначають різний психологічний зміст цих компонентів на різних стадіях становлення, обумовлений характером провідної діяльності і рівнем професійного розвитку особистості.

Друга підструктура суб'єкта діяльності – це професійна компетентність – сукупність професійних знань, умінь, засоби виконання професійної діяльності. Основні її компоненти: соціально-правова компетентність – знання й уміння у сфері і взаємодії із суспільними інститутами і людьми; спеціальна компетентність – підготовленість до самостійного виконання конкретних видів діяльності; персональна компетентність – здатність до постійного професійного зростання й підвищення кваліфікації; аутокомпетентність – адекватне уявлення про свої соціально-професійні характеристики і володіння технологіями подолання професійних деструкцій [3].

Е. Зеєр акцентує свою увагу на тому, що професійно обумовлені структури діяльності й особистості є психологічною основою конструювання технологій професійного розвитку фахівця, та виділяє три етапи цієї процедури: формулювання завдань професійного розвитку особистості фахівця. Визначення змісту професійно-розвиваючого навчального матеріалу, складання програми. Визначення складу активних форм і методів взаємодії викладачів, психологів зі студентами [2].

Завданнями процедури є: актуалізація професійно-психологічного потенціалу особистості; стимулювання й мотивування професійного зростання, кар'єри; підвищення соціально-професійної компетентності; діагностика й корекція професійно-психологічного профілю фахівця; розвиток якостей.

Останні, за даними наукових джерел визнаються найважливішими складовими системи психологічної діяльності людини. Їх розвиток у процесі професійного становлення призводить до формування професійно важливих якостей, під якими В. Шадріков розуміє індивідуальні якості суб'єкта діяльності, що впливають на ефективність діяльності і успішність її освоєння [5].

Найважливішою професійно обумовленою підструктурою особистості є професійно значущі психофізіологічні властивості. Розвиток цих властивостей відбувається в ході освоєння діяльності. При цьому одні психофізіологічні властивості визначають розвиток професійно важливих якостей, інші, професіоналізуючись, набувають самостійного значення.

Таким чином, розглянуті аспекти підготовки фахівців до професійної діяльності, дозволяють стверджувати, що модель підготовки професіонала має бути динамічною, враховувати зміст її основних компонентів (професійного та психологічного). При цьому з'ясовано, що об'єктом розвитку фахівця у процесі підготовки виступають його інтегральні характеристики: соціально-професійна спрямованість, компетентність, професійно важливі якості та психофізіологічні властивості.

ЛІТЕРАТУРА

1. Абульханова-Славская К.А. Деятельность и психология личности / К.А. Абульханова-Славская. – М. : Наука, 1980. – 336 с.
2. Зеєр Э.Ф. Психология личностно-ориентированного профессионального образования / Э.Ф. Зеєр. – Екатеринбург : Изд-во Урал. гос. проф.-пед. ун-та, 2000. – 258 с.

3. Климов Е.А. Введение в психологию труда : [учебник для вузов] / Е.А. Климов. – М. : Культура и спорт, ЮНИТИ, 1998. – 350 с.

4. Митина Л.М. Личностное и профессиональное развитие человека в новых социально-экономических условиях / Л.М. Митина // Вопросы психологии. – 1997. – №3. – С. 58–64.

5. Шадриков В.Д. Психологический анализ деятельности: Системогенетический подход : [учеб. пособие] / В.Д. Шадриков. – Ярославль : ЯГУ, 1979. – 91 с.

*Полтавець В. В., студентка 4 го курсу
Черкаського інституту пожежної безпеки ім. Героїв Чорнобиля НУЦЗУ*

*НК – Мукомел С. А., к. пед.н., доцент
Черкаського інституту пожежної безпеки ім. Героїв Чорнобиля НУЦЗУ*

ЦІННІСНІ ОРІЄНТАЦІЇ МАЙБУТНІХ ПСИХОЛОГІВ ЯК СКЛАДОВА ЇХНЬОЇ ЖИТТЄВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ

Соціальне та психологічне здоров'я суспільства багато у чому буде залежати від того, наскільки вищій професійній школі вдасться сформувавши такий тип спеціаліста, який відрізняється професійно-значимими характеристиками, адекватними новим соціальним умовам та вимогам професії. Професійно-ціннісні орієнтації особистості виконують подвійну функцію: є вищою контролювальною інстанцією усіх чинників професійної активності майбутнього спеціаліста, та складають внутрішнє джерело життєвих цінностей особистості, в яких представлено те, що є для неї важливим, що сприяє пошуку особистісного та професійного смислу в житті.

Проблема ціннісних орієнтацій є однією із пріоритетних у сучасній науці, особливо в умовах кардинальних змін, які відбуваються в нашій країні. Зростаюча необхідність формування моральності та громадянської спрямованості особистості у процесі професійної підготовки молоді зумовлює підвищення наукового інтересу до вивчення закономірностей становлення ціннісних орієнтацій.

Дослідженню проблеми цінностей та ціннісних орієнтацій приділяли свою увагу І. Бех, М. Боришевський, А. Здравомислов, В. Мясичев, В. Ядов та інші.

Життєва компетентність особистості втілює: духовні інтереси, цінності, орієнтації та світогляд; наявність віри, надії, переконань, ідеалів та інших регуляторів поведінки та діяльності, волю, духовну чуттєвість і світопереживання особистості. Механізмом розвитку життєвої компетентності науковці вважають самоактуалізацію. Процес формування життєвої компетентності залежить від освітньо-культурної ситуації, в якій живе і розвивається особистість. З іншого боку, наявний рівень життєвої компетентності особистості визначає вибір нею життєвого шляху.

У цінностях втілена значимість предметів та явищ соціального середовища для людини та суспільства.

Ціннісні орієнтації є одним із найважливіших новоутворень у структурі свідомості та самосвідомості людини і зумовлюють ряд її характеристик як особистості. Не менш істотним моментом, який призводить до психологічної значущості системи цінностей, є її співвіднесеність із конкретно-історичними,

суспільно-політичними, ідеологічними умовами, при яких складається певна система ціннісних орієнтацій в суспільстві в цілому і в кожній окремій особистості.

Ціннісна орієнтація - це і є вибір особистістю такого типу поведінки (вчинку), в основі якого лежать певні, з тією чи іншою глибиною усвідомлені (або взагалі неусвідомлені) цінності.

Система ціннісних орієнтацій є важливим регулятором активності людини, оскільки вона дозволяє співвідносити індивідуальні потреби і мотиви з усвідомленими та прийнятими особистістю цінностями й нормами соціуму. Як стверджує В.Алексєєва, ціннісні орієнтації є формою включення суспільних цінностей у механізм діяльності і поведінки особистості. За її словами, система ціннісних орієнтацій - це «основний канал засвоєння духовної культури суспільства, перетворення культурних цінностей у стимули і мотиви практичної поведінки людей» [1, с. 64].

У дослідженнях Є. Клімова, В. Сержантова, В. Шадрикова та інших ціннісні орієнтації виступають як важливий механізм регуляції діяльності. Найбільш яскраво ця роль системи ціннісних орієнтацій виявляється стосовно професійної діяльності. На думку Є. Клімова, для кожної визначеної професійної групи характерний свій зміст діяльності, своя система цінностей [3, с. 134]. При цьому, на думку Л. Дикої, сьогодні професійно важливі якості стають похідними від моральних якостей людини, від ієрархії ціннісних орієнтацій.

Роль ціннісних орієнтацій у цьому контексті полягає в тому, що вони, за словами О. Краснорядцевої, «детермінують професійну поведінку, забезпечуючи зміст і спрямованість діяльності і додаючи зміст професійним діям» [4, с. 26]. Особливе значення система ціннісних орієнтацій займає в діяльності професій типу «людина – людина», здобуваючи в цьому випадку характер центрального елемента в структурі їхнього професійного образу світу. Такі види професійної діяльності є галузями існування й розвитку загальнолюдських цінностей. Саме тут реалізуються цінності альтруїзму й творчості, що додають смислу даній діяльності.

Одночасно з цим система ціннісних орієнтацій особистості, являючись відображенням цінностей соціального середовища, сама може впливати на групові норми і цінності. Адже індивідуальні ціннісні орієнтації окремих членів групи взаємодіють, а через міжособистісні взаємини вони впливають й на колективні.

Вивчення механізму формування певної системи цінностей, глибини їх засвоєння може бути найбільш ефективним при організації й проведенні відповідних досліджень конкретних соціальних ситуацій. Саме там і тоді цінності актуалізуються, людина робить свій вибір і приймає рішення щодо подальших дій. Важливу роль у цьому процесі відіграють ціннісні орієнтації індивіда, система його цінностей.

Як зазначав А.Г. Здравомислов, ціннісні орієнтації - це важливі елементи внутрішньої структури особистості, закріплені життєвим досвідом індивіда й усією сукупністю його переживань [2, с. 144]. Вони відокремлюють важливе для певної людини від несуттєвого. Сукупність ціннісних орієнтацій утворює своєрідну вісь свідомості, яка забезпечує стабільність особистості, спадкоємність певного типу поведінки і діяльності, виражену в спрямованості її потреб і інтересів.

Отже, цінності - це певна нормативна категорія, яка охоплює все те, що може бути метою, ідеалом, предметом потягу, прагнення, інтересу. Основними поняттями і категоріями цієї теорії є: благо, гідність, значення, оцінка, користь, перемога, сенс життя, щастя, повага і т. д.

Цінності займають найважливіше місце в житті людини і суспільства, але не самі по собі, а лише на тлі сформованої системи ціннісних орієнтації. Найвищими цінностями для людини є: життя як цінність, здоров'я як цінність і свобода як цінність.

Таким чином, система ціннісних орієнтації особистості є багатофункціональною. Ця система виконує одночасно функції регуляції поведінки й визначення її мети, яка пов'язує в єдине ціле особистість і соціальне середовище.

Важливим у процесі становлення життєвої компетентності є творення ціннісного середовища. Людина має навчитися боротися з протилежними течіями, які руйнують матеріальні й інформаційно-ідеальні цінності, гальмувати руйнівні процеси шляхом розроблення й упровадження технологій відновлення й творення ціннісного середовища, творення нових цінностей. При цьому необхідною умовою є ефективність ціннісних перетворень, стан, коли творення цінностей перевищує швидкість їх руйнації. Творення ціннісного середовища – це творення культури, розвиток цивілізації.

Професія «психолог» - це особливий вид діяльності, який, крім відповідних знань, вимагає ще й особливої структури світогляду і певних особистісних якостей. Тому студенти, які отримують цю професію, безумовно, потребують комплексного психолого-педагогічного підходу до створення умов особистісного розвитку.

ЛІТЕРАТУРА

1. Алексеева В.Г. Ценностные ориентации как фактор жизнедеятельности и развития личности // Психол. журнал. - 1984. - Т. 5. - № 5. - С. 63-70.
2. Здравомыслов А.Г. Потребности. Интересы. Ценности / - М.: Политиздат, 1986. - 223 с.
3. Климов Е.А. Общечеловеческие ценности глазами психолога-профессиоведа // Психол. журнал. - 1993. - Т.14. - № 4. - С. 130-136.
4. Краснорядцева О.М. Ценностная детерминация профессионального поведения педагогов // Сибирский психологический журнал. - Томск, 1998. - №7. - С. 25-29.

*Попов В. М., ад'юнкт кафедри психології діяльності в особливих умовах
Національного університету цивільного захисту України*

ОЦІНКА УСПІШНОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ РЯТУВАЛЬНИКА ЯК ДЕТЕРМІНАНТА ФОРМУВАННЯ НАБУТОЇ БЕЗПОРАДНОСТІ

Зовнішня і внутрішня оцінка успішності професійної діяльності суб'єкта також може призводити до безпорадності особистості рятувальника. Зовнішня оцінка успішності, на думку О. М. Родиної, спирається на результативність роботи, ефективність взаємодії з колегами, ініціативність працівника. Негативне оцінювання цих параметрів може ініціювати вивчену безпорадність особистості. Внутрішня оцінка успішності професійної діяльності є результатом співвідношення винагороди за працю з уявленнями особистості про результативність своєї праці, особливостями взаємодії з колегами по роботі та ініціативності, а також з мотиваційно-оціночними структурами особистості і витратами на досягнення результатів праці [1; 2].

На думку Д. Сьюпера, успішність професійної діяльності - це поєднання об'єктивних і суб'єктивних критеріїв. В якості об'єктивних критеріїв розглядаються: стабільність роботи; досягнутий статус в соціо професійних

середовищі; дохід, який приносить наявна посада (певну якість життя). В якості суб'єктивного критерію виступає задоволеність життєвою ситуацією, суб'єктивна оцінка своїх досягнень [3].

Д. Сьюпер розділяє успіх на професійний і кар'єрний. Професійний успіх, на його думку, - це самооцінка досягнутого професійного рівня, індивідуальне сприйняття людиною того, наскільки повно використовуються його здібності і наскільки широкі можливості для самовираження, надані конкретної професійною діяльністю [3]. Для оцінки ж кар'єрного успіху потрібна вертикальна мобільність людини в соціопрофесійних середовищі, при цьому людина оцінює не тільки рівень, а й темп, швидкість, час посадового просування. Загальна оцінка успішності кар'єри складається із співвідношення об'єктивної та суб'єктивної оцінок досягнень, як в професійному, так і в службовому плані.

ЛІТЕРАТУРА

1. Зеер Э. Ф., Сыманюк Э. Э. Психология профессиональных деструкции: Учебное пособие для вузов. - М.: Академический проект; Екатеринбург: Деловая книга, 2005. - 240 с.
2. Родина О. Н. Внешняя и внутренняя оценка успешности профессиональной деятельности // Ежегодник РПО. - М., 1995. - Т. 1, вып. 2. - С. 168-170., С. 169.
3. Super D. E. Career development: self concept theory. - N. Y.: Harper & Row publ., 1963.-362 p.

Ротар В. Б., к. пед. н., викладач

Черкаського інституту пожежної безпеки ім. Героїв Чорнобиля НУЦЗУ

ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ

Актуальність проблеми підвищення якості професійної підготовки майбутніх працівників цивільного захисту зумовлена тим, що умови їхньої роботи вимагають володіння такими професійними якостями, які дозволяють приймати оперативні рішення у надзвичайних ситуаціях (пожежі, катастрофи тощо). Власне тому професійна підготовка працівників цивільного захисту - необхідна умова мінімізації негативних наслідків критичних ситуацій.

Підготовка кадрів - це здобуття освіти відповідного освітньо-кваліфікаційного рівня (бакалавр, спеціаліст, магістр) за спеціальностями (спеціалізаціями), пов'язаними з професійною діяльністю у складі військ цивільної оборони, державних професійних аварійно-рятувальних служб та спеціалізованих формувань ДСНС, інших аварійно-рятувальних служб, органів управління у справах цивільної оборони та з питань надзвичайних ситуацій у складі центральних і місцевих органів виконавчої влади, підприємств, установ та організацій незалежно від форми власності.

Професійна підготовка майбутніх фахівців здійснюється за освітньо-професійними програмами, які розробляються навчальними закладами згідно з вимогами нормативно-правових актів МОН і включають додаткові нормативні дисципліни (спеціальні навчальні курси) фахової підготовки з цивільного захисту.

Структурна перебудова системи вищої освіти в Україні спрямована на оновлення тенденцій і напрямів подальшого розвитку, спонукає активізацію

творчого пошуку ефективних форм і методів організації навчального процесу й трансформації його змісту, якісного оновлення професійної освіти.

Мета, зміст, форми і методи підготовки фахівців визначаються відповідними освітньо-професійними програмами, професійними програмами підвищення кваліфікації та функціональними програмами навчання у сфері цивільного захисту, що розробляються навчальними закладами і курсами (учбово-методичними центрами) цивільної оборони згідно з вимогами Положення «Про удосконалення системи підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації керівних кадрів і фахівців у сфері цивільного захисту» та нормативно-правових актів МОН і ДСНС.

Професійне навчання майбутніх фахівців цивільного захисту в умовах ВНЗ має поєднувати традиційні та інноваційні професійно орієнтовані технології навчання, що передбачає застосування різноманітних форм і методів взаємодії викладача та студента. При цьому навчальні аудиторії мають бути обладнані спеціальними апаратними та програмними комплексами, які забезпечують інтерактивність та індивідуальний підхід до навчання.

Визначальною залишається роль викладачів, котрі систематично повинні брати активну участь у розробці та удосконаленні пожежно - рятувального обладнання та техніки, надавати консультації під час ліквідації масштабних надзвичайних ситуацій, брати активну участь у розробці та впровадженні загальнонаціональних та європейських механізмів попередження та захисту від різного роду небезпек. Актуальним на сьогодні залишається питання участі професорсько - викладацького колективу у створенні законодавчої бази у сфері цивільного захисту.

Курсантів необхідно залучати до ліквідації наслідків різноманітних надзвичайних ситуацій. Якість підготовки майбутніх фахівців визначається професійною готовністю виконувати будь-які рятувальні операції на території України та інших держав. Студентам слід надавати можливість пізнавати зарубіжний досвід діяльності пожежно-рятувальних служб, проходити практику за рубежом.

Отже, без постійних позитивних змін в системі ВНЗ, спрямованих на удосконалення якості підготовки фахівців цивільного захисту неможливо досягти кінцевого результату — готовності до здійснення професійної діяльності.

Савчук М. В., слухач

Черкаського інституту пожежної безпеки ім. Героїв Чорнобиля НУЦЗУ

НК – Пасинчук К. М., ст. викладач

Черкаського інституту пожежної безпеки ім. Героїв Чорнобиля НУЦЗУ

СУТНІСТЬ ПОНЯТТЯ «ЯКІСТЬ ПІДГОТОВКИ» МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ З ПОЖЕЖНОЇ БЕЗПЕКИ

Найважливішими умовами поліпшення якості підготовки фахівців з вищою освітою як в Україні, так і за кордоном, є розвиток і удосконалення форм і методів управління якістю навчання та викладання, виявлення тенденцій їх динаміки методами науково-технічного прогнозування з метою запобігання погіршенню та виробленню стратегії щодо підвищення якості освіти відповідно до вимог споживачів і роботодавців з використанням сучасних інноваційних технологій.

Необхідність підвищення якості професійної підготовки майбутніх фахівців з пожежної безпеки в соціальному плані обумовлена науково-технічними

Секція 2. Психолого-педагогічні та медичні аспекти забезпечення діяльності ЄДСЦЗ

досягненнями, соціально-економічними перетвореннями, що відбуваються в країні, і ринком праці, який висуває свої вимоги до випускників профільних вищих навчальних закладів, а також намірами України долучитися до європейського освітнього простору. Педагогічний аспект підвищення якості професійної підготовки фахівців з пожежної безпеки вимагає його розгляду як результату освітнього процесу, що відповідає запитам самої особистості спеціаліста і соціального замовлення.

У сучасних умовах розвитку нашого суспільства вищий навчальний заклад надає різноманітні послуги, замовниками яких є: по-перше, особистість, яка здобуває освіту, по-друге – суспільство, для якого готуються кваліфіковані фахівці, по-третє – держава, яка виступає як гарант освітнього процесу. З метою підвищення якості освіти та можливості оцінити якість наданих закладом вищої освіти послуг, на наш погляд, необхідно розкрити суть деяких базових понять, таких, наприклад, як якість освіти, якість фахівця, якість підготовки фахівця, оцінювання якості освіти, система якості.

В теорії і практиці існують різноманітні підходи до визначення поняття «якість».

Методологічною основою для визначення сутності поняття «якість» є його філософське розуміння як об'єктивної реальності і загальної характеристики об'єктів, предметів і явищ, виявленої в сукупності їх властивостей, які принципово вирізняють даний об'єкт, предмет або явище від інших. Зокрема, у філософському словнику сказано: «Якісна визначеність предметів і явищ є те, що робить їх стійкими, і що розмежовує їх і створює нескінченну розмаїтість світу» [1, с. 150].

Якість - одна з категорій, яка описує визначеність предмета і яку не можна відділити від існування самої речі. Ця визначеність проявляється через діалектичну єдність суттєвих властивостей, їх граней, які відрізняють цю річ від інших [2, с. 262]. Категорію якість як видову відмінність сутності вперше проаналізував Аристотель. Він уважав, що якість належить до слів, які мають широке семантичне поле (особливість і стан - різновиди якості). Середньовікова схоластика виявляла в різних властивостях предметів та речей «приховані якості». Філософи Нового часу виділили в цьому понятті «первинні» й «вторинні» ознаки. Якість, за визначенням Гегеля, є «тотожна з буттям безпосередня визначеність. Дещо є тим, що воно є завдяки якості і, втрачаючи якість, воно перестає бути тим, що воно є» [3, с. 228]. Завдяки цьому Гегель виділив межу переходу одного стану в інший, а саме сформулював закон переходу кількісних змін у якісні. А представники марксистсько-ленінської філософії визначали якість універсальною категорією, яка надає можливість пояснювати найрізноманітніші явища в природі та суспільстві.

Отже, поняття «якість» з кожною історичною епохою перетворювалося та збагачувалося. У сучасному світі якість залишається універсальною категорією, що застосовується в політичній, економічній, освітній, медичній та інших сферах. Нові тенденції якості пов'язані, насамперед, зі швидким удосконаленням багатьох видів продукції, послуг та бурхливим розвитком інформаційних технологій. Продукція чи послуга високої якості гарантує успіх підприємству, організації, а це призводить до успіху суспільства.

За результатами теоретичного аналізу наукових джерел нами виявлено, що існують різноманітні тлумачення суті поняття «якість підготовки фахівця» та «якість фахівця», однак всі вони мають за основу «якість» як економічну категорію. Так, під якістю фахівця розуміють сукупність його властивостей, які дозволяють кваліфіковано і своєчасно виконувати професійну роботу у відповідності з паспортом спеціальності, займати активну громадянську позицію, постійно підвищувати свою кваліфікацію, а при необхідності своєчасно змінювати професію [4, с. 58].

У своєму дослідженні П. Канівець розглядає якість фахівця як об'єктивно існуючу сукупність властивостей і характеристик (знання, уміння, навички,

особистісні якості, здібності, комунікативні та інші якості), яка визначає його як фахівця певної професії та спеціальності і відрізняє його від інших спеціалістів. Якість підготовки фахівця, на думку дослідника, це сукупність суттєвих властивостей та характеристик фахівця, рівень яких формується в процесі здійснення освітньої діяльності і повинен відповідати вимогам споживачів [5]. Під якістю підготовки фахівця ми розуміємо сукупність властивостей, якостей, здібностей та здатностей, характеристик фахівця, рівень яких формується в процесі здійснення ним навчальної діяльності у закладі вищої освіти і повинен відповідати вимогам споживачів (суспільства, ринка праці, роботодавців, самої особистості).

Отримання якісної освіти безпосередньо залежить від якості самих вимог (цілей, стандартів і норм), якості ресурсів (програми, кадровий потенціал, контингент абітурієнтів, матеріально-технічне забезпечення, фінанси і т.д.) та якості освітніх процесів (наукова та навчальна діяльність, управління, освітні технології), які безпосередньо забезпечують підготовку фахівців. Для України модернізація системи якості підготовки фахівців постає актуальною проблемою в першу чергу в контексті загальноєвропейського простору вищої освіти, з'ясування сучасних європейських стандартів якості вищої освіти через аналіз домінуючих оцінювальних підходів в європейському освітньому просторі.

ЛІТЕРАТУРА

1. Философский словарь / Под ред. И. Т. Фролова. – 4-е изд. – М.: Политиздат, 1980.
2. Щерба С. П. Філософія : навч. посіб. / С. П. Щерба. - Вид. 3-є, змін. і доп. - К. : Кондор, 2007. - 452 с.
3. Гегель Г. В. Ф. Энциклопедия философских наук / Г. В. Ф. Гегель; вступ ст. Е. Ситковского. - М. : Мысль, 1974. - Т. 1: Наука логики. - 1974. - 452 с.
4. Суслов А.Г. Система оценки качества подготовки специалиста / А. Г. Суслов // Качество. Инновации. Образование. – 2005. – № 3. – С. 58-61.
5. Канивец П.И. Модели и методы оценки качества подготовки и повышения конкурентоспособности специалистов: дис. канд. економ. наук / П.И. Канивец. – Новочеркасск, 2004. – 230 с.

Самойленко Д. С., студентка,

Черкаського інституту пожежної безпеки ім. Героїв Чорнобиля НУЦЗУ

НК - Снісаренко А. Г., к.психол.н., доцент

Черкаського інституту пожежної безпеки ім. Героїв Чорнобиля НУЦЗУ

ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ЗМАГАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СПОРТСМЕНІВ ПОЖЕЖНО-ПРИКЛАДНОГО СПОРТУ

Умови змагань спортсменів пожежно-прикладного спорту (ППС), без перебільшення, можна назвати екстремальними. Це, у свою чергу, провокує підвищення в них нервово-психічного та емоційного напруження, тривожності, виникнення негативних психічних станів тощо.

Мета роботи – розкрити психологічні аспекти змагальної діяльності спортсменів ППС.

Науковці [1] виділяють загальні закономірності, що характерні для спортивної діяльності. До них належать, перш за все, екстремальні ситуації змагального характеру – об'єктивні та суб'єктивні труднощі, що є наслідком змін зовнішніх умов, супроводжуються виходом емоційних переживань спортсменів

ППС за межі оптимального рівня та негативно впливають на змагальну діяльність, її результативність.

Необхідно зазначити, що екстремальні ситуації змагального характеру спортсменів ППС можуть бути розділені за якісною характеристикою на такі основні групи: 1) зовнішні перешкоди – умови змагань; перешкоди, що зумовлені відволіканням уваги спортсменів від змагальної діяльності; події, пов'язані з розвитком змагальної боротьби; 2) внутрішні перешкоди – недостатні адаптаційні можливості; рівень підготовленості спортсменів; 3) об'єктивні труднощі – ситуації, що містять небезпеку фізичної травми; ситуації, що виявляють низький рівень підготовленості спортсменів до вимог змагальної боротьби; ситуації з несподіваною «аварійністю»; ситуації, зумовлені правилами змагань; ситуації, викликані небажаними діями оточуючих осіб; 4) суб'єктивні труднощі – суб'єктивне ставлення спортсменів до досягнення мети; суб'єктивна оцінка ситуації, у якій реально перебувають професіонали [1].

Отже, змагальна діяльність спортсменів ППС є складно-координаційним видом спорту і вимагає від них постійного аналізу та контролю всіх дій, від яких залежить ефективність спортивної діяльності. Це також екстремальний вид спорту, що потребує від фахівців особливого психічного стану, що є важливим фактором для оптимального використання техніко-тактичного потенціалу особистості спортсменів ППС.

ЛІТЕРАТУРА

1. Самойлов М.Г. Умови та чинники екстремальної стійкості в спортивній діяльності / М.Г. Самойлов, Ю.В. Александров // Проблеми екстремальної та кризової психології: зб. наук. праць. – Харків: УЦЗУ, 2009. – Вип. 4. – С. 168 – 172.

Саприкін Є. О., курсант 5-го курсу

Черкаського інституту пожежної безпеки ім. Героїв Чорнобиля НУЦЗУ

НК – Горенко Л. М., к. і. н., доцент

Черкаського інституту пожежної безпеки ім. Героїв Чорнобиля НУЦЗУ

ДОСВІД ПІДГОТОВКИ РЯТУВАЛЬНИКІВ ЛИТВИ

Система підготовки рятувальників різних держав характеризується суттєвими відмінностями.

Так, особливістю системи навчання рятувальників Литви є відсутність окремого навчального закладу, що безпосередньо готує в галузі цивільного захисту. Фактично є лише кафедра у складі Вільнюського технічного університету Гедиміна, де проходять навчання майбутні рятувальники, здобуваючи при цьому вищу освіту. Щороку випускниками зазначеного університету за спеціальністю «пожежна безпека» стають не більше 25 осіб, з яких атестуються 10-15 чоловік. Окрім цього, у Литві функціонує Пожежна навчальна школа, що фактично виконує роль училища. Пожежна школа є єдиним навчальним закладом такого роду в Литві, який готує кваліфікованих пожежних-рятувальників для литовських протипожежної та рятувальної служб, а також для муніципальних пожежних бригад.

Тож один із найближчих для України сусідів має суттєві відмінності формування кваліфікованих кадрів у галузі цивільного захисту. Урахування переваг та вивчення недоліків системи підготовки Литовських рятувальників

може допомогти на етапі проведення змін та пошуку власного шляху підготовки, яким характеризується нинішній етап розвитку відомчої освіти.

Для Пожежної навчальної школи Литви є властивою рівнева (ступенева) система підготовки. Співробітники першого ступеня навчаються в Пожежній школі, яка у відповідності з різними програмами навчання забезпечує не тільки основний рівень підготовки. Другим ступенем є перепідготовка та підвищення кваліфікації для офіцерів. Окрім того, у школі функціонують короткотермінові курси з підготовки тих осіб з числа персоналу різних підприємств і установ, які несуть відповідальність за пожежну і промислову безпеку та цивільний захист об'єктів.

Пожежна школа готує близько 120 до 200 пожежників-рятувальників щороку, а також здійснює перепідготовку й підвищення кваліфікації для 500 офіцерів, а 2-3 тисячі співробітників інших установ бере участь у різноманітних навчальних курсах.

Таким чином, повноцінного аналога вищим навчальним закладам ДСНС України у Литві наразі немає. Разом із тим, протипожежна та рятувальна служби Литви досить ефективно функціонують, опираючись на власну наявну систему підготовки фахівців. Вивчення досвіду підготовки фахівців у інших державах для ДСНС України може бути вагомим фактором, що спричинить якісне зростання рівня підготовки випускників вітчизняних профільних навчальних закладів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Пожежна школа Литви [електронний ресурс]:www.ugm.lt/en/about

Сокур О., студент 4-го курсу

Черкаського інституту пожежної безпеки ім. Героїв Чорнобиля НУЦЗУ

НК – Капля А. М., к. пед. н., доцент

Черкаського інституту пожежної безпеки ім. Героїв Чорнобиля НУЦЗУ

РОЛЬ ТА МІСЦЕ ПСИХОЛОГА У ВИХОВАННІ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ-КОНТРАКТНИКІВ

Психологічне вивчення військовослужбовців являє собою важливий напрям професійної діяльності психолога військовому підрозділі. Необхідність такої роботи пояснюється потребою посадових осіб в отриманні достовірної та повної за обсягом інформації про психологічні особливості військовослужбовців та військових колективів. Результати психологічного вивчення багато в чому визначають як специфіку подальшої роботи психолога з конкретними військовослужбовцями, так і зміст управлінських рішень посадових осіб.

Сьогодні об'єктивно виділяється особлива категорія військовослужбовців - військовослужбовці-контрактники. Аналіз стану виховної роботи в частинах і підрозділах показує, що контрактник - це не той військовослужбовець строкової служби, з яким раніше проводилася виховна робота. Контрактник вимагає нових підходів у процесі виховання, тому що в ньому багато проблем і труднощів.

Однією із труднощів, що ускладнюють процес виховання, є обмеженість мотивів матеріальними рамками і недостатність інших стимулів, що спонукають до служби за контрактом. Велика частина військовослужбовців-контрактників прийшла в армію у зв'язку зі зростанням безробіття і нестабільності в цивільній

Секція 2. Психолого-педагогічні та медичні аспекти забезпечення діяльності ЄДСЦЗ

сфері діяльності. Це визначило їх мотивацію до служби, яка змінюється в бік підвищення матеріальних запитів.

З'явилося багато різних проблем: оптимізації проведення вільного та службового часу; виховання стійкого негативного ставлення до негативних явищ (крадіжки, пияцтва, наркоманії, неявка на службу, хуліганства); адаптації військовослужбовців жінок до умов військової служби і інше.

В особливу групу можна виділити проблеми спілкування і взаємин різних категорій військовослужбовців, особливо: військовослужбовців, які проходять службу за призовом і за контрактом; військовослужбовців-контрактників і командирів взводів, рот і керівників вищого рівня; жінок- військовослужбовців та військовослужбовців-чоловіків; взаємини військовослужбовців-контрактників з так званими не армійськими структурами (соціальними органами, в сім'ї, в колі друзів і т.д.)

До позитивних рис контрактників можна віднести те, що це люди зрілі, мають соціальний досвід, майже всі з середньою освітою, в більшості випадків забезпечені житлом, мають досвід сімейного життя. Серед негативних рис - одностороння мотивація до служби за контрактом, низький рівень задоволеності обраною професією, неготовність обмежити себе, сприйняти жорсткі вимоги військової служби, невпевненість у своєму майбутньому і відсутність твердих намірів продовжувати професійну службу в армії, недовірливе і скептичне ставлення до своїх командирів. Якісна організація виховання вимагає його вдосконалення: підвищення рівня психолого-педагогічної та методичної підготовки офіцерів; об'єднання їхніх спільних зусиль у процесі виховання військовослужбовців-контрактників; вивчення особливостей цієї категорії військовослужбовців та оптимізації змістовно-структурної сторони процесу їх професійного виховання; обґрунтування ідеї, цілей і завдань виховання; розробки методики його здійснення.

Більшість контрактників вважають, що найголовнішими умовами їх повної віддачі службі є сімейне благополуччя, впевненість у майбутньому, забезпеченість, відчуття соціальної значущості своєї професії.

Головна мета виховної роботи з контрактниками - формування такого військовослужбовця, який відповідав би вимогам, що пред'являються до професіонала. Цією метою визначаються завдання, що стоять перед системою виховання:

1. Поліпшення якості відбору військовослужбовців для служби за контрактом, вдосконалення управління професійним становленням.

2. Виявлення і розвиток професійного потенціалу військовослужбовців-контрактників, реалізація їх здібностей у професійній діяльності, прищеплення професійних якостей: компетентності, відповідальності, вміння орієнтуватися в будь-якій складній обстановці, любов до професії військового, енергійність і здатність використовувати всі можливості для перемоги, відданість своїй справі й Батьківщині, вірність традиціям, бойовому прапорі, присяги, впевненість у своїх можливостях, можливостях командирів і товаришів по службі та ін.

Багато вчених все більше підкреслюють значимість прийомів, які повинні сформувані у професіоналів віру в свої можливості, можливості своїх командирів. Формування стійкого інтересу до обраної професії, щоб зробити її справою свого життя.

4. Удосконалення управління виховною роботою. Воно обумовлене необхідністю аналізу результатів, корекції виховної діяльності.

5. Психолого-педагогічна підготовка офіцерів до виховання солдатів і сержантів, які проходять службу за контрактом, розробка методик і рекомендацій.

6. Оптимальний вибір форм, методів, прийомів і засобів виховання, уміле використання їх у повсякденній діяльності, опора на позитивний досвід.

7. Створення необхідних умов для ефективного і цілеспрямованого професійного виховання військовослужбовців контрактників.

Таким чином, зміст виховної роботи включає ряд ключових моментів: визначення місця, ролі, наукових і організаційних основ виховання; цілепокладання; оптимальний вибір і використання методів, форм, засобів і прийомів; вивчення і врахування рівня професійної вихованості контрактників; узгоджену педагогічну діяльність органів військового управління, державних та адміністративних органів. Безпосереднє включення у систему виховної роботи напрацьованих на сьогоднішній день психолого-педагогічних прийомів сприятиме підвищенню ефективності виховної діяльності офіцерів, які сьогодні стикаються зі значними труднощами і суперечностями у вихованні солдатів і сержантів, які проходять службу за контрактом, саме це є однією із пріоритетних задач психолога у бідь-якому військовому підрозділі.

ЛІТЕРАТУРА

1. Теорія і практика Виховання військовослужбовців Збройних сил Російської федерації, 2003.
2. А. Г. Караяном, І. В. Сиромятников. Прикладна військова психологія, 2006.

Спіркіна О. О., к. і. н., старший викладач

Черкаського інституту пожежної безпеки ім. Героїв Чорнобиля НУЦЗУ

ВАЖЛИВІСТЬ ЗАСТОСУВАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІН ГУМАНІТАРНОГО ЦИКЛУ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ ДСНС УКРАЇНИ

В інноваційній системі навчання гуманітарним дисциплінам із використанням інтерактивних технологій метою навчання виступає розвиток особистості, готової до своєї професійної діяльності та життєдіяльності в умовах технологічного суспільства. Навчально-виховний процес спрямований на те, щоб готувати курсантів до творчості, самоосвіти, самоконтролю і особистої відповідальності за скоєні вчинки.

Використання інтерактивних технологій навчання робить професійну підготовку курсантів значно орієнтованою на формування професійної індивідуальності майбутнього офіцера, стимулює його особистісно-професійний саморозвиток. Це дає змогу перейти від масово-репродуктивної до розвиваючої, творчої індивідуальності пожежника-офіцера, становлення критичного мислення фахівця. Водночас, це створює умови для постійного професійного росту, для перебудови системи взаємовідносин із курсантами, підвищення рівня суб'єктивності цих стосунків [1].

Важливо зазначити, що метою і основними завданнями викладання гуманітарних дисциплін у вищих навчальних закладах ДСНС України є покращення структури світоглядних дисциплін, використання інтерактивних методик, залучення курсантів і викладачів до пошуку та пізнання цінностей світової і вітчизняної культури, формування у курсантів та викладачів нового політичного мислення, в основі якого лежать гуманістичні принципи [2].

Одним із завдань підготовки майбутніх офіцерів служби ДСНС України інтерактивними технологіями на заняттях із гуманітарних дисциплін є

формування у курсантів мотивації в процесі професійної підготовки. Курсант має бути налаштований на ефективний процес пізнання, мати в ньому особистісну, власну зацікавленість, усвідомлювати, що і навіщо він зараз робитиме. Як приклад, І. Бім звертає увагу на те, що «широке застосування у вузі повинні знайти ділові ігри з використанням іноземної мови, проведення таких форм роботи, які можуть стати в нагоді майбутньому спеціалісту в подальшій практичній роботі» [3].

Вивчення гуманітарних дисциплін у вищих навчальних закладах ДСНС України, у першу чергу, повинно сприяти виробленню у курсантів навичок систематичної самостійної роботи з опрацювання джерел, документів, наукової літератури, періодичних видань на принципах науковості, автентичності, проблемності та професійної спрямованості навчання. Не останніми у переліку є завдання формування у курсантів почуття патріотизму, національної гідності, об'єктивності в оцінці подій і фактів; умінь логічно викладати фактичний матеріал.

Важливого значення надають професійній освіті. Професійна освіта спрямована на оволодіння знаннями, вміннями і навичками, які потрібні для здійснення професійної діяльності. Процес удосконалення змісту освіти, зокрема професійної, потребує чималих зусиль. Тут необхідно враховувати перспективу, тому так важливо при формуванні змісту освіти для підготовки фахівців ДСНС України вибрати з великого масиву інформацію, яка є результатом найновіших наукових досягнень і стане базовою для становлення фахівця з погляду перспективи його професійної діяльності.

Отже, успішна професійна підготовка майбутніх офіцерів служби ДСНС України потребує застосування інтерактивних технологій під час вивчення дисциплін гуманітарного циклу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Використання інтерактивних технологій навчання в професійній підготовці майбутніх учителів: [Монографія] / Н. Г. Баліцька, О. А. Біда, Г. П. Волошина та ін. ; За заг. ред. Н. С. Побірченко. – К. : Науковий Світ, 2003. – 138 с.

2. Островерх О. О. Гуманітаризація як найважливіший принцип побудови освітніх систем / О. О. Островерх // Педагогічні особливості формування професійних якостей студентів : зб. наук. пр. – Харків, СТИЛЬ-ІЗДАТ, 2004. – С. 146–151.

3. Бим И. Л. Проблема преемственности между школой и вузом / И. Л. Бим // Сборник статей Московского государственного лингвистического университета. – М. : Моск. гос. лингв. ун-т, 1991. – Вып. 386. – С. 28.

*Степанова Г. М., викладач терапевтичних дисциплін
Черкаського медичного коледжу*

*Шапошнікова В. М., к. мед. н., голова циклової комісії терапевтичних дисциплін
Черкаського медичного коледжу*

ПОЛІТРАВМАТИЗМ ЯК КЛІНІЧНА МОДЕЛЬ БОЙОВОГО ПОРАНЕННЯ

Актуальність теми. Травматизм є причиною зростання показників смертності й інвалідності, затрат на лікування та втрат робочого часу, а також інших соціальних проблем. За статистичними даними, травматизм є третьою за поширеністю причиною смерті серед дорослого населення [10, 11, 12]. На

Секція 2. Психолого-педагогічні та медичні аспекти забезпечення діяльності ЄДСЦЗ

сьогодні, у зв'язку з проведенням бойових дій на Сході України, проблеми, пов'язані з травматизмом (в тому числі й воєнним), стали особливо актуальними.

Мета цього повідомлення – показати важливість досліджень політравми для вдосконалення методів лікування бойових поранень.

Матеріали та методи. Методом дослідження є бібліографічний огляд літератури з питання політравматизму.

Результати дослідження. Встановлено, що за останні роки достовірно зросли показники травматизму в Україні, зокрема значно збільшилась кількість політравм. До відомих чинників, що сприяли появі травм (надзвичайні ситуації, нещасні випадки, професійний та побутовий травматизм), в 2014 році додалися поранення в наслідок бойових дій на Сході країни. Слід відзначити, що надання медичної допомоги, робота медиків на різних етапах лікування поранених відродили військову медицину, зокрема травматологію [1].

За кількістю та складністю поранень при проведенні бойових дій видатний науковець та практик М.І. Пірогов називав військові дії (війну) травматичною епідемією [6]). Частина дослідників наголошує на подібності тяжкої травми у мирному житті й бойового поранення, при чому перша може слугувати клінічною моделлю другого [3].

За статистичними показниками у 9-15 % випадків травмувань виникає множинна та поєднана травма – політравма, летальність при якій сягає 22-24% [8, 7]. У 25-45% випадків наслідком політравми є інвалідність. Пацієнти із політравмами становлять 8-10 % від загальної кількості стаціонарних хворих, при чому відсоток летальних виходів високий і складає до 70%, що суттєво підвищує загальний показник смертності серед стаціонарних хворих [2]. Встановлено, що середній вік пацієнтів із політравмами складає 38,5 років [9].

Оскільки політравма спричиняє низку адаптивних і патологічних процесів, на сьогодні до наукового обігу введено поняття «травматичної хвороби» [7]. Як відзначають дослідники, умови виникнення політравм (бойові дії, ДТП, виробничий травматизм, падіння з висоти, злочинні напади тощо) спричиняють механічні та опікові ушкодження як вісцеральних органів, так і кісток, м'язів, шкірних покривів. Усе це може викликати різноманітні ускладнення, у тому числі приєднання інфекцій [7]. У постраждалих із політравмою встановлено чітку залежність між віком і рівнем летальності, чим старше постраждалі, тим вища летальність [10, 5].

Висновки:

1. Політравматизм для України є актуальним питанням – як з погляду поширеності у цивільному житті, так і спричиненого бойовими діями на Сході країни.

2. Тяжка травма в мирному житті може слугувати клінічною моделлю бойового поранення.

3. Травматизм, у тому числі бойовий, треба розглядати як прояв травматичної хвороби.

4. У травматичній хворобі важливу роль відіграє віковий аспект: чим старші постраждалі, тим більша летальність.

5. Дослідження політравми є важливою складовою удосконалення методів лікування бойових поранень.

ЛІТЕРАТУРА

1. Антонюк А. Як втамувати біль бійця АТО: вимушений апгрейд анестезіологічного напрямку медицини / А. Антонюк // Український медичний часопис. – 2015. – № 1. – С. 6–8.

Секція 2. Психолого-педагогічні та медичні аспекти забезпечення діяльності ЄДСЦЗ

2. Бадінов О.В. Сучасні уявлення про патогенез ендотоксикозу посттравматичного генезу / О.В. Бадінов, В.Д. Лук'янчук, Л.В. Савченкова // *Современные проблемы токсикологии.* – 2003. – №4. – С. 10-16.
3. Гайдук С.В. Клинико-патофизиологическое обоснование ранней диагностики синдрома полиорганной недостаточности и висцеральных осложнений у пострадавших с политравмой: дис. доктора медицинских наук: 14.00.16 и 14.00.05 / Гайдук Сергей Валентинович.–СПб, 2009.–389 с.
4. Гайко П.В. Стан ортопедо-травматологічної служби і перспективи її розвитку в Україні // XII з'їзд травматологів-ортопедів України: Матеріали з'їзду. – Київ, 1996. – С. 1-2.
5. Левченко Т.В. Анализ госпитальной летальности и качества клинической диагностики у пострадавших с политравмой / Т.В. Левченко, С.А. Кравцов, А.Н. Корнев и др. // *Политравма.* – 2014. – №3. – С. 24-40.
6. Пирогов Н.И. Начала общей военно-полевой хирургии. – М.-Л.: Медгиз, 1941. – 338 с.
7. Підручна С.Р. Патогенетичне обґрунтування ксенодермотрансплантації у системній корекції морфофункціональних змін внутрішніх органів на тлі комбінованої (механічної і термічної) травми: дис.д-ра медичних наук: 14.03.04 / Підручна Світлана Романівна. – Тернопіль, 2013. – 347 с.
8. Секела Т.Я. Патогенетичні особливості перебігу тяжкої травми в поєднанні з механічним пошкодженням шкіри та при застосуванні ксенодермопластики: дис. кандидата медичних наук: 14.03.04 / Секела Тетяна Ярославівна. – Тернопіль, 2010. – 181 с.
9. Соколов В.А. Социальное значение множественных и сочетанных травм / В.А. Соколов // *Bone-surgery: Портал о хирургии костной ткани* – Режим доступа до матеріалу: http://bone-surgery.ru/view/socialnoe_znachenie_mnozhestvennyh_i_sochetannyh_travm/
10. Шаталин А.В. Основные факторы, влияющие на летальность у пациентов с политравмой транспортированных в специализированный травматологический центр / А.В. Шаталин, С.А. Кравцов, В.В. Агаджанян // *Политравма.* – 2012. – №3. – С. 17-36.
11. Hyder A.A. The impact of traumatic brain injuries: a global perspective / A.A. Hyder, C.A. Wunderlich, P. Puvanachandra, G. Gururaj, O.C. Kobusingye // *NeuroRehabilitation.* – 2007. – Vol.22(5). – P. 341-353.
12. The costs of traumatic brain injury: a literature review / I. Humphreys, R. L. Wood, C. J. Phillips, S. Macey // *Clinicoecon. Outcomes Res.* – 2013. – Vol. 5. – P. 281-287.

Страйстор І. В., курсант 3-го курсу

Черкаського інституту пожежної безпеки ім. Героїв Чорнобиля НУЦЗУ

НК – Мукомел С. А., к. пед.н., доцент

Черкаського інституту пожежної безпеки ім. Героїв Чорнобиля НУЦЗУ

СПРИЙМАННЯ ВЛАСНОГО ЖИТТЄВОГО ШЛЯХУ ЯК ДЕТЕРМІНАНТА ФОРМУВАННЯ ЖИТТЄВОЇ ПЕРСПЕКТИВИ ОСОБИСТОСТІ

Соціально-політичні та соціально-економічні зрушення, які відбуваються в Україні, зумовили суттєві зміни в сприйнятті світу і самих себе молодими людьми. Зазначені зрушення актуалізують процеси пошуку юнаками і дівчатами власної перспективи в житті, яка б найбільшою мірою відповідала їхнім здібностям і

можливостям, і, водночас, реалізація якої дозволила б у майбутньому зайняти гідне місце в суспільстві. В сучасних умовах, коли процес особистісного та професійного становлення молодого фахівця, отримання бажаної освіти, а згодом і роботи за фахом, пов'язані зі значними, часто непередбачуваними труднощами, проблема становлення життєвої перспективи набуває особливо гострої актуальності.

Знання закономірностей розгортання життєвого шляху особистості виступають необхідною умовою науково обґрунтованого керування розвитком здатності юнаків і дівчат до побудови реального образу бажаного майбутнього. Одним із основних аспектів теорії життєвого шляху є розгортання суб'єктом процесу життєтворення (Б. Ананьєв, Г. Балл, М. Боришевський, Ш. Бюлер, Є. Головаха Л. Жане, О. Кронік, Ж. П'яже, С. Рубінштейн.). У зв'язку з цим надзвичайно важливим є питання індивідуального сприймання часу, оскільки воно повною мірою реалізується в категорії "життєва перспектива".

За своїм смыслом поняття "життєвий шлях" є одним з найбільш багатомірних. Зокрема, воно передбачає численні тенденції розвитку в межах однієї біографії. "Життєвий шлях особистості, – зазначає І. Кон, – не лише природно-історичний процес, що повторюється, але й унікальна, єдина у своєму роді драма, кожна сцена якої – результат зчеплення безлічі індивідуально-неповторних характерів і обставин"[2, с. 135].

Разом із тим, життєвий шлях органічно поєднує біографічне й історичне. "Життєвий шлях людини, – зазначав Б. Ананьєв, – це історія формування й розвитку людини в певному суспільстві, сучасника певної доби й ровесника певного покоління" [1, с. 104–105].

Серед початківців психологічних досліджень з проблеми вивчення життєвого шляху слід відзначити П. Жане. У праці "Психологічна еволюція особистості" автор намагався побачити людину в її реальних змінах у плині часу. Співставляючи вікові фази і біографічні ступені життєвого шляху, Жане синтезував біологічний, психологічний та історичний час у єдину систему координат.

Крім того, Ш. Бюлер у праці "Життєвий шлях людини як психологічна проблема" простежує генетичний зв'язок між фазами життєвого циклу. Під її керівництвом вперше комплексно досліджувалась проблема життєвого шляху, було показано значення окремих факторів, фаз, структурно-динамічних особливостей індивіда у формуванні різних типів життєвих циклів. Вивчаючи велику кількість біографій, Бюлер співставляла об'єктивний хід подій з історією творчої діяльності людини та віковими змінами в її світосприйнятті та світопереживанні. Науковець розробила вихідне уявлення про природжене прагнення людини до *самоздійснення*, що зумовлюється життєвими цілями та особистісними цінностями. Саме життєві цілі інтегрують особистість, і їх реалізація сприяє розумінню загальних закономірностей життєвого шляху. Ш. Бюлер підтримувала ідею єдності, цілісності життєвого шляху, однак вважала, що кожна фаза розвитку має власні домінуючі тенденції та мотивації. Встановлюючи етапи життєвого шляху, вона підкреслювала їх відносну незалежність від вікових періодів.

Серед досліджень, що спрямовані на аналіз соціальних факторів життєвого шляху слід назвати праці відомого сучасного психолога Х. Томе, що активно користується психобіографічним методом. Одне з центральних понять, уживаних ним, – це поняття "теми буття", зміст якого він характеризує як головні прагнення особистості, її інтереси чи об'єкти, що мають високу особистісну значущість для індивіда. За Х. Томе, розвиток людини залежить від економічного рівня країни: у промислово розвинених країнах становлення особистості визначається

насамперед творчою тематикою, що сприяє власній самостійності, суб'єктності, у той час як в аграрних державах домінує так звана регламентуюча тематика, і молодь пристосовується до традиційного укладу, загальноприйнятих норм досить спокійно, безкризово. Інтегральним елементом життєтворчості людини є її життєва програма як цілісна модель життєвого шляху. Життєва програма зрілої особистості відображає магістральні життєві цілі та способи їх реалізації.

Життєвий шлях людини є періодичним процесом онтогенезу, який ґрунтується на закономірних змінах в людському організмі та стосунках зі світом, характерних для кожного періоду. Життєвий шлях – це усвідомлений, пережитий, структурований час життя, який постійно переосмислюється. Це не лише закономірне повторення тих чи інших життєвих циклів, але й їх органічна взаємодія. Як зазначає С. Максименко, просторово-часові характеристики життєвого світу особистості мають у перетвореному вигляді онтогенетичні закономірності, статево-вікові властивості, риси хронологічного віку та біологічно придатного ареалу життя.

Життєва подія, конкретний вчинок є вирішальними для розгортання життєвого шляху. Подія – завжди значуща для особистості. Масштаб події визначається її впливом на основні сфери життєдіяльності, а саме: на продуктивність праці, стан здоров'я, взаємини в побуті, родині, на роботі, ставлення до себе, зовнішні умови життя тощо. Кожному ланцюжку подій притаманний власний порядок, свої інтервали, тривалість, модальність, імовірність. І водночас ці події взаємодіють, взаємовпливають, чи то посилюючи, чи, навпаки, нейтралізуючи одна одну. Одні й ті ж зовнішні події відіграють зовсім іншу роль у житті різних людей.

Розуміння життєвих ситуацій – ознака особистості, яка розглядає ситуацію і саму себе в єдності, дивиться на себе як на компонент ситуації, а на ситуацію як на образ обставин свого життя.

Залежно від пошуку ситуація відкриває різноманітні властивості: несе в собі і комічне, і трагічне, і добро, і зло. Ситуація вибору є передумовою боротьби з наявними обмеженнями, самореалізації і творчості через вчинок, що є складно структурованою, сповненою глибокого змісту, розгорнутою в часі і просторі активністю і характеризує людину як особистість. Усі вчинки якимось уміщуються в особистості, відтворюють її усвідомлювані погляди, несвідомі імпульси, радості і страждання. "Таке розмаїття пов'язаних між собою єдиною життєвою метою вчинків виявляється єдиним учинком, що перманентно розв'язується й дорівнює, по суті, життєвому шляху людини" [3].

На підставі таких уявлень виникає відповідне поняття про *долю* як про зовнішню або самодетерміновану *логіку життя*. Лінія життя особистості, спрямована в майбутнє, стає стратегією життя, яке ґрунтується на здатності людини будувати його з урахуванням її індивідуально-психологічних особливостей та можливостей, що їх відкриває конкретно-історичний етап розвитку суспільства. Стратегії підпорядкована *тактика життя* – тягар вимог, до яких цей вибір зобов'язує. Це *соціальна ситуація* життєвого шляху, яка *відіграє* неабияку роль у *формуванні сценарію життя*.

ЛІТЕРАТУРА

1. Ананьев Б.Г. Человек как предмет познания / Б.Г. Ананьев. // Избр. психол. труды: в 2-х т. — М.: Педагогика, 1980. — Т. 1. — С. 16—178.
2. Кон И.С. Постоянство и изменчивость личности // Психол. журн. 1987. – Т. 8. – № 4. – С. 135.
3. Роменець В.А. Психологія творчості: Навч. посібник – К.: Либідь, 2001. – 288 с

Тімченко В. О., аспірант науково-дослідної лабораторії екстремальної та кризової психології Національного університету цивільного захисту України

НК – Снісаренко А. Г., к. психол. н., доцент

Черкаського інституту пожежної безпеки ім. Героїв Чорнобиля НУЦЗУ

«СИНДРОМ СТАРОГО СЕРЖАНТА» АБО ЩО ВІДБУВАЄТЬСЯ З ПСИХІКОЮ УЧАСНИКА АТО В ПЕРІОД ПОЗИЦІЙНОГО ВЕДЕННЯ БОЙОВИХ ДІЙ

За час проведення антитерористичної операції на сході України близько 560 працівників Служби порятунку з честю виконали свої службові обов'язки. Так, з травня 2014 року Спеціальний авіаційний загін ДСНС України розпочав здійснення цілодобового чергування та проведення авіаційних робіт з пошуку та рятування людей, а з липня 2014 року піротехнічні підрозділи ДСНС України почали розмінювати небезпечні ділянки місцевості, будівлі та споруди на території населених пунктів Донецької та Луганської областей. Нині за участю аварійно-рятувальних підрозділів ДСНС України проводяться відновлювальні роботи на десятках об'єктів та систем життєзабезпечення населення міст та сіл, які зазнали руйнувань і пошкоджень під час локального збройного конфлікту.

Не треба забувати і про тих наших співробітників – мобілізованих або добровольців, хто зі зброєю у руках охороняв і охороняє спокій наших простих громадян.

З якими проблемами психологічного характеру можуть зіткнутися у недалекому майбутньому наші колеги, які пройшли усі жахіття антитерористичної операції? Спробуємо розібратися у цьому питанні та дати екстремальним психологам деякі підказки для подальшої ефективної роботи з ветеранами АТО.

Локальний збройний конфлікт на сході України, на жаль, розвивається за принципами позиційної війни. Тому і не випадково, що у більшості її учасників розвивається болісна ностальгія, а потім з'являються ознаки депресії, що супроводжуються реакціями закам'янілості [1]. Описується так званий «синдром старого сержанта» з картиною хронічної тривоги і астенії, зниження продуктивності, апатичності, аутизації, відчуття безперспективності [2, 3].

Ще у 1946 році В. Гіляровський відмічав у військовослужбовців, які довгий час вели позиційну війну, у перші місяці – легку нервозність, а більш тяжкі картини – через 2-3 роки військової роботи [4].

J.W. Appel [5] та P. Lefebvre [6] рекомендували замінити особовий склад на передових позиціях через кожні 6 місяців, інакше, у більшості військовослужбовців починали розвиватися декомпенсації (найчастіше, - через 8-12 місяців після прибуття на фронт).

Останні дослідження науковців науково-дослідної лабораторії екстремальної та кризової психології Національного університету цивільного захисту України доводять, що маневрений спосіб ведення війни (не дивлячись на збільшення кількості втрат) проявляє менше вимог до толерантності психіки воїна, ніж позиційна війна з довготривалим напруженим очікуванням в атмосфері небезпеки.

Чим більше триватиме антитерористична операція з елементами позиційної війни, тим ми будемо спостерігати більшу кількість військовослужбовців з ознаками гострого стресового розладу та післятравматичних стресових порушень.

Секція 2. Психолого-педагогічні та медичні аспекти забезпечення діяльності ЄДСЦЗ

Факторами, що збільшуватимуть емоційну напругу в умовах ведення позиційних військових дій, будуть: (а) постійна загроза нападу супротивника; (б) труднощі у розрізненні мирних жителів та сепаратистів; (в) ймовірність несподівано потрапити на заміновану ділянку або під обстріл. Тому і не випадково, що у більшості військовослужбовців будуть виявлятися часті сенсорні аберації та «ілюзії передових постів».

Страх та тривога, відчуття своєї уразливості долатимуться та компенсуватимуться захисним механізмом агресивної та дисоціальної поведінки. Почуття ворожого оточення, що дуже сильно вимотує особовий склад, нерідко призводитиме до жорстокості по відношенню до цивільного населення. Може спостерігатися і зростання рівня споживання алкоголю та інших психоактивних речовин, частішатимуть випадки порушення дисципліни.

Небезпека прояву такої поведінки ще більше зростатиме у зв'язку з розосередженням військ, які будуть діяти дрібними групами.

ЛІТЕРАТУРА

1. Горовой-Шалтан В.А. Психоневрозы войны // Вопросы психиатрической практики военного времени / Под ред. В.П. Осипова. - Л.: Госуд. изд-во мед. литературы, 1941. - С 91-126.
2. Schneider R.J., Luscomb R.L. Battle stress reaction and the US Army // Milit. Med. - 1984. - Vol. 149, № 2. - P. 66-69.
3. Sethi B.B. et al. Antianxiety effect of cannabis: Involvement of central benzodiazepine receptors. - Biol. Psychiatry, 1986, Vol. 21, № 1. - P. 23-31.
4. Гиляровский В.А. Динамика невротических состояний в военное время и проблема их лечения // Травматические поражения центральной и периферической нервной системы. - Киев; Харьков: Госуд. мед. изд-во УССР, 1946. - С. 285-288.
5. Appel J.W. Incidence of neuropsychiatric disorders in World War 11 // Amer. J. Psychiatry. - 1946. - Vol. 102, № 4. - P. 433-466.
6. Lefebvre P. Archives neuro-psychiatriques de la guerre d'Algerie // Med. Armees. - 1986. - Vol.14, № 4. - P. 303-304.

*Товстопят І. М., студентка 4 го курсу
Черкаського інституту пожежної безпеки ім. Героїв Чорнобиля НУЦЗУ*

*НК – Барановська Л. М., викладач
Черкаського інституту пожежної безпеки ім. Героїв Чорнобиля НУЦЗУ*

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ПРОБЛЕМИ НАДАННЯ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ДОПОМОГИ ПОСТРАЖДАЛИМ ВНАСЛІДОК НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ

Зростання числа екстремальних ситуацій (техногенних і природних катастроф, міжнаціональних конфліктів, терористичних актів) у нашій країні за останні роки диктує необхідність підготовки фахівців, здатних надавати психологічну допомогу жертвам подібних ситуацій. Незважаючи на всю важливість і актуальність проблем надання психологічної допомоги населенню в екстремальних ситуаціях в даний час все ще залишаються досить новими для психолога [1].

На думку Снісаренка А. Г., психологічна допомога – це комплекс психологічних, організаційних, медичних заходів, спрямованих на забезпечення успішного подолання

потерпілими психотравмуючих обставин надзвичайної ситуації, збереження працездатності і попередження розвитку у них посттравматичних стресових розладів [4].

З погляду Комарова О. В. та Сулицького В. В., психологічна допомога – галузь практичного використання психології, що орієнтована на підвищення соціально-психологічної компетенції людей. Вона може бути спрямована на окремого суб'єкта, групу чи організацію. Основні засоби її надання: індивідуальне консультування (консультативна психологія) та групові форми психологічної роботи (групова психотерапія). Можливі психопрфілактична та психокорекційна спрямованість, використання у ситуаціях подолання різного роду психологічних труднощів [3].

Абрамова Г. С. виділяє основні види психологічної допомоги: психологічна діагностика, психологічна корекція, психологічне консультування, психологічна терапія [1]. Таким чином, психологічна допомога може включати в себе: *психодіагностику* (повідомлення клієнту об'єктивної психологічної інформації, відповідальність за достовірність і форму повідомлення несе психолог), *психологічну корекцію* (організований вплив на клієнта з метою змін показників його активності та відповідності з віковою нормою психічного розвитку; розробляється індивідуальна програма), *психологічне консультування* (допомога для психічно нормальних людей у досягненні ними цілей особистісного розвитку) і *психотерапію* (активний вплив терапевта на особистість клієнта з метою відновлення чи реконструкції психічної реальності особистості).

Варто зазначити, що головна мета психологічної допомоги – ефективне сьогоденнє існування та позитивне ставлення працівника. Окремі теорії у психології лише підкреслюють значення таких ключових термінів, як «самоактуалізація» (Маслоу), «самоефективність» (Бандура), ефективність (Каркафф, Гордон) тощо. Все це тільки різний опис мети психологічної допомоги [1].

Існують такі види психологічної допомоги:

- Психологічне консультування, яке пов'язане з наданням з боку спеціаліста-психолога безпосередньої психологічної допомоги особам, які її потребують, у вигляді порад і рекомендацій.

- Психотерапія спрямована на вирішення глибинних особистісних проблем і глибинну трансформацію особистості.

- Психіатрія є медичним видом допомоги, яка розглядає людину не як хворого, а як людину з іншим світоглядом, використовує медикаменти обмежено.

- Психокорекція полягає у відновленні норми, як з точки зору емоційного стану, так і з точки зору особистісних якостей.

Також види психологічної допомоги можна розділити на: психологічну корекцію, кризове втручання, психологічну реабілітацію та психологічний тренінг [2].

Специфіка об'єкта психологічної допомоги полягає у добровільній згоді, унікальності, мінливості. Вимоги до психолога, який надає психологічну допомогу: емпатійність, конгруентність, комунікативність [2].

Отже, психологічна допомога – область практичного застосування психології, орієнтована на підвищення соціально-психологічної компетентності людей і надання психологічної допомоги як окремій людині, так і групі чи організації. Це безпосередня робота з людьми, спрямована на вирішення різного роду психологічних проблем, пов'язаних з труднощами в міжособистісних стосунках, а також глибинних особистісних проблем [3].

ЛІТЕРАТУРА

1. Абрамова Г. С. Введение в практическую психологию / Абрамова Г. С. – М.: Международная педагогическая академия, 1995. – 260 с.

2. Малкина-Пых И. Г. Экстремальные ситуации. Справочник практического психолога. – М.: Изд-во Эксмо, 2005. – 960 с.

3. Методологія, форми і методи надання психологічної допомоги та здійснення психокорекційної роботи в системі Міністерства України з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи: Методичні рекомендації / Укл. О. В. Комаров, В. В. Сулицький. – К., 2004. – 78 с.

4. Снісаренко А. Г. Психологія діяльності в особливих умовах: Конспект лекцій за напрямом підготовки 6.170203 «Пожежна безпека» освітньо-кваліфікаційного рівня бакалавр (для студентів). – Черкаси: Академія пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля, 2009. – 120 с.

Чолак Є. Ф., слухач

Черкаського інституту пожежної безпеки ім. Героїв Чорнобиля НУЦЗУ

Томіленко А. Г., к. і. н., доцент

Черкаського інституту пожежної безпеки ім. Героїв Чорнобиля НУЦЗУ

ЗАСТОСУВАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ ПРИ ПРОВЕДЕННІ ЗАНЯТЬ В СИСТЕМІ ФУНКЦІОНАЛЬНОЇ ТА ГУМАНІТАРНОЇ ПІДГОТОВКИ

Одним із засобів активізації навчально-пізнавальної діяльності є застосування нетрадиційних форм навчання. На наш погляд для кращого засвоєння тематичного матеріалу службової підготовки, підвищення інтересу до гуманітарної та функціональної підготовки з боку слухачів необхідно застосовувати методи інтерактивного навчання.

Суть інтерактивного навчання: навчальний процес організований так, що всіх учасників залучено до процесу пізнання, формування висновків, створення певного результату, де кожен робить індивідуальний внесок, обмінюється знаннями, ідеями, способами діяльності. Відбувається цей процес в атмосфері доброзичливості та інтерактивну думки. Це дозволяє не тільки отримати нові знання, а й розвиває пізнавальну діяльність, переводить її в більш високі форми кооперації та співробітництва.

Інтерактивне навчання дозволяє розв'язати одразу кілька завдань: розвиває комунікативні вміння й навички, допомагає встановленню емоційних контактів між учасниками процесу, забезпечує виховне завдання, оскільки змушує працювати в команді, прислухатися до думки кожного. Використання інтерактиву знімає нервові напруження, дає можливість змінювати форми діяльності, переключати увагу на основні питання.

Найбільш відомі форми інтерактивних методів – «рольової гри», «метод проблемних ситуацій», «мозковий штурм», «дебати», «велике коло», «вертушка», «акваріум», «джигсоу».

Нагадаємо коротко про деякі з них.

Метод рольової гри полягає в тому, що слухачі вживаються у запропоновану ситуацію з життя чи професійної практики та виконують одну або кілька ролей з елементами імпровізації в установлених межах. Слухачі працюють у парах або невеликих групах. Ми вважаємо, що даний метод буде найбільш ефективний при проведенні психологічної підготовки.

Метод проблемних ситуацій. Проблемною називають ситуацію, для

оволодіння якою слухач має знайти й застосувати нові для себе знання чи способи дій, який використовується для підготовки працівників до вирішення реальних проблем на у професійній діяльності. Даний метод може застосовуватися як при проведенні гуманітарної підготовки, так і функціональної та психологічної.

Метод „Мозковий штурм” означає вільне висловлення ідей, думок на задану проблемну тему, але без критики та обговорення. Ці ідеї фіксуються, систематизуються й оцінюються. Подібний метод можна застосувати до всіх видів службової підготовки, які розглядаються в нашій роботі.

За методом „велике коло” група учасників процесу розміщується у великому колі. Формулюють проблему, після чого протягом 10 хвилин кожен індивідуально записує свої пропозиції для її розв’язання. По колу учасники зачитують свої пропозиції, група уважно вислуховує (не критикуючи) і голосує за кожним пунктом: включити чи не включити його в загальне рішення, фіксоване на дошці. Найдоцільніше застосовувати цю методику, якщо необхідно швидко визначити шляхи розв’язання певної проблеми. Подібний метод можна ефективно використовувати при проведенні занять із психологічної та гуманітарної підготовки, зокрема при розгляді морально-етичних проблем.

Метод „акваріум” – форма діалогу, коли групі пропонують обговорити проблему „перед очима глядачів”. Кожна мала група обирає того, кому вона може довірити вести діалог. Це може бути й кілька бажаючих. Усі інші учасники процесу виступатимуть у ролі глядачів. Подібний метод можна використовувати для розв’язання типових конфліктних ситуацій, наприклад між підприємцем та інспектором пожежного нагляду.

Цей метод дає можливість побачити кожного „збоку”, побачити, як відбувається спілкування, яка реакція на чужу думку, як аргументовано кожен тезу, як залагоджують конфлікт, що може назрівати в ході дискусії. Кожен глядач має можливість порівняти почуте з особистою думкою, зробити певні висновки.

Метод „джигсоу” використовують для навчання в групах, склад яких змінюється в ході роботи. Характерний тим, що кожен член первинної групи стає експертом одного з аспектів теми, яку вивчають в експертних групах. Після опрацювання своїх частин теми кожен учасник навчає інших, повернувшись до первинної групи, тобто учасники процесу вчать один одного. Головна мета полягає в тому, щоб усі члени колективу однаково повно вивчили всі аспекти заданої провідної теми. Після того, як повністю завершився процес навчання та контролю в навчальних групах, здійснюється індивідуальна оцінка знань усіх учасників. Подібний метод можна застосовувати для проведення занять зі службової підготовки з начальницьким складом Головного Управління ДСНС України в Одеській області, який у свою чергу є керівниками груп зі службової підготовки в своїх підрозділах. Загальна кількість методів та їх функціональне призначення подані в таблиці.

Секція 2. Психолого-педагогічні та медичні аспекти забезпечення діяльності ЄДСЦЗ

Інтерактивні методи навчання, які можна застосовувати при проведенні функціональної та гуманітарної підготовки особового складу органів і підрозділів цивільного захисту

Методи, що використовуються для введення в тему заняття та активізації уваги слухачів	Методи розробки та поглиблення нового змісту навчання	Методи контролю мети навчання та завершення навчальної заняття
1) метод «АБВ»; 2) «постав на голову»; 3) «мозковий штурм»; 4) «записування ідей»; 5) «рольова гра»; 6) «бесіда за круглим столом»	1) введення слухачів в роботу на робочому місці; 2) проблемні ситуації; 3) робота в малих групах; 4) рольова гра; 5) «бесіда за круглим столом»; 6) «навідні запитання»; 7) «навідні тексти»; 8) проектна робота; 9) розкриття теми через ланцюжок запитань; 10) «зіткнення з реальними робочими ситуаціями».	1) проблемні ситуації; 2) робота в малих групах; 3) креативні методи; 4) рольова гра; 5) «бесіда за круглим столом»; 6) «зіткнення з реальними робочими ситуаціями»; 8) проектна робота; 9) презентація;

Таким чином, застосування інтерактивних методів навчання при проведенні занять в системі функціональної та гуманітарної підготовки, дозволить не лише підвищити їх ефективність, але й більшою мірою перевести їх із теоретичної площини у практичну. Подібна методика дозволяє підготувати працівників до вирішення конфліктних ситуацій, які можуть виникнути як у підрозділі оперативно-рятувальної служби, так і під час виконання професійних обов'язків, направляти на пошук оптимальних рішень у професійній діяльності, виявити активних працівників з лідерськими якостями, які можуть стати основою згуртування колективу тощо.

ЛІТЕРАТУРА

1. Фурман А. В. Методологічний аналіз систем розвивального навчання // Педагогіка і психологія. – 1995. – №1.
2. Коберник О. М. Інноваційні технології навчання та виховання [Текст]: навч. посіб. / О. М. Коберник, О. В. Бялик. – Умань, 2010. – 209 с.

Шаріпова Д. С., к. психол. н., доцент

Черкаського інституту пожежної безпеки ім. Героїв Чорнобиля НУЦЗУ

НК – Снісаренко А. Г., к. психол. н., доцент

Черкаського інституту пожежної безпеки ім. Героїв Чорнобиля НУЦЗУ

ВПЛИВ ЕМОЦІЙНИХ ПЕРЕЖИВАНЬ НА РЕАЛІЗАЦІЮ ІНДИВІДУАЛЬНОЇ ПОВЕДІНКИ СПОРТСМЕНІВ-СТРІЛКІВ ПІД ЧАС ЗМАГАНЬ

Актуальність дослідження зумовлена недостатньою розробленістю наукової проблеми впливу емоційних переживань на реалізацію індивідуальної поведінки спортсменів-стрілків в умовах змагальної діяльності.

Секція 2. Психолого-педагогічні та медичні аспекти забезпечення діяльності ЄДСЦЗ

Мета роботи – розкрити вплив емоційних переживань на реалізацію індивідуальної поведінки спортсменів з кульової стрільби в умовах змагальної діяльності.

Нами було проведене дослідження частоти виникнення різноманітних емоційних переживань у спортсменів-стрілків при підготовці їх до виступів на чемпіонаті України з кульової стрільби (перший блок професійно-спортивних завдань) та при підготовці до виступів на чемпіонаті Європи та/або світу з кульової стрільби (другий блок професійно-спортивних завдань).

Членам збірної команди України з кульового виду спорту (164 спортсмени) на кожному з етапів дослідження було надано перелік емоцій, почуттів, які їм потрібно було відмітити за умови їх наявності на момент проведення дослідження.

Особливості змагальної ситуації здебільшого і зумовлюють психічний стан спортсмена-стрілка та провокують виникнення в нього певних емоційних переживань. Проте ці переживання і є найбільш вразливим компонентом здатності професіонала здійснювати складні спеціальні спортивні дії і найбільшою мірою піддаються негативному впливу стрес-факторів змагальної діяльності [1].

Крім того, те, що про результати діяльності спортсмена-стрілка судять за підсумками його виступу в змаганні, що змаганням передують очікування і невизначеність, що участь у змаганнях пов'язана не тільки з особистісною значущістю, але і з суспільною відповідальністю, що процес змагання характеризується рівною конкуренцією учасників, – все це, залежно від ставлення спортсмена з кульової стрільби до змагання, підвищує напругу ситуації, створюючи стресові умови [2].

Часто невдалий виступ на минулих змаганнях впливає на успішність і психічний стан спортсмена-стрілка в майбутньому. Відбувається це внаслідок того, що про невдалий виступ на змаганнях може залишитися слід у пам'яті, і в майбутньому будь-які змагання можуть почати асоціюватися з невдачею. Стан хвилювання, неспокою і тривоги на змаганнях почне в таких ситуаціях запускатися автоматично. А це, у свою чергу, зумовлюватиме виникнення у спортсмена фіксованих форм поведінки.

Використання методу моделювання дало змогу не тільки виміряти рівень психоемоційної напруги спортсменів з кульової стрільби, але й довести, що:

- ригідність як стан (як реакція) у спортсменів-стрілків буде поєднуватися з ригідністю як рисою характеру та визначати емоційну реакцію на ситуації змагальної діяльності, що потребують змін;

- при нормальному стані психоемоційної напруженості у спортсменів-стрілків може проявлятися лише одна складова психічної ригідності – установча ригідність, яка відображає особистісний рівень прояву психічної ригідності, відбитий у позиції, ставленні або установці на прийняття/неприйняття нового, необхідності змін самого себе: самооцінки, рівня домагань, системи цінностей, звичок тощо;

- у стресовому стані в спортсменів-стрілків можуть проявлятися дві складові психічної ригідності – сенситивна ригідність (відображає емоційну реакцію спортсмена-стрілка на нове, на ситуації, що потребують змін) та ригідність як стан (свідчить про те, що в стані стресу спортсмени-стрілки найвірогідніше схильні до ригідної (фіксованої) поведінки);

- у стані афекту спортсмени-стрілки, коли їхні дії практично неусвідомлені, можуть проявлятися чотири складові психічної ригідності: симптомокомплекс ригідності (схильність спортсменів-стрілків до широкого спектра фіксованих форм поведінки), актуальна ригідність (неспроможність спортсменів-стрілків при об'єктивній необхідності змінити власну думку, ставлення, установку, мотиви, модус переживання тощо), сенситивна ригідність та установча ригідність.

Перспективи подальших досліджень: визначити локус контролю особистості спортсмена-стрілка в аспекті зв'язку суб'єктивного контролю з професійним стажем і можливістю розвитку у нього фіксованих форм поведінки.

ЛІТЕРАТУРА

1. Грицаенко М.В. Психологические особенности соревновательной деятельности стрелков-спортсменов / М.В. Грицаенко, Е.В. Романина // Современные тенденции и проблемы развития физической культуры, спорта и туризма в обществе. – Воронеж, 2010. – С. 14-16.

2. Шарипова Д.С. Влияние эмоциональных переживаний на реализацию индивидуального поведения спортсменов по пулевой стрельбе в условиях соревновательной деятельности / Д.С. Шарипова // Вестник Пермского университета. Философия. Психология. Социология. – Пермь: ПГНИУ 2014. – Вып. 4 (20). – С. 71-77.

Швецова А. В., курсант 3-го курсу

Черкаського інституту пожежної безпеки ім. Героїв Чорнобиля НУЦЗУ

НК – Мукомел С. А., к. пед. н., доцент

Черкаського інституту пожежної безпеки ім. Героїв Чорнобиля НУЦЗУ

СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНИЙ ТРЕНІНГ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ЦІННІСНИХ ОРІЄНТАЦІЙ МАЙБУТНІХ ПСИХОЛОГІВ

У працях багатьох дослідників (зокрема, О. Бодальова, Д. Завалішиної, Л. Вязникової, В. Чудновського та ін.) звертається увага на необхідність цілеспрямованого формування ціннісних орієнтацій студентів, що сприяє підвищенню ефективності їх навчання та професійного становлення. Причому, найбільш готовою до виконання професійних завдань, є особистість, в якій однією з пріоритетних у системі особистісних цінностей є орієнтація на цінності професійної діяльності, на досягнення у ній успіхів. Особливого значення це набуває під час підготовки майбутніх психологів, оскільки “психолог як суб'єкт професійної діяльності – це не просто людина, яка працює з іншими людьми за допомогою психологічних знань, а професіонал, що перетворює чужу та власну діяльність, оцінює її результати та себе в ній” [4, с.45].

Формування ціннісних орієнтацій студентів-психологів під час навчання у вищому навчальному закладі полягає перш за все у переструктуруванні їхніх особистісних смислів, налаштуванні на гуманістичні цінності. Це, в свою чергу, сприяє усвідомленню специфіки професії, переоцінці поведінкових та характерологічних особливостей людини, зміні всієї системи ставлень студента до учбової та майбутньої професійної діяльності.

Слід звернути особливу увагу на той факт, що для розвитку у студентів-психологів чіткої системи ціннісних орієнтацій (як провідних, позаситуативних регуляторів поведінки) необхідним є перш за все надання знань про специфіку цінностей психолога-професіонала (*когнітивний компонент*) та формування до них позитивного емоційного ставлення (*емотивний компонент*). Однак, цього не достатньо, оскільки становлення ціннісних орієнтацій особистості та набуття ними статусу реально діючих (*конативний компонент*) можливе лише за умов їх включення у виконання відповідної діяльності. Саме тому, “слід не тільки давати суму правильних уявлень про цінності учіння, – зазначає Н. Долгих, – але і

Секція 2. Психолого-педагогічні та медичні аспекти забезпечення діяльності ЄДСЦЗ

відкривати ці цінності, організовуючи учбову діяльність студента, оскільки вплив знань характеризується саме тим, якого сенсу вони набувають для нього” [2, с.70].

Для формування ціннісних орієнтацій майбутніх психологів доцільно використовувати активні методи навчання. Організація навчально-виховного процесу таким чином сприятиме особистісному зростанню студентів, їх самовизначенню щодо життєвих пріоритетів та цінностей. Так, доволі широкий спектр можливостей має соціально-психологічний тренінг (СПТ), що відноситься до активних методів групової роботи та спрямований на оволодіння певними психологічними знаннями, розвиток комунікативних та рефлексивних навичок, здібностей аналізувати ситуацію та особливості поведінки, вміння адекватно сприймати себе та оточуючих. Крім того, за допомогою СПТ відбувається аналіз та корекція особистісного смислового поля, продукування нових смислових утворень. Участь у СПТ сприяє особистісному розвитку, самовизначенню та формуванню провідних життєвих та професійних цінностей.

Найбільш сприятливий період для формування ціннісних пріоритетів (як особистісних взагалі, так і професійних зокрема) майбутніх психологів припадає на початковий етап навчання студентів, оскільки саме тоді “людина, з одного боку, більш сензитивна до сприйняття психологічної інформації, а з іншої, формує свою власну індивідуальну концепцію буття, інтеріоризує соціальні та професійні цінності, формує загальну картину світу” [3, с. 7]. Однак, робота по формуванню ціннісних орієнтацій повинна проводитись також зі студентами, що навчаються на старших курсах.

На нашу думку, формування ціннісних орієнтацій повинно являти собою цілісну програму, яка буде включати в себе роботу в тренінгових групах, дискусії, аналіз конкретних ситуацій, ігрові методи, “мозкові штурми”, метод “з’ясування цінностей”. Крім того, програма повинна містити комплекс індивідуальних завдань, які виконуються за межами групових занять та сприятимуть закріпленню та поглибленню отриманих знань та навичок, спонукатимуть до самоаналізу та самопізнання, мотивуватимуть до самовиховання та саморозвитку [1].

Зазначена програма повинна являти собою певний безперервний процес та реалізуватись із врахуванням основних принципів гуманістично зорієнтованої освіти та виховання, таких як спрямованість на особистість студента, повага до нього та віра в його можливості, толерантність у взаємодії з ним.

Всі вище зазначені заходи, спрямовані на формування системи ціннісних орієнтацій майбутніх психологів можуть проводитись в рамках різноманітних дисциплін психолого-педагогічного циклу (наприклад, в межах курсу “Вступ до спеціальності”, “Загальна психологія”, “Психологія консультування”, різноманітних спецкурсів та спецпрактикумів і т.д.). Вказані методичні прийоми (або їх елементи) можуть використовуватись як під час проведення лекційних (наприклад, проблемна лекція), семінарських (тематичні дискусії, вирішення проблемних ситуацій) та лабораторних занять (рольові та ділові ігри), так і у ході проведення виховної роботи в позаучбовий час (наприклад, робота в гуртках, відвідування тренінгових занять і т.д.).

Можна припустити, що така ціннісна спрямованість освіти буде забезпечувати оптимізацію міжособистісних стосунків студентів, дозволить отримати знання про специфіку вимог до особистості психолога, сприятиме виробленню власних світоглядних позицій та системи ціннісних орієнтацій, формуванню професійної ідентичності та професійної культури.

Здійснений теоретичний аналіз свідчить, що ефективність професійної освіти забезпечується, з одного боку – наявністю, сформованістю у студентів

учбової мотивації, а з іншого – включеністю у виконання відповідної діяльності, в якій можуть бути сформовані та реалізовані цінності навчання.

Формування ціннісних орієнтацій майбутніх психологів повинно відбуватись за допомогою впровадження у навчально-виховний процес елементів соціально-психологічного тренінгу, ділових та рольових ігор, дискусій, методу “з’ясування цінностей”. Зазначені методичні прийоми дають змогу стимулювати як особистісний так і професійний розвиток студентів-психологів, забезпечують прийняття ними провідних професійних цінностей та норм, створюють умови для формування системи психологічних знань та навичок практичної роботи.

ЛІТЕРАТУРА

1. Алиева М.А., Гришанович Т.В., Лобанова Л.В., Травникова Н.Г., Трошихина Е.Г. Тренинг развития жизненных целей (программа психологического содействия успешной адаптации) / Под ред Е.Г. Трошихиной. – СПб.: Речь, 2002. – 216с.
2. Долгих Н.П. Некоторые показатели сформированности ценности учения при обобщении учебного материала // Психологические аспекты формирования нравственных ценностей у школьников. – Хабаровск, 1984. – С.70-80.
3. Семиченко В.А. Пути повышения эффективности изучения психологии: Учеб. пособие. – К.: «Магістр-S», 1997. – 124с.
4. Чиркова Т.И. О профессиональном осмыслении психологами своих позиций по отношению к педагогической практике // Психологическая наука и образование. – 2003. – №2. – С.44-51.

Шевчук І. І., студентка 1-го курсу

Черкаського інституту пожежної безпеки ім. Героїв Чорнобиля НУЦЗУ

ПОНЯТТЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КУЛЬТУРИ: ПОНЯТІЙНО-КАТЕГОРІЙНА СУТНІСТЬ

Сьогодні у сфері цивільного захисту пріоритетними стають питання професіоналізації працівників Державної служби з надзвичайних ситуацій України й формування професійної компетентності особового складу, що вимагає, поміж іншого, і підвищення вимог до ефективності його комунікативної діяльності.

У зв'язку з цим актуалізується проблема залучення до сфери цивільного захисту кваліфікованих працівників, які, окрім інших професійних якостей, повинні бути спроможними ефективно та швидко долати різні комунікативні бар'єри, налагоджувати ділові стосунки як із представниками органів державної влади, так і з пересічними громадянами.

Таким чином, зростає значимість комунікативної складової діяльності, виникає нагальна потреба у формуванні високої комунікативної культури особового складу.

У сучасному науковому полі представлені різні підходи до трактування поняття «комунікативна культура»: методологічний, світоглядний, психологічний, соціологічний, лінгвістичний, що зумовлено взаємопроникненням наукових знань із однієї галузі в іншу.

Відзначимо, що розвиток засобів комунікації й викликані цим зміни в житті всього суспільства й окремих індивідів обумовили потребу в осмисленні комунікативної культури як соціально-культурного феномена багатьма науками:

філософією, культурологією, соціологією, психологією, педагогікою, лінгвістикою, іміджологією, політологією. Саме тому питання її формування завжди досліджувалися в різних аспектах (культура спілкування, поведіння, міжособистісні відносини, мовна культура й т.д.). З розвитком техніки, соціальних, політичних, економічних змін, трансформацій у системі культурних цінностей, змінювалася й специфіка комунікаційної діяльності у її змістовних, формальних, технічному аспектах, що актуалізувало нові завдання й напрямки дослідження такої категорії як комунікативна культура.

Дослідження наочно засвідчило, що на сьогодні існує безліч визначень комунікативної культури: від дуже простих («комунікативна культура – це вміння слухати й розуміти почуте» [1, с.38]) до надто складних («комунікативна культура – це інтеріоризовані патерни рапортних взаємодій на вербальному й невербальному рівнях репрезентації особистісних потреб» [1, с.39]).

Як слушно, на наш погляд, стверджують більшість сучасних дослідників, поняття «комунікативна культура» є досить складним за структурою й інтегративним за природою. Так, російські дослідники І.Смирнова та О.Смирнова вичленували наступну систему понять, що виступають базовими для розуміння сутності комунікативної культури:

- комунікація, мовна комунікація, вербальна й невербальна комунікація;
- мова й мовлення, функції мови й мовлення (інформаційна, агітаційна, емотивна, метамовна);
- мовлення й мислення, внутрішнє й зовнішнє мовлення;
- мовна ситуація, мотив висловлення;
- мовна дія (комунікативний акт) і її етапи: підготовка висловлення, структурування висловлення, перехід до зовнішнього мовлення;
- сприйняття мовлення і його стадії: перехід з акустичного або графічного коду на код внутрішнього мовлення; розшифровка синтаксичних структур, граматичних форм; розуміння загального плану висловлення; розуміння задуму й мотивів висловлення; оцінка отриманої інформації; розуміння вибору форми і мовних засобів;
- розуміння, зворотний зв'язок, контекст (експліцитний - вербальний і невербальний - і імпліцитний);
- форми мовної комунікації (усна й письмова), типи мовної комунікації, види мовної діяльності (говоріння, слухання, читання, листування);
- модель мовної комунікації та її компоненти: адресант, адресат, повідомлення [2, С.49].

Відповідно авторки сформулювали такі похідні поняття, як:

- культура продуктивної мовної дії;
- культура рецептивної мовної дії;
- культура розуміння;
- культура зворотного зв'язку [2, С.49-50].

Отже, в сучасному науковому співтоваристві комунікативна культура розглядається як складова частина загальної культури поведінки людини, система значень, норм, цінностей і зразків поведіння, прийнятих у суспільстві, уміння особистості організувати комунікативну діяльність.

ЛІТЕРАТУРА

1. Садовская В. С. Основы коммуникативной культуры / В. С. Садовская, В. А. Ремизов; [общ. ред. Ремизова В. А.] — М.: Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 2011. — 206 с.
2. Смирнова І. В, Смирнова О. Д. Культура коммуникационной деятельности: понятие, структура и функции // Научный вестник Дальневост. Госуд. ун-та. – 2008. - №5-6. – С.46-57.

*Широбоков Ю. Н., к. психол. н., доцент,
начальник кафедри психології і педагогіки
Харьковского университета Воздушных Сил имени Ивана Кожедуба*

ВОЕННЫЙ ПЛЕН КАК ВИТАЛЬНАЯ И ЭКЗИСТЕНЦИАЛЬНАЯ УГРОЗА

Практическое обоснование. Антитеррористическая операция, продолжающаяся на востоке Украины, способствует трансформациям в различных сферах жизнедеятельности военнослужащих [1]. После событий в городах Иловайск, Амвросиевка и Дебальцево очень остро стоит проблема потерь личного состава при плановом отводе войск в условиях угрозы окружения. Большое значение приобретают аспекты пленения военнослужащих противоборствующей стороной. Особенно актуальными становятся вопросы выживания военнопленных в ходе контактов с лицами конвоирующими военнослужащих после пленения, охранниками и местным населением при передвижении по враждебной территории, в случае побега. Для определения психологических последствий пребывания в этих условиях необходимо рассматривать военный плен как витальную и экзистенциальную угрозу [2].

Методы исследования: анализ научной литературы, законодательных и нормативно-правовых актов относительно плена, опрос, обобщение полученной информации и интерпретация данных.

Результаты исследования. Ситуация военного плена как витальная угроза формируется за счет совокупности факторов влияющих на принятие решения представителями враждующей стороны о сохранении жизни военнослужащему попавшему в плен для решения конкретных задач (получение информации, последующего обмена на своих сослуживцев, находящихся в нашем плену, получения выкупа и т.п.).

Проведённый опрос военнослужащих освобожденных из плена (92 человека) дал возможность определить категории, которые наиболее остро воспринимают плен как витальную угрозу. Респондентам необходимо было выбрать среди категорий летчики, артиллеристы, танкисты, десантники, разведчики, снайперы, саперы, гранатометчики, пулеметчики, корректировщики огня артиллерии, передовые авианаводчики, военнослужащие добровольческих подразделений те которым, по их мнению, наиболее опасно попадать в плен. По мнению опрошенных наиболее остро угрозу жизни в плену воспринимают снайперы (96,7%), военнослужащие добровольческих подразделений (82,6%), разведчики (79,3%), десантники (56,5%) и летчики (43,5%) которых, как правило не обменивают, кроме того 100% опрошенных показало, что в определенных обстоятельствах (сложности с конвоированием, попадание в плен к наемникам, пленение разведывательно-диверсионной группой) существует прямая угроза жизни для любого военнослужащего независимо от категории.

Рассматривая военный плен как экзистенциальную угрозу необходимо отметить, что чувство незащищенности, беспомощности, неуверенность в завтрашнем дне, страх за свою жизнь и жизнь товарищей, ожидание насилия или расправы, бессонница и кошмарные сновидения, повышенная бдительность, неспособность расслабиться и т.д. – перечисленные психологические реакции и действия свидетельствуют о кардинальной трансформации личности и смены Я-концепции, самосознания и самоосмысления военнопленного.

Большинство опрошенных (88%), показало, что сохранение жизни военнопленному чаще всего является не актом доброй воли, а желанием представителей враждующей стороны «сломать» его в ходе допросов, с целью

манипулювання полученними показаннями в ході інформаційної війни. В процесі допросов, війнослужачих підвергають избиениям, унижениям, пыткам и насилью. Переживание страха, беспомощности и унижения в условиях применяемого насилия рассматривается военнопленными как сложная экзистенциальная ситуация. Вынужденное соответствие отведенной роли жертвы дезадаптирует личность военнослужащего находящегося в плену и создает ситуацию неопределенности. Иллюзия собственной социальной стабильности рушится, вслед за ней со временем подвергается сомнению уверенность, что государство может помочь, 100% опрошенных отметили переживание сильного страха остаться в плену навсегда. По мнению опрошенных наиболее остро военнопленные переживают экзистенциальные проблемы: утрата свободы (84,7%), одиночество (65,2%), бессмысленность собственного существования (62%), ответственность за свою судьбу (35,9%).

Выводы:

1. Военный плен рассматривается военнослужащими как витальная и экзистенциальная угроза, особенно представителями категорий: снайперы, военнослужащие добровольческих подразделений, разведчики, десантники и летчики.

2. Такие экзистенциальные проблемы как утрата свободы, одиночество, бессмысленность собственного существования, ответственность за свою судьбу переживаются военнопленными наиболее остро.

ЛИТЕРАТУРА

1. Нікітін Ю. В. Антитерористична операція як необхідна форма протидії злочинності та забезпечення безпеки суспільства [Електронний ресурс] / Ю. В. Нікітін // Держава та регіони. Сер. : Право. - 2014. - № 2. - С. 132-136.

2. Оніщенко Н.В. Екстрена психологічна допомога постраждалим в умовах надзвичайної ситуації: теоретичні та прикладні аспекти: монографія / Н. В. Оніщенко. – Х.: Право, 2014. – 584 с.

Шпак О. В., курсант

Черкаського інституту пожежної безпеки ім. Героїв Чорнобиля НУЦЗУ

*НК – Гуріненко І. Ю., к. пед. н., начальник відділу науково-дослідної роботи
Черкаського інституту пожежної безпеки ім. Героїв Чорнобиля НУЦЗУ*

СЕМАНТИКА ЯВИЩА ВОЛОНТЕРСТВА У ДИСКУРСІ КУРСАНТСЬКО-СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ ЧІПБ ІМ. ГЕРОЇВ ЧОРНОБИЛЯ НУЦЗУ УКРАЇНИ

Залучення широких кіл громадськості до розв'язання суспільних проблем на волонтерських засадах може створити передумови для формування такої системи саморегуляції у суспільстві, за якої проблеми, що виникають, можуть бути вирішені за рахунок внутрішнього потенціалу цього суспільства.

На прикладі курсантів Черкаського інституту пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля Національного університету цивільного захисту України (м. Черкаси), ми маємо досягати великих результатів спираючись на правильне виховання та закладення в них духу людяності, самостійності у мисленні з метою запобігання інформаційного впливу на їхню свідомість, а також з метою якісної та результативної співпраці з волонтерами та волонтерськими організаціями в умовах майбутньої професійної взаємодії.

Секція 2. Психолого-педагогічні та медичні аспекти забезпечення діяльності ЄДСЦЗ

Практичного значення набуло завдання виявити та описати семантичне навантаження, яке вкладають майбутні рятувальники у суть та зміст явища волонтерства, та використати результати дослідження в організації навчально-виховного процесу в ЧІПБ ім. Героїв Чорнобиля НУЦЗ України.

Для кожного слова можна потенційно підібрати ймовірний ряд різних ознак, у яких кожне слово підкреслює окрему сторону одного змістового поняття. Очевидно припустити, що кожна людина має різне уявлення про волонтерство, яке зумовлене сукупністю різних аспектів. Зв'язок волонтерства з певними культурно та історично закріпленими ситуаціями, особистим досвідом респондентів дозволяє розглядати це слово з різних сторін. Припускаючи, що аналогічне явище можемо спостерігати із словом «волонтер», у листопаді-грудні 2015 року в ЧІПБ ім. Героїв Чорнобиля НУЦЗ України був поставлений експеримент, мета якого полягала в тому, щоб використовуючи метод контекст-аналізу встановити асоціації курсантсько-студентської молоді до поняття «волонтер».

Нами було розроблено форму опитувальника, завданням якого було зібрати асоціації респондентів до заданого висловлювання: «Волонтер – це...»?

Респондентами було виділено 20 тверджень з позитивним та негативним забарвленням у значеннях, які повторювались в опитувальниках, серед них найчастотнішими виявилися: людина яка приносить користь, людина яка допомагає іншим, добра людина, доброволець та одинока людина.

Виявлені асоціації з позитивними значеннями: небайдужа особа, людина з добрим серцем, людина, яка хоче піклуватися про інших, людина, яка приносить користь, людина, яка допомагає іншим, добра людина, доброволець.

Виявлені асоціації з негативними значеннями: людина, яка шукає нові знайомства, людина, якій немає чого робити, не зайнята людина, одинока людина.

Таким чином, на підставі проведеного дослідження нам вдалося встановити зміст асоціацій волонтерства у курсантсько-студентської молоді ЧІПБ ім. Героїв Чорнобиля НУЦЗ України. Асоціації є досить різними та багатогранними, які відображають досвід респондентів відносно явища волонтерства. Можна стверджувати, що студентсько-курсантській молоді, не зважаючи і на деякий особистий досвід волонтерської діяльності, мало відомо хто такий волонтер. Таким чином, у виховній роботі з курсантами та студентами доцільно проводити додатково роз'яснювальну роботу з питань волонтерства та діяльності волонтерських організацій.

Відсутня чітко організована та цілеспрямована масово-роз'яснювальна робота щодо волонтерства в Україні на місцевому та загальнодержавному рівні, на нашу думку, також має негативний вплив на уявлення майбутніх рятувальників про волонтерство та ставлення до їхньої діяльності, а отже негативним чином позначається на професійній підготовці майбутніх рятувальників, зокрема, і суспільній думці, в цілому.

Проведене дослідження підтверджує розуміння у респондентів гуманістичної ідеї волонтерства, однак досвід чи підозра нецільового використання зібраних коштів ускладнюють та викликають недовіру, у такий спосіб формуючи упереджене ставлення майбутніх рятувальників до волонтерів та волонтерських організацій. Негативне сприйняття волонтерів та волонтерських організацій, хоч і виявлений у порівнянні незначний відсоток у відповідях, може мати суттєвий вплив на суспільну думку та процес професійної взаємодії з волонтерами у майбутніх рятувальників.

Загалом в уявленні молоді спостерігаємо такий стереотип волонтера: «доброволець, людина безкорислива, яка має звичку піклуватися про ближніх людей, допомагаючи їм абсолютно добровільно і без будь-якої користі».

Юрченко К. М., к. т. н., доцент

Черкаського інституту пожежної безпеки ім. Героїв Чорнобиля НУЦЗУ

Юрченко В. М., Черкаський інститут пожежної безпеки ім. Героїв Чорнобиля НУЦЗУ

ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ПРИ ДИСТАНЦІЙНОМУ НАВЧАННІ ФАХІВЦІВ СФЕРИ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ

Концепцією модернізації освіти визначено основне завдання - готувати фахівця, конкурентоспроможного на ринку праці, компетентного, відповідального, який вільно володіє своєю професією, здатного докорінно змінити соціально-економічну основу нашого суспільства. Рішення цього завдання полягає, насамперед, у розвитку творчих здібностей фахівця на всіх етапах навчання, підвищення їх інтелектуального потенціалу, активності та самостійності.

В даний час багато говорять про особистісно орієнтований підхід до дистанційного навчання, його ефективність у підготовці фахівця для ДСНС України. Особистісно орієнтований підхід, по суті, це адаптація всього процесу дистанційного навчання до особистості співробітника ДСНС України в окремо, прийняті до уваги всіх її особистісних особливостей. Необхідно організувати дистанційний навчальний процес таким чином, щоб він підходив і студентам з хорошими знаннями і тим, у яких цих знань недостатньо. З сказаного слід, що студенту дистанційної форми навчання необхідна ефективна методична допомога. Дуже зручно цю допомогу надавати в сучасних умовах використовуючи комп'ютерні технології та мережі телекомунікацій для налагодження інформаційного обміну та зміцнення зв'язку між особами, що навчаються за дистанційною формою та викладачем. Тому для поліпшення навчального процесу, для допомоги студентам ВНЗ ДСНС України у вивченні предметів, особливо молодших курсів, звернути увагу на інтерактивні технології. Використання таких технологій студентам необхідно в тих випадках, коли при вивченні предмета він зустрічається з певними труднощами, доповнює і розширює знання з досліджуваного матеріалу, вони допоможуть правильно організувати свою самостійну роботу.

Необхідно організувати індивідуальну траєкторію вивчення дисципліни та передбачити відповіді на ті питання, які зазвичай викликають труднощі і призводять до помилок при виконанні контрольних завдань. Крім пояснення погано засвоєних тем з предмету, та допомоги у виборі методу рішення тієї або іншої задачі, необхідно дати пораду студенту або слухачу як систематизувати досліджуваний матеріал, звернути увагу на основні поняття при вивченні тієї чи іншої теми. Доцільна самостійна або спільно з викладачем робота з опрацювання навчального матеріалу з метою подальшого його використання на віртуальних семінарах, заліках, іспитах, наприклад: складання тезових планів з досліджуваних тем, схематичний виклад даного матеріалу і т. д.

Робота викладача повинна бути побудована на тому, щоб, не даючи прямих відповідей на поставлені питання, направити, навести студента на самостійне вирішення тієї чи іншої задачі. Викладач заочного відділення ВУЗУ повинен бути не передавачем навчальної інформації, а керуючим організатором самостійної роботи студентів. Ступінь впливу викладача на студентів в процесі навчання значно вище, ніж при взаємодії студента і предмета вивчення. Саме при дистанційній консультації студент за заочною формою потрапляє під вплив викладача, і у нього з'являється можливість, орієнтуючись на досвід педагога, вивчати предмет найбільш доцільним для нього способом. Викладач веде індивідуальний діалог з кожним студентом, звертає увагу на мотиваційний аспект одного студента і осягає причину нерозуміння іншого. Індивідуальний підхід - суттєва перевага такого виду консультацій. Роль педагога особливо важлива при оцінці застосування нових знань студентами. Якщо ознайомитися з предметом навчання та визначити свою мотивацію студент може

самостійно, то на стадії застосування отриманої інформації він потребує керівництва. Його знання про предмет ще не настільки глибокі, щоб вірно і всебічно застосувати їх. Саме на індивідуальній консультації, в спокійній і доброзичливій обстановці викладач має можливість надати підтримку кожному студенту за заочною формою, причому ступінь і сутність такої підтримки залежить від рівня підготовки студента, особистісних особливостей викладача, його переконань і інших факторів. Постійна перевірка самостійної роботи студентів по заочній формі дисциплінує його і змушує займатися регулярно, що позитивно позначається на міцності знань, так як при відсутності систематичного контролю та роботи з боку викладача заочник переносить основний обсяг роботи на сесійний період. А включеність у навчальний процес, відчуття власної значущості в процесі опрацювання навчального матеріалу і свобода діяльності сприяє розвитку активності і самостійності студентів, а, отже, і задоволеністю своєю діяльністю (навчанням) в цілому. Основна частка населення, зацікавленого у споживанні освітніх послуг (59%), вважає ефективним засобом навчання особисте спілкування з викладачем. При дистанційному навчанні освітні програми, які привернуть цю частину потенційних споживачів, повинні бути розраховані на застосування різноманітних засобів навчання, але при цьому забезпечувати студента обов'язково зворотному зв'язку (у формі сесій, телефонних консультацій, консультацій електронною поштою та ін), тобто бути інтерактивними. Таким чином, масштаби реалізації дистанційних освітніх послуг багато в чому залежать від пропонованих споживачам засобів навчання.

Найважливішим питанням в рішенні задачі підвищення ефективності і якості дистанційного навчального процесу є проблема активізації і управління пізнавальною діяльністю студента, що передбачає можливість доступних і максимально оперативних консультацій викладача. Використання сучасних технологій мережевих комунікацій, дозволяє вирішити багато проблем організації інтерактивної взаємодії між викладачем і студентом. У вітчизняному дистанційному навчанні сьогодні ведеться апробація інтерактивного діалогу і полілогу суб'єктів навчання з допомогою конференцій, проведених на основі електронних списків розсилки, чату, відео - і аудіокомунікацій.

Розвиток нових інформаційних технологій дає в руки викладачів і студентів ефективний інструмент - персональний комп'ютер, який, якщо доповнити його методично коректним програмним продуктом, дозволить вирішити завдання підвищення ефективності навчального процесу студентів заочної та дистанційної форм навчання. Однак механічне перенесення наявних на даний момент методичних матеріалів, призначених для студентів заочної форми навчання на нові форми носіїв, не дозволяє повною мірою використовувати можливості сучасних інформаційних технологій для підвищення якості дистанційного навчання співробітників ДСНС України. Це обумовлено:

- труднощами в пошуку необхідної інформації при відсутності спеціальної керуючої оболонки, що збільшує непродуктивний витрата навчального часу;
- різними форматами методичних матеріалів, що утруднює засвоєння навчального матеріалу;
- звичайним відсутністю наскрізну нумерацію розрахункових рівнянь, різного довідкового та ілюстративного матеріалу, що неминує призводить до їх дублювання;
- традиційним дублюванням навчальної інформації в різних методичних матеріалах, що може перевантажити носії;
- технічними складнощами, що виникають при оновленні методичних матеріалів у період між установочними заняттями і лабораторно-екзаменаційної сесії;
- відсутністю єдиного інструменту організації самостійного вивчення матеріалу, синхронізуючого самостійну роботу, як з різними компонентами методичного забезпечення, так і з роботою над іншими навчальними курсами.

Для успішного вирішення накопичених проблем, пов'язаних з організацією самостійної роботи студентів в рамках традиційної форми - заочного навчання та отримання необхідного досвіду, необхідного для переходу від заочної форми навчання співробітників ДСНС України до дистанційної, необхідне рішення наступних завдань:

- знаходження шляхів і методів інтенсифікації самостійної роботи студентів шляхом впровадження в педагогічну практику навчально-методичних комплексів, що містять усі необхідні компоненти методичної підтримки;
- розробка оптимальної структури і програмна реалізація інтерактивних графіків, забезпечують безпосередній зв'язок з усіма компонентами навчально-методичного комплексу;
- розробка необхідної методичної підтримки, що дозволяє забезпечити документування і пересилання результатів виконання індивідуальних завдань та лабораторних робіт в інститут заочної та дистанційної освіти та на кафедри навчального закладу з використанням телекомунікаційних засобів комплектуючих органів.

ЛІТЕРАТУРА

2. Скаковский И.И. Интерактивные технологии в дистанционном обучении сотрудников государственной противопожарной службы: автореф. дис. на соискание науч. степени канд. пед. наук: спец.13.00.08 «Теория и методика профессионального образования» / И.И.Скаковский. – Санкт-Петербург, 2011.- 22 с.

3. Абросимов А.Г. Информационно-образовательная среда учебного процесса в вузе. М.: Образование и Информатика, 2004. - 256 с.

Яценко І. А., курсант 1-го курсу

Черкаського інституту пожежної безпеки ім. Героїв Чорнобиля НУЦЗУ

НК – Ненько Ю. П., к. пед.н., доцент

Черкаського інституту пожежної безпеки ім. Героїв Чорнобиля НУЦЗУ

РОЛЬ КОМУНІКАТИВНОЇ КУЛЬТУРИ В СКЛАДІ ПРОФЕСІЙНОЇ КУЛЬТУРИ ОСОБИСТОСТІ

Розглядаючи роль комунікативної культури в складі професійної культури особистості, В.Садовська виділяє дві підструктури:

- цінності, знання, уміння, навички, особистісні якості, значимі для реалізації ефективної професійної діяльності (діяльнісна);

- цінності, знання, уміння, навички, особистісні якості, значимі для реалізації ефективного професійного спілкування (комунікативна) [2, с. 160].

Але ці дві підструктури не можна представити у вигляді двох окремих компонентів професійної культури, навпаки, вони взаємопроникають, накладаються один на одного [1, с. 92]. Комунікативна складова при цьому відіграє важливу роль. Вона дозволяє виділити компоненти діяльнісної складової, тобто знання, уміння, особистісні якості, реалізувати їх на практиці.

Вищевикладене дозволяє виділити в комунікативній культурі три компоненти: інваріантний (аксіологічний), що представляє основні цінності комунікативної культури, технологічний, який відображає операційну сторону спілкування, й варіативний, що включає комунікативно-значимі якості особистості.

Аксиологічний компонент включає:

- гуманістичну позицію, інтерес до людей;
- загальну культуру фахівця;

- морально-етичні норми, що містять професійну мораль, такт, етику, естетичний компонент.

Технологічний компонент включає:

- загальнотеоретичні знання, що включають знання основ міжособистісної комунікації, спілкування, теорій формування особистості, психологічних особливостей контрагента;

- знання своїх індивідуально-типологічних особливостей. У цей компонент також включають комунікативно-значимі уміння й навички:

- уміння розуміння й сприйняття;

- уміння взаємодії;

- уміння техніки спілкування.

- творчий характер діяльності, що дозволяє відстежити динаміку розвитку й саморозвитку фахівця в комунікативній діяльності [4].

Останній компонент структури комунікативної культури - це комунікативні якості особистості: рефлексія комунікативної діяльності, гнучкість (оперативне творче мислення, що дозволяє орієнтуватися в непередбачених ситуаціях спілкування), емпатія, товариськість, емоційно-психологічна саморегуляція, особистісна атракція.

Дані компоненти перебувають у тісній взаємодії, формуючи цілісну, динамічну структуру комунікативної культури. Особистість опосередковує вибір комунікативних цінностей, цінності впливають на вибір знань і вмінь спілкування й визначають його стилістику. У свою чергу комунікативні знання впливають на вибір комунікативних цінностей і розвиток особистості фахівця, що дає імпульс до подальшого освоєння цінностей комунікативної культури.

Отже, комунікативна культура - це динамічна система, зумовлена розвитком і саморозвитком особистості, що проявляється у творчому характері освоєння кращих зразків комунікативної діяльності [2, с.87-89].

Таким чином, комунікативна культура являє собою сукупність норм, способів і форм взаємодії й несе в собі кращі зразки й цінності поведінки. Культурний компонент комунікації пов'язаний із системою еталонів і уявлень особистості, які включаються в момент взаємодії з іншими суб'єктами. Згідно з особистісно-орієнтованою концепцією, що характеризується пріоритетом компонента «культура», загальна й професійна культура представляються родовими поняттями стосовно комунікативної культури [3, с.47]. Будучи їх підсистемою, комунікативна культура зберігає свою цілісність і відносну автономність. Як професійно значима якість особистості, комунікативна культура інтегрує знання, уміння й досвід комунікативної діяльності й визначає способи організації ціннісної взаємодії в процесі професійної діяльності.

Отже, комунікативна культура розглядається з одного боку, як частина професійної культури, з іншого боку - як складова частина комунікативного процесу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Кулакова О. М. Компонента культури в мовній комунікації інформаційного суспільства // Науковий вісник Харківського нац. пед. ун-ту ім. Г. С. Сковороди. — X, 2009. — Вип. 32. — С.90–99.
2. Садовская В. С. Основы коммуникативной культуры / В. С. Садовская, В. А. Ремизов; [общ. ред. Ремизова В. А.] — М.: Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 2011. — 206 с.
3. Смирнова И. В., Смирнова О. Д. Культура коммуникационной деятельности: понятие, структура и функции // Научный вестник Дальневост. Госуд. ун-та. — 2008. — №5-6. — С.46-57.
4. Тараторкин Г. В. Коммуникативная культура в системе государственной службы: теоретические основы // Сборник научных работ Томского госуд. ун-та. Серия «Гуманитарные науки» - 2009 - №4. - С. 311-323.

СЕКЦІЯ 3.

Організація фінансового та матеріально-технічного забезпечення ЄДСЦЗ

Ветох С. Ю., студент Черкаського державного технологічного університету

*НК – Чубань В. С., к. е. н., доцент, завідувач кафедри філософії та суспільних наук
Черкаського інституту пожежної безпеки ім. Героїв Чорнобиля НУЦЗУ*

БАНКІВСЬКЕ КРЕДИТУВАННЯ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПРОБЛЕМИ СЬОГОДЕННЯ

В сучасних умовах система банківського кредитування не повністю задовольняє потреби економіки: істотно проявляє себе дефіцит позичкового капіталу, що зумовлено низькими доходами домогосподарств, недостатньою ефективністю економіки, відпливом капіталу за кордон, наявністю значних «тіньових» коштів поза банківською системою. Це, у свою чергу, зумовлює застосування недостатньо ефективних методів кредитування.

Тривалий час у вітчизняній банківській практиці переважає короткострокове кредитування, в той час як частка довгострокових кредитів є досить низькою, кредит здебільшого використовується для покриття дефіциту оборотного капіталу і мало впливає на здійснення структурних зрушень, підвищення науково-технологічного рівня виробництва, конкурентоспроможності продукції на внутрішньому і зовнішньому ринках.

На сьогодні, кредитні ставки для бізнесу надаються під 30% річних. Фактично, за чотири роки підприємство повинно повернути два кредити. Це дуже відрізняється від ситуації у, наприклад, Сполучених штатах, де кращі підприємства можуть залучати позики менш ніж під 10% річних на дуже довгі терміни. Кредитування підприємств в Україні розвивається досить низькими темпами, тому для його подальшого розвитку, доцільно було б вжити такі заходи: сприяти розвитку довгострокового кредитування; розширити спектр методів надання та погашення кредитів; удосконалити управління проблемними кредитами банку (активізація претензійно-позовної роботи банку по даному кредиту, реструктуризація, списання кредиту, продаж проблемного кредиту третій особі); налагодити ефективну систему кредитного моніторингу; запровадити в Україні іноземний досвід у сфері мінімізації кредитних ризиків.

Отже, банківське кредитування відіграє досить важливу роль в функціонуванні всіх сфер за умов розвитку ринкової економіки, що зумовлює необхідність реалізації усіх можливих заходів задля забезпечення ефективності організації, надання та повернення банківських кредитів.

ЛІТЕРАТУРА:

3. Фінансове посередництво як напрям розвитку банківського кредитування в Україні: автореф. дис. . к.е.н : 08.00.08 - Гроші, фінанси та кредит / О. Л. Лаврик; Харків. нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна. -, 2015. - 21 с.

*Грабаренко Л. В., курсант 5-го курсу
Черкаського інституту пожежної безпеки ім. Героїв Чорнобиля НЦЗУ*

*НК - Пасинчук К. М., старший викладач
Черкаського інституту пожежної безпеки ім. Героїв Чорнобиля НЦЗУ*

**РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ОРГАНІЗАЦІЇ ФІНАНСОВОГО
ТА МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КУРСАНТІВ,
ЯКІ ПРОЖИВАЮТЬ ЗА МЕЖАМИ НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ,
ТА ЇХ ПЕНСІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ У ВИПАДКУ ВТРАТИ ГОДУВАЛЬНИКА**

Кожна діяльність вимагає свого набору вольових якостей; надзвичайно важливим виявляється формування особистості з стійкою системою поглядів, загальних потреб і мотивів, через які людина сприймає й оцінює дійсність, вибирає адекватну поведінку і регулює його відповідно до стійкої спільною позицією.

Фінансове та матеріально-технічне забезпечення курсантів є невід'ємною складовою для забезпечення їх життєдіяльності: фізичного, культурного, інтелектуального, морального розвитку. Більшість свого часу курсанти проводять в стінах навчального закладу, адже для цього передбачені всі умови, тобто організовано умови для їх проживання (гуртожиток, кімнати для особистої гігієни, спортивні кімнати, класи для самопідготовки та ін.), але всі ці умови у закладах закритого типу створені в більшій кількості для курсантів чоловічої статі, а для дівчат такі умови не передбачені зовсім, тому вони проживають за межами навчального закладу.

Головна проблема, яка постає для курсантів жіночого роду - це відсутність умов для їх безкоштовного проживання. В теперішніх умовах для кожної з родин питання по кількості коштів для нормального існування постало дуже гостро, тому такий недолік як відсутність фактичного забезпечення житлом для їхніх курсантів-дівчат викликає занепокоєння, адже вони також знаходяться на повному державному забезпеченні.

Друга проблема з якою необхідно боротися це те, що ті ж самі курсанти жіночої статі у яких помер в родині годувальник отримують мінімальну пенсію. Процедура отримання пенсії є наступною: з моменту вступу до навчального закладу необхідно спочатку до пенсійного фонду подати довідку в якій вказується, що дана особа навчається на денній формі і у випадку курсанта, додається рядок про те, що ця особа знаходиться на повному державному забезпеченні, після чого відбувається перерахування коштів і фактично курсант отримує 50% від суми пенсії. Інша половина йде на рахунок навчального закладу для покращення умов проживання даних курсантів.

Тут постає декілька питань:

- як покращуються умови проживання в гуртожитку за рахунок цих грошей якщо фактично ці особи там не проживають:

- не створена система для втілення і реалізацію цих коштів при відсутності гуртожитку для дівчат;

- при відсутності годувальника з таких осіб ще й перераховують гроші;

Питання на які законодавча база України не може дати однозначного питання, тому що все це передбачено лише для ідеального навчального закладу в якому всі ці умови, які вказані виконуються в повному обсязі.

Рекомендації щодо покращення правової бази у даних випадках:

Секція 3. Організація фінансового та матеріально-технічного забезпечення ЄДСЦЗ

Розробка додаткових пунктів у законодавчих документах, щодо виплати пенсії у розмірі 100% для оплати житла за межами навчального закладу за умов відсутності там гуртожитку для проживання різностатевих курсантів;

ЛІТЕРАТУРА

1. Конституція України.
2. Постанова КМУ від 17.07.15. №506 «Про затвердження Порядку надання окремим категоріям осіб, які навчаються у невійськових вищих навчальних закладах, статусу курсанта»
3. Постанова КМУ від 07.07.07. №1294 «Про упорядкування структури та умов грошового забезпечення військовослужбовців, осіб рядового і начальницького складу та деяких інших осіб»

Дякур Д. І., курсант

Львівського державного університету безпеки життєдіяльності

НК- Міллер О. В., Львівський державний університет безпеки життєдіяльності

ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗАХОДІВ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ

Досвід ліквідації надзвичайних ситуацій підтверджує: стале фінансове та матеріальне забезпечення заходів цивільного захисту є однією з основних умов якісного та своєчасного проведення аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт у зоні ураження, а потім відбудови порушеного виробництва у випадку аварій, катастроф та стихійних лих.

Фінансове забезпечення діяльності центрального органу виконавчої влади, що забезпечує реалізацію державної політики у сфері цивільного захисту, інших центральних органів виконавчої влади, що реалізують державну політику у сфері промислової безпеки, охорони праці, гірничого нагляду та управління зоною відчуження, здійснюється за рахунок коштів Державного бюджету України.

Фінансове забезпечення діяльності підрозділів з питань цивільного захисту, що функціонують у складі центральних органів виконавчої влади, здійснюється за рахунок коштів Державного бюджету України. Фінансове забезпечення діяльності підрозділів з питань цивільного захисту суб'єктів господарювання здійснюється за рахунок коштів таких суб'єктів господарювання. Фінансове забезпечення діяльності сил цивільного захисту здійснюється за рахунок коштів державного та місцевих бюджетів, коштів суб'єктів господарювання, інших не заборонених законодавством джерел.

Фінансування робіт із запобігання та ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій здійснюється у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України.

Після прийняття Кодексу цивільного захисту введена норма відповідно до якої обсяг фінансування, що виділяється потенційно небезпечними об'єктами та об'єктами підвищеної безпеки для проведення необхідних заходів цивільного захисту, має становити не менше ніж **0,5** відсотка обсягу валового доходу такого об'єкта.

Фінансування медико-психологічної реабілітації. Фінансування медико-психологічної реабілітації рятувальників органів та підрозділів цивільного захисту здійснюється за рахунок коштів Державного бюджету України. Обсяги фінансування медико-психологічної реабілітації рятувальників органів та

Секція 3. Організація фінансового та матеріально-технічного забезпечення ЄДСЦЗ

підрозділів цивільного захисту визначаються центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері цивільного захисту.

Медико-психологічна реабілітація рятувальників інших аварійно-рятувальних служб, медичних працівників служби медицини катастроф здійснюється відповідно за рахунок коштів, які виділяються на утримання таких служб з державного або місцевих бюджетів чи за рахунок коштів суб'єктів господарювання.

Фінансування медико-психологічної реабілітації постраждалих, а також громадян, які залучалися до проведення робіт з ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій, здійснюється за рахунок коштів, що виділяються на ліквідацію наслідків надзвичайних ситуацій з Державного бюджету України, в обсязі, що визначається центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері охорони здоров'я.

Фінансування заходів медико-психологічної реабілітації неповнолітніх осіб, постраждалих у надзвичайній ситуації місцевого або об'єктового рівня, а також у яких внаслідок надзвичайної ситуації загинув один із батьків або обоє батьків, здійснюється за рахунок коштів державного або місцевих бюджетів, коштів суб'єктів господарювання, інших джерел. Для ефективного планування та забезпечення медико-психологічної реабілітації зазначених неповнолітніх осіб Рада міністрів Автономної Республіки Крим, місцеві державні адміністрації щороку розробляють і забезпечують затвердження та виконання відповідних регіональних програм.

ЛІТЕРАТУРА

1. Кодекс цивільного захисту України.

Жерновой М. В., курсант

Львівського державного університету безпеки життєдіяльності

НК – Міллер О. В., Львівський державний університет безпеки життєдіяльності

РЕАЛІЗАЦІЯ НЕОБХІДНИХ ЗАХОДІВ У МЕЖАХ ЄДИНОЇ ДЕРЖАВНОЇ СИСТЕМИ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ

Матеріальне забезпечення цивільного захисту – це комплекс організаційних, інженерно-технічних, правових та інших заходів, спрямованих на безперервне постачання органів управління і сил цивільного захисту, а також населення, що потерпіло внаслідок надзвичайних ситуацій.

Потреба цивільного захисту у матеріальних ресурсах, техніці і спеціальних видах майна задовольняється Держкомресурсів та Мінекономіки цільовим призначенням на замовлення Державною службою надзвичайних ситуацій України і розподіляється ним відповідно до замовлення штабів областей, міста Києва, військових з'єднань і частин цивільної оборони. Розповсюдження між містом Севастополем, частинами Донецької, Луганської області та АР Крим тимчасово не здійснюється. Реалізація матеріальних ресурсів, спеціальних видів майна цивільного захисту за номенклатурою, встановленою Держкомресурсів і Державною службою України з питань надзвичайних ситуацій, здійснюється Держкомресурсів, іншими центральними та місцевими органами державної виконавчої влади, які мають власну систему матеріального постачання.

Секція 3. Організація фінансового та матеріально-технічного забезпечення ЄДСЦЗ

Задоволення потреби цивільного захисту в інших видах матеріальних ресурсів і майна забезпечується постачальницькими органами обласних та Київської державних адміністрацій, міністерств, інших центральних органів державної виконавчої влади, підприємствами, установами і організаціями. Забезпечення спеціалізованих і невоєнізованих формувань цивільного захисту матеріальними засобами проводиться за нормами, які затверджуються у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України. Для постачання населення і невоєнізованих формувань цивільного захисту спеціальним майном в областях, містах, на підприємствах, в установах і організаціях створюється мобілізаційний резерв. Номенклатура, обсяг, джерела фінансування та термін зберігання спеціального майна цивільного захисту у мобілізаційному резерві визначаються Урядом Криму, обласними та Київською міською державними адміністраціями, підприємствами після погодження з Держкомресурсів[1].

Контроль за накопиченням та зберіганням спеціального майна цивільного захисту здійснюється відповідними органами державної виконавчої влади. Для матеріального забезпечення рятувальних та інших невідкладних робіт у надзвичайних ситуаціях Держкомресурсів утворює резервний фонд майна та засобів, розпорядником якого є начальник Цивільного захисту України. Аналогічний фонд утворюється на територіальних рівнях і його розпорядником є відповідний начальник цивільної оборони. Передбачені Законом пільги, компенсації та гарантії особам рядового і начальницького складу органів і підрозділів цивільного захисту та членам їх сімей надаються за рахунок і в межах бюджетних асигнувань на утримання відповідних бюджетних установ[2].

ЛІТЕРАТУРА

1. Бикова О. В., Болієв О. В. Основи цивільного захисту: Навчальний посібник / О.В.Бикова, О.В. Болієв. К.: Наука, 2008. – 223 с.
2. Васійчук В. О., Гончарук В.Є. Основи цивільного захисту: Навчальний посібник / В. О.Васійчук, В. Є.Гончарук. Львів: Наука, 2010. – 384 с.

Зінець Т. О., студентка Черкаського державного технологічного університету

НК – Чубань В. С., к. е. н., доцент, завідувач кафедри філософії та суспільних наук Черкаського інституту пожежної безпеки ім. Героїв Чорнобиля НУЦЗУ

ДЕРЖАВНА КАЗНАЧЕЙСЬКА СЛУЖБА УКРАЇНИ: ІСТОРІЯ ТА СЬОГОДЕННЯ

Створення постійно функціонуючої системи державного казначейства як ефективного та дієвого інструмента касового виконання бюджетів відбувалось поетапно.

Основні етапи становлення та розвитку казначейської системи Державного казначейства України наведено у табл.1 [2].

Фінансово-економічна криза виявила значні недоліки у фінансово-бюджетній системі, що зумовило переосмислення ролі бюджетної системи у регулюванні економічних процесів та необхідність подальшого удосконалення системи управління державними фінансами.

З огляду на пріоритетне місце і роль Державної казначейської служби у системі фінансових органів держави та в бюджетному процесі перед нею стоїть низка стратегічних завдань. Для побудови прозорої та достовірної системи обліку

Секція 3. Організація фінансового та матеріально-технічного забезпечення ЄДСЦЗ

у бюджетній сфері, адаптації економічної інформації до міжнародних вимог і стандартів необхідно здійснити реформування системи обліку у сфері державного управління. Основними напрямками реалізації державної політики у сфері бухгалтерського обліку сектору державного управління, спрямованої на інтеграцію до міжнародних облікових систем, є [1]:

а) модернізація системи бухгалтерського обліку в державному секторі, що передбачає: розробку та запровадження єдиних національних положень (стандартів) та єдиного плану рахунків бухгалтерського обліку у секторі державного управління; визначення способів оцінки активів, правил нарахування амортизації, порядку відображення у бухгалтерському обліку витрат; удосконалення процедур обробки первинних документів та контролю бухгалтерських даних; запровадження інституту державних бухгалтерів упродовж 2008-2015 рр. шляхом введення посад державних бухгалтерів до штату Казначейства України;

б) удосконалення системи фінансової та бюджетної звітності, що забезпечується шляхом: визначення корисності інформації фінансової та бюджетної звітності потребам кінцевого споживача, опрацювання шляхів та підходів до оптимізації форм звітності та їх показників; розробки та запровадження якісно нових форм фінансової та бюджетної звітності у секторі державного управління; удосконалення методів складання й консолідації фінансової та бюджетної звітності з використанням сучасних інформаційних технологій;

Таблиця 1

Становлення та розвиток системи Державного казначейства України

Етапи	Роки	Функціональне навантаження
1.	Квітень 1995-1997 рр.	1995-1996 роки - створення організаційної структури органів Державного казначейства, забезпечення їх ефективної діяльності. 1997 рік - початок запровадження казначейської системи виконання державного бюджету за видатками: на кінець року через органи Державного казначейства здійснювалось 45% операцій щодо виконання Державного бюджету.
2.	1998-2000 рр.	1998 - рік завершення переведення на казначейську систему виконання Державного бюджету майже всіх міністерств і відомств. 1999 рік - в порядку експерименту у 2-х областях запроваджено касове обслуговування місцевих бюджетів органами Державного казначейства. 2000 рік - консолідація всіх коштів Державного бюджету на рахунках Казначейства у Національному банку України.
3.	2001-2004 рр.	2001 рік - фактична зміна статусу Держказначейства: із клієнта банку Казначейство стало учасником Системи електронних платежів Національного банку України. 2003 рік - переведення на повнофункціональне казначейське обслуговування (як за доходами, так і за видатками) місцевих бюджетів.
4.	2005-2006 рр.	3 І кв. 2005 - ІІ кв. 2006 рр. - на базі органів Державного казначейства України проведено експеримент по запровадженню нового механізму обслуговування розпорядників коштів державного бюджету. Експеримент передбачав відпрацювання механізму по переходу від виділення асигнувань до запровадження погашення зобов'язань розпорядників коштів державного бюджету. Протягом другої половини 2006 року за результатами проведеного експерименту було розроблено та поширено на всій території України Порядок відображення в бухгалтерському обліку по виконанню державного бюджету операцій з обліку зобов'язань розпорядників коштів в органах Державного казначейства, відкриття асигнувань та здійснення видатків.

Секція 3. Організація фінансового та матеріально-технічного забезпечення ЄДСЦЗ

5.	2007-2008 рр.	2007 рік був відзначений початком реформи системи бухгалтерського обліку у секторі державного управління, підтвердженням чого стало прийняття у січні 2007 року постанови Кабінету Міністрів України "Про затвердження Стратегії модернізації системи бухгалтерського обліку в державному секторі на 2007-2015 роки".
6.	2008-2013 рр.	У 2010 році Указом Президента України №1085 від 9.12.2010 року "Про оптимізацію системи центральних органів виконавчої влади" Державне казначейство отримало статус центрального органу виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів через Міністра фінансів України, і стало йменуватися як Державна казначейська служба України. У 2011 році зазнала суттєвих змін система адміністрування внесків до пенсійного фонду та фондів соціального страхування. Замість чотирьох платежів до фондів державного соціального страхування платники страхових внесків сплачують один - єдиний соціальний внесок. У 2012 році в органах казначейства створено систему внутрішнього аудиту та контролю. У 2013 році для реструктуризації бюджетної заборгованості, а також для оформлення заборгованості з відшкодування податку на додану вартість Кабінетом Міністрів України запроваджено механізм фінансових казначейських векселів.
7.	3 2014 р.- тепер. час	3 2014 року з метою забезпечення впровадження єдиної платформи системи обслуговування бюджетних коштів в органах казначейства введено в промислову експлуатацію АС "Є-Казна", яка базується на колишній АС "Казна-Доходи" та системі віддаленого доступу ПТК "Клієнт-Банк/Клієнт-Казначейство".

в) створення уніфікованої організаційної та інформаційної облікової системи, що передбачає:

- модернізацію фінансово-бухгалтерських служб суб'єктів сектору державного управління (посилення їх статусу, розширення повноважень та підвищення відповідальності за стан ведення бухгалтерського обліку та ефективність використання бюджетних коштів);

- адаптацію системи бюджетного планування, побудованої на засадах програмно-цільового методу, до нових методологічних принципів системи бухгалтерського обліку у секторі державного управління;

- уніфікацію програмного забезпечення, що використовується суб'єктами бухгалтерського обліку сектору державного управління, з метою забезпечення інтерфейсу між інформаційними системами суб'єктів бухгалтерського обліку сектору державного управління.

Потребує подальшого вдосконалення система обслуговування розпорядників бюджетних коштів у напрямках:

- регламентації єдиних підходів щодо глибини контролю та меж відповідальності органів казначейства за дотримання законодавства при витрачанні бюджетних коштів їхніми розпорядниками;

- оптимізації звітних форм та показників, узгодження термінів надання звітності, удосконалення програмного забезпечення складання та консолідації звітності.

Практика управління видатками потребує подальшого розвитку програмно-технічних комплексів казначейства на регіональному рівні з метою вдосконалення функціональних можливостей, посилення казначейського контролю за використанням бюджетних коштів, координації роботи органів казначейства і державної фінансової інспекції в частині своєчасної кваліфікації та попередження порушень в процесі виконання бюджетів. Реалізація окреслених заходів дозволить створити прозорі та ефективні механізми виконання бюджетів усіх рівнів, забезпечить відкритість бюджетного процесу та визначить місце і

Секція 3. Організація фінансового та матеріально-технічного забезпечення ЄДСЦЗ

роль Казначейства у ньому, координацію дій та розмежування функціональних повноважень між учасниками бюджетного процесу, забезпечить необхідними технічними можливостями для реалізації функцій з управління фінансовими ресурсами держави.

ЛІТЕРАТУРА:

4. Курганська Е. І. Система казначейства: управління фінансовими ресурсами: монографія /Т.Б.Кублікова, Е. І. Курганська. – Одеса: ОНЕУ, 2015. – 323 с.

5. Дані офіційного сайту Державної казначейської служби України [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.treasury.gov.ua>

Кіхтенко В. А., студент ЧФ ПВНЗ Європейського університету

НК - Дробінка І. Г., к. і. н., ЧФ ПВНЗ Європейського університету

РОЛЬ СОЦІАЛЬНОГО ПАРТНЕРСТВА НА ШЛЯХУ ПЕРЕХОДУ ДО ІНФОРМАЦІЙНОЇ ЕКОНОМІКИ

В умовах Євроінтеграції наша країна стоїть перед необхідністю переходу від економіки індустріального типу до економіки науково-технічної або, які її називають, інформаційної економіки, її найсуттєвіша риса — зміна ролі робітника в процесі виробництва.

З простого додатка машини людина все більше перетворюється на спостерігача, контролера, регулювальника. Комп'ютеризація й автоматизація виробництва ведуть до зменшення частки простої праці та збільшення частки складної, творчої праці. Відбувається своєрідне «олюднення» виробництва. За таких умов працівника дуже важко примушувати до високоефективної праці, його треба заохочувати. Це заохочення, як показує досвід США, Японії та Західної Європи, здійснюється шляхом залучення працівників до участі в управлінні виробництвом, в основі якого лежить «соціальне партнерство», яке виступає складовим елементом суспільного життя.

Останні досягнення управлінської теорії та практики підтверджують, що в основу побудови системи менеджменту персоналу необхідно закладати ідею соціального партнерства, яка передбачає співпрацю кількох контрагентів, об'єднаних єдиною метою.

Соціальне партнерство є специфічною формою соціальних відносин між трьома суб'єктами (тріада) ринкової економіки:

- 1) державою;
- 2) найманими працівниками;
- 3) роботодавцями.

Основні положення соціального партнерства відображуються в законодавчих актах, перш за все, в Конституції України. «Кожен має право на працю, - наголошує ст. 43 Основного закону, - що включає можливість заробляти собі на життя працею, яку він вільно обирає або на яку вільно погоджується (1). Для регулювання умов оплати праці укладаються угоди про мінімальну заробітну плату, тарифні угоди тощо.

Соціальне партнерство формується як специфічна, необхідна складова ринкових відносин. Це - відносини між найманими працівниками і власниками підприємств (роботодавцями). Наймані працівники через свої об'єднання (профспілки) та власники засобів виробництва через свої представницькі органи і

Секція 3. Організація фінансового та матеріально-технічного забезпечення ЄДСЦЗ

є двома сторонами соціального партнерства на різних рівнях: від виробничого до загальнонаціонального. Третьою специфічною стороною є держава або місцеве самоврядування, які встановлюють правила гри для двох інших сторін соціального партнерства та для органів влади. Потреба врегулювання відносин між сторонами виникає як на рівні підприємства, так і на національному рівні. В організаціях здійснення соціального партнерства відбувається на основі колективного договору.

Правовою основою регулювання системи трудових відносин є закон України «Про колективні договори і угоди» (2). На державному рівні управління Указом Президента України створена тристороння комісія з регулювання суспільно-трудова відносин.

Суб'єктами соціального партнерства виступають первинні носії прав та інтересів найманих працівників і власників засобів виробництва. Науковці виділяють чотири групи суб'єктів соціально-трудова відносин.

Перша група – це первинні носії прав і інтересів (наймані працівники, роботодавці, держава, місцеве самоврядування). Друга група – це представницькі організації та їх органи (об'єднання роботодавців, професійні спілки, органи влади й управління) Третя група – органи, через які реалізується соціальний діалог (Національна рада соціального партнерства, постійні або тимчасові органи в галузях, регіонах, на підприємствах (організаціях). Четверта група – це органи, які мінімізують наслідки можливих конфліктів (примирні, посередницькі структури, незалежні експерти, арбітри тощо), також навчальні, інформаційні, консультативні та інші формування (3).

Профспілкові комітети, ради, об'єднання роботодавців, органи виконавчої влади та місцеве самоврядування реалізують делеговані їм повноваження і виступають сторонами переговорів, сторонами колективної угоди (колективного договору), сторонами колективної трудової суперечки чи конфлікту. Виходячи з цього, соціальне партнерство — це врегульована нормами права специфічна система дво - або трьохсторонніх суспільних колективних правовідносин між власниками засобів виробництва (роботодавцями), найманими працівниками і державою (з місцевим самоврядуванням) або їхніми представницькими органами.

Договірний процес соціальних партнерів — це механізм перетворення соціально-економічних інтересів сторін в конкретне право, яке захищається Законом. Ідеологія соціального партнерства глибоко проникла у соціально-трудова відносини країн з ринковою економікою.

Соціальне партнерство виконуючи три основних функції: захисну, організаційну та миротворчу, спрямоване на:

- залучення працівників до участі в управлінні виробництвом;
- укладання систем угод і колективних договорів;
- регулювання соціально-трудова відносин;
- проведення переговорів на національному, регіональному та місцевому рівнях.

Формування і розвиток соціального партнерства в організаціях та підприємствах в сучасних умовах має важливе значення як для роботодавця, так і для працівника. Роботодавець зацікавлений у тому, щоб працівник повноцінно виконував покладені на нього трудові функції, виробничі завдання. А працівник, в свою чергу, зацікавлений в тому, щоб роботодавець через матеріальне заохочення, надавав йому змогу утримувати в належному стані своє здоров'я, власні потреби й потреби своєї родини (4).

Для підвищення ефективності соціального партнерства в організації, на наш погляд, необхідно.

Секція 3. Організація фінансового та матеріально-технічного забезпечення ЄДСЦЗ

По-перше, розширювати можливості всіх суб'єктів суспільних відносин до управління і подолання на цій основі монополії в розподілі створеного продукту.

По-друге, посилювати мотивації найомних працівників до праці для забезпечення високих результатів роботи як необхідної умови підвищення якості їх життя.

По-третє, ширше використовувати досвід соціального партнерства, який існує в європейських країнах.

І останнє. Потрібно розвивати взаємне прагнення до виконання намічених програм, що сприятимуть утвердженню в суспільстві соціальної справедливості, миру та злагоди.

ЛІТЕРАТУРА

1. Конституція України. - К.: Преса України, 1977. – 80 с.
2. Про колективні договори і угоди: Закон України // Закони України. – К.: Ун-т законодавства, 1997. – Т. 6. – С. 5-11.
3. Менеджмент персоналу: Навч. посіб. Вид. 2-ге, без змін / В. М. Данюк, В. М. Петюх, С. О. Цимбалюк та ін.; За аг. Ред.. В. М. Данюка, В. М. Петюха. – К.:КНЕУ, 2006. – 398 с.
4. Рульєв В. А., Гуткевич С. О., Мостенська Т. Л. Управління персоналом: Навчальний посібник. – К.:Кондор, 2012. – 310 с.

Кость О. Ю., студентка

Львівського державного університету безпеки життєдіяльності

*НК - Дубинецька П. П., к. е. н., викладач кафедри права та менеджменту
у сфері цивільного захисту*

Львівського державного університету безпеки життєдіяльності

СТВОРЕННЯ І ВИКОРИСТАННЯ ДЖЕРЕЛ МАТЕРІАЛЬНО-ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЄДИНОЇ ДЕРЖАВНОЇ СИСТЕМИ СЛУЖБИ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ

Кодексом цивільного захисту визначено, що одним із основних завдань Єдиної державної системи цивільного захисту (далі – ЄДСЦЗ) є створення, раціональне збереження і використання резерву матеріальних та фінансових ресурсів, необхідних для запобігання і реагування на надзвичайні ситуації.

Згідно порядку створення і використання матеріальних резервів для запобігання, ліквідації надзвичайних ситуацій техногенного і природного характеру та їх наслідків, матеріальні резерви, що використовуються для запобігання ліквідації надзвичайних ситуацій техногенного і природного характеру та їх наслідків (далі - резерви), створюються Кабінетом Міністрів України, ДСНС України, Мінагрополітики, Мінпаливенерго, МОЗ, Мінтрансом, Держводгоспом, Держкомзв'язку, Держкомлісгоспом, Держпромполітики, суб'єктами господарської діяльності, у власності або у користуванні яких є об'єкти підвищеної небезпеки.

У діяльності суб'єктів ринку часто використовують не лише одну форму фінансового забезпечення, а поєднують різні форми. Кожен економічний суб'єкт формує власну модель фінансового забезпечення, якою визначає склад і структуру джерел фінансування й відповідні форми руху коштів.

Секція 3. Організація фінансового та матеріально-технічного забезпечення ЄДСЦЗ

В цьому випадку фінансове забезпечення розглядають лише як складову макроекономічного механізму, водночас випускаючи з уваги той факт, що воно присутнє в господарській діяльності всіх суб'єктів економічних відносин [2, с. 28].

Варто зазначити, що вітчизняна економічна енциклопедія дає таке визначення бюджетному фінансуванню: це — надане в безповоротному порядку грошове забезпечення, виділення (асигнування) коштів із державного (місцевого) бюджету на витрати, пов'язані з виконанням державних замовлень, державних програм, утримання державних організацій.

Отже, фінансове забезпечення ЄДСЦЗ — це метод фінансового механізму, що визначає джерела й форми фінансування суб'єктів господарювання, чия діяльність спрямована на запобігання, ліквідації надзвичайних ситуацій техногенного і природного характеру та їх наслідків.

Традиційно найвагомим джерелом фінансового забезпечення ЄДСЦЗ є матеріально-фінансові ресурси, які здійснюються:

- за рахунок коштів державного бюджету через ДСНС України;
- за рахунок коштів державного бюджету через відповідні центральні органи виконавчої влади;
- за рахунок власних коштів підприємств.

Однак, одним з альтернативних джерел фінансового забезпечення ЄДСЦЗ виступає благодійництво та благодійна діяльність. Благодійна діяльність регулюється Законом України «Про благодійництво та благодійні організації». Він закріплює основні принципи й форми благодійності, напрями діяльності благодійних організацій.

Дані джерела фінансового забезпечення використовуються тільки для:

- здійснення запобіжних заходів у разі загрози виникнення надзвичайних ситуацій;
- ліквідації надзвичайних ситуацій техногенного і природного характеру та їх наслідків;
- проведення невідкладних відновних робіт;
- надання громадянам, постраждалим від наслідків надзвичайних ситуацій, одноразової матеріальної допомоги для забезпечення їх життєдіяльності;
- розгортання та утримання тимчасових пунктів проживання і харчування постраждалих громадян;
- здійснення заходів з евакуації.

Методичне керівництво і контроль за створенням, зберіганням, використанням та поповненням резервів для запобігання та ліквідації надзвичайних ситуацій техногенного і природного характеру та їх наслідків здійснює Міністерство надзвичайних ситуацій.

Отже, головною умовою трансформації ЄДСЦЗ є зміцнення фінансової бази, збільшення фінансових ресурсів з допомогою вдосконалення бюджетного фінансування, добродійної діяльності й пошуку нових джерел фінансування та шляхів їхнього надходження.

ЛІТЕРАТУРА

1. Постанова від 29 березня 2001 р. N 308 «Про Порядок створення і використання матеріальних резервів для запобігання, ліквідації надзвичайних ситуацій техногенного і природного характеру та їх наслідків.

2. Василик О. Д., Павлюк К. В. Бюджетна система України. — К.: Центр навчальної літератури, 2004.

Котолуп Ю. Ю., генеральний директор ПСП «Ньютон», м. Черкаси

ОБГРУНТУВАННЯ ДОЦІЛЬНОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА У СФЕРІ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ

Державно-приватне партнерство належить до важливих чинників підвищення рівня соціально-економічного розвитку сучасних країн.

Практика державно-приватного партнерства була започаткована наприкінці XVIII ст. в Англії. Завдяки залученню приватного капіталу до фінансування суспільно значущих інфраструктурних проектів англійському уряду вдалося досягти суттєвих позитивних зрушень в ключових галузях народного господарства. Упродовж наступних століть органи публічної влади провідних країн світу досить часто використовували англійський досвід з метою вирішення складних економічних проблем в умовах фінансово-економічної кризи, відсутності достатніх бюджетних коштів та досвіду ефективного державного управління стратегічними об'єктами національного господарства в ринкових умовах. Зазвичай йшлося про відновлення архаїчної та зношеної інфраструктури (систем централізованого тепло-, газо- та водопостачання і водовідведення, дорожньої інфраструктури, аеропортів та морських портів, залізниць тощо). Як наслідок, в сучасному західному суспільстві державно-приватне партнерство сприймається як специфічна форма взаємодії держави та приватного сектору, унікальний інституційний інструмент оновлення (модернізації) та розвитку суспільної інфраструктури шляхом об'єднання ресурсів держави та бізнесу, альтернативний спосіб відновлення національної економіки, індикатор рівня соціальної відповідальності бізнесу тощо.

В Україні тільки у 2010 році в Законі України «Про державно-приватне партнерство» було закріплено організаційно-правові засади взаємодії державних партнерів з приватними партнерами та основні принципи державно-приватного партнерства на договірній основі. Відповідно державно-приватне партнерство розглядається як співробітництво між державою, Автономною Республікою Крим, територіальними громадами в особі відповідних державних органів та органів місцевого самоврядування (державними партнерами) та юридичними особами, крім державних та комунальних підприємств, або фізичними особами – підприємцями (приватними партнерами), що здійснюється на основі договору в порядку, встановленому Законом [2] та іншими законодавчими актами.

Забезпечення державою високого рівня безпеки громадян в умовах надзвичайних ситуацій нині стає все більш складним завданням, і Україна, у тому числі декларуючи свої євроінтеграційні устремління, повинна демонструвати та доводити на практиці підвищення ефективності всіх державних механізмів, що забезпечують безпеку людини і громадянина, суспільства і держави. З одного боку, складність цього завдання обумовлена низкою взаємопов'язаних факторів, зокрема, обмеженість ресурсів, періодичне виникнення економічних криз, стрімкий розвиток технологій, поглиблення економічної глобалізації, підвищення вимог міжнародного співтовариства щодо захисту прав і свобод людини. З іншого боку, мають місце тенденції до зростання екологічних, техногенних і природних ризиків, з якими потенційно може зіткнутися суспільство та кожна окрема людина в своєму щоденному житті. Все це разом свідчить про необхідність співпраці між державним і приватним секторами для здійснення ефективних заходів попередження і реагування на НС.

В розвинених країнах світу державно-приватне партнерство в сфері цивільного захисту є поширеною практикою, яка не просто добре

Секція 3. Організація фінансового та матеріально-технічного забезпечення ЄДСЦЗ

zareкомендувала себе під час реагування на надзвичайні ситуації природного та техногенного походження, а й дозволяє підвищити готовність населення та об'єктів промисловості до таких ситуацій. Наприклад, в США вже звичним стає залучення ресурсів приватних компаній (у вигляді надання постраждалим продуктів харчування, води, притулку, транспорту) при реагуванні та мінімізації наслідків стихійних лих.

В чинному Кодексі цивільного захисту України питання державно-приватного партнерства розглядаються опосередковано. Так, розглядаючи основні завдання єдиної державної системи цивільного захисту (ст. 8, п. 3), можна побачити формат взаємодії між власниками ПНО та відомствами, що здійснюють контроль над їх безпекою (пп. 4-6, 8). Досить широким є перелік завдань і обов'язків суб'єктів господарювання (ст. 20, п. 1), серед яких привертає увагу 18-й пункт: «створення і використання матеріальних резервів для запобігання та ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій». Також Кодексом (ст. 32, п. 8) на суб'єкти господарювання покладається обов'язок із утримання за рахунок власних коштів: «захисних споруд цивільного захисту у готовності до використання за призначенням ... (у тому числі споруд, що не увійшли до їх статутних капіталів у процесі приватизації (корпоратизації)» [1].

Вважаємо, що в умовах існування терористичної загрози, критичної зношеності основних фондів об'єктів промисловості та дефіциту бюджетних коштів для забезпечення діяльності служби цивільного захисту одним з безумовних пріоритетів законодавчої діяльності держави має стати створення розгалуженої законодавчої бази застосування державно-приватного партнерства у сфері попередження, реагування і мінімізації наслідків надзвичайних ситуацій. Таке партнерство держави і бізнесу дозволить залучити додаткові ресурси для вирішення бюджетних проблем у сфері цивільного захисту.

ЛІТЕРАТУРА

1. Кодекс цивільного захисту України від 2 жовтня 2012 року № 5403-VI.
2. Закон України «Про державно-приватне партнерство» від 1 липня 2010 року № 2404-VI.

Назарчук Б. Г., студент Черкаського державного технологічного університету

*НК – Чубань В. С., к. е. н., доцент, завідувач кафедри філософії та суспільних наук
Черкаського інституту пожежної безпеки ім. Героїв Чорнобиля НУЦЗУ*

ОСОБЛИВОСТІ БАНКІВСЬКОГО КРЕДИТУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВ АПК В УКРАЇНІ

Величезною проблемою аграрного сектору економіки є його кредитування. Сільське господарство є досить важливою галуззю країни, тому, враховуючи його особливості, для стабілізації сільського виробництва необхідна підтримка з боку держави і залучення великих грошових потоків. На даний час фінансовий стан багатьох підприємств є незадовільним, у більшості – недостатнє забезпечення кредиту, які необхідні банку для надання кредиту, тому додаткова фінансова допомога для таких підприємств прирівнюється нулю. Роль кредиту в ринковій економіці можна представити таким чином (табл.1).

Роль кредиту у розвитку економіки

	Роль кредиту в ринковій економіці	Характеристика функціональної ролі кредиту
1.	Стимулює розвиток виробництва	За допомогою кредиту прискорюється процес обігу капіталу на макро-, та на мікроекономічному рівнях, перерозподіляючи грошові і товарні маси, живить підприємства додатковими ресурсами
2.	Відіграє значну роль в організації грошових розрахунків	Допомагає суб'єктам господарювання збільшувати обсяги виробництва, забезпечує безперебійність обігу основного та оборотного капіталу, задовольняє тимчасові потреби в коштах
3.	Активно впливає на безперервність процесів відтворення	Грошовий капітал за допомогою кредиту оперативно переміщується між виробничою і невиробничою сферами, здійснюючи перерозподіл ВВП та національного доходу
4	Формування важливих пропорцій в економічній системі	Співвідношення між фондами відшкодування, нагромадження і споживання.
5.	Сприяє реструктуризації економіки	Кредит у ринковій економіці виступає еластичним механізмом переливання капіталу з одних галузей економіки в інші для досягнення ними певних норм прибутковості, що дає змогу подолати обмеженість індивідуального капіталу
6.	Сприяє розвитку сільського господарства	Забезпечує виробництво якісної продукції для населення та сировини для підприємств, сприяє перетворенню країни в експортера сільськогосподарської продукції

Кредитні відносини в сільському господарстві пов'язані з використанням позик як засобу поповнення своїх фінансових ресурсів та здійсненням кредитно-розрахункових операцій.

У більшості країн світу 70% кредитного забезпечення сільськогосподарського виробництва припадає на банківські кредити. За цих умов обсяг банківського кредитного забезпечення для аграрного сектору України має бути в межах 10-12 млрд. грн. У розрізі видів економічної діяльності обсяг отриманих кредитів віддзеркалює в цілому незначну частку кредитування сільського господарства.

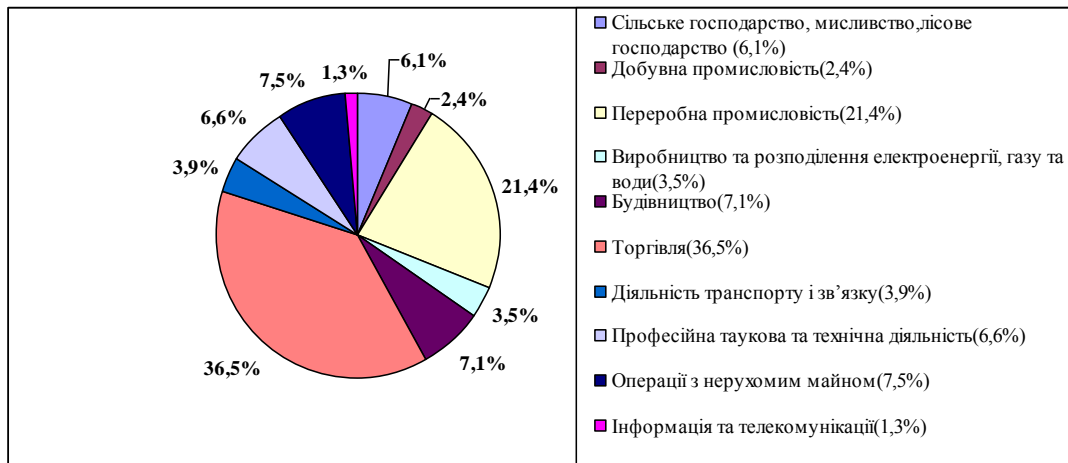

Рис.1. Кредити, наданні комерційними банками України, за видами економічної діяльності станом червень 2015 р.

Банківське кредитування все ще не відіграє належної ролі у фінансуванні аграрного виробництва, про що свідчать недостатні обсяги кредитних вкладень банків в сільське господарство. Розвиток кредитних відносин сільськогосподарських підприємств з комерційними банками великою мірою залежить від підвищення їх кредитоспроможності та ліквідності забезпечення кредитів. Головними напрямками щодо стабілізації механізму кредитування сільськогосподарських підприємств є комплекс заходів з боку держави та банківської системи, спрямованих на розвиток дієвого інтеграційного механізму взаємодії з аграрним сектором економіки; збільшення обсягів фінансової підтримки підприємств АПК через механізм здешевлення кредитів; розробка і застосування всіх можливих джерел для залучення капіталу при кредитуванні сільського господарства (раціональне використання бюджетних коштів, збільшення бюджетних асигнувань, залучення іноземних кредитів, створення за їх рахунок механізмів державного, банківського або змішаного кредитування).

ЛІТЕРАТУРА

6. Матеріали офіційного сайту Міністерства аграрної політики України.[Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.minagro.gov.ua>
7. Матеріали офіційного сайту Національного банку України. – 2014: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua>.

*Сокирко К. А., курсант 5-го курсу
Черкаського інституту пожежної безпеки ім. Героїв Чорнобиля НЦЗУ*

*НК - Дулгерова О. М., к. і. н., доцент
Черкаського інституту пожежної безпеки ім. Героїв Чорнобиля НЦЗУ*

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ВИПЛАТИ ГРОШОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОСОБАМ РЯДОВОГО І НАЧАЛЬНИЦЬКОГО СКЛАДУ СЛУЖБИ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ ПІД ЧАС НАВЧАННЯ

Згідно з Кодексом цивільного захисту держава гарантує достатнє грошове забезпечення особам рядового і начальницького складу служби цивільного захисту з метою створення умов для належного та сумлінного виконання ними

Секція 3. Організація фінансового та матеріально-технічного забезпечення ЄДСЦЗ

службових обов'язків. Порядок та умови грошового забезпечення осіб рядового і начальницького складу служби цивільного захисту встановлюються Кабінетом Міністрів України. Відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 7 листопада 2007 року № 1294 "Про упорядкування структури та умов грошового забезпечення військовослужбовців, осіб рядового і начальницького складу та деяких інших осіб" затверджено наказом МВС України №475 від 23.04.2015 року Інструкцію про виплату грошового забезпечення та одноразової грошової допомоги при звільненні особам рядового і начальницького складу служби цивільного захисту.

В цій інструкції зазначено, що грошове забезпечення осіб рядового і начальницького складу визначається залежно від посади, спеціального звання, тривалості та умов служби, кваліфікації, наукового ступеня і вченого звання. До грошового забезпечення осіб рядового і начальницького складу належать: посадовий оклад, оклад за спеціальним званням, щомісячні види грошового забезпечення (підвищення посадового окладу, надбавки, доплати, винагороди, що мають постійний характер, премії) та одноразові додаткові види грошового забезпечення.

Грошове забезпечення виплачується під час навчання слухачам, курсантам, докторантам та ад'юнктам закладів ДСНС України денної форми навчання з дня зарахування їх на навчання. Згідно наказу прийнятим на навчання з числа осіб рядового і начальницького складу виплачується посадовий оклад за останньою основною штатною посадою в органах управління (підрозділах); оклад за спеціальним званням; відсоткова надбавка за вислугу років та інші доплати і надбавки постійного характеру, які особа отримувала за останньою штатною посадою на день направлення на навчання, та премія. Особам, які прийняті на навчання з числа цивільних осіб виплачується посадовий оклад залежно від освітньо-кваліфікаційного рівня, курсу навчання та інших чинників.

У разі набуття слухачами або курсантами навчальних закладів ДСНС України права на отримання надбавок і доплат у більшому розмірі, зміни відсоткової надбавки за вислугу років, присвоєння чергового спеціального звання або зміни згідно з чинним законодавством системи грошового забезпечення в системі ДСНС України у цілому розмір грошового забезпечення підлягає перерахунку з урахуванням нових умов.

Курсантам, які отримали за результатами чергової екзаменаційної сесії добрі і відмінні оцінки, посадові оклади підвищуються:

для тих, які отримали тільки відмінні оцінки, – на 50 відсотків посадового окладу;

для тих, які отримали добрі та відмінні оцінки, – на 25 відсотків посадового окладу.

Курсантам (з числа осіб, які не перебували на службі перед зарахуванням на навчання) навчальних закладів ДСНС України виплачується курсантська посадова надбавка за посадами:

командир відділення – 10 відсотків посадового окладу;

заступник командира взводу (командира групи) – 15 відсотків посадового окладу;

старшина курсу – 20 відсотків посадового окладу;

Виплата курсантам (з числа осіб, які не перебували на службі перед зарахуванням на навчання) курсантської посадової надбавки здійснюється з дня видання наказу про призначення на відповідні посади та припиняється з дня видання наказу про звільнення курсантів від виконання обов'язків за посадами сержантів, старшин за стройовим розподілом чи посадами старшин навчальних

Секція 3. Організація фінансового та матеріально-технічного забезпечення ЄДСЦЗ

рот, командирів навчальних взводів або про присвоєння курсантам першого спеціального звання середнього, старшого і вищого начальницького складу.

Курсантська посадова надбавка виплачується за минулий місяць одночасно з виплатою грошового забезпечення за поточний місяць.

Особам начальницького складу, зарахованим до очної докторантури та ад'юнктури при навчальних закладах ДСНС України, за час навчання виплачується: посадовий оклад за останньою штатною посадою, яку вони обіймали до направлення на навчання, або посадовий оклад, який вони отримували після закінчення навчального закладу; оклад за спеціальним званням; надбавка за вислугу років та інші доплати і надбавки постійного характеру, які особа отримувала за останньою штатною посадою на день направлення на навчання, та премія.

Особам рядового і начальницького складу, рекомендованим для вступу до ад'юнктури безпосередньо після закінчення вищих навчальних закладів, виплата грошового забезпечення здійснюється до дня зарахування на навчання, але не більше 2 місяців після закінчення вищого навчального закладу (у цей строк входить відпустка, надана після закінчення вищого навчального закладу), з розрахунку:

1) для випускників, які були зараховані на навчання з числа осіб цивільної молоді, – мінімального посадового окладу за посадою інспектора, окладу за спеціальним званням та надбавки за вислугу років;

2) для випускників, за якими в період навчання зберігалось грошове забезпечення за останньою займаною посадою, – грошового забезпечення, яке вони отримували під час навчання.

Особам, які закінчили вищі навчальні заклади з присвоєнням спеціального звання лейтенанта служби цивільного захисту і направлені за розподілом на службу до відповідних органів управління (підрозділів), з дня закінчення навчання та надання їм відпустки до того, як вони приступили до виконання обов'язків за штатною посадою, виплачується грошове забезпечення з розрахунку: мінімальний посадовий оклад за посадою інспектора, оклад за спеціальним званням та надбавка за вислугу років.

Особам, які закінчили вищі навчальні заклади з присвоєнням спеціального звання «прапорщик» служби цивільного захисту і направлені за розподілом на службу до органів управління (підрозділів), з дня закінчення навчання та надання їм відпустки до того, як вони приступили до виконання обов'язків за штатною посадою, виплачується грошове забезпечення з розрахунку: мінімальний посадовий оклад за I тарифним розрядом осіб рядового і молодшого начальницького складу, оклад за спеціальним званням та надбавка за вислугу років.

Випускники навчальних закладів із числа дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, забезпечуються за рахунок навчального закладу одноразовою грошовою допомогою відповідно до частини сьомої статті 8 Закону України «Про забезпечення організаційно-правових умов соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування».

Для осіб рядового і начальницького складу органів та підрозділів служби цивільного захисту які навчаються цим наказом визначено певний порядок виплати грошового забезпечення за час підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації

Особам рядового і начальницького складу, які тимчасово вибувають із збереженням штатної посади на короткострокові курси і збори початкової підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації у навчальні заклади,

Секція 3. Організація фінансового та матеріально-технічного забезпечення ЄДСЦЗ

підрозділи, установи тощо, а також за час дороги до місця навчання і назад виплачується грошове забезпечення за основною штатною посадою.

Особам рядового і начальницького складу, які під час навчання одержують грошове забезпечення за посадами, що за ними зберігаються, у разі призначення їх у період навчання на іншу штатну посаду (унаслідок переходу на нові штати та з інших причин) розмір посадового окладу за період навчання не змінюється.

Якщо в період навчання змінився посадовий оклад за тією посадою, що зберігається, то виплата грошового забезпечення проводиться з урахуванням нового окладу з моменту його встановлення.

ЛІТЕРАТУРА

1. Постанова КМУ від 7 листопада 2007 р. N 1294 Про упорядкування структури та умов грошового забезпечення військовослужбовців, осіб рядового і начальницького складу та деяких інших осіб.

2. Наказ МВС України від 24.04.2015 N 475 Про затвердження Інструкції про виплату грошового забезпечення та одноразової грошової допомоги при звільненні особам рядового і начальницького складу служби цивільного захисту.

А. Г. Томіленко, к. і. н., старший викладач

Черкаського інституту пожежної безпеки ім. Героїв Чорнобиля НУЦЗУ

РОЛЬ ПОЖЕЖНО-ТЕХНІЧНОЇ МАЙСТЕРНІ КИЇВСЬКОГО ГАРНІЗОНУ В МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНОМУ ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ПОЖЕЖНИХ ЧАСТИН МІСТА В 20-х РОКАХ ХХ СТОЛІТТЯ

Матеріально-технічне забезпечення пожежно-рятувальної служби відіграє важливу роль в ефективній ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій. В періоди економічних криз це питання стає найбільш актуальним. У зв'язку із цим, вивчення історичного досвіду діяльності пожежно-рятувальних підрозділів в умовах недофінансування викликає значний науковий інтерес.

Складність ситуації в пожежній безпеці міст України в 20-х рр. ХХ ст. підсилювала економічна криза, яка стала наслідком політики воєнного комунізму, жорсткого адміністративного втручання в економіку та масових конфіскацій на селі. Зокрема, в листопаді 1920 р. колегія комунального відділу Київського губревкому повідомляла: "Відсутність рукавів, гайок, бойового одягу для робітників та багатьох інших предметів ставить пожежні команди Київської губернії в неможливі умови". Зокрема штатна чисельність вогнеборців міста сягала 305 осіб, однак фактично несли службу 141 особа. Водночас штатна чисельність коней складала 132 одиниці при фактичній наявності 22. Забезпечення пожежних підрозділів Києва пожежно-технічним обладнанням підсумовано у таблиці.

Наявність техніки в пожежних частинах Києва на 1920 р.

№ п/п	Найменування	Кількість	У справному стані	Зламані
1	автомобілі	1	-	1
2	парові машини	4	1	3
3	бензиномотори	1	-	1
4	ручні насоси	5	4	1

Секція 3. Організація фінансового та матеріально-технічного забезпечення ЄДСЦЗ

5	пожежні лінійки	5	3	2
6	пожежні діжки	14	3	11
7	механічні драбини	4	-	4

У червні 1921 р. Раднарком УСРР виніс постанову «Про облік пожежного майна», якою передбачалося органами ГУКГ НКВС провести ревізію протипожежного обладнання та перерозподіл його з дійсними потребами пожежних підрозділів. Із подання Центрального пожежного відділу від 5 січня 1922 р. відомо, що більшість будівель пожежних депо знаходилися в аварійному стані, а подекуди загрожували обвалом. Бракувало елементарного пожежного обладнання. З вище вказаної доповіді відомо, що подекуди у підрозділах навіть не вистачало до 70% сокир.

У цей період надзвичайно важливу роль в матеріально-технічному забезпеченні пожежного гарнізону Києва відігравала власна пожежно-технічна майстерня, яка розміщувалася на території Подільської пожежної частини. На середину 20-х років ХХ ст. господарська частина гарнізону налагодила створення нових пожежних ходів, виробництво та доукомплектування пожежних автомобілів, механічного обладнання та його ремонт. Поряд із цим, майстерня займалася пошиттям спецодягу, виготовленням зброї, драбин та іншого пожежного інвентарю. Не мало ініціативи та винахідництва виявили вогнеборці при відновленні пожежної техніки. Так, старі автомобільні шасі пристосовували і переробляли під пожежні авто. Окремі деталі під автомобілі пожежні умільці відшукували на складах утильсировини та автомобільних кладовищах. Упродовж 1920-1921 рр. київські пожежники із поламаних грузовиків зробили дві автолінійки з переносними та стаціонарними насосами і дві автоцистерни. Оскільки парових насосів не вистачало, воду з автоцистерн до місця пожежі подавали за допомогою ручних насосів. Тим не менше ці автомобілі відігравали важливу роль, оскільки суттєво зменшували час прибуття рятувальників до місця вогняного лиха. Пізніше проблему подачі води при відсутності парових насосів було тимчасово вирішено за допомогою використання стиснутого вуглекислого газу, який вивозився балонами на автолінійках.

Пожежно-технічна майстерня складалася з кузні, токарного, столярно-колісного, збірно-слюсарного, шорного та швейного відділень. Загальне керівництво діяльністю майстернею покладалося на подільського брандмейстера.

На початку 20-х років ХХ ст., коли було практично відсутнє централізоване постачання пожежних команд пожежною технікою та спецодягом, пожежно-технічна майстерня Києва відіграла вирішальну роль у технічному оснащенні та підтримці боєготовності міських пожежних команд.

ЛІТЕРАТУРА

1. Центральный державный архив вищих органов власти в Украине. – Ф.5. – Оп.1. – Спр. 410. – Арк.13.
2. Київський міський державний архів. – Ф. Р-741, – Оп. 1, – Спр. 16, – Арк. 12.
3. Кучер Г., Усатенко Л. Покорители огня: из истории пожарной охраны Киевщины / Г. Кучер, Л. Усатенко. – К.: Издание МВД УССР, 1969. – 132 с.

Чернова К. Ю., курсант

Львівського державного університету безпеки життєдіяльності

НК – Міллер О. В., Львівський державний університет безпеки життєдіяльності

ВПРОВАДЖЕННЯ АУДИТУ З ПОЖЕЖНОЇ І ТЕХНОГЕННОЇ БЕЗПЕКИ ЯК ГАРАНТІЯ НАДІЙНОСТІ ЄДИНОЇ ДЕРЖАВНОЇ СИСТЕМИ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ

Державна політика, спрямована на інтеграцію України у світове економічне співтовариство, що проводяться в країні, економічні та соціальні перетворення диктують необхідність постійних коригувань правового поля, що визначає порядок, форми і методи проведення наглядових заходів, підвищення їх ефективності. Разом з тим, враховуючи адміністративний характер цієї діяльності, потрібне створення атмосфери розуміння керівниками органів влади різного рівня, підприємницьким співтовариством і населенням актуальності в сучасних умовах наявності дієвого контролю за дотриманням вимог пожежної безпеки.

Органам державної влади, фахівцям служби цивільного захисту у найближчий час слід чітко проаналізувати ефективність і рівень надійності єдиної державної системи цивільного захисту в період соціально-економічної, воєнно-політичної нестабільності у нашій державі, та дати оцінку діяльності усім суб'єктам сфери цивільного захисту по забезпеченню безпеки населення, а також об'єктів економіки України в умовах надзвичайних ситуацій. Необхідність цього кроку продиктована наявністю ряду об'єктивних і суб'єктивних факторів, серед яких: зростання кількості та масштабів надзвичайних ситуацій природного характеру, а також шкоди від них, що є загальносвітовою тенденцією; значна зношеність основних виробничих фондів, систем аварійного контролю та попередження надзвичайних ситуацій, що загрожує виникненням надзвичайних ситуацій техногенного характеру; зниження якості нагляду за станом потенційно небезпечних об'єктів та дотриманням правил пожежної безпеки; недостатня кількість сил і засобів, необхідних для спостереження за станом небезпечних природних явищ і недостатня ефективність дій при локалізації лих в їх початковій стадії; недосконалість організаційних і нормативних правових актів, що визначають і регулюють сфери відповідальності, розмежування функцій, структуру, склад органів управління, сил і засобів на всіх рівнях державної влади та управління; недостатній рівень підготовки, професіоналізму та відповідальності керівного складу, посадових осіб органів виконавчої влади, безпосередньо пов'язаних з вирішенням завдань у цій галузі, а також низький рівень підготовки населення країни до дій в умовах надзвичайних ситуацій; недостатній рівень готовності сил цивільного захисту через низький рівень їх матеріально-технічного забезпечення; незадовільне вирішення питань, пов'язаних з будівництвом нових, станом наявних захисних споруд для укриття населення.

Зважаючи на велику шкоду, яку завдають пожежі, суспільство змушене шукати шляхи оптимізації системи забезпечення пожежної безпеки. Одним із найважливіших факторів, що може сприяти покращенню пожежної ситуації в країні є вдосконалення механізму незалежної оцінки ризиків.

Сьогодні під державний нагляд підпадають майже 110 тисяч об'єктів. Підприємці постійно скаржаться на велику кількість перевірок, що заважає їм працювати. З огляду на вимоги вітчизняного законодавства на досвід країн ЄС, нашими фахівцями були розроблені зміни до постанови Кабміну №306[1]. Вони

Секція 3. Організація фінансового та матеріально-технічного забезпечення ЄДСЦЗ

передбачають, що до високого ступеня ризику зараховуватимуть лише 10 відсотків (не більше 8 тисяч) суб'єктів господарювання. Разом з об'єктами державної власності, що мають стратегічне значення для економіки і безпеки держави, їх перевірятимуть раз на рік. На решту підприємств, що мають середні та незначні ступені ризиків (відповідно 30 і 60 відсотків), не зважатимуть. Однак для них буде запроваджено аудит з пожежної та техногенної безпеки. Тобто не перевірку, а лише послугу, аби підприємець міг усунути недоліки. Причому суб'єкт господарювання самостійно і на свій розсуд обиратиме аудиторську фірму, встановлюватиме час цієї процедури. Якщо аудитори виявили некомпетентність, він може відмовитися від їхніх послуг. Рекомендації аудиторського висновку не обов'язкові до виконання, хоч це в інтересах керівників підприємств. А от недоліки, виявлені під час заходів державного нагляду (контролю) і вказані в акті перевірки, підлягають обов'язковому усуненню. Інакше підприємству загрожують штрафи та в подальшому призупинення роботи.

Але ефективно впровадження аудиту з пожежної та техногенної безпеки можливе за умови обов'язкового або добровільного страхування майна чи цивільної відповідальності за шкоду, яку може бути заподіяно пожежами й аваріями суб'єктам господарської діяльності з середнім та незначним ступенями ризику. При цьому внесок під час оформлення страхового полісу прямо не залежатиме від висновку за результатами аудиту. На жаль, система страхування у нас досі не набула такого масштабу, як у розвинених європейських державах.

За останні десять років збитки від надзвичайних ситуацій і пожеж перевищили 15 мільярдів гривень. На подолання їхніх наслідків з державного бюджету було виділено понад 6,1 мільярда гривень. Чимало власників потужних підприємств (передусім, у нафтовій і хімічній галузях) переклали на державу витрати з фінансування аварійно-рятувальних робіт. Хоча відшкодовувати збитки мулили б страхові компанії.

Реформи в системі пожежної охорони планують провести у 2 етапи. На першому (до кінця 2015 року) треба підготувати план заходів з реалізації концепції з конкретними термінами і виконавцями, а також пропозиції щодо змін до Кодексу цивільного захисту. Буде сформовано національну програму співпраці з ЄС у сфері технічної взаємодії, запобігання та профілактики безпеки і концепцію інформаційної обізнаності у сфері безпеки України. Чималих функціональних і організаційних змін зазнає власне сам апарат Служби – скоріш за все, скоротять частину працівників. На другому етапі (до 2017 року) внесуть зміни до законодавчих актів з урахуванням європейських норм і стандартів, аби врегулювати роботу наглядових органів ДСНС, зменшать кількість точок дотику бізнесу і держави, створять систему недержавної експертно-аудиторської діяльності у сфері безпеки, запровадять електронні безконтактні послуги, нову схему страхування ризиків на випадок виникнення надзвичайних ситуацій, порядку відшкодування збитків та адекватної відповідальності власника об'єкта за стан пожежної та техногенної безпеки[2].

ЛІТЕРАТУРА

1. Постанова КМ України від 29 лютого 2012 р. № 306 «Про затвердження критеріїв, за якими оцінюється ступінь ризику від провадження господарської діяльності та визначається періодичність здійснення планових заходів державного нагляду (контролю) у сфері техногенної та пожежної безпеки» (із змінами, внесеними згідно з Постановою КМ № 361 від 04.06.2015).
2. Науково-виробничий журнал «Пожежна безпека» 2014 - 2015р.р.

Чигін О., студент Львівського державного університету безпеки життєдіяльності

*НК - Дубинецька П. П., к. е. н., викладач кафедри права та менеджменту
у сфері цивільного захисту
Львівського державного університету безпеки життєдіяльності*

ПРОБЛЕМИ МЕХАНІЗМУ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАЦІВНИКАМ СЛУЖБИ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ

Своєчасна та у повному обсязі виплата заробітної плати та грошового забезпечення працівникам та особам рядового і начальницького складу є одним із пріоритетних завдань Служби цивільного захисту і перебуває на постійному контролі у керівництва Служби.

Основними нормативно – правовими актами щодо виплати заробітної плати працівникам та грошового забезпечення особам рядового і начальницького складу прийнято вважати Кодекс Законів про працю України, Закон України "Про оплату праці", а також відповідних постанов Кабінету Міністрів України та наказів МВС України.

Згідно вище поданих нормативно-правових документів до складу грошового забезпечення входять:

- посадовий оклад, оклад за спеціальне звання;
- щомісячні додаткові види грошового забезпечення (підвищення посадового окладу, надбавки, доплати, винагороди, які мають постійний характер, премія);
- одноразові додаткові види грошового забезпечення.

Фінансовий механізм забезпечення системи цивільного захисту залишається проблемним. Існує потреба у створенні нової системи оповіщення та інформування населення про надзвичайні ситуації, враховуючи досвід іноземних країн, оновленні матеріально-технічної бази служб цивільного захисту, забезпеченні відповідного характеру небезпек рівня наповнення матеріальних та фінансових резервів, зменшенні навантаження на державний та місцеві бюджети за рахунок перерозподілу функцій у сфері цивільного захисту, активізація страхування, пов'язаного з ліквідацією наслідків надзвичайних ситуацій, створення спеціальних страхових фондів у сфері цивільного захисту та багато інших проблем.

Умовою позитивної соціально-економічної результативності фінансування системи цивільного захисту є досягнення балансу між поєднанням різних джерел фінансування та запобігання дублюванню або змішуванню функцій у сфері цивільного захисту.

Система цивільного захисту в умовах обмеженого бюджетного забезпечення може призвести до порушення нормальної роботи існуючої системи: не будуть створені нові, здатні вирішувати завдання в сфері цивільного захисту навіть на аналогічному рівні, не кажучи вже про зростання ефективності. Зменшити ці ризики можна лише при впровадженні в бюджетну діяльність сучасних методів розподілу бюджетних коштів, заснованих на реальних обсягах бюджетного фінансування цивільного захисту, з урахуванням індексу інфляції.

Необхідно передбачити функціонування економічних механізмів, які сприяють розвитку страхування у сфері цивільного захисту, використанню потенціалу фондового ринку, реалізації захисних та попереджувальних заходів, впровадити систему податкових пільг, пільгових кредитів банків, державних інвестицій на заходи у сфері цивільного захисту.

Секція 3. Організація фінансового та матеріально-технічного забезпечення ЄДСЦЗ

Саме фінансова складова дозволяє здійснити реальну оцінку фінансової ефективності системи цивільного захисту. Реалізацію розвитку системи цивільного захисту доцільно проводити на етапах стратегічного планування та оперативного управління, шляхом вирішення завдань.

Завданнями фінансування заходів у сфері цивільного захисту є правильне визначення потреб у грошових коштах суб'єктів системи цивільного захисту. Рівень фінансування повинен забезпечити готовність органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій до виконання заходів цивільної захисту в межах встановлених нормативів та з урахуванням об'єктивно існуючого рівня загроз.

Для реформування фінансування системи цивільного захисту є прийняття Концепції управління фінансами в сфері цивільного захисту, яка дозволить сформулювати орієнтири та пріоритети розвитку системи фінансування цивільного захисту за рахунок бюджетних коштів та інших джерел; визначить подальшу динаміку процесу системного вдосконалення нормативної бази в цій сфері цивільного захисту.

ЛІТЕРАТУРА

1. Євдін О. Кодекс цивільного захисту України: що нового? [Електронний ресурс] / О. Євдін. – Режим доступу : <http://orpb.com.ua>.
2. Кодекс цивільного захисту України від 02.10.2012 р. № 5403-VI // Офіц. вісн. України. – 2012. – № 89. – ст. 3589.

Яцюк В. С., слухач

Черкаського інституту пожежної безпеки ім. Героїв Чорнобиля НУЦЗУ

НК – Кришталь Т. М., д. е. н., доцент, завідувач кафедри

Черкаського інституту пожежної безпеки ім. Героїв Чорнобиля НУЦЗУ

ДЕЯКІ АСПЕКТИ СТВОРЕННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ МАТЕРІАЛЬНИХ РЕЗЕРВІВ ДЛЯ ЗАПОБІГАННЯ ТА ЛІКВІДАЦІЇ НАСЛІДКІВ НС

Матеріальні резерви для запобігання і ліквідації наслідків НС створюються з метою їх використання у разі загрози або виникнення надзвичайних ситуацій [1].

Матеріальний резерв – запас будівельних і пально-мастильних матеріалів, лікарських засобів та виробів медичного призначення, продовольства, техніки, технічних засобів та інших матеріальних цінностей, призначених для запобігання і ліквідації наслідків НС, надання допомоги постраждалому населенню, проведення невідкладних відновлювальних робіт і заходів.

Матеріальні резерви для запобігання і ліквідації наслідків НС поділяються на: стратегічний (державний), оперативний, відомчий та об'єктовий матеріальні резерви. У свою чергу, вони створюються Кабінетом Міністрів України (державний), центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері цивільного захисту (оперативний матеріальний резерв), іншими центральними органами виконавчої влади (відомчий матеріальний резерв), місцевими державними адміністраціями, органами місцевого самоврядування (регіональний та місцевий матеріальні резерви) та суб'єктами господарювання (об'єктовий матеріальний резерв).

Державний матеріальний резерв – це особливий державний запас матеріальних цінностей, призначених для використання в цілях і в порядку, передбачених Законом України «Про державний матеріальний резерв». У складі

Секція 3. Організація фінансового та матеріально-технічного забезпечення ЄДСЦЗ

державного резерву створюється незнижуваний запас матеріальних цінностей (постійно підтримуваний обсяг їх зберігання).

До складу державного матеріального резерву входять запаси матеріально-технічних ресурсів для виконання першочергових робіт під час ліквідації наслідків НС та для виконання інших заходів, передбачених законодавством [2].

Номенклатура та обсяги матеріальних резервів визначаються з урахуванням прогнозованих для конкретної території, галузі, об'єкта підприємства видів та рівня НС, обсягів робіт з ліквідації їх наслідків, розмірів заподіяних збитків, обсягів забезпечення життєдіяльності постраждалого населення.

Створення, утримання та поповнення матеріальних резервів здійснюється:

- оперативного – за рахунок коштів державного бюджету через ДСНС;
- відомчого – за рахунок коштів державного бюджету через відповідні центральні органи виконавчої влади;
- регіонального та місцевого – за рахунок коштів бюджету Автономної Республіки Крим і місцевих бюджетів;
- об'єктового – за рахунок власних коштів підприємств [3].

Створення, утримання та поповнення матеріальних резервів може здійснюватися також за рахунок добровільних пожертвувань фізичних і юридичних осіб, благодійних організацій та об'єднань громадян, інших не заборонених законодавством джерел.

Матеріальні резерви використовуються виключно для:

- здійснення запобіжних заходів у разі загрози виникнення надзвичайних ситуацій;
- ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій;
- проведення невідкладних відновлювальних робіт і заходів;
- надання постраждалому населенню необхідної допомоги для забезпечення його життєдіяльності;
- розгортання та утримання тимчасових пунктів проживання і харчування постраждалого населення;
- забезпечення пально-мастильними та іншими витратними матеріалами транспортних засобів підприємств та громадян, залучених для евакуації постраждалого населення із зони надзвичайної ситуації та можливого ураження.

ДСНС здійснює методичне керівництво та контроль за створенням та використанням матеріальних резервів.

ДСНС України постійно проводиться комплекс заходів зі створення матеріальних резервів усіх рівнів (крім державного) для реагування на НС та надання термінової невідкладної допомоги постраждалому населенню.

У 2014 році фактичні обсяги створення оперативного резерву ДСНС України становлять 2,2 % передбачених номенклатурою, що зумовлено відсутністю у Державному бюджеті України бюджетних призначень для поповнення зазначеного резерву. На 01.01.2015 р. на базах та складах регіонів у середньому накопичено регіональних матеріальних резервів на 36,6 % обсягу, передбаченого номенклатурами.

Місцеві матеріальні резерви в середньому сформовано на 34,9 % від запланованого обсягу.

Слід зазначити, що у Міністерстві аграрної політики та продовольства і Міністерстві інфраструктури відомчий матеріальний резерв фактично відсутній. У Міністерстві охорони здоров'я накопичення матеріальних цінностей до відомчого

Секція 3. Організація фінансового та матеріально-технічного забезпечення ЄДСЦЗ

резерву не проводилося, обмежені об'єктові резерви створено у закладах, що віднесені до Державної служби медицини катастроф України.

Через недостатнє фінансування станом на 01.01.2015 р. на базах та складах регіонів у середньому накопичено регіональних матеріальних резервів на 36,6 % від обсягу, передбаченого номенклатурою, а місцеві матеріальні резерви в середньому сформовано на 34,9 % від запланованого обсягу.

Відповідальність за створення та використання матеріальних резервів, здійснення контролю за їх наявністю несуть посадові особи органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування та підприємств відповідно до закону.

ЛІТЕРАТУРА

1. Кодекс цивільного захисту України від 2 жовтня 2012 року № 5403-VI.
2. Закон України «Про державний матеріальний резерв».
3. Постанова КМУ від 30 вересня 2015 року № 775 «Про затвердження

Порядку створення та використання матеріальних резервів для запобігання і ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій».

СЕКЦІЯ 4.

**Нормативно-правове
регулювання ЄДСЦЗ**

ДЕЯКІ ПРОБЛЕМИ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРАВА В УКРАЇНІ

Конституційна реформа, що наразі відбувається в Україні, здійснюється за трьома основними напрямками: децентралізація, проведення реформування судової влади та вдосконалення правового регулювання прав і свобод людини. Таким чином, передбачається внесення правок до Конституції України з врахування тих змін, які останнім часом відбулися в українському суспільстві.

Необхідно зазначити, що Конституція України за своїм змістом є дуже демократичною, адже містить широкий перелік прав і свобод людини і громадянина, а також в ній закріплені основні принципи, притаманні правовій державі. Але сумною тенденцією сучасної юриспруденції є значні розбіжності між законодавчими директивами та реальним втіленням їх у життя. Слабким місцем українського права є декларативність його положень, які неможливо реалізувати внаслідок багатьох причин, серед яких можна назвати, по-перше, відсутність чіткого алгоритму дій, прописаного у нормативно-правовому акті відповідної юридичної сили, по-друге, відсутність належного фінансового забезпечення, і, по-третє – несумлінне застосування чинного законодавства. Зрозуміло, існує багато інших недоліків вітчизняного законодавства, але зупинимося саме на вказаних.

Першу причину можна усунути шляхом видання відповідних нормативно-правових актів або ж подолати таку прогалину у праві шляхом аналогії закону або права. Необхідно відмітити, в останні роки все частіше науковці зазначають, що прослідковується тенденція зростання ролі судової практики під час прийняття відповідних рішень, тобто зростає роль судового прецеденту. Це джерело права не є офіційно визнаним в Україні і використовується в основному в якості допоміжного та рекомендаційного під час прийняття судових рішень у випадку відсутності чітких законодавчих вказівок. В основному мова йде про прецеденти, створені Європейським судом з прав людини. Так, Українська Гельсінська спілка з прав людини провела дослідження щодо застосування українськими судами рішень Європейського суду з прав людини на основі даних Єдиного державного реєстру судових рішень України в 2015 році та навіть сформувала рейтинг, який складається із судів, що найбільш часто та релевантно використовують у своїй практиці прецедентні рішення Європейського суду з прав людини проти України. Мета рейтингу полягає у якомога ширшій промоції застосування прецедентного права в Україні [1, с. 406]. Судді, які у своїй професійній діяльності найчастіше використовували такі рішення в якості прецеденту, отримали певні відзнаки. Метою ж цього рейтингу є стимулювання суддів більш широко використовувати судовий прецедент, зокрема у галузі прав людини. Цьому є логічне пояснення. Судова практика більш гнучка, ніж нормативно-правова база. Відомо, що законодавчий процес є складною процедурою, яка може розтягнутися на роки. Більш того, не є таємницею, що певні законодавчі рішення є заполітизовані та приймаються або в інтересах певного кола осіб, або з популістською метою, особливо якщо на подібних обіцянках будувалася передвиборча агітація. Тому такі закони можна назвати ситуативними, тобто прийнятими з певною метою, часто без належного обґрунтування. Цілком логічно, що подібні нормативно-правові акти виявляються непристосованими до реального життя та, внаслідок цього, виникають проблеми щодо їх реалізації.

Крім того, внаслідок активного та швидкого розвитку суспільних відносин, неможливо врахувати весь спектр питань саме на рівні закону, оскільки внесення

Секція 4. Нормативно-правове регулювання ЄДСЦЗ

змін до закону це як мінімум, довга процедура у часі, тож з'являється велика кількість підзаконних нормативно-правових актів, які часто неузгоджені між собою, а іноді і прямо суперечать один одному, особливо якщо це стосується різних сфер діяльності, а отже приймаються різними відомствами. Також необхідно зазначити, що сучасні демократичні держави відходять від стереотипу, що більшість сфер суспільного життя повинні бути врегульовані на державному рівні, як це було характерно для країн колишнього Радянського Союзу, а дотримуються думки, що правове регулювання повинно охоплювати найбільш значущі сфери публічного права, які потребують державного імперативу, натомість як сфери приватного права повинні врегульовуватися на засадах диспозитивності. Тож цілком очевидно, що виникає потреба у розширенні існуючих джерел права, які вже більш відповідають сучасним умовам життєдіяльності.

Що ж стосується другої вказано причини недосконалої реалізації права щодо невиконання правових приписів через недостатнє фінансування, то ця причина носить об'єктивний характер та може бути усунена або збільшенням джерел доходів до державного бюджету, що на сьогодні здається майже нереальним в умовах економічної кризи, або шляхом залучення так званих донорів (наприклад, не є таємницею, що здійснення реформи поліції фінансується за рахунок іноземних джерел) або ж зменшенням витрат, що в сучасних умовах є більш реальним виходом із ситуації. В основному ця проблема торкається соціальних виплат. За Конституцією України передбачена значна кількість соціальних виплат та послуг, що надаються безкоштовно населенню. Але сучасні реалії говорять про те, що або ці послуги все одно оплачуються населенням, але під виглядом так званої благодійної допомоги, від якої неможливо відмовитися, тому що у протилежному випадку ці послуги або взагалі не будуть надаватися, або ж їх якість буде вкрай низька.

Ще однією причиною низької ефективності застосування законів є їх неправильне правозастосування. Науковці серед основних вимог правильного застосування права називають законність, обґрунтованість, доцільність та справедливість [2, с. 417]. На жаль, не завжди відбувається дотримання цих принципів під час реалізації права, зокрема найчастіше під час саме правозастосування. Згадується невелика приказка. В дитини впала іграшка на підлогу. Їй кажуть підняти іграшку, на що дитина відповідає: «З підлоги піднімати не можна!». Яскравий приклад неправильного застосування норми, яка за своїм змістом правильна, але застосовується не в тих умовах. Аналогічно можна сказати про правові норми, які, не дивлячись на їх легальність, застосовуються із порушенням обґрунтованості, доцільності та справедливості і внаслідок цього можуть принести шкоду суспільству.

Таким чином, однією із актуальних проблем вітчизняної юриспруденції є складності у реалізації права. Вірніше невідповідність правотворчості та реалізації права. Ця проблема стосується не лише України, але саме у пострадянських країнах цей недолік проявляється так гостро. Цьому є пояснення. Мабуть, найбільш поширеною цитатою будь-якого дослідження на правову тематику є ст.1 Конституції України, яка стверджує, що наша держава є суверенною і незалежною, демократичною, соціальною, правовою державою [3]. Тобто на законодавчому рівні закріплені основні принципи функціонування держави. Але держава стає такою не тоді, коли це просто проголошено, а тоді, коли ці принципи справді діють у повсякденному житті.

Якщо ми звернемося до будь-якого базового підручника з теорії держави та права, то серед ознак, які притаманні правовій державі, до України можемо

Секція 4. Нормативно-правове регулювання ЄДСЦЗ

віднести не більше половини з них. Тому ми погоджуємося з думкою тих авторів, які вважають, що правова держава - це ідеал, який ще не досягнутий навіть в найбільш розвинених державах. Практична ж цінність конституційного закріплення цього ідеалу полягає в тому, що воно ставить в обов'язок державної влади законні, справедливі дії ради загального добробуту [2, с. 192]. Але якщо деякі країни близькі до цього ідеалу, то щодо України, нажаль такого поки що не можна сказати. В основному це стосується більшості постсоціалістичних країн. Транзитивне суспільство таких країн тяжко переходить від тоталітарної системи до демократичної, від державної економіки до приватної, від колективізму до індивідуалізму. Наша держава хоча офіційно і відійшла від командно-адміністративної системи управління, але окремі її елементи продовжують існувати, наприклад жорстка централізація окремих напрямів діяльності, розгалужений бюрократичний апарат, тощо.

Сьогодні робляться певні кроки щодо подолання цих проблем. Так, з пережитками командно-адміністративної системи управління допоможе справитися децентралізація влади, яка передасть більше влади на місця. Реформа судової влади спрямована на підвищення авторитету, якості та прозорості роботи суддів, що є неодмінною рисою будь-якої правової держави. Що ж стосується прав і свобод людини, то найбільш актуальним питанням є не стільки розширення їх переліку (так, наприклад, багато спорів викликає легалізація одностатевих шлюбів, право громадян вільно володіти вогнепальною зброєю, тощо), скільки забезпечення реалізації вже проголошених прав і свобод.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бущенко А. «Precedent UA – 2015» / Аркадій Бущенко, Олена Сапожнікова, Олег Шинкаренко.— К. : КВІЦ, 2015. — 412 с.: іл.
2. Крестовська Н. М. Теорія держави і права. Підручник. Практикум. Тести: підручник / Н. М. Крестовська, Л. Г. Матвєєва. – К. : Юрінком Інтер, 2015. – 584 с.
3. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР/ Відомості Верховної Ради України - 1996. – № 30 – ст. 141.

Білека А. А., к. ю. н., доцент

Черкаського інституту пожежної безпеки ім. Героїв Чорнобиля НУЦЗУ,

Залевська А. Ю., курсант 5-го курсу

Черкаського інституту пожежної безпеки ім. Героїв Чорнобиля НУЦЗУ

ПРО ПОСИЛЕННЯ РОЛІ ЕКОЛОГІЧНОГО УПРАВЛІННЯ В СИСТЕМІ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ УКРАЇНИ

Сьогодні екологічна ситуація в Україні не відповідає вимогам безпечної життєдіяльності, причиною цього є вибух на Чорнобильській АЕС, неконтрольовані пожежі, забруднення і знищення водних, земельних, рослинних і тваринних ресурсів, урбанізація тощо. Причиною екологічних проблем також є брак фахівців, спроможних розв'язувати природоохоронні завдання.

На екологічне управління покладаються такі важливі завдання як реалізація екологічного законодавства, контроль за додержанням вимог екологічної безпеки, забезпечення проведення ефективних і комплексних заходів щодо охорони навколишнього природного середовища, раціонального

Секція 4. Нормативно-правове регулювання ЄДСЦЗ

використання природних ресурсів, досягнення узгодженості дій державних і громадських органів у галузі охорони навколишнього природного середовища [2].

Пріоритетами еколого-управлінських відносин є: екологічне оздоровлення деградованих природних об'єктів, ландшафтів і стабілізація екологічного стану держави; відновлення природного потенціалу, заощадливе природокористування; формування національної екологічної мережі; охорона навколишнього природного середовища; забезпечення екологічної безпеки, зменшення антропогенного тиску і забруднення відходами; екологізація загальних функцій управління державою; екологізація соціально-економічного розвитку, впровадження принципів збалансованого розвитку; розвиток національного екологічного партнерства [5].

Постійне вдосконалення екологічного управління є однією з вимог міжнародної та європейської системи стандартизації екологічного управління. Для державного екологічного управління це означає його функціональне розширення й системно-методологічне поглиблення. Йдеться не тільки про охоронні функції, а й про освоєння функцій гармонізації. Це управління здійснюється на засадах, передбачених Конституцією України, Законом України «Про охорону навколишнього природного середовища», природоресурсними та іншими актами екологічного законодавства, а також законодавства, яким регулюється діяльність органів державного управління в цілому [1].

Для реалізації державної екологічної політики і забезпечення подальшого розвитку еколого-управлінських відносин визначають три рівні управління: національний, регіональний, місцевий.

До функцій національного рівня управління належить вирішення таких питань як: розроблення методологічного, нормативно-методичного та правового забезпечення; розроблення політики регулювання ядерної безпеки; проведення державної екологічної експертизи; формування економічного механізму природокористування; регулювання використання природних ресурсів та запобігання забрудненню довкілля; ліцензування екологічно небезпечних видів діяльності; державна політика щодо зон надзвичайних екологічних ситуацій; встановлення нормативів якісного стану природних ресурсів; формування та використання державних позабюджетних фондів охорони довкілля; регулювання використання ресурсів державного значення; державний контроль за дотриманням природоохоронного законодавства, в тому числі ядерної та радіаційної безпеки; впровадження екологічного аудиту; проведення єдиної науково-технічної політики щодо охорони, раціонального використання та відновлення природних ресурсів; проведення державної політики щодо збереження біорізноманіття; забезпечення екологічної безпеки як складової національної безпеки; реалізація міжнародних угод і виконання Україною взятих на себе в рамках цих угод зобов'язань та підтримання міждержавних відносин у природоохоронній сфері; забезпечення процесу прийняття державних рішень з урахуванням екологічних вимог (організація моніторингу, впровадження інформаційних технологій, ведення обліку забруднень, прогнозування); екологічна освіта та екологічне виховання.

До функцій регіонального рівня управління належить вирішення таких питань: регулювання використання природних ресурсів місцевого значення; визначення нормативів забруднення природного середовища (встановлення нормативів ГДВ, ГДС та розміщення відходів); впровадження економічного механізму природокористування; проведення моніторингу та обліку об'єктів природокористування і забруднення довкілля; проведення державної екологічної експертизи; здійснення державного контролю за дотриманням

Секція 4. Нормативно-правове регулювання ЄДСЦЗ

природоохоронного законодавства; розроблення програм впровадження природоохоронних заходів, визначення та реалізація інвестиційної політики; інформування населення та зацікавлених підприємств, установ і організацій з екологічних питань.

До функцій місцевого рівня управління належить вирішення таких питань: проведення локального та об'єктного моніторингу; здійснення державного контролю за дотриманням природоохоронного законодавства; організація розробки місцевих екологічних програм та проектів тощо [6].

Для подальшого розвитку еколого-управлінських відносин мають бути сформульовані нові цілі та завдання державного екологічного управління, запропоновані загальні підходи до його модернізації шляхом розробки науково-теоретичних засад, внесення змін до чинного законодавства, усунення корупції, реформування системи органів державної влади та застосування передового досвіду розвинутих країн.

ЛІТЕРАТУРА

1. Державне управління в Україні: Навчальний посібник / Авер'янов В.Б., Андрійко О.Ф., Голосніченко І.П. та ін. / За заг. ред. В.Б. Авер'янова. – К.: 1999. – 266 с.
2. Екологічне управління Підручник / В. Я. Шевчук, Ю. М. Саталкін, Г. О. Білявський та ін. — К.: Либідь, 2004. — 432 с.
3. Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища» від 25.06.1991 р. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1264-12>.
4. Конституція України від 28 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.
5. Чаусова Л. Принципи у сфері стимулювання належної еколого-правової діяльності громадян та організацій // Право України. – 1998. – № 6. – С. 39 – 43.
6. Цветков В.В. Державне управління: основні фактори ефективності (політико-правовий аспект). – Х.: Право, 1996. – 164 с.

Білека А. А., к. ю. н., доцент

Черкаського інституту пожежної безпеки ім. Героїв Чорнобиля НУЦЗУ,

Любавін Ю. О., курсант 3-го курсу

Черкаського інституту пожежної безпеки ім. Героїв Чорнобиля НУЦЗУ

ДО ХАРАКТЕРИСТИКИ ПРАВОВИХ ЗАСАД УПРАВЛІННЯ ПРОЦЕСОМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СЛУЖБОВОЇ ДИСЦИПЛІНИ В ОРГАНАХ І ПІДРОЗДІЛАХ ОПЕРАТИВНО-РЯТУВАЛЬНОЇ СЛУЖБИ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ З НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ

Комплектування ДСНС України висококваліфікованими кадрами, створення належних умов для виконання ними службових обов'язків є неможливими без забезпечення відповідного наукового управління процесами, пов'язаними зі службовою дисципліною.

Службова дисципліна в органах управління і підрозділах оперативно-рятувальної служби цивільного захисту ДСНС України регламентується Кодексом

Секція 4. Нормативно-правове регулювання ЄДСЦЗ

цивільного захисту України [1], Указом Президента України від 16.01.2013 р. №20/2013 «Деякі питання Державної служби України з надзвичайних ситуацій. Положення про Державну службу України з надзвичайних ситуацій» [2], Дисциплінарним статутом служби цивільного захисту [3], Положенням про порядок проходження служби цивільного захисту особами рядового і начальницького складу, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 11 липня 2013 р. № 593 [4], Наказом Міністерства внутрішніх справ України «Про затвердження Порядку організації внутрішньої, гарнізонної та караульної служб в органах управління і підрозділах оперативно-рятувальної служби цивільного захисту Державної служби України з надзвичайних ситуацій» 07.10.2014 р. № 1032 [5] та іншими нормативно-правовими актами.

При організації та проведенні роботи щодо підтримання на належному рівні дисципліни і законності, профілактики правопорушень використовуються такі форми як:

- своєчасне доведення до особового складу вимог керівних документів ДСНС України з питань службової дисципліни;

- розробка за участі усіх служб органу чи підрозділу цивільного захисту на рік Комплексного плану заходів щодо попередження правопорушень за участю особового складу, зміцнення дисципліни, збереження життя та здоров'я персоналу, а також негайне внесення до нього змін та доповнень згідно з вимогами ДСНС України;

- ведення обліку правопорушень, подій та грубих дисциплінарних проступків відповідно до встановлених форм;

- проведення службових розслідувань стосовно порушень особами рядового і начальницького складу службової дисципліни;

- забезпечення контролю за станом дисципліни та законності у підпорядкованих підрозділах, систематичне проведення його аналізу на усіх рівнях та підбиття підсумків службової діяльності в органах і підрозділах;

- застосування єдиної системи заохочень і стягнень;

- забезпечення індивідуального виховного впливу на особовий склад, використання можливостей громадських формувань тощо.

Правовий підхід у системній організаційно-правовій концепції управління процесом забезпечення службової дисципліни має особливе значення. Основним засобом удосконалення і розвитку управління дисциплінарною системою в органах управління і підрозділах оперативно-рятувальної служби цивільного захисту ДСНС України, уникнення помилок та інших негативних явищ є приведення її у відповідність до організаційно-правових вимог.

Наразі основним завданням, що забезпечить зміцнення службової дисципліни у органах і підрозділах ДСНС України, є подальше створення таких правових норм, структур, взаємин, які б унеможливили виникнення проблем повсякденної служби, виявляли їх на ранній стадії і забезпечували їх кваліфіковане вирішення.

Актуальною сьогодні є потреба подальшої систематизації і концептуалізації уявлень про організаційно-правові основи службової дисципліни в органах управління і підрозділах оперативно-рятувальної служби цивільного захисту ДСНС України, а також створення сучасної нормативно-правової бази, яка б регламентувала нормативно-правову поведінку в органах управління і підрозділах оперативно-рятувальної служби цивільного захисту ДСНС України з урахуванням нових соціально-економічних умов суспільства.

Варто зауважити, що у існуючій системі дисциплінування нагромадилося чимало застарілих стереотипів, догм, що консервують застарілі і неефективні підходи, які

Секція 4. Нормативно-правове регулювання ЄДСЦЗ

заважають досягти якісного поліпшення службової дисципліни в органах управління і підрозділах оперативно-рятувальної служби цивільного захисту ДСНС України. Складні умови функціонування системи дисциплінування, кількісний і якісний ріст порушень службової дисципліни вимагає, насамперед, наукового правового аналізу.

На нашу думку, удосконалення управління системою дисциплінування в органах і підрозділах оперативно-рятувальної служби цивільного захисту ДСНС України повинно полягати, насамперед, у реформуванні і розвитку структури системи управління процесами дисциплінування, нормативно-правової бази, її функціонуванні на основі поглибленого організаційно-правового аналізу всіх елементів і рівнів. У цьому аспекті слід позитивно відзначити роль наказу ДСНС України від 27.08.2014 № 482 [6].

ЛІТЕРАТУРА

1. Кодекс цивільного захисту України [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/5403-17>.

2. Указ Президента України від 16.01.2013 р. №20/2013 «Деякі питання Державної служби України з надзвичайних ситуацій. Положення про Державну службу України з надзвичайних ситуацій» [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/20/2013>.

3. Закон України «Про дисциплінарний статут служби цивільного захисту» від 05.03.2009 р. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1068-17/page>.

4. Положення про порядок проходження служби цивільного захисту особами рядового і начальницького складу, затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 11 липня 2013 р. № 593 [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/593-2013-п>.

5. Наказ Міністерства внутрішніх справ України «Про затвердження Порядку організації внутрішньої, гарнізонної та караульної служб в органах управління і підрозділах оперативно-рятувальної служби цивільного захисту Державної служби України з надзвичайних ситуацій» 07.10.2014 р. № 1032 [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z1563-14/print1393842669158880>.

6. Наказ ДСНС України від 27.08.2014 № 482 «Система організації та проведення роботи щодо підтримання дисципліни і законності, профілактики правопорушень серед особового складу органів і підрозділів ДСНС України» [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.mns.gov.ua/files/2014/9/4/SYSTEMA.pdf>.

Ватолін А. Г., здобувач

Черкаського інституту пожежної безпеки ім. Героїв Чорнобиля НУЦЗУ

ПІДСУМКИ ЗЕМСЬКОГО ПРОТИПОЖЕЖНОГО СТРАХУВАННЯ В НАДДНІПРЯНСЬКІЙ УКРАЇНІ НА ПОЧАТКУ ХХ СТОЛІТТЯ

Сучасну світову економічну систему неможливо уявити без системи страхування. Одним із її різновидів є протипожежне страхування, що виступає суттєвим економічним важелем у забезпеченні економічного розвитку населення. Нині, в Україні, ринок страхових операцій з протипожежного страхування є вельми незначним. Проте, економічні реформи, запропоновані урядом України, досвід Центральної Європи, обов'язково актуалізують проблему скорочення

Секція 4. Нормативно-правове регулювання ЄДСЦЗ

наглядових функцій пожежного нагляду з одночасним розширенням меж протипожежного страхування власників нерухомого майна. Поряд із вивченням досвіду роботи західних страхових фірм, може бути корисним і вітчизняний досвід протипожежного страхування земствами на початку ХХ ст. Історичний аспект цієї проблеми залишається недостатньо вивченим.

На 1914 р. земства перетворили страхування від вогню в міцну і ефективну організацію, яка охоплювала практично все населення земських губерній. Так, у 1871 р. земські установи Наддніпрянської України брали з селян страхові платежі 1,5 коп. з карбованця страхової суми (близько 26 коп. в середньому з будівлі). У 1890 р. – 1,33 коп. з карбованця страхової суми (близько 29 коп. в середньому з будівлі), у 1893 р. – 1 коп. з карбованця страхової суми (близько 50 коп. в середньому з будівлі). Ці позитивні тенденції спостерігалися і в інших земських установах Російської імперії. Якщо підсумувати загалом розвиток земського протипожежного страхування то на 1912 р. в земства імперії надійшло страхових платежів 34 млн. 90 тис. крб., із них за окладним (обов'язковим) страхуванням – 14 млн. 46 тис. крб., за додатковим – 12 млн. 412 тис. крб., за добровільним страхуванням нерухомого майна – 6 млн. 145 тис. крб., а за добровільним страхуванням рухомого майна – 1 млн. 487 тис. крб.

У 1871 р. земства платили в середньому за будівлю знищену пожежею 17 крб., у 1890 р. – 23 крб., у 1903 р. – вже 45 крб. Упродовж 1909–1913 рр. у середньому щорічно видавалося земствами 3 млн. 851 тис. крб. пожежної винагороди. Відсоток премій у 1895–1907 рр. у земському добровільному страхуванні складав 1,51 (для порівняння: в страхових акціонерних товариствах 1,18), а відсоток страхової винагороди – 1,29 (для страхових акціонерних товариств – 1,16). На 1 березня 1910 р. на земській службі знаходилося 887 страхових агентів, 38 інструкторів зі страхування і 59 діловодів. На 1917 р. земський страховий персонал наблизився до 4 тис. службовців.

Ще 23 січня 1902 р. на прохання земств був опублікований указ Сенату щодо дозволу на видачу грошової винагороди із сум земського страхового капіталу особам, які сприяли ліквідації пожежі. Цим указом центральна влада намагалася залучити населення до дієвої участі в гасінні сільських пожеж. Із роз'яснення Міністерства внутрішніх справ від 25 серпня 1906 р. за № 9356 використання страхових сум на протипожежні заходи відповідно до ст. 38 Положення про взаємне земське страхування давалося на розгляд губернських земських комітетів. Їх постанови затвердження міністерством не вимагали.

Так, у 1903 р. на протипожежні заходи всіма земствами було асигновано близько 1,5 млн. крб. У 1905–1908 рр. усього земствами витрачено на протипожежні заходи 5,4 млн. крб. та видано кредитів на 9 млн. крб. У 1912 р. ці витрати склали 1 млн. 797 тис. крб., а в 1914 р. – вже 6 млн. 300 тис. крб. За даними анкети перестраховальної земської комісії, в 1912–1914 рр. земствами було використано на купівлю пожежних насосів 2 млн. 139 тис. крб. (за 1905–1908 рр. – 2 млн. 62 тис. крб.). На ці гроші було закуплено 8858 пожежних насосів, 452477 аршин викидних і всмоктуючих рукавів. За 1905–1908 рр. земства використали на закупівлю покрівельного заліза 7 млн. 310 тис. крб. За цей же період ними продано населенню товарів на суму 13 млн. крб. Отже, земське страхування було перш за все заходом, який направлявся на збереження добробуту населення та фінансово сприяло розвитку протипожежних заходів земських установ.

Таким чином, громадська користь страхування від вогню полягала в першу чергу в тому, що воно допомагало селянським господарствам швидко відновлюватися після пожеж. Таким чином, ці господарства не випадали надовго із економічного життя губерній і країна не лишалася своїх основних

Секція 4. Нормативно-правове регулювання ЄДСЦЗ

сільськогосподарських виробників. Разом із тим із створеного страхового фонду фінансувалися не лише всі протипожежні, але й багато економічних заходів земств, оскільки страхування являло собою особливий вигляд податкової системи, яка сприяла розвитку місцевого господарства. Страховим платежам і виплатам страхової винагороди вівся окремий рахунок: вони не вносилися в загальний земський кошторис. Звіти про ведення страхової справи щорічно розглядалися земськими зборами окремо.

ЛІТЕРАТУРА

1. Центральний державний історичний архів України в м. Києві. – Ф. 442. – Оп. 41. – Спр. 176.
2. Центральний державний історичний архів України в м. Києві. – Ф. 442. – Оп. 626. – Спр. 277. – Арк. 30.

Гриценко О. М., курсант 5-го курсу

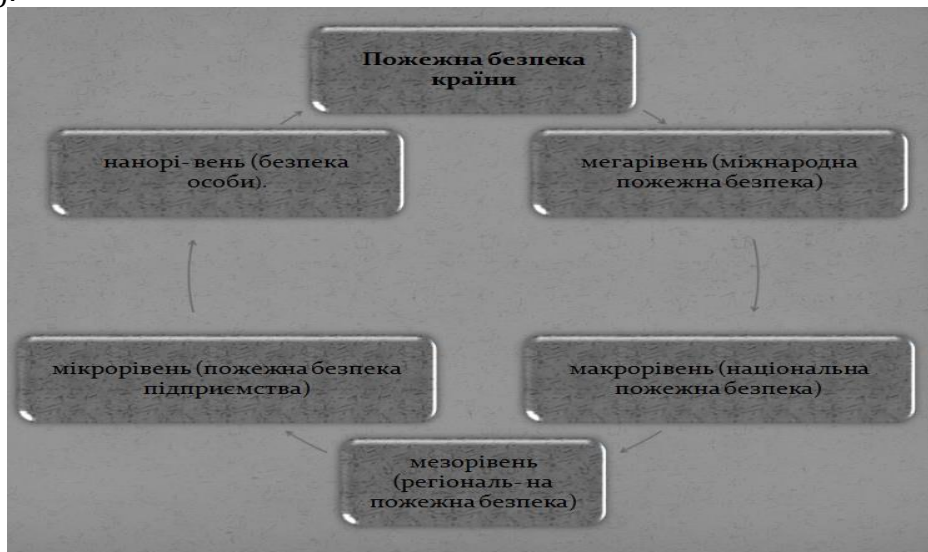
Черкаського інституту пожежної безпеки ім. Героїв Чорнобиля НУЦЗУ

НК – Пасинчук К. М., старший викладач

Черкаського інституту пожежної безпеки ім. Героїв Чорнобиля НУЦЗУ

ПОЖЕЖНА БЕЗПЕКА ЯК СКЛАДОВА НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

Пожежна безпека – це широке поняття, яке включає в себе комплекс заходів щодо захисту всіх ланок і суб'єктів господарювання економічної системи, починаючи від громадянина, підприємств і закінчуючи державою. У процесі дослідження стану пожежної безпеки необхідно враховувати ієрарічну декомпозицію, яка обґрунтовує взаємозалежність окремих її рівнів. В основу формування ієрархії рівнів пожежної безпеки покладено ступінь ідентичності та протилежності інтересів на кожному рівні й необхідність механізмів їх вирішення найбільш прийнятним шляхом. Тому пожежну безпеку країни потрібно розглядати на таких рівнях: мегарівень (міжнародна пожежна безпека), макрорівень (національна пожежна безпека), мезорівень (регіональна пожежна безпека), мікрорівень (пожежна безпека підприємства), нанорівень (безпека особи).

Секція 4. Нормативно-правове регулювання ЄДСЦЗ

Сьогодні особливого значення набуває питання пожежної безпеки особи. Ще сто років тому російський економіст Л. Шеришев звертав увагу на те, що в основі концепції безпеки, її структури та механізмів повинно бути нове ноосферне світобачення, нове уявлення про ланки і життєво важливі інтереси та базові цінності країни, її роль і місце у світовому суспільстві [5, с. 12]. При цьому ключовим елементом ноосферного укладу життя виступає людина. Відповідно необхідність забезпечення безпеки, зокрема пожежної безпеки, є основною соціальною потребою людини, "формування якої відбулося на межі її інстинкту та свідомості: будь-які природні та соціальні явища людина розглядає насамперед через призму можливої загрози, а отже, й можливості забезпечення власної безпеки" [1, с. 26].

На макрорівні пожежна безпека є одним із вимірів національної безпеки і важливою її складовою. На наш погляд, повнота всього комплексу питань забезпечення пожежної безпеки на макрорівні потребує конкретизації термінології – у цьому випадку доцільно і коректно використовувати категорію "національна пожежна безпека", а не категорію "пожежна безпека держави", оскільки саме національна пожежна безпека є складовою загального поняття "національна безпека". Така точка зору є очевидною, оскільки категорія "національна пожежна безпека" є більш загальною і значно ширшою від категорії "пожежна безпека держави". Відповідно до державного стандарту, пожежна безпека – це відсутність недопустимого ризику виникнення та розвитку пожежі, пов'язаної з нею можливості завдання шкоди живим істотам, матеріальним цінностям і довкіллю [4]. Акцент на допустимий рівень ризику виникнення пожеж робить М.В. Удод, стверджуючи, що "пожежна безпека – це стан із заданим рівнем ризику виникнення пожеж і спричинення ними шкідливих наслідків, який характеризується тим, що частина відомих загроз об'єкта безпеки відсутня, а від наявних загроз створено відповідний захист [6, с. 11]. Близьке розуміння пожежної безпеки дає А.Д. Кузик, на думку якого пожежна безпека об'єкта – стан об'єкта, за якого ймовірність виникнення і розвитку пожежі та ймовірність впливу небезпечних чинників пожежі не перевищують нормативних допустимих значень. Пожежна небезпека об'єкта – сукупність чинників, які зумовлюють можливість виникнення та (або) розвитку пожежі на об'єкті [3, с. 101]. В.А. Доманський під пожежною безпекою, яку він відносить до складових національної безпеки держави, розуміє "стан захищеності людини, матеріальних цінностей, об'єктів, суспільства і держави від пожеж".

Враховуючи вище сказане постає питання чи досконалий Закон України «Про основи національної безпеки України», в якому винесені у статті 8 Основні напрями державної політики з питань національної безпеки в даній статті говориться про наступне: «З урахуванням геополітичної і внутрішньої обстановки в Україні діяльність усіх державних органів має бути зосереджена на прогнозуванні, своєчасному виявленні, попередженні і нейтралізації зовнішніх і внутрішніх загроз національній безпеці, захисті суверенітету і територіальної цілісності України, безпеки її прикордонного простору, піднесенні економіки країни, забезпеченні особистої безпеки, конституційних прав і свобод людини і громадянина, викоріненні злочинності, вдосконаленні системи державної влади, зміцненні законності і правопорядку та збереженні соціально-політичної стабільності суспільства, зміцненні позицій України у світі, підтриманні на належному рівні її оборонного потенціалу і обороноздатності, радикальному поліпшенні екологічної ситуації.» Даний закон не виносить пожежну безпеку, як один із напрямків державної політики з питань національної безпеки. Якщо проаналізувати стан пожеж в Україні за останні 5 років то можна побачити наступну картину:

Секція 4. Нормативно-правове регулювання ЄДСЦЗ

Табл.1

Рік	2011	2012	2013	2014	2015
Загальна к-ть пожеж	60790	71443	61114	68879	79581

Постає логічне питання: Чи не доцільніше було б винести пожежну безпеку, як окрему складову забезпечення національної безпеки України?

Рекомендації щодо покращення правової бази у даних випадках:

1. Переглянути Закон України «Про основи національної безпеки» з внесенням змін в статтю 8, зокрема виділення пожежної безпеки країни в окремий напрямок державної політики щодо забезпечення національної безпеки країни.
2. Розробити напрямки роботи в сфері пожежної безпеки, що до поліпшення пожежної безпеки на всіх рівнях.

ЛІТЕРАТУРА

1. Баланда А. Безпека як соціальний феномен: дискурс людського розвитку / А. Баланда // Україна: аспекти праці. – 2007. – № 1. – С. 25-28.
2. Доманський В.А. Державне управління пожежною безпекою України (організаційно-правовий аналіз за матеріалами діяльності Державного департаменту пожежної безпеки) : дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.07 – Економіка та управління національним господарством. – Харків, 2004. – 201 с.
3. Кузик А.Д. Ризик як характеристика стану пожежної безпеки / А.Д. Кузик // Пожежна безпека : зб. наук. праць. – 2011. – № 18. – С. 101-106.
4. Пожежна безпека терміни та визначення: ДСТУ 22-72:2006. – [Чинний від 01.10.2006]. [Електронний ресурс]. – Доступний з http://www.dstu-biblio.3dn.ru/_ld/0/70_DSTU2272-2006.pdf.
5. Шеришев Л.И. Безопасность: государственные и общественные устои / Л.И. Шеришев // Безопасность : информац. сб. – 1994. – № 4 (20). – С. 12-13.
6. Удод М.В. Адміністративно-правове регулювання забезпечення пожежної безпеки в Україні : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 12.00.07 – Економіка та управління національним господарством. – Ірпінь, 2004. – 22 с.
7. Закон України « Про основи національної безпеки».

Діосомідзе М. М, студент ОДУВС

НК – Шелехов А. О., к. ю. н., ОДУВС, доцент, завідувач кафедри

ОСОБЛИВОСТІ ЗАПОБІГАННЯ ЗЛОЧИНАМ У СФЕРІ ГРАЛЬНОГО БІЗНЕСУ

Види та форми попередження злочинності у сфері грального бізнесу цілком збігаються з видами та формами попередження правопорушень загалом.

Для попередження злочинності у сфері грального бізнесу потрібно використовувати різні за змістом універсальні заходи, а саме: соціальні, організаційно-правові, ідеологічні, інформаційні, допомога у соціальній адаптації і ресоціалізації. Здійснювати їх слід лише на державному рівні, охоплюючи найбільші верстви населення України. Тобто, наразі виникла нагальна проблема відновлення концептуальних основ попереджувальної роботи на державному

Секція 4. Нормативно-правове регулювання ЄДСЦЗ

рівні. Правоохоронні органи повинні не пасивно очікувати вчинення злочину, а вести активну наступальну роботу з недопущення порушень конституційних прав громадян, мінімізації чинників, що негативно впливають на криміногенну обстановку [3, с. 154]. На думку кримінологів, сьогодні дуже важливо зосередити увагу на профілактичних пріоритетних напрямках, об'єктивно реалізованих у важкий для країни час [4, с. 35].

Неодноразово вживалися спроби прийняття спеціального нормативного правового акта, що урегулює відносини у сфері попередження злочинності в різних формах, – шляхом підготовки проектів законів про попередження (профілактику) злочинів, основ законодавства з цього питання. Основна складність полягає у багатоаспектному, міждисциплінарному характері правового забезпечення попередження злочинності [1, с. 370]. Без відповідної системи правоохоронних органів, діяльність їх посадових осіб не в змозі впливати на злочинність, домогтися позитивних якісних і кількісних показників.

Згідно з нашим дослідженням основу для розробки першого напрямку попереджувальної діяльності, загальної профілактики, становлять особливості виявлення причин та умов, що детермінують злочинність у сфері грального бізнесу.

Чинники, які впливають на злочинність у сфері грального бізнесу, можна класифікувати за різними підставами [2, с. 168]. Ми солідаризуємось з позицією В. В. Чернікова, який виділяє сім основних груп чинників, які впливають на злочинність: політичні, економічні, виробничо-технологічні, ідеологічні, соціальні, організаційно-управлінські, правові [6, с. 45]. Слід зазначити, що не всі криміногенні чинники, зокрема, ті, що лежать у площині соціальних, економічних завдань держави, можна усунути силами правоохоронних органів, адже вони перебувають поза межами їх компетенції.

Розглядаючи причини й умови політичного характеру, необхідно відзначити, насамперед, прорахунки в економічній і правовій політиці, відхилення від вимог об'єктивних законів, недоліки в демократизації управління власністю [6, с. 49-50].

Економічні заходи попередження злочинності спрямовані на нейтралізацію криміногенних наслідків функціонування економічної сфери (забезпечення нормального функціонування грального бізнесу як сектора малого підприємництва, здатного створювати нові робочі місця, надавати додатковий легальний заробіток різним категоріям громадян, що задекларовано у Законі України «Про заборону грального бізнесу в Україні», відповідно до ч. 1 ст. 4 якого Кабінету Міністрів України упродовж трьох місяців з дня набрання ним чинності: розробити і внести на розгляд Верховної Ради України законопроект про діяльність з організації та проведення азартних ігор у спеціально відведених для цього гральних зонах тощо).

Соціальні заходи профілактики покликані впливати на різні соціальні інститути (наприклад, спілки, асоціації, об'єднання підприємців).

Ідеологічні заходи профілактики мають формувати у членів суспільства моральну свідомість на базі загальнолюдських цінностей (психолого-педагогічні та правообмежувальні заходи, які виражаються у впливі на свідомість підприємців у сфері грального бізнесу, що використовують протиправні методи в організації ігор і реалізації доходів від них) з метою попередження злочинів.

До технічних заходів попередження належать різні технології, правила, засоби й пристосування, що перешкоджають заподіяння суспільно небезпечних наслідків у процесі соціальної діяльності людей, а також вчиненню злочинів та інших правопорушень (наприклад, технології праці з електронними грошима,

Секція 4. Нормативно-правове регулювання ЄДСЦЗ

засоби охоронної сигналізації, пристрої дистанційного «тривожного» оповіщення, що замикають і блокують пристрої).

Організаційні заходи попередження злочинності покликані сприяти нейтралізації або мінімізації криміногенних наслідків від організаційно-управлінської діяльності (приміром, заходи щодо впорядкування контролю за діяльністю розважальних закладів, інтерактивних клубів різними державними органами, заходи, спрямовані на застосування об'єктивних критеріїв оцінки діяльності правоохоронних органів).

Найбільш значимий в означеній сфері комплекс чинників – правовий. До нього належать: нестабільність правових норм, невизначеність багатьох положень нормативних документів, неправомірне лобювання, пріоритет правозастосування перед попереджувальними законодавчими заходами тощо. Правові заходи попередження злочинності залежно від змісту поділяються: а) на сприятливі для нейтралізації умов, які полегшують вчинення конкретних злочинів (норми різних галузей права щодо регулювання або відсутності організації та проведення заборонених видів азартних ігор під виглядом лотерей, спортивних змагань та інших ігор, проведених без одержання гравцем призу (виграшу); прикриття організації проведення азартних ігор дозволеними видами гри на гральних автоматах типу «кран-машина» (двокоординатні автомати), де як виграш (приз) гравець отримує лише матеріальні речі, розіграші у вигляді конкурсів (ігор, вікторин), умови яких передбачають безоплатне набуття особою статусу її учасника та отримання ним виграшів у грошовій або майновій формі за особисту перемогу, розіграші на безоплатній основі для розважальних, благодійних або пізнавальних цілей тощо, порядок реєстрації таких установ і умов діяльності, порядок контролю тощо); б) стимулюючі до дій, що перешкоджають або припиняють вчинення злочину (норми кримінального права про добровільну відмову від злочину, необхідну оборону, затримання злочинця); в) регламентуючий процес попередження злочинів.

Відмінною рисою наведених заходів є те, що вони вживаються на загально-соціальному рівні. Уряд України постійно приймає державні цільові програми щодо посилення боротьби зі злочинністю, які майже не передбачають питань попередження злочинності, а ґрунтуються на виконанні поточних завдань і розв'язанні повсякденних проблем. Таке положення пов'язане з їх недофінансуванням і відірваністю від ухвалених довгострокових політичних рішень. Визнаючи необхідність створення державної доктрини попередження злочинності, автори програм зводять її до несуттєвих «косметичних перетворень» (за рахунок численних «поліпшити», «продовжити», «зміцнити», «підвищити», «вишукати резерви» тощо) [5].

Сьогодні існує об'єктивна потреба в розробці програми попередження злочинності у сфері грального бізнесу, хоча б у межах відомчих нормативних актів. У наявних програмах підтримки й розвитку малого підприємництва в Україні не беруться до уваги негативні наслідки розвитку злочинності у цій сфері і, відповідно, не передбачаються заходи протидії їй. Гральний бізнес як вид підприємницької діяльності у них не вказаний, оскільки є забороненим.

Розробляючи програму запобігання злочинам, вчиненим у сфері грального бізнесу, варто зосередитися на головних чинниках, що стимулюють розвиток нелегального складника цієї діяльності: зростаючий попит населення до заняття азартними іграми, що супроводжується непослідовністю державної політики щодо розвитку грального бізнесу; складна система взаємовідносин між суб'єктами господарювання та представниками контролюючих та правоохоронних органів, що ускладнюється корупційним складником; недостатня

Секція 4. Нормативно-правове регулювання ЄДСЦЗ

урегульованість окремих форм і видів господарської діяльності, що мають віртуальних характер і розмиті у просторі (електронна комерція, електронні магазини, електронні гроші тощо); відсутність надійного правового захисту щодо ведення бізнесу та механізмів стимулювання до розвитку його малої та середньої ланки; зростаюча недовіра підприємців розважальної індустрії до влади, її нездатність проводити політику й створювати стабільні умови бізнесу; неготовність значної частини населення сприймати господарську діяльність як спосіб вирішення соціальних проблем.

Завдання запобігання злочинам, акцентуючи увагу й на їх організованому складнику, у сфері грального бізнесу в сучасних умовах є пріоритетним. Чільне місце в його виконанні мають посідати заходи, вжиті в комплексі з економічними та іншими заходами державного впливу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Криминология / под ред. А. И. Долговой. – М. : ИНФА-М-НОРМА, 1997. – 383 с.
2. Криминология / под ред. Н. Ф. Кузнецовой, Г. М. Миньковского. – М. : МГУ, 1994. – 566 с.
3. Криминология и организация предупреждения преступлений / под ред. Э. И. Петрова. – М. : Инфра-М., 1995. – 244 с.
4. Лунеев В. В. Социально-правовой контроль и предупреждение преступности / В. В. Лунеев // Проблемы социальной и криминологической профилактики преступлений в современной России : материалы Всероссийской науч.-практ. конф. (18–20 апр. 2002 г.) / МИ МВД РФ. – М., 2002. – Вып 1. – С. 31–37.
5. Про затвердження Комплексної програми профілактики правопорушень на 2007–2009 роки : постанова Кабінету Міністрів України від 20 груд. 2006 р. № 1767 // Офіц. вісн. України. – 2006. – № 51. – Ст. 3418.
6. Черников В. В. Современная государственная система охраны собственности в России / В. В. Черников. – М. : Академия МВД РФ, 1995. – 96 с.

Дояр Є. В., ад'юнкт докторантури та ад'юнктури НАВС

ЗАСОБИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОЦЕСУАЛЬНИХ ПРАВ ОСОБИ У РАЗІ ЇЇ ЗАТРИМАННЯ ЗА ПІДОЗРОЮ У ВЧИНЕННІ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ УПОВНОВАЖЕНОЮ СЛУЖБОВОЮ ОСОБОЮ

Розглянемо засоби забезпечення процесуальних прав особи у разі її затримання за підозрою у вчиненні кримінального правопорушення.

Уповноважена службова особа, що здійснила затримання, перш за все, повинна негайно повідомити затриманому зрозумілою для нього мовою підстави затримання та у вчиненні якого злочину він підозрюється. Даний обов'язок закріплений у ч. 4 ст. 208 КПК України. Закон не визначає, протягом якого строку необхідно це зробити, а лише вказує на негайність такого повідомлення. Вважаємо, що повідомити особу про підстави затримання необхідно на місці затримання. Роз'яснити, у вчиненні якого злочину особа підозрюється, можливо під час повідомлення їй про підозру. Підстави затримання необхідно указати у протоколі затримання, а зміст підозри – у повідомленні про підозру, або, як нами пропонується, у постанові про притягнення особи як підозрюваного. У цій постанові слідчий має зробити запис про те, що підозрюваному усно роз'яснено обставини злочину, у вчиненні якого він підозрюється. Копію постанови

Секція 4. Нормативно-правове регулювання ЄДСЦЗ

необхідно вручити підозрюваному під розпис.

Підстави затримання визначені у ст. 208 КПК України. Їх можна розподілити залежно від тяжкості покарання. Якщо особа підозрюється у вчиненні злочину, за який передбачене покарання у виді позбавлення волі, то затримання може бути проведено, лише у випадках: 1) якщо цю особу застали під час вчинення злочину або замаху на його вчинення; 2) якщо безпосередньо після вчинення злочину очевидець, в тому числі потерпілий, або сукупність очевидних ознак на тілі, одязі чи місці події вказують на те, що саме ця особа щойно вчинила злочин (ч. 1 ст. 208 КПК України). Якщо особа підозрюється у вчиненні злочину, за який передбачене основне покарання у виді штрафу в розмірі понад три тисячі неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, то затримання може бути проведено виключно у випадку, якщо підозрюваний не виконав обов'язки, покладені на нього при обранні запобіжного заходу, або не виконав у встановленому порядку вимог щодо внесення коштів як застави та надання документа, що це підтверджує (ч. 2 ст. 208 КПК України).

Слід зазначити, що у ч. 2 ст. 208 КПК України йде мова про затримання особи, підозрюваної у вчиненні злочину. При цьому, у даному положенні закріплено, що затримання можна проводити лише щодо підозрюваного, до якого раніше вже було застосовано запобіжний захід. Тому підтримуємо думку Фоміної Т.Г. і вважаємо що у ч. 2 ст. 208 КПК України слід внести зміни та викласти у такій редакції: «Уповноважена службова особа має право без ухвали слідчого судді, суду затримати підозрюваного у вчиненні злочину, за який передбачене основне покарання у виді штрафу в розмірі понад три тисячі неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, виключно у випадку, якщо він не виконав обов'язки, покладені на нього при обранні запобіжного заходу, або не виконав у встановленому порядку вимог щодо внесення коштів як застави та надання документа, що це підтверджує».

Як підкреслено у законі, повідомлення підстав затримання необхідно робити зрозумілою для затриманого мовою (ч. 4 ст. 208 КПК України). Аналогічне положення закріплено й щодо повідомлення про підозру. Так, у ч. 2 ст. 29 КПК України визначено, що особа повідомляється про підозру у вчиненні кримінального правопорушення державною мовою або будь-якою іншою мовою, якою вона достатньо володіє для розуміння суті підозри у вчиненні кримінального правопорушення. Даним положенням законодавець підкреслює важливість забезпечення прав кожної людини, незалежно від мови, якою вона володіє.

Важливим засобом забезпечення прав затриманого є обов'язок уповноваженої службової особи, що здійснила затримання, роз'яснити право мати захисника, отримувати медичну допомогу, давати пояснення, показання або не говорити нічого з приводу підозри проти нього, негайно повідомити інших осіб про його затримання і місце перебування, вимагати перевірку обґрунтованості затримання та інші процесуальні права, передбачені ч. 4 ст. 208 КПК України.

Слід зазначити, що з переліку прав затриманого, що наведені у вказаній нормі, деякі не належать до процесуальних (наприклад, право отримувати медичну допомогу). Крім того, під час затримання особі повинні бути роз'яснені права не лише ті, що визначені у КПК України, а й права, що закріплені Конституцією України, Законом України «Про попереднє ув'язнення», Положенням про порядок короткочасного затримання осіб, підозрюваних у вчиненні злочину та ті, що містяться у міжнародно-правових актах з прав людини, ратифікованих Верховною Радою України. Зокрема, у п. 6 постанови Пленуму Верховного Суду України від 24.10.2003 р. № 8 «Про застосування законодавства,

Секція 4. Нормативно-правове регулювання ЄДСЦЗ

яке забезпечує право на захист у кримінальному судочинстві» зазначено, що згідно з п. 3 ст. 5 Конвенції про захист прав і основоположних свобод людини 1950 року кожна особа, заарештована або затримана на підставі обґрунтованої підозри у вчиненні злочину, має право постати перед суддею і бути вислуханою з питань, пов'язаних з її триманням під вартою. Тому суди повинні вимагати від органів досудового розслідування, щоб це право роз'яснювалося підозрюваним під час їх затримання.

З урахуванням вказаного, вважаємо, що положення ч. 4 ст. 208 КПК України слід уточнити, виключивши із вказаної норми слово «процесуальні» та «передбачені КПК України».

Драч К. Л., курсант 5-го курсу

Львівського державного університету безпеки життєдіяльності

*НК – Повстин О. В., завідувач кафедри права та менеджменту
у сфері цивільного захисту, к. е. н., доцент*

Львівського державного університету безпеки життєдіяльності

АНТИКОРУПЦІЙНІ ЗАХОДИ У СИСТЕМІ ДСНС УКРАЇНИ

Корупція є однією з найактуальніших соціальних проблем сучасності. Це повною мірою стосується України, високий рівень корумпованості, визнано вітчизняними та зарубіжними аналітиками. За таких умов не може нормально функціонувати жодна із сфер суспільства: ні політична, ні правова, ні економічна. Вона загрожує національній безпеці, реально протистоїть конституційному і суспільному ладу, є однією з причин зростання в Україні “тіньової” економіки, проникає у владні інституції, залучаючи у свої ряди окремих політичних і громадських діячів. Нинішній стан корупції в Україні багато у чому зумовлений перехідним етапом, який і в інших країнах, що перебували в подібній ситуації, супроводжувався зростанням корупційних проявів. На думку американського соціолога Р. Мертон, подекуди протиправне діяння є нормальною реакцією людей на ненормальні умови існування [1].

Серед причин, які сприяють виникненню корупції можна виділити наступні:

- низька заробітна плата службовців, які виконують покладені на них обов'язки;
- бюрократична система прийняття рішень чи процедур вирішення справи;
- низька загальна культура посадовців та слабка обізнаність громадян зі своїми правами;
- відсутність реальних механізмів контролю за діяльністю державних органів.

Для боротьби з корупцією в ДСНС України, створений відділ власної безпеки та протидії корупції, який у своїй роботі керується: Конституцією України, Кримінальним кодексом України, Законом України “Про засади запобігання і протидії корупції”, Законом України “Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо відповідальності за корупційні правопорушення” тощо.

Реалізація заходів державної антикорупційної політики в підрозділах ДСНС України забезпечується шляхом:

- організації дотримання вимог законів України, актів Президента України, Кабінету Міністрів України та інших нормативних актів з питань запобігання та протидії корупції;

Секція 4. Нормативно-правове регулювання ЄДСЦЗ

- проведення превентивних антикорупційних заходів;
- перевірки службової та професійної діяльності особового складу та працівників ДСНС України;
- виявлення сприятливих для вчинення корупційних правопорушень ризиків у діяльності посадових осіб;
- взаємодії з громадськістю з реалізації державної антикорупційної політики, співробітництво з іншими суб'єктами, які здійснюють заходи щодо запобігання і протидії корупції [2].

Важко переоцінити значення превентивних заходів, які мають попереджувальний характер та спрямовані на запобігання корупційним правопорушенням, проведення профілактичної діяльності у питаннях боротьби з корупцією, хабарництвом, зловживанням службовим становищем та іншими правопорушеннями, пов'язаними з виконанням службових обов'язків особами рядового і начальницького складу та працівниками ДСНС України. Підвищення рівня обізнаності особового складу та працівників органів цивільного захисту з нормами антикорупційного законодавства, формування принципів відповідальності за їх порушення відбувається шляхом проведення шляхом проведення масово-роз'яснювальної роботи.

Перед органами влади та представниками громадськості стоїть вкрай важливе завдання, яке полягає у створення таких дієвих механізмів, які б дали змогу обмежити вплив корупції на функціонування державного апарату. Оскільки корупція призводить до неефективного розподілу і витрачання бюджетних коштів і ресурсів, втрати податків, зниження ефективності роботи державного апарату в цілому, занепаду політичної легітимності влади та зниженню суспільної моралі.

ЛІТЕРАТУРА

1. Біскуп В.С. Стан корупції як засіб діагностики суспільних проблем [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rusnauka.com>
2. Наказ ДСНС України № 600 від 01.12.2015 "Про затвердження Інструкції з провадження антикорупційних заходів у системі Державної служби України з надзвичайних ситуацій".

Зведенюк С. П., курсант 5-го курсу

Львівського державного університету безпеки життєдіяльності

НК – Повстин О. В., завідувач кафедри права та менеджменту

у сфері цивільного захисту, к. е. н., доцент

Львівського державного університету безпеки життєдіяльності

СОЦІАЛЬНИЙ ЗАХИСТ ОСІБ РЯДОВОГО І НАЧАЛЬНИЦЬКОГО СКЛАДУ ОРГАНІВ І ПІДРОЗДІЛІВ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ В КОНТЕКСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ ДЕРЖАВИ

Європейський шлях розвитку України та впровадження соціально спрямованих ринкових перетворень вимагають, аби дії уряду, щодо реалізації соціальної політики держави були направлені на досягнення європейських стандартів якості життя та відповідали загальнолюдським цінностям.

Соціальна політика держави — це стратегічний вектор розвитку будь якого суспільства, який являє собою систему економічних, управлінських,

Секція 4. Нормативно-правове регулювання ЄДСЦЗ

організаційних, координаційних, регулюючих та контролюючих дій і заходів, спрямованих на забезпечення відповідного рівня життя, праці та соціального захисту людини. Основою механізму соціальної політики є управління і регулювання соціальних процесів, що являють собою послідовну зміну стану, елементів соціальної системи під впливом внутрішніх та зовнішніх умов. Соціальна політика виконує регулюючу й стимулюючу роль у забезпеченні розвитку економіки й створенні умов для ефективного функціонування системи соціального захисту, який стає вже не «актом благодійництва», а способом посилення економічної активності працездатних верств населення для забезпечення гідного життя всього суспільства [1].

Стаття 17 Конституції України гарантує право на соціальний захист громадян України, які перебувають на службі у Збройних Силах України та в інших військових формуваннях, а також членів їхніх сімей [2].

Особи рядового та начальницького складу органів та підрозділів Державної служби України з надзвичайних ситуацій, як і інші громадяни України користуються всією повнотою конституційних прав в царині соціально-економічного життя: право на працю, на відпочинок, на охорону здоров'я, на житло, на освіту, на користування досягненнями культури, на свободу наукової, технічної й художньої творчості, на матеріальне забезпечення в старості, на випадок хвороби тощо.

Соціальна політика в органах та підрозділах ДСНС України є невід'ємною частиною соціальної політики держави і спрямована на розвиток та управління соціальною складовою служби. Відповідно до розділу X Кодексу цивільного захисту України, держава забезпечує соціальний та правовий захист осіб рядового і начальницького складу служби цивільного захисту, працівників органів управління та сил цивільного захисту і членів їхніх сімей відповідно до Конституції України та інших законодавчих актів, що містять правові норми які врегульовують визначену сферу правовідносин [3].

Достатнє забезпечення соціальної захищеності, згаданої вище категорії осіб є багатоплановою проблемою і слід розуміти, що її вирішення полягає не лише у законодавчому закріпленні прав, пільг, гарантій та компенсацій, але й у наявності достатнього фінансового ресурсу, необхідного для повноцінного функціонування існуючого правового механізму.

Всі складові елементи соціального захисту стосовно особового складу служби цивільного захисту обумовлені особливостями та специфікою служби і покликані частково компенсувати труднощі проходження служби. Тому вирішенню існуючих соціальних проблем повинна сприяти ефективна соціальна політика держави.

ЛІТЕРАТУРА

1. Давидюк О. О. Соціальна політика в умовах поглиблення соціальної нерівності в Україні – К. : Центр перспективних соціальних досліджень Міністерства соціальної політики України, 2010 [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

http://www.cpsr.org.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=133:2010-12-08-15-45-36&catid=29:2010-06-15-18-48-34&Itemid=35/

2. Конституція України.

3. Кодекс цивільного захисту України.

ПОНЯТТЯ ТА СУТНІСТЬ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ, СВОБОД ОСОБИ ПРИ ЗАСТОСУВАННІ ЗАХОДІВ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КРИМІНАЛЬНОГО ВПРОВАДЖЕННЯ

Конституція України вперше на конституційному рівні закріпила окремий розділ «Права, свободи та обов'язки людини і громадянина». Стаття 3 Конституції закріплює вихідну засаду правової демократичної соціальної держави про те, що людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканість і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю; утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави [1]. Іншими словами, на державу покладається обов'язок не тільки визнавати, а й гарантувати і забезпечувати додержання прав людини і громадянина, сприяти їм в реалізації своїх особистих прав, основні з яких закріплені в розділі II Конституції України, що являє собою один з аспектів здійснення правоохоронної функції держави.

Після прийняття Конституції України 1996 року [1], та ратифікації Верховною Радою України 17 липня 1997 року Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року із Протоколами, прийнятими до неї [4], з метою ефективної імплементації прав і свобод, гарантованих нею, Верховною Радою України 17 червня 1999 року було затверджено Засади державної політики України в галузі прав людини [30].

Отже, права і свободи людини - визнані міжнародним співтовариством особисті цінності людини у її відносинах з іншими людьми та державою. Права і свободи людини закріплені в міжнародно-правових актах, норми яких імplementовано в законодавстві України. Визначені цими актами права і свободи людини і громадянина знайшли своє повне відображення у розділі II Конституції України [1].

Для визначення поняття та сутності забезпечення прав, свобод особи при застосуванні заходів забезпечення кримінального впровадження, необхідно визначитись із поняттям прав і свобод особи. Необхідно також визначитись, чи тотожні чи ні поняття «права людини» і «свободи людини»; якщо ні, то в якому співвідношенні вони знаходяться; у чому схожість і відмінність цих понять.

Подібність цих понять, на думку Л. Д. Воеводіна, полягає в тому, що «і ті, і інші визначаються через можливість. І в першому, і в другому випадку йдеться про можливість обрати той чи інший вид поведінки, користуватися передбаченими конституцією соціальними благами» [31, с.134].

Правові дефініції «права» і «свободи» людини юридично рівноцінні і взаємозамінні. Категорія «свобода» використовується для визначення прав людини і громадянина у сфері духовної, творчої діяльності та особистої недоторканості. Так, Конституція України проголосила свободу пересування, свободу совісті, думки і слова, свободу праці та участі в культурному житті суспільства. У формулюваннях інших прав людини і громадянина використовується поняття «право» [1].

О.Є. Кутафін вважає, що поняття «права» і «свободи» в окремих випадках використовуються як синоніми, проте найчастіше під свободою розуміють ширші можливості індивідуального вибору, але без конкретизації того чи іншого права і вказівки на результат здійснення. Свободами також називають політичні або інші фундаментальні права [32, с. 25].

Ми поділяємо позиції В. С. Нерсесянца, Є. А. Лукашевої, які розглядають права і свободи як явища близькі, але не тотожні. Аналіз конституційного

Секція 4. Нормативно-правове регулювання ЄДСЦЗ

законодавства показує, що термін «свобода» покликаний підкреслити більш широкі можливості вибору, окреслюючи конкретний результат, він використовується для позначення сфери автономії суб'єкта, що гарантується правом, всередині якої він має право діяти на свій розсуд і вибором. Термін «право» же використовується для позначення прав суб'єкта на конкретно певну дію і поведінку. Хоча в понятійно-правовому сенсі ці терміни рівнозначні і відмінність в термінології є скоріше традиційною [33]; [34].

Таким чином, між «правами» і «свободами» як юридичними категоріями немає різких відмінностей, оскільки і права, і свободи окреслюють певні правові можливості людини в різних галузях її життєдіяльності, які гарантуються державою. Проте між ними можна встановити різницю на основі ступеню визначеності можливої поведінки і механізму державного гарантування.

Права людини - правові можливості (міра свободи) особи, здатні забезпечити її розвиток у конкретно-історичних умовах, що закріплені як міжнародні стандарти, гарантовані законами держави як невідчужувані, загальні і рівні для всіх людей, об'єктивно визначаються досягнутим рівнем розвитку людства та мають забезпечуватись і захищатись державою в обсязі міжнародних стандартів.

Залежно від належності до громадянства країни розрізняють права і свободи людини та права і свободи громадянина. Такий підхід до розуміння сутності правових надбань людини і громадянина в суспільстві відповідає проголошеному Конституцією України курсу на визнання людини найвищою соціальною цінністю, оскільки правомочними визнаються не тільки громадяни України, але й інші категорії осіб, що перебувають на її території, - іноземні громадяни та особи без громадянства.

Що ж стосується відмінностей між поняттями «права людини», «права громадянина», про що також йде полеміка, то в основному вчені дотримуються думки, що зміст їх не тотожний, права людини виникають з природного права, а права громадянина - з позитивного. Права людини притаманні всім від народження незалежно від того, чи є вони громадянами держави, в якій живуть, а права громадянина включають в себе ті, які закріплюються за особою в силу її приналежності до держави.

Недоліком вищенаведеного визначення, на нашу думку, є обмеження встановлення основних прав тільки загальновизнаними міжнародними законами. Виходить, що права і свободи, встановлені загальновизнаними принципами міжнародного права, або міжнародними договорами, які не є загальновизнаними, не можуть бути основними правами і свободами людини і громадянина? Більш точним, на нашу думку, було б використовувати в даному визначенні формулювання «встановлені загальновизнаними принципами і нормами міжнародного права і міжнародними договорами».

ЛІТЕРАТУРА

1. Конституція України від 28.06.1996 // Відомості Верховної Ради України, 1996. - № 30. - Ст. 141.
2. Воеводин Л.Д. Конституционные права и обязанности советских граждан. М., 1972 – 324 с.
3. Конституция Российской Федерации. Постатейный научно-практический комментарий ученых-правоведов под руководством ректора МГЮА академика РАН О. Е. Кутафина. Издатель: Агентство (ЗАО) «Библиотечка РГ». 2003-2004 гг.
4. Права человека: Учебник для вузов/ Отв. ред. чл.-корр. РАН, д. ю. н. Е. А. Лукашева. М.: НОРМА, 2002. - 573 с.
5. Нерсесянц В.С. Общая теория права и государства: Учебник для вузов. М., 2000. – 552 с.

Секція 4. Нормативно-правове регулювання ЄДСЦЗ

Козієнко Т. П., ад'юнкт докторантури та ад'юнктури ОДУВС

*НК - Шелехов А. О., к. ю. н., ОДУВС, доцент,
завідувач кафедри адміністративної діяльності ОВС та економічної безпеки*

ОБСТАНОВКА ВЧИНЕННЯ КРАДІЖКИ МАЙНА ГРОМАДЯН НА ОБ'ЄКТАХ ЗАЛІЗНИЧНОГО ТРАНСПОРТУ

Обстановка вчинення злочину є одним із елементів криміналістичної характеристики крадіжок майна громадян на об'єктах залізничного транспорту. Вміле використання в ході розслідування криміналістичної інформації про обстановку вчинення крадіжки дає змогу більш повно усвідомити просторово-часові межі злочину, його механізм, ймовірні місця збереження і збуту викраденого, побудувати версії про кількість та характеристику злочинців [1, с. 15].

Обстановка крадіжки – це, переважно, просторово-часові обставини, що характеризують подію злочину. Місце вчинення крадіжок локалізується просторово і здебільшого обмежене невеликою площею (ділянкою місцевості, приміщенням тощо). За характером зв'язку злочинних дій з особливостями місця їх учинення можна вирізнити такі різновиди обстановки вчинення крадіжок на об'єктах залізничного транспорту:

- місце заздалегідь обирається злочинцем і є одним із чинників формування способу приготування і вчинення крадіжки. Використовуються зручні для злодія конструктивні особливості дверей купе поїзду (нааявність щілин, недосконалість запираючих пристроїв, тощо);

- місце, яке пов'язане з предметом крадіжки (зали відпочинку, автоматичні камери зберігання та ін.);

- крадіжки, в яких вибір місця реалізації злочинних дій є випадковим (кишенькові крадіжки) [2, с. 527].

Таємний характер крадіжок обумовлює вибір відповідного часу їх учинення. Так, у ході проведеного дослідження встановлено, що крадіжки майна громадян на об'єктах залізничного транспорту вчиняються, у переважній більшості, напередодні та після вихідних та святкових днів, коли громадяни переміщуються залізничним транспортом до місць проживання, роботи або відпочинку та навпаки, у нічний час, шляхом вільного доступу до речей, залишених без нагляду під час перебування на об'єктах залізничного транспорту, а також шляхом проникнення до купе під час слідування пасажирських поїздів.

Встановлено, що найчастіше відсутність особистого майна громадянами виявляється під час проходження пасажирських поїздів дільниць обслуговування на залізничних станціях, де здійснюється найбільший пасажиропотік, під час зупинок на кінцевих станціях.

Слід враховувати також, що особи, які вчинили крадіжку, мають можливість швидко залишити місце злочину та від'їхати значну відстань, що ускладнює їх пошук. За цих умов складно встановити місце та час вчинення злочину. Злочинець, вчинивши крадіжку у вагоні або на інших об'єктах пасажирського залізничного транспорту, має можливість як зайти, так і вийти з нього на будь-якій зупинці чи станції або навіть під час руху пасажирського поїзда, покинути об'єкт, залишивши місце злочину [3, с. 35].

Вивчаючи обстановку вчинення крадіжок майна громадян на об'єктах залізничного транспорту, вважаємо за доцільне розглянути специфічні умови

Секція 4. Нормативно-правове регулювання ЄДСЦЗ

функціонування залізничного транспорту, ґрунтуючись на аналізі наукових праць [4, с. 36; 5, с. 17-18; 6, с. 13] та власному досвіді автора:

- зосередження на об'єктах залізничного транспорту значної кількості матеріальних цінностей (багажу) – залізничний транспорт забезпечує доставлення пасажирів та їх багажу у різні регіони країни, держав ближнього і далекого зарубіжжя. Значна концентрація матеріальних цінностей на відносно малих площах створює передумови для вчинення крадіжок майна громадян під час руху поїздів;

- безупинний цикл роботи – полягає в тому, що більшість служб і підрозділів залізничного транспорту працюють цілодобово. Такий режим функціонування створює підвищену уразливість перевезених матеріальних цінностей, сприяє вільному доступу злочинців на його об'єкти в будь-який час доби, дозволяє використовувати вечірній і нічний час для вчинення злочинів. Наявність на вокзалах і станціях залів очікування, торгівельних лотків, готелів і кімнат відпочинку, що працюють цілодобово, дозволяє особам, що замислили злочин, вибрати найбільш сприятливі місця, час та способи вчинення крадіжок. Значне скупчення в таких місцях найманих робітників, що переміщуються залізничним транспортом, осіб без постійного місця проживання, неповнолітніх, раніше засуджених осіб, сприяє їх об'єднанню в злочинні групи з метою вчинення крадіжок майна громадян;

- знаходження на залізничному транспорті великої кількості пасажирів, що зазвичай мають при собі значні суми грошей та інше цінне майно, а також суб'єктів злочинів, що знаходяться спільно з пасажирами невеликий проміжок часу;

- досить швидке переміщення багажу і пасажирів у просторі – швидкість пасажирських перевезень і значна довжина маршрутів проходження поїздів до кінцевих станцій, сприяють переміщенню самого місця події на значні відстані, тим самим ускладнюючи своєчасне виявлення крадіжок;

- порушення правил перевезення пасажирів та багажу – нерідко провідниками поїзних бригад, до обов'язків яких входять проведення заходів, спрямованих на забезпечення руху пасажирських поїздів, збереження особистого майна громадян, виявлення причин та умов, які впливають на рівень безпеки пасажирів та захищеності їх майна, на вільні в купе місця, за певну винагороду підсаджуються безбілетні пасажири. Данні дії унеможливають, у разі встановлення факту вчинення крадіжок, ідентифікацію таких осіб;

- відсутність можливості у пасажирів негайно звернутися за допомогою до співробітників правоохоронних органів у зв'язку з відсутністю нарядів супроводу поїздів і наявністю залізничних станцій без підрозділів ОВС.

Вважаємо, що вивчення умов функціонування об'єктів залізничного транспорту дозволить виявити закономірності вчинення даного виду злочину, їх природи, причин та розробки науково обґрунтованих заходів щодо боротьби з крадіжками, як в умовах функціонування залізничного транспорту, так і в цілому.

ЛІТЕРАТУРА

1. Мешков В. М. Криминалистическое учение о временных связях и отношениях при расследовании преступлений [Текст]: автореф. дис. на соиск. учен. степени д-ра юрид. наук: спец 12.00.09 – уголовный процесс, криминалистика; оперативно-розыскная деятельность / В. М. Мешков. Акад. МВД РФ. – Москва: Б. и., 1995. – 40 с.

2. Криміналістика: Підручник для студентів юрид. спец, вищих закладів освіти. / За ред. В. Ю. Шепітька. – К.: Видавничий дім «Ін Юре», 2001. – 684 с.

Секція 4. Нормативно-правове регулювання ЄДСЦЗ

3. Юхно О. О. Діяльність транспортної міліції щодо попередження крадіжок приватного майна громадян на пасажирському залізничному транспорті [Текст]: дис. кандидата юридических наук: спец 12.00.08 – кримінальне право і кримінологія; кримінально-виконавче право / Юхно О. О. Національний університет внутрішніх справ. – Харків, 2005. – 198 с.

4. Дубовой И. П. Преступность на железнодорожном транспорте и ее предупреждение [Текст]: автореферат дис. на соиск. учен. степени канд. юрид. наук: спец 12.00.08. – уголовно-право и криминология; уголовно-исполнительное право / И. П. Дубовой – Саратов, 2007. – 223 с.

5. Степанова М. А. Преступления против собственности, совершаемые на железнодорожном транспорте: состояние, детерминанты и меры предупреждения (на материалах Приволжского федерального округа) [Текст]: дис. на соиск. учен. степени канд. юрид. наук: спец 12.00.08. – Уголовно-право и криминология; уголовно-исполнительное право / М. А. Степанова – Нижний Новгород, 2008. – 204 с.

6. Мармута И. Л. Предупреждение корыстных преступлений против собственности пассажиров, совершаемых на железнодорожном транспорте (по материалам Северо-Кавказского региона): монография / И. Л. Мармута; под общ. науч. руководством проф. А. Г. Кибальника. – М.: Илекса, 2013. – 160 с. – (Серия «Борьба с преступностью: вчера, сегодня, завтра»).

Коломієць О. Д., Ткаченко К. О.

НК – Гаркавий С. Ф. – к. т. н., доцент

ЗАХИСТ ГРОМАДЯН, ПОСТРАЖДАЛИХ ВНАСЛІДОК ЧОРНОБИЛЬСЬКОЇ КАТАСТРОФИ, У МЕДИЧНОМУ ТА СОЦІАЛЬНО-ПРАВОВОМУ АСПЕКТІ

Чорнобильська катастрофа — найбільша у світі техногенна ядерна катастрофа. Ніякими фінансовими розрахунками не виміряти людське горе, пов'язане зі смертю чи втратою здоров'я ліквідаторів аварії, із хворобами дітей, зі страхом згубних наслідків катастрофи. В Україні створена нормативно-правова база, що регулює весь комплекс післячорнобильських проблем, здійснюються заходи щодо ліквідації аварії. Верховна рада України прийняла і ратифікувала велику кількість законів, постанов, резолюцій і угод, спрямованих на розв'язання найскладніших проблем мінімізації наслідків катастрофи і недопущення подібних аварій у майбутньому. До проблем ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи привернута увага усього світового співтовариства. Але все ж постає питання, чому у сьогоднішніх умовах уряд «обходить стороною» дану проблему і що чекає громадян постраждалих внаслідок аварії у майбутньому.

Метою даної роботи є з'ясування проблем правового та медичного захисту громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, пошук перспектив у даному питанні.

На сьогоднішній день правовим захистом, громадян які постраждали внаслідок чорнобильської катастрофи являється Закон України «Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи». Цей закон визначає основні положення щодо реалізації конституційного права громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, на охорону їх життя і здоров'я та створює єдиний порядок визначення категорій зон радіоактивно забруднених територій, умов проживання і трудової діяльності на них, соціального захисту потерпілого населення [1].

Секція 4. Нормативно-правове регулювання ЄДСЦЗ

Незважаючи на 29 років, що пройшли з моменту вибуху, не можна бути впевненим у тому, що найстрашніші наслідки для здоров'я людей вже позаду.

Понад 2 млн. українців до тепер відчувають негативний вплив Чорнобиля, в т.ч.: 237 276 учасників ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС; 1 844 860 потерпілих від аварії на ЧАЕС (89 %), з них 449 412 потерпілих дітей та 4 970 осіб, які брали участь у ліквідації інших ядерних аварій та віднесені до відповідних категорій постраждалих.

Чисельність постраждалих внаслідок Чорнобильської катастрофи постійно зменшується. Із 2009 по 2014 р. чисельність постраждалих загалом зменшилася на 235011 осіб, а саме – учасників ліквідації наслідків аварії (ЛНА) – на 30727, потерпілих – на 204284, дітей – на 66040. Більше 33,8 тис. осіб мають статус дружини/чоловіка померлого громадянина, смерть якого пов'язана з Чорнобильською катастрофою.

Спостереження за станом здоров'я громадян, які зазнали впливу наслідків Чорнобильської катастрофи, свідчить про стабільне підвищення захворюваності та смертності. Серед постраждалих 118108 осіб категорії 1 (інвалідів захворювання яких пов'язане з наслідками Чорнобильської катастрофи). Кількість інвалідів за 5 останніх років зросла на 7600 осіб. У складі потерпілих близько 3 тисяч дітей-інвалідів [2].

Враховуючи ситуацію що сталась в нас в країні, даний закон зазнав ряд змін та доповнень. Так наприклад станом на 01.01.2015:

Постановою КМУ № 562 від 12.07.2005р. затверджений розмір щорічної допомоги на оздоровлення:

– інвалідам I і II групи -120 гривень;

– учасникам ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС 2 категорії - 100 гривень;

– інвалідам III групи та дітям-інвалідам - 90 гривень;

– учасникам ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС 3 категорії, кожній дитині, яка втратила, внаслідок Чорнобильської катастрофи одного з батьків, та евакуйованим із зони відчуження у 1986 році, включаючи дітей, - 75 гривень[3].

Також щорічно з Державного бюджету виділяються кошти на Державне агентство України з управління зоною відчуження.

Державне агентство України з управління зоною відчуження (ДАЗВ) є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України через Міністра екології та природних ресурсів та який реалізує державну політику у сфері управління зоною відчуження і зоною безумовного (обов'язкового) відселення, подолання наслідків Чорнобильської катастрофи, зняття з експлуатації Чорнобильської АЕС та перетворення об'єкта "Укриття" на екологічно безпечну систему[4].

Так на реалізацію основних завдань у Законі України «Про Державний Бюджет України» прописується ряд статей витрат щодо роботи даного агентства. Слід зазначити, що в державному бюджеті є стаття видатків яка називається: «Соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи», у 2015 становила 2 146 656,5 тис. грн., що менше ніж у 2013 році на 476 541,6 тис. грн. та ніж у 2014 на 476 497,00 тис. грн. [5].

Отже, медичний та соціально-правовий захист громадян постраждалих від катастрофи є важливим на будь-якому етапі розвитку нашої держави. Так можна виділити наступні перспективи вирішення проблем, а саме:

1. Вдосконалити Закон України «Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи», шляхом

Секція 4. Нормативно-правове регулювання ЄДСЦЗ

внесення змін до даного закону, шляхом перегляду виключених статей, та врахування соціальних та економічних факторів;

2. Проводити епідеміологічні дослідження для оцінки стану здоров'я різних вікових категорій потерпілих;

3. Розвивати пошукові і прикладні наукові дослідження для подальшого вивчення нових підходів у діагностиці, профілактиці і лікуванні хвороб, пов'язаних із впливом малих доз іонізуючої радіації;

4. Взяти під особливий медико-генетичний і медико-соціальний контроль молодих жінок, що планують вагітність, вагітних і їхніх нащадків;

5. Збільшити розмір соціальних виплат для людей, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи у п'ять раз;

6. Внести до Верховної Ради України законопроекту щодо відновлення статей 50 (додаткова пенсія за шкоду, заподіяну здоров'ю, особам, віднесеним до категорії 1) і 54(Державна пенсія особам, віднесеним до категорії 1 та у зв'язку з втратою годувальника) частини четвертої Закону України "Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи" в редакції від 1996 року.

ЛІТЕРАТУРА

1. Закон України "Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи " від 28 лютого 1991 року N 797-XII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.

2. Матеріали Міністерства охорони здоров'я [Електронний ресурс] – Режим доступу : <https://www.moz.gov.ua>

3. Постанова КМУ від 12 липня 2005 р. N 562 «Про щорічну допомогу на оздоровлення громадянам, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи» [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/562-2005-%D0%BF>

4. Матеріали Державне агентство України з управління зоною відчуження [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://dazv.gov.ua>

5. Матеріали Міністерства фінансів України [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://www.minfin.gov.ua>

*Комісарчук Ю. А., к. ю. н., доцент кафедри кримінального процесу
факультету №1 ЛДУВС*

*Марко С. І., к. ю. н., доцент, завідувач кафедри криміналістики,
судової медицини та психіатрії факультету №1 ЛДУВС*

ПРОЦЕСУАЛЬНІ РІШЕННЯ: ПОНЯТТЯ ТА МЕХАНІЗМ ПРИЙНЯТТЯ

Зміст кримінального процесуального рішення, у загальному, являє собою продукт розумової діяльності, що дозволяє знайти вихід з конкретної ситуації і формує основу для виконання завдань кримінального судочинства. Відповідно до чинного законодавства, процесуальними рішеннями є всі рішення органів досудового розслідування, прокурора, слідчого судді, суду [1, с. 52].

П.А. Лупинська під процесуальним рішенням розуміє правовий акт, у якому органи досудового розслідування і суду у межах своєї компетенції у визначеному законом порядку дають відповіді питання, що виникають у справі, і виражають владне волевиявлення про дії, що впливають із встановлених обставин і

Секція 4. Нормативно-правове регулювання ЄДСЦЗ

приписів закону, спрямованих на досягнення завдань кримінального судочинства. Визначення поняття рішення П.А. Лупинська пов'язує з виділенням наступних положень: а) рішення – правовий акт встановленої законом процесуальної форми; б) рішення приймається відповідним державним органом у межах своєї компетенції; в) зміст рішення складають відповіді правові питання, що виникають у справі; г) ці відповіді даються у визначеному законом порядку і виражають владне волевиявлення про дії, приписи закону, що впливають із встановлених обставин справи [2, с. 18].

Характеризуючи процесуальні рішення, необхідно також відзначити, що до основних вимог, які пред'являються до них, прийнято відносити законність, обґрунтованість і умотивованість, важливе значення яких полягає у тому, що від цих факторів у кінцевому рахунку залежить ефективність правоохоронної діяльності як однієї зі сфер державного керування [2, с. 102]. Так, А.Б. Муравін включає в це визначення категоричні вимоги про законність, обґрунтованість і умотивованість рішення [3, с. 24-25]. Однак А.Я. Дубинський говорить про те, що акти слідчого, що не містять зазначених властивостей, також визнаються рішеннями, хоча і не мають юридичної сили [4, с. 33]. На нашу думку, рішення дійсно приймається на основі такого рівня знань про обставини провадження, що забезпечує законність, обґрунтованість і справедливість висновків про винуватість або невинуватість обвинувачуваного і по всіх інших питаннях. Однак, говорити про реальне дотримання вимог законності, обґрунтованості й умотивованості того або іншого процесуального рішення можна тільки після його офіційного винесення посадовою особою судочинства. Інші властивості процесуальних рішень в основному співвідносяться з визначенням механізму ухвалення рішення і дозволяють простежити динаміку даного процесу.

Під час опису механізму прийняття рішень варто мати на увазі, що їх основним призначенням є забезпечення позитивної реалізації норм діючого законодавства з метою достовірного встановлення фактичних даних, пов'язаних з визначеним діянням. При цьому А.Я. Дубинський обґрунтовано визначає даний механізм як переробку нормативної і доказової інформації і формування відносин до фактичних обставин з метою здійснення процесуальних дій [4, с. 20].

Треба зазначити, що опис механізму ухвалення рішення є неможливим без включення в його склад суб'єкта, який володіє повноваженнями по правозастосуванню, а винесення ним рішення безпосередньо залежить від соціальної спрямованості даної особи і його професійної підготовленості. В кримінальному судочинстві слідчий виступає одночасно як особа, яка здійснює гносеологічну діяльність по збиранню перевірці й оцінці даних, що мають доказове значення, а також як посадова особа, яка реалізує державно-владні повноваження за допомогою прийняття рішень, що впливають на напрямок судочинства по кримінальному провадженню.

На наш погляд, соціально-правова активність слідчого – це така властивість його кримінальної процесуальної діяльності, що насамперед виявляється в інтенсивності і пошуках найбільш ефективних шляхів виконання покладених на нього законом обов'язків щодо захисту особи, суспільства та держави від кримінальних правопорушень.

Розглядаючи механізм прийняття процесуальних рішень, слід зазначити, що спочатку підставою прийняття рішення є докази, наявність яких спонукає слідчого до здійснення визначених дій (або до утримання від їхнього здійснення). В процесі наближення до кінцевого втілення рішення слідчий або визнає докази допустимими, належними та достатніми і на їх основі формує думку щодо

Секція 4. Нормативно-правове регулювання ЄДСЦЗ

доведеності фактичних обставин, або не визнає сукупність доказів достатньою для ухвалення процесуального рішення.

При цьому врегулювання правового відношення являє собою досить складний процес, тому що законність і обґрунтованість рішення багато в чому визначається взаємодією об'єктивних і суб'єктивних факторів при його прийнятті. Так, до першої групи елементів Ю.М. Грошевий обґрунтовано відносить нормативні розпорядження, фактичні обставини вчиненого діяння, сукупність доказів, а до другої – рівень професійної правосвідомості посадової особи судочинства, соціальну спрямованість її особистості, особливості її психологічного стану й інші процеси, пов'язані з провадженням судочинства по конкретній справі [5, с. 61].

Варто відмітити, що підготовка, прийняття і виконання процесуальних рішень – це складний динамічний процес, тому в залежності від ступеня його завершеності та або інша з його складових може займати як ведуче, так і другорядне положення.

Так, підготовка рішення – це насамперед формально-логічний процес оцінки конкретної ситуації, відшукування причинно-наслідкового зв'язку між ситуацією і наслідками, а також визначення способів, що дозволяють найбільш повним чином її врегулювати.

Далі, ухвалення рішення можна умовно представити як творчий процес, у результаті якого внутрішнє переконання посадової особи, що сформувався на основі оцінки конкретної процесуальної ситуації, реалізується у вигляді судження.

При виконанні процесуального рішення варто виходити з того, що воно по своїй природі – управлінське рішення [4, с. 77], тому зовні даний процес характеризується як реалізація державно-владних повноважень у специфічній сфері кримінального судочинства.

Природно, що наведений опис процесу прийняття рішень є досить умовним, але ця модель у цілому придатна для дослідження проявів засад кримінального провадження в динаміці правозастосовчої діяльності.

Таким чином, процесуальне рішення слідчого можна описати за допомогою наступних найбільш характерних його рис: 1) підготовка, прийняття і виконання рішення повинні бути спрямовані на досягнення завдань кримінального судочинства; 2) рішення виноситься в межах компетенції посадової особи; 3) слідчий повинен керуватися вимогами кримінальних процесуальних засад; 4) під час ухвалення рішення слідчий робить аналіз наявних юридичних фактів, норм діючого законодавства і на цій основі робить висновок про напрямок подальшої діяльності; 5) висновок слідчого закріплюється у відповідному документі.

ЛІТЕРАТУРА

1. Кримінальний процесуальний кодекс України. Закон України: чинне законодавство із змінами та доп. на 20 серпня. 2015 р.: Офіц. текст. - К.: Алерта, 2015. – 296 с.

2. Лупинская П.А. Решения в уголовном судопроизводстве. Их виды, содержание и формы. – М.: Юрид. лит, 1976. – 168 с.

3. Муравин А.Б. Проблемы мотивировки процессуальных решений следователя. Дисс. ... канд. юрид. наук. Х., 1987. 35 с.

4. Дубинский А.Я. Исполнение процессуальных решений следователя. Правовые и организационные проблемы. – К.: Наукова думка, 1984. – 182 с.

5. Грошевой Ю.М. Функции профессионального правосознания судьи в механизме принятия решения по уголовному делу. Выпуск 22. – Х.: Выща школа, 1982. – С. 55-64.

МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД У СФЕРІ ЛЕГАЛІЗАЦІЇ ДОХОДІВ, ОДЕРЖАНИХ ЗЛОЧИННИМ ШЛЯХОМ

Світові процеси глобалізації спричинили утворення транснаціональних злочинних організацій з відмивання доходів, одержаних злочинним шляхом, дії яких є загрозою національній безпеці будь-якої держави. При цьому даний процес відбувається набагато швидше, ніж процес правової й економічної інтеграції на державному рівні, оскільки злочинці не обмежені такими умовностями, як політична несумісність, відсутність необхідного правового регулювання, суверенітет держави тощо. Характер злочинної діяльності вимагає активної взаємодії з правоохоронними органами різних країн, про що свідчать міжнародно-правові нормативні акти.

На сьогоднішній день найбільших успіхів у боротьбі зі злочинністю вдалось досягти в Європі. В межах Ради Європи було розроблено низку конвенцій, спрямованих на встановлення загальноєвропейських механізмів співпраці в сфері кримінального права та процесу. Зокрема, це Європейська конвенція про видачу правопорушників, 1957 р.; Європейська Конвенція про взаємну допомогу в кримінальних справах, 1959 р.; Європейська Конвенція про міжнародне визнання рішень у кримінальних справах, 1970 р.; Європейська Конвенція про передачу процесу в кримінальних справах, 1972 р. [1].

Головним мотивом, який підштовхнув уряди багатьох країн до об'єднання зусиль у боротьбі з міжнародною злочинністю майже сторіччя тому була заклопотаність, викликана поширенням на всій планеті торгівлі опіумом. Напередодні Першої світової війни (у 1912 р.) була укладена міжнародна Конвенція в справах, пов'язаних з торгівлею цією наркотичною речовиною, а в 1931 р. вона була замінена новою Конвенцією, яка обмежувала і регулювала виробництво і розподіл у масштабі планети медикаментів, що містять наркотичні речовини.

Після закінчення Другої світової війни ініціативу в боротьбі з поширенням наркотиків, а разом з нею і з відмиванням "брудних" грошей, узяла на себе Організація Об'єднаних Націй. Наріжним каменем, закладеним у фундамент міжнародного законодавства з цієї проблеми, прийнято вважати Єдину Конвенцію Об'єднаних Націй про одурманюючі засоби 1961 р., згодом доповнену і змінену Протоколом 1972 р. Доповнення значно розширили перелік одурманювальних засобів, які підлягають забороні. До таких поряд з опіумом і похідними від нього речовинами були включені синтетичні одурманюючі речовини, а також вироби з кокаїну й індійських конопель.

Однак триваюче зростання наркобізнесу змусили Організацію Об'єднаних Націй знову повернутися до вирішення цієї проблеми. За пропозицією Венесуели Генеральна Асамблея ООН у грудні 1984 р. в спеціально ухваленій Резолюції доручила Раді ООН невідкладно приступити до розробки проекту нової Конвенції і вже через два роки, в 1986 р., Комісія з проблем боротьби з поширенням одурманювальних засобів ООН в ухваленій Резолюції виділила 14 елементів майбутнього проекту Конвенції.

У листопаді 1988 р. у Відні була скликана Конференція ООН з боротьби з нелегальним оборотом одурманювальних і психотропних речовин. Конференція завершилася одноголосним ухваленням тексту міжнародного договору, який відомий в усьому світі як Віденська Конвенція. Відразу ж після її підписання 106

Секція 4. Нормативно-правове регулювання ЄДСЦЗ

державами вона одержала високу оцінку цілого ряду видатних державних і політичних діячів світу. Проте її офіційне набуття законної сили затяглося ще на два роки. Саме стільки часу пішло на те, щоб її ратифікували як мінімум 20 держав. Нині до цієї Конвенції приєдналася більшість держав планети. Важливо, що цей документ підписали і ратифікували країни, які здобули в усьому світі репутацію головних постачальників наркотичних речовин: Афганістан, Болівія, Індія, Іран, Колумбія, М'янма (Бірма), Марокко, Мексика, Непал, Пакистан та ін. Усі ці країни взяли на себе зобов'язання активно боротися з виробництвом, транспортуванням і торгівлею наркотиками.

Важливою, новаторською і дуже цінною рисою Конвенції стала її вимога, щоб злочини відмивання грошей, всі інші злочини, пов'язані з обігом наркотиків, розглядалися судами всіх держав-учасниць Конвенції з особливою старанністю. Конвенція зазначає, що сторони підтверджують, що їхні суди й інші установи, які здійснюють функції судової влади, братимуть до уваги як обтяжуючі обставини - такі фактичні обставини, як: співучасть у здійсненні злочину організованою групою, до якої входить злочинець; співучасть злочинця в інших міжнародних організованих злочинних діях; співучасть злочинця в інших незаконних діях, пов'язаних із здійсненням злочинів; застосування злочинцем сили чи знаряддя; факт, що злочинець виконував функції публічної влади і злочин пов'язаний з виконанням ним посадових обов'язків; залучення до злочинну діяльність або використання неповнолітніх; факт, що злочин здійснений у виправній установі, в системі освіти, в дитячих чи підліткових установах або в їхній безпосередній близькості чи в місцях, які використовуються учнями шкіл і студентами з метою освіти, занять спортом чи суспільною діяльністю; попередні обвинувачувальні вироки, особливо за подібні злочини як за кордоном, так і в себе в країні - в обов'язі, який передбачений вітчизняним законодавством" [2, с. 178].

Також Віденською Конвенцією, визначені організації і самі процедури міжнародного співробітництва правоохоронних органів у боротьбі з відмиванням грошей. Вона передбачає цілий набір видів співробітництва і надання взаємної допомоги. Тут і зняття показань свідків, і пошуки доказів, передача зібраної документації, арешт і вилучення майна і грошей, огляд місця події і передача інформації, а також багато чого іншого. Ця ж стаття передбачає доступ до банківської документації, до звітності компаній і підприємств іноземних країн та ін.

Особливо важливого значення розглянуті статті набули для тих країн і регіонів планети, де міжнародне співробітництво в такій сфері не застосовувалося. Віденська Конвенція 1988 року відіграла важливу роль у розвитку міжнародного права і стала серйозним внеском в організацію інтернаціонального співробітництва в боротьбі з відмиванням грошей.

Інший важливий документ, який основою міжнародного співробітництва в боротьбі з наднаціональною організованою злочинністю, - "Конвенція в справах про відмивання доходів, отриманих від здійснення злочину, їх виявлення, вилучення і конфіскацію", підписана в Страсбурзі 18 листопада 1990 року. Цей документ підготовлений Комітетом експертів Ради Європи в ньому міститься найбільш повний перелік розпоряджень і правил, який охоплює всі етапи юридичної процедури - від початку розслідування до винесення вироку і конфіскації "брудних" грошей.

Конвенція Ради Європи багато уваги приділяє організації розшуку злочинних доходів, їх ідентифікації, а також заходам, які призводять до конфіскації злочинних доходів у будь-якій формі.

Секція 4. Нормативно-правове регулювання ЄДСЦЗ

Відмивання "брудних" грошей кваліфікується як кримінальний злочин у законодавствах цілого ряду країн, насамперед, у кримінальних кодексах США, Великої Британії, Німеччини, Франції, Швейцарії.

Одже підсумовуючи, можна казати, що наприкінці 1980-х – на початку 1990-х років міжнародними інституціями було прийнято низку нормативних актів міжнародного характеру, що визначали загальні рекомендації щодо боротьби з відмиванням грошей та їх легалізації.

Основними документами в цьому питанні стали:

- Конвенція ООН про боротьбу проти незаконного обігу наркотичних засобів і психотропних речовин від 20 грудня 1988 р., яка отримала назву – Віденська конвенція, що вперше дала визначення поняттю "відмивання грошей" у міжнародному праві [3];

- Декларація принципів Базельського комітету банківського нагляду 1988 року.

Основним міждержавним органом, що розробляє політику боротьби з легалізацією коштів, набутих злочинним шляхом, та сприяє її виконанню на національному і міжнародному рівні є FATF (Група з розробки фінансових заходів боротьби з відмиванням коштів, отриманих злочинним шляхом). Утворена у 1989 році країнами "великої сімки". Ця міжурядова організація розробляє, узагальнює та реалізує міжнародний досвід у боротьбі з відмиванням грошей і фінансуванням тероризму [4].

Рекомендації FATF представляють вичерпну та послідовну систему заходів, які повинні бути імplementовані країнами з метою боротьби з відмиванням коштів та фінансуванням тероризму, а також фінансуванням розповсюдження зброї масового знищення. Країни мають різну структуру правової, адміністративної та операційної системи та різні фінансові системи, і тому всі не можуть вжити ідентичних заходів для боротьби з цими загрозами. Таким чином, Рекомендації FATF встановлюють міжнародні стандарти, які країни повинні імplementувати за рахунок заходів, адаптованих до конкретних обставин.

Підсумовуючи викладене можна зробити висновок, що діяльність України щодо імplementації міжнародних стандартів дозволить: забезпечити відповідність національної системи фінансового моніторингу новим світовим стандартам в цій сфері; запобігти можливому застосуванню санкцій з боку міжнародних організацій; підтвердити принцип незворотності і послідовності у виконанні Україною своїх міжнародних зобов'язань; забезпечити нормальні умови для зовнішньоекономічної діяльності представників українського бізнесу; удосконалити механізм регулювання та нагляду за фінансовими посередниками у частині додержання ними вимог законодавства з питань запобігання та протидії легалізації незаконних доходів і фінансуванню тероризму; зробити фінансову систему України прозорою та здатною протистояти відмиванню "брудних" грошей та можливості її використання для фінансування тероризму; зняти перепони у стимулюванні притоку інвестицій у національну економіку з боку розвинених країн.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бойко Н. Запобігання та протидія легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом / Н. Бойко // Вісник прокуратури. – 2006. – № 4. – С. 39.

2. Протидія легалізації злочинних доходів і фінансуванню тероризму / [Гуржій С.Г., Ключке С.М., Кірсанов В.М., і ін.] / Держ.ком.фін.моніторингу України. – К. : Такі справи, 2008. – С. 437.

3. Про ратифікацію Конвенції ООН про боротьбу проти незаконного обігу наркотичних засобів і психотропних речовин : Постанова Верховної Ради

Секція 4. Нормативно-правове регулювання ЄДСЦЗ

Української РСР від 25.04.1991 р. за № 1000-XII // Відомості Верховної Ради. – 1991. – № 24. – С. 277.

4. Україна імплементує нові стандарти FATF в національне законодавство щодо відмивання коштів та фінансування тероризму. Інформаційне агентство "ЛІГА:ЗАКОН", 2010–2013. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://jurliga.ligazakon.ua/news/2012/2/17/57439.htm>

*Кравчук Р. В., курсант 4-го курсу
Черкаського інституту пожежної безпеки ім. Героїв Чорнобиля НУЦЗУ,*

*Кравчук О. В., курсант 5-го курсу
Черкаського інституту пожежної безпеки ім. Героїв Чорнобиля НУЦЗУ*

*НК – Пасинчук К. М., старший викладач
Черкаського інституту пожежної безпеки ім. Героїв Чорнобиля НУЦЗУ*

АДМІНІСТРАТИВНО-ЮРИСДИКЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОГО ПОЖЕЖНОГО НАГЛЯДУ

Результатом впровадження у життя положень Конституції України, Концепції адміністративної та судово-правової реформ в Україні стало формування нового адміністративно-правового статусу органів виконавчої влади, форм та методів їх діяльності. Це об'єктивна потреба, визначена принципом розподілу влади, а отже, розширенням адміністративно-юрисдикційної діяльності суду. Правова природа адміністративно-юрисдикційної діяльності органів державного пожежного нагляду обумовлюється змістом ст.19 Конституції України, згідно з якими вони зобов'язані діяти лише на підставі, в межах та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України. Спеціально-юридична природа їх статусу зумовлена завданнями і функціями цих органів та характером владно-службових повноважень, якими наділені посадові особи.

Аналіз чинного законодавства про адміністративні правопорушення і практику його застосування органами державного пожежного нагляду показав, що окремі його норми не повною мірою відповідають вимогам часу, а також змісту адміністративно-правової реформи. Рівень науково-теоретичного осмислення адміністративно-юрисдикційної діяльності органів державного пожежного нагляду є недостатнім. Розробка проектів Кодексу України про адміністративні правопорушення, Адміністративно-процесуального кодексу та інших актів з питань адміністративної юрисдикції вимагає чіткого визначення перспектив розвитку законодавства, яке б забезпечувало підвищення значення органів державного пожежного нагляду в адміністративному провадженні. Такий стан речей обумовлюється наявністю зростання тенденцій до порушень правил пожежної безпеки громадянами та посадовими особами. Звідси об'єктивно виникає потреба вдосконалення правової бази протидії цьому суспільно небезпечному явищу.

Зважаючи на ці дані, неважко дійти висновку, що сьогодні проблема боротьби з пожежами набуває загальнодержавного значення, адже йдеться про національні інтереси нашої країни.

Адміністративно-юрисдикційна діяльність органів державного пожежного нагляду ще не повною мірою відповідає сучасним вимогам і практики. На сьогодні у чинному законодавстві України не знайшов свого чіткого визначення категорійний зміст поняття "адміністративно-юрисдикційна діяльність органів

Секція 4. Нормативно-правове регулювання ЄДСЦЗ

державного пожежного нагляду”.

Привертає увагу певна недосконалість правового регулювання діяльності органів державного пожежного нагляду і шляхи його поліпшення. Слід мати чітке уявлення про значення органів державного пожежного нагляду в адміністративному провадженні, визначаючи умови підвищення ефективності розгляду справ про адміністративні проступки.

Відсутній комплексний аналіз адміністративно-юрисдикційної діяльності органів державного пожежного нагляду в системі органів, уповноважених розглядати справи про адміністративні правопорушення. Потребує наукового осмислення практика складання органами державного пожежного нагляду постанов про накладення штрафу.

В умовах посилення вимог до підвищення рівня законності в правоохоронній діяльності органів державного пожежного нагляду пошук шляхів удосконалення правових основ юрисдикційної діяльності, а також покращення її організаційного забезпечення є важливим і актуальним дослідницьким завданням.

Науково-теоретичне підґрунтя для написання склали загальнотеоретичні наукові праці фахівців у галузі теорії управління, адміністративного права та процесу, зокрема: В.Б. Авер'янова, О.М. Бандурки, Д.М. Бахраха, С.Л. Басова, Ю.П. Битяка, І.П. Голосніченка, Є.В. Додіна, А.П. Ключніченка, Л.В. Ковалюк, В.К. Колпакова, А.Т. Комзюка, О.П. Коренева, М.Я. Масленнікова, А.К. Мустафіна, В.П. Петкова, Н.Г. Саліщевої, В.В. Селіванова, В.Д. Сорокіна, Ю.О. Тихомирова, В.О. Шамрая, А.П. Шергіна, О.М. Якуби та ін. Питання ефективності застосування адміністративного стягнення у вигляді штрафу були об'єктом дослідження Л.Л. Попова, М.Я. Саввіна. Особливостям діяльності органів внутрішніх справ щодо виконання постанов про накладення окремих адміністративних стягнень приділялась певна увага у роботах українських вчених: С.В. Ващенко, Є.В. Додіна, Г.В. Джагупова, Д.П. Калаянова, Т.О. Коломоєць, В.Г. Полішука, В.К. Шкарупи.

Однак, у відомих нам публікаціях названі вчені не повною мірою досліджують проблему адміністративно-юрисдикційної діяльності органів пожежної безпеки. Потреба теоретичного переосмислення проблеми на рівні монографічного дослідження зумовлена тим, що стали реальними умови для більш прискіпливого погляду на дану проблему.

У 2003 році була підготовлена і захищена кандидатська дисертація Куц І.Г. “Боротьба з пожежами в житловому секторі” (кримінально-правовий та кримінологічний аспекти)”. Принагідно зауважимо, що зазначені теоретичні положення щодо вирішення проблем удосконалення правових і організаційних форм забезпечення пожежної безпеки не є достатніми. У даному випадку розглядається лише окремий аспект адміністративно-правового регулювання забезпечення пожежної безпеки.

Викладене свідчить про необхідність узагальнення зібраного статистичного, емпіричного і науково-теоретичного матеріалу, оцінки існуючих тенденцій здійснення органами державного пожежного нагляду адміністративно-юрисдикційної діяльності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Конституція України.
2. Постанова КМУ від 11.04.2002 р. № 500 «Положення про державний департамент пожежної безпеки» (зі змінами).
3. Наказ МНС України № 59 від 06.02.2006 р. «Інструкція з організації роботи органів ДПН», розділ 1 і 2. (зі змінами згідно Наказу МНС України від 18.02.2008 р. №128).

Секція 4. Нормативно-правове регулювання ЄДСЦЗ

*Кремінський В. М., курсант 2-го курсу
Черкаського інституту пожежної безпеки ім. Героїв Чорнобиля НУЦЗУ*

*НК – Чупанова Д. О., викладач
Черкаського інституту пожежної безпеки ім. Героїв Чорнобиля НУЦЗУ*

НАДЗВИЧАЙНІ СИТУАЦІЇ: ВИЗНАЧЕННЯ ТА КЛАСИФІКАЦІЯ

Надзвичайна ситуація - це обстановка на окремій території чи суб'єкті господарювання на ній або водному об'єкті, яка характеризується порушенням нормальних умов життєдіяльності населення, спричинена катастрофою, аварією, пожежею, стихійним лихом, епідемією, епізоотією, епіфітотією, застосуванням засобів ураження або іншою небезпечною подією, що призвела (може призвести) до виникнення загрози життю або здоров'ю населення, великої кількості загиблих і постраждалих, до заповідання значних матеріальних збитків, а також до неможливості проживання населення на такій території чи об'єкті, провадження на ній господарської діяльності. Надзвичайні ситуації, які можуть виникати на території України і здійснювати негативний вплив на функціонування об'єктів економіки та життєдіяльність населення, поділяються за такими основними ознаками: за сферою виникнення, за галузевою ознакою, за масштабами можливих наслідків [3].

Кодексом цивільного захисту України, а саме статтею 5, визначено класифікацію надзвичайних ситуацій. У ній говориться про те, що надзвичайні ситуації класифікуються за характером походження, ступенем поширення, розміром людських втрат та матеріальних збитків [3].

Залежно від характеру походження подій, що можуть зумовити виникнення надзвичайних ситуацій на території України, визначаються такі види надзвичайних ситуацій:

- 1) техногенного характеру;
- 2) природного характеру;
- 3) соціальні;
- 4) воєнні [3].

Надзвичайні ситуації техногенного характеру - це наслідок транспортних аварій, катастроф, пожеж, неспровокованих вибухів чи їх загроза, аварій з викидом (загрозою викиду) небезпечних хімічних, радіоактивних, біологічних речовин, раптового руйнування споруд та будівель, аварій на інженерних мережах і спорудах життєзабезпечення, гідродинамічних аварій на греблях, дамбах тощо [2, с. 75].

Надзвичайні ситуації природного характеру - це наслідки небезпечних геологічних, метеорологічних, гідрологічних, морських та прісноводних явищ, деградації ґрунтів чи надр, природних пожеж, змін стану повітряного басейну, інфекційних захворювань людей, свійських тварин, масового ураження сільськогосподарських рослин хворобами чи шкідниками, зміни стану водних ресурсів та біосфери тощо.

Надзвичайні ситуації соціального характеру - це порушення, що пов'язані з протиправними діями терористичного та антиконституційного спрямування: збройні напади, захоплення і силове утримання важливих об'єктів, або реальна загроза здійснення таких акцій; збройні напади, захоплення і силове утримання атомних електростанцій чи інших об'єктів атомної енергетики, або реальна загроза здійснення таких акцій; замах на життя керівників держави та народних депутатів України; напад, замах на життя членів екіпажу повітряного або морського (річкового) судна, викрадення (спроба викрадення), знищення (спроба знищення) таких суден; захоплення заручників з числа членів екіпажу чи пасажирів,

Секція 4. Нормативно-правове регулювання ЄДСЦЗ

установлення вибухового пристрою у багатолюдних місцях, установі, організації, на підприємстві, у житловому секторі, на транспорті; зникнення або викрадення зброї та небезпечних речовин з об'єктів їх зберігання, використання, перероблення та під час транспортування; виявлення застарілих боєприпасів, аварії на арсеналах, складах боєприпасів та інших об'єктах військового призначення з викиданням уламків, реактивних та звичайних снарядів, нещасні випадки з людьми.

Надзвичайні ситуації військового характеру - це ситуації, пов'язані з наслідками застосування зброї масового ураження або звичайних засобів ураження, під час яких виникають вторинні фактори ураження населення внаслідок зруйнування атомних і гідроелектричних станцій, складів і сховищ радіоактивних і токсичних речовин та відходів, нафтопродуктів, вибухівки, сильнодіючих отруйних речовин, токсичних відходів, транспортних та інженерних комунікацій [1, с. 94].

Залежно від обсягів заподіяних надзвичайною ситуацією наслідків, обсягів технічних і матеріальних ресурсів, необхідних для їх ліквідації, визначаються такі рівні надзвичайних ситуацій:

- 1) державний;
- 2) регіональний;
- 3) місцевий;
- 4) об'єктовий [3].

Порядок класифікації надзвичайних ситуацій за їх рівнями встановлюється Кабінетом Міністрів України.

Таким чином, загроза виникнення надзвичайної ситуації будь-якого класу чи рівня - це реальна загроза для життя і здоров'я людей, загроза порушення нормальних умов їх життя і діяльності або ж значних матеріальних втрат.

ЛІТЕРАТУРА

1. Васійчук В.О., Гончарук В.Є., Качан С.І., Мохняк С.М. / В.О. Васійчук, В.Є. Гончарук, С.І. Качан, С.М. Мохняк // Основи цивільного захисту: Навч. посібник / Львів, 2010. – 384 с.
2. Бикова О.В. Болієв О.В., Деревинський Д.М., Єлісеєв В.Н., Миронець С.М., Осипенко С.І., Півень Ю.О. та інш. Основи цивільного захисту: Навч. посібник К: 2008. – 223 с.
3. Кодекс цивільного захисту України // Верховна Рада України; Кодекс України від 02.10.2012 № 5403-VI. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/5403-17>. – Назва з екрану.

Крижановська О. В., викладач кафедри адміністративної діяльності ОВС та економічної безпеки ОДУВС

ОСОБЛИВОСТІ СПОСОБІВ ПРИХОВУВАННЯ УМИСНИХ ВБИВСТВ, ВЧИНЕНИХ НА ЗАМОВЛЕННЯ

Для методики розслідування будь-яких злочинів важливе значення мають дії злочинців, спрямовані на приховування вчиненого ними діяння. Деякі криміналісти вважають, що спосіб приховування злочину можливо ототожнити з таким поняттям, як *протидія розслідуванню* [1, с. 154]. Однак, на нашу думку, ототожнювати ці терміни неприпустимо.

Приховування злочинів - категорія, яка відображає як процес, так одночасно і мету, на досягнення якої даний процес спрямований. Категорія протидії розслідуванню відображає лише процес - без будь-якого виокремлення

Секція 4. Нормативно-правове регулювання ЄДСЦЗ

цільової спрямованості. Приховування злочинів виступає специфічним видом кримінально-ревелентної діяльності, а протидія розслідуванню - способом її здійснення [2, с. 98].

У криміналістиці приховування вбивства, вчиненого на замовлення, проявляється в двох основних формах - як один з елементів способу злочину і як система прийомів, які переходять в структуру способу вчинення злочину, і тому мають значення самостійних актів поведінки. При цьому необхідною умовою включення дій з приховування в систему скоєння злочину в якості самостійного елементу, має виступати їх взаємопов'язане і узгоджене здійснення суб'єктом, у зв'язку з реалізацією ним єдиного наміру підготувати, виконати і приховати скоєний злочин відповідно до загального задуму [3, с. 65].

Способи приховування злочинної події передбачені безпосередньо механізмом скоєння злочину. До даних способів можна віднести, наприклад, вбивство в результаті підпалу приміщення, утоплення у відкритих водоймах, скидання з гори в ущелини, застосування отруйних речовин, отрути, які викликають симптоми, схожі з нападами деяких захворювань, від яких може наступити біологічна смерть.

В основному дії з приховування злочину не пов'язані з загальним задумом злочинця, а служать одним з важливих чинників у процесі виникнення доказів, оскільки ознаки приховування дозволяють судити про спосіб вчинення злочину і особу злочинця [4, с. 92]. Так, наприклад, застосування будь-якої конкретної дії з приховування злочину може свідчити про наявність у злочинця професійних навичок, доступу до знарядь злочину або вказувати на рівень його загального розвитку. Крім цього дії з приховування можуть дати інформацію про психічне здоров'я і стан злочинця.

На підставі аналізу теоретичних робіт і досліджень, а також матеріалів кримінальних проваджень, пропонуємо диференціювати способи щодо приховування умисних вбивств, вчинених на замовлення на наступні групи:

1. *Способи приховування, пов'язані з трупом потерпілого* (близько 30% випадків). Це переміщення трупа з місця злочину; переміщення трупа з подальшим його укріттям, знищенням, спотворенням, розчленування трупа на місці злочину. У більшості випадків при переміщенні трупа його вивозять за межі населеного пункту, де був скоєний злочин і залишають в місцях, куди не має доступу, або де ймовірність його виявлення невелика (наприклад, в лісах, занедбаних водоймах). Ініціаторами таких дій виступають організатори, які, як правило, перебували з жертвою в родинних або близьких відносинах, або ж самі виконавці. Вбивство скоюється за місцем проживання жертви. При переміщенні трупа з подальшим його приховуванням, знищенням, способи приховування трупа пов'язані з закапуванням тіла в землю, утопленням, засипанням сміттям і ін. При цьому безпосереднє вчинення злочину і подальше приховування трупа відбувається в різних місцях.

Розчленування трупа здійснюється шляхом відрізання від нього частин тіла (голови, рук, ніг), які ховають в різних місцях.

Спалення трупа як спосіб приховування злочину проводиться із використанням бензину, інших горючих легкозаймистих речовин і матеріалів, а також в топках котелень. Як правило, вбивство вчиняють в приміщенні (будинку, квартирі, на дачі, офісі) або в салоні автомобіля, а потім труп вивозять в віддалене від людей місце (за місто, в ліс і т.п.).

Спотворення це руйнування м'яких тканин і кісток голови трупа (лицьового відділу), яке здійснюється шляхом розколу голови трупа, нанесенням механічних пошкоджень ударними предметами (сокирами, молотками, ножами і

Секція 4. Нормативно-правове регулювання ЄДСЦЗ

іншими гострими предметами). Може застосовуватися також такий прийом спотворення, як підкладання трупа під залізничний і автомобільний транспорт [5, с. 8].

Як правило, приховування трупа має місце у випадках, коли жертва і наймач знаходилися в родинних чи інших близьких стосунках (спільне життя, інтимний зв'язок, партнерство по бізнесу), або коли причина конфлікту очевидна або відома певному колу осіб .

2. *Способи, що включають в себе прийоми, спрямовані на приховування інших матеріальних об'єктів* - це знаряддя вчинення злочину; використаний транспорт; одяг, взуття та інші особисті предмети злочинця або потерпілого; різні сліди матеріального характеру (зміни в матеріальній обстановці), виникнення яких пов'язане з діями злочинця на місці злочину. Дана група способів приховування найбільш характерна для вбивств, вчинених на замовлення (більше 80% випадків).

Одним із способів приховування злочину, що є характерною ознакою замовного вбивства, є залишення знаряддя на місці злочину, що забезпечує безпечний відхід безпосереднім виконавцям [6, с. 115].

Дії злочинців, спрямовані на знищення матеріальних слідів, в основному характерні при підготовці до вчинення злочину. У ряді випадків злочинці, щоб ускладнити можливість виявлення слідів пострілу і металізації, знищують свій одяг, взуття, головні убори. Зазначені заходи зазвичай роблять особи, які мають злочинний досвід, або знають специфіку роботи правоохоронних структур з власного досвіду.

3. Під *способами приховування у вигляді інсценування* слід розуміти зміну зовнішніх зв'язків, характерних для форми прояву сутності події [7, с. 207]. Іншими словами, інсценування проявляються у вигляді комбінацій різноманітних прийомів, спрямованих на створення такої матеріальної обстановки, яка буде помилково розцінена розслідуванням [8, с. 84].

Як показує практика розслідування даного виду злочинів, у справах даної категорії інсценування бувають спрямовані на створення видимості іншої як кримінальної (створення слідів, що вказують на інший злочин) так і некримінальної події. Відзначимо, що в більшості випадків інсценування проводяться за бажанням замовника з метою приховати явні мотиви злочину і відвести від себе підозру слідства (70% випадків).

4. *Способи і прийоми, спрямовані на приховування фактичних даних*. Це прийоми приховування, що перешкоджають як отриманню відомостей від потерпілих і свідків, так і отриманню відомостей в процесі слідчих дій.

Найбільш часто на практиці в якості способу приховування злочину, що перешкоджає отриманню відомостей від потерпілих і свідків, є вибір місця і часу скоєння злочину. Вони обираються так, щоб не було очевидців скоєння злочину і щоб ніякі випадкові фактори не змогли перешкодити здійсненню злочинного наміру.

До групи прийомів, які перешкоджають отриманню відомостей в процесі розслідування, входять: дача завідомо неправдивих свідчень учасниками злочину, забезпечення помилкового алібі, усунення свідків (родичі, сусіди або інші особи, які перебувають в момент скоєння злочину разом з безпосередньою жертвою), виїзд виконавця в інші регіони (більше 25% випадків) або залучення виконавця з іншого регіону, країни (близько 35 % випадків).

Підводячи підсумок особливостям дій злочинців, спрямованих на приховування умисних вбивств, вчинених на замовлення, можна відзначити, що суб'єктами приховування можуть бути не тільки всі учасники даного злочину

Секція 4. Нормативно-правове регулювання ЄДСЦЗ

(організатор, посередник, виконавець), а й інші особи, які стали свідками злочину або дізналися про його скоєння в силу конкретних обставин. Дії всіх цих осіб можуть проявлятися у вищеперерахованих способах приховування (трупа, його частин, слідів злочину, фактичної інформації та ін.), в залежності від обставин вчинення злочину і ситуації, яка складається з розслідування даного діяння.

ЛІТЕРАТУРА

1. Саїнчин О.С. Криміналістична структура приватних криміналістичних методик розслідування умисних вбивств / О.С. Саїнчин. – Науковий вісник Херсонського державного університету. – 2013. – Випуск 4. Т.2. – С. 153-156.
2. Анушат Э. Искусство раскрытия преступлений и законы логики. - М.: Лекс Эст, 2001. – 223 с.
3. Черечукина Л. В. Расследование убийств: Учебно-методическое пособие. – Луганск: РИО ЛГУВД им. Э.А. Дидоренко, 2009. – 248 с.
4. Синчук О. В. Типові версії в структурі криміналістичної методики : дис. на здоб.наук. ступ. канд. юрид. наук : 12.00.09 «Кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність» / О.В.Синчук. –Х., 2010. – 180 с.
5. Костенко М. В. Криміналістична характеристика вбивств на замовлення. - Автореф. дис. ... канд. юрид. наук: спеціальність 12.00.09. - Х.: Національна юридична академія ім. Я.Мудрого, 2003. - 21 с.
6. Саїнчин О.С. Теорія і практика розслідування умисних вбивств : Монографія / О. С. Саїнчин. – Одеса., 2012. – 237с.
7. Торган Л. Криминалистичесие проблемы исследования инсценировок как способов противодействия расследованию преступлений [Текст] / Л. Торган // Международный научно-практический правовой журнал «Legea si Viata» 2013. – № 4. – С. 206–209.
8. Федотенков Д. Г. Криминалистическая особенность инсценировки как способа сокрытия преступлений [Текст] / Д.Г.Федотенков// Государство и право: теория и практика: материалы III междунар. науч. конф. (г. Чита, июль 2014 г.). – Чита: Издательство: Молодой ученый, 2014. – С. 84–86.

Курбанов Я. Л., аспірант Одеського державного університету внутрішніх справ

ДО ПИТАННЯ ПРО ЗАХИСТ НАЦІОНАЛЬНОЮ ПОЛІЦІЄЮ МАЙНОВИХ ПРАВ ГРОМАДЯН В УМОВАХ НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ

В останні декілька років в Україні внаслідок збільшення кількості кризових обставин, у тому числі терористичних загроз, спостерігається високий ризик виникнення надзвичайних ситуацій природного і техногенного характеру [1]. Зберігається тенденція зростання кількості і тяжкості їх наслідків, водночас майнова шкода, завдана громадянам та їхнім інтересам, значно зростає. Негативні фактори природного та техногенного характеру стають дедалі більш масштабними, знижуючи якість життя громадян, руйнуючи соціальний та економічний лад країни, завдаючи суттєвої шкоди національній безпеці України.

Вплив надзвичайних ситуацій на соціальні, економічні, політичні та інші процеси наразі досяг такого рівня, який свідчить про системні збої у розміреному функціонуванні громадських структур. Це змушує розглядати надзвичайні ситуації різного характеру в Україні як серйозну загрозу особистості, її правам та

Секція 4. Нормативно-правове регулювання ЄДСЦЗ

інтересам, а також суспільству і державі в цілому. Громадяни дедалі більше порушують перед державними структурами питання про ступінь їхньої захищеності в разі настання надзвичайних ситуацій.

У зв'язку із цим особливий інтерес представляє вироблення нових концептуальних підходів до вирішення проблеми забезпечення Національною поліцією прав і свобод людини і громадянина в умовах надзвичайних ситуацій, зокрема захисту майнових прав громадян. За останні роки зусиллями органів державної влади і місцевого самоврядування, було розроблено і прийнято низку нормативно-правових актів, які регламентують відносини в цій галузі (Кодекс цивільного захисту України (2013 р.), Закон України «Про національну поліцію» (2015 р.), Положення про єдину державну систему цивільного захисту (2014 р.) та інші).

Однак недостатньо опрацьованою залишається проблема захисту майнових прав та інтересів громадян підрозділами Національної поліції і способи мінімізації втрат шляхом вдосконалення діяльності поліції в умовах надзвичайних ситуацій різного характеру [2].

Проблема забезпечення правоохоронними органами майнових прав та інтересів громадян в умовах надзвичайних обставин є складною і багатогранною. Це зумовлено декількома обставинами.

Насамперед Конституція України (ст. 3) проголошує найвищою соціальною цінністю людину, стверджуючи, що забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави. Вона ж забезпечує захист прав усіх суб'єктів права власності (ст. 13), проголошуючи непорушним право приватної власності (ст. 41). У свою чергу Кодекс Цивільного захисту України визначає (ст. 4), що цивільний захист – це функція держави, спрямована на захист населення, територій, навколишнього природного середовища та майна від надзвичайних ситуацій шляхом запобігання таким ситуаціям, ліквідації їх наслідків і надання допомоги постраждалим у мирний час та в особливий період.

Друга обставина полягає в тому, що оскільки надзвичайні ситуації стали серйозною загрозою в Україні, тому істотно зростає значення захисту від наслідків надзвичайних обставин не тільки самої держави, а насамперед людини з її правами та свободами. Відтак на підставі постійного аналізу ризиків і загроз надзвичайних ситуацій, з метою захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій у мирний час та в особливий період, необхідно вдосконалювати функціональні підсистеми єдиної державної системи цивільного захисту (відповідно до п. 7 Положення про єдину державну систему цивільного захисту, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 9 січня 2014 р. № 11). І в межах підсистеми забезпечення охорони громадського порядку і організації безпеки дорожнього руху, створення якої покладено на МВС України, слід розробляти пропозиції і рекомендації для працівників Національної поліції щодо мінімізації наслідків надзвичайних ситуацій, оскільки згідно зі ст. 2 Закону України «Про національну поліцію», саме на поліцію покладено завдання охорони прав і свобод людини, а також надання в межах, визначених законом, послуг із допомоги особам, які внаслідок надзвичайних ситуацій потребують такої допомоги.

По-третє, у положеннях Декларації про поліцію, прийнятій Парламентською Асамблеєю Ради Європи у травні 1979 р., ідеться про те, що повсюдне визнання країнами-учасницями правил поліції сприятиме вдосконаленню європейської системи захисту прав (також і майнових), і основних свобод людини. Окремим пунктом у вказаній декларації є положення про те, що на посаді поліцейського не повинні працювати особи, які перебуваючи на службі

Секція 4. Нормативно-правове регулювання ЄДСЦЗ

в поліції, порушили права людини. У декларації також сформульовано правила поведінки працівників поліції в умовах надзвичайних ситуацій. Національне законодавство повинне також передбачати систему правових гарантій та заходів, спрямованих на захист громадян від шкоди, яку можуть спричинити дії самої поліції [3]. На виконання цього положення, ст. 19 Закону України «Про Національну поліцію» передбачає, що в разі вчинення протиправних діянь поліцейські несуть юридичну відповідальність, а держава відповідно до закону відшкодовує шкоду, завдану фізичній або юридичній особі рішеннями, дією чи бездіяльністю органу або підрозділу поліції, поліцейським під час здійснення ними своїх повноважень.

Отже, підсумовуючи викладене вище, слід зауважити, що, поставивши на перше місце забезпечення і захист прав та свобод людини і громадянина, законодавча влада доводить прагнення держави враховувати і дотримуватися права людини в повному обсязі. Водночас, оскільки з 2015 року центральним органом виконавчої влади, який служить суспільству шляхом забезпечення охорони прав і свобод людини, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки і порядку стала Національна поліція, то в умовах посилення негативного впливу збільшення масштабів загроз надзвичайних ситуацій особливої ваги набуває наукове супроводження процесу нормативного забезпечення захисту Національною поліцією майнових прав громадян в особливих умовах та вироблення на цій основі практичних рекомендацій для працівників правоохоронних органів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Кузніченко С. О. Поняття, джерела та класифікація актів техногенного тероризму / С. О. Кузніченко // Актуальні проблеми політики. Вип. 20. – Одеса : Фенікс / голов. ред. С. В. Ківалов, 2004. – С. 168-174.
2. Кузніченко С. О. Управління органами внутрішніх справ в особливих умовах, викликаних аномальними явищами техногенного і природного характеру : монографія / С. О. Кузніченко. – Х. : Основа, 2001. – 152 с.
3. Резніченко С.В. Підстави звільнення працівника ОВС від цивільно-правової відповідальності за завдання шкоди: монографія / С.В. Резніченко, О.В. Церковна. – Одеса : ОДУВС, 2014. – 176 с.

*Мельник Є. В., курсант 4-го курсу
Черкаського інституту пожежної безпеки ім. Героїв Чорнобиля НУЦЗУ*

*НК – Білека А. А., к. ю. н., доцент
Черкаського інституту пожежної безпеки ім. Героїв Чорнобиля НУЦЗУ*

ДО ПИТАННЯ ПРО ВДОСКОНАЛЕННЯ ПРАВОВОГО МЕХАНІЗМУ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ В УКРАЇНІ

Під механізмом забезпечення екологічної безпеки розуміють комплекс взаємопов'язаних державно-правових засобів, спрямованих на досягнення екологічної безпеки шляхом регулювання і контролю діяльності суб'єктів екологічних правовідносин за допомогою еколого-правових норм.

Головним покликанням екологічного правопорядку є збереження безпечного рівня життя населення. Нині проблеми безпеки життя громадян України набувають яскраво вираженого екологічного відтінку. Найбільше

Секція 4. Нормативно-правове регулювання ЄДСЦЗ

забруднюють довкілля об'єкти енергетики, передусім ТЕЦ і ГРЕС. Поглинаючи величезну кількість нафтопродуктів, газу та вугілля, вони викидають в атмосферу мільйони кубічних метрів шкідливих газів, аерозолів і сажі, вкривають сотні гектарів землі шлаками й попелом. Повітряний, автомобільний, водний і залізничний транспорт є іншим джерелом забруднення природи. У великих містах частка забруднення повітря автотранспортом складає 70–90% загального показника шкідливих викидів.

А надлишок мінеральних добрив і пестицидів, які десятками років у величезних кількостях використовувалися на полях, є найхарактернішим джерелом забруднення для сільськогосподарських районів. Лише 5–10% їх ішло на користь (поглиналося рослинами), а 90% змивалося дощовою водою, здувалося вітрами й осідало в річках, озерах, ґрунтах і ґрунтових водах, стаючи шкідливими компонентами екосистем.

Управлінські помилки, що призводять до забруднення довкілля, зумовлені не лише екологічною неграмотністю або екологічним авантюризмом самих посадовців, а й недостатньою мірою врегульованим законодавством, відсутністю загальнодержавного комплексного, концептуального бачення екології країни. Ситуацію характеризують наступні чинники:

- повільне усвідомлення суспільством, і насамперед владою, екологічних пріоритетів;
- відсутність цілісної державної екологічної політики та концепції розвитку екологічного законодавства;
- ігнорування правового забезпечення екологічних взаємовідносин;
- незадовільне виконання чинного екологічного законодавства та необхідність його вдосконалення [1].

Таким чином, існує необхідність розробити обґрунтовані науково-теоретичні засади щодо забезпечення дотримання екологічних вимог в процесі експлуатації конкретних підприємств в Україні та формування рекомендацій щодо їх практичного вирішення.

На нашу думку, основними напрямками вдосконалення правового забезпечення екологічної безпеки підприємств в Україні є:

1. Дослідження питань уніфікації еколого-правових вимог щодо різних видів підприємств з метою розроблення прозорих та ефективних механізмів створення підприємств, спрощення отримання ними дозвільної документації з одночасним посиленням механізмів державного екологічного контролю за їх дотриманням та формуванням системи реагування на можливі порушення та їх попередження (система оцінки та аналізу ризиків).

2. Розвиток механізмів екологічної сертифікації підприємств, як ефективного засобу оптимізації їх діяльності з метою стимулювання підприємств до впровадження власних ефективних екологічних політик, що базуються на застосуванні і впровадженні найкращого закордонного та національного досвіду та технологій для вирішення екологічних проблем.

3. Забезпечення врахування екологічних вимог в процесі ліквідації підприємств, що передбачає ліквідацію особливо небезпечних підприємств за загальною процедурою, передбаченою законодавством України і, фактично, не враховує можливі негативні наслідки для довкілля.

4. Врахування вимог охорони навколишнього природного середовища в процесі банкрутства підприємств, що є нагальною проблемою, яка знаходиться на межі екологічного та господарського права та потребує свого вирішення, в тому числі у процесі кодифікації екологічного законодавства.

5. Вдосконалення механізмів юридичної відповідальності за порушення

Секція 4. Нормативно-правове регулювання ЄДСЦЗ

екологічних вимог в процесі експлуатації підприємств в Україні в контексті євроінтеграційних процесів [2].

Отже, з метою вирішення екологічних проблем та вдосконалення правового механізму забезпечення екологічної безпеки, необхідним є її регламентування у відповідних правових приписах чинного законодавства на рівні як національного, так і міжнародного, легалізованого в Україні, правового регулювання.

ЛІТЕРАТУРА

1. Андрейцев В. І. Право екологічної безпеки : навч. та науково-практ. посіб. / Андрейцев В. І. – К. : Знання-Прес, 2002.

2. Закон України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2020 року» від 21.12.2010 р. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2818-17>.

Мирза С. С., к. ю. н., доцент

Одеського державного університету внутрішніх справ

ПОНЯТТЯ ПОСЛУГИ З УПРАВЛІННЯ БАГАТОКВАРТИРНИМ БУДИНКОМ ТА ЇЇ МІСЦЕ В СИСТЕМІ ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНИХ ПОСЛУГ

Згідно із Законом України «Про житлово-комунальні послуги» від 24 червня 2004 року до послуг з управління багатоквартирним будинком віднесено: балансоутримання, укладення договорів на виконання послуг, контроль за виконанням умов договору [1]. Інакше послугу з управління багатоквартирним будинком можна назвати результатом діяльності, спрямованої на задоволення власників, співвласників в ефективному управлінні належним їм майном, підтримання об'єкта в належному технічному стані, задоволенні потреб споживачів у житлово-комунальних послугах. Проведені попередні дослідження дають нам можливість сформулювати поняття послуг з управління багатоквартирним будинком, під яким слід розуміти діяльність, відповідно до якої власник або юридична особа, що утримує на балансі певне майно, а також веде бухгалтерську, статистичну та іншу передбачену законодавством звітність, здійснює розрахунки коштів, необхідних для своєчасного проведення капітального і поточного ремонтів та утримання, а також забезпечує управління цим майном і несе відповідальність за його експлуатацію згідно з чинним законодавством.

У системі чинного законодавства нечітко визначені єдині критерії для класифікації житлово-комунальних послуг, а також визначення та розмежування понять «житлово-комунальні» та «комунальні» послуги. Через невідповідність класифікації житлово-комунальних послуг в різних законодавчих актах як наслідок впливає неоднозначність в правовій оцінці їх надання при укладенні відповідних договорів. Враховуючи те, що послуга з управління багатоквартирним будинком є різновидом житлово-комунальних послуг, вважаємо за необхідне розмежувати поняття «житлово-комунальні послуги» та «комунальні послуги». Це також є необхідним для уточнення структури цих категорій з метою аналізу правової природи житлово-комунальної послуги з управління будинком. Водночас проведений аналіз надасть можливість отримати повну уяву про весь цикл діяльності, що забезпечує кінцевий результат – реалізацію послуги з управління багатоквартирним будинком замовнику – і охоплюється поняттям житлово-комунальної послуги [2, с. 353].

Секція 4. Нормативно-правове регулювання ЄДСЦЗ

Існує розгорнута та визначена класифікація житлово-комунальних послуг, яка міститься у різних джерелах. Так, житлово-комунальні послуги можна поділити на першочергові та другорядні. Із аналізу Закону України «Про житлово-комунальні послуги» випливає, що до першочергових житлово-комунальних послуг за умови їх своєчасної оплати належать: послуги із централізованого постачання холодної та гарячої води, водовідведення, газо- та електропостачання, централізованого опалення; послуги з утримання будинків споруд та прибудинкових територій; послуги щодо реконструкції, відновлення несучої спроможності несучих елементів конструкцій. Натомість до другорядних житлово-комунальних, які не мають першочергового характеру можна віднести, зокрема: балансоутримання; укладання договорів на виконання послуг; послуги консьєржа.

Також житлово-комунальні послуги можна поділити за суб'єктами, що їх надають. Так існують послуги, які надаються управителем, балансоутримувачем, об'єднанням багатоквартирного будинку, іншими особами.

Згідно з Законом України «Про житлово-комунальні послуги» житлово-комунальні послуги було класифіковано за двома критеріями: по-перше, за функціональним призначенням, по-друге, за порядком затвердження тарифів. Так, за функціональним призначенням вони поділяються на: комунальні послуги; послуги з утримання будинків і споруд та прибудинкових територій; послуги з ремонту приміщень, будинків, споруд; послуги з управління будинком, спорудою або групою будинків [11].

Уважаємо за необхідне охарактеризувати кожний із перерахованих видів житлово-комунальних послуг і більш детально зупинитися на послугах з управління багатоквартирним будинком.

Перший вид житлово-комунальних послуг за критерієм функціонального призначення – це послуги з утримання будинків і споруд та прибудинкових територій. Під ним слід розуміти діяльність, яка спрямована на задоволення потреб фізичної чи юридичної особи щодо забезпечення експлуатації та ремонту жилих і нежилых приміщень, будинків, споруд, комплексів будинків, а також утримання прилеглої до них прибудинкової території відповідно до вимог нормативів, норм, стандартів, порядків і правил згідно з чинним законодавством. До цього виду житлово-комунальних послуг належать послуги щодо прибирання внутрішньобудинкових приміщень та прибудинкової території, санітарно-технічне обслуговування, обслуговування внутрішньобудинкових мереж, утримання ліфтів, освітлення місць загального користування, поточний ремонт, вивезення побутових відходів тощо [11].

Другий вид послуг за зазначеним нами критерієм – це послуги з ремонту приміщень, будинків, споруд, які являють собою господарську діяльність, спрямовану на задоволення потреб споживачів у технічному обслуговуванні та ремонті елементів жилих будинків, споруд, приміщень. Отже, даний вид послуг передбачає заміну та підсилення елементів конструкцій та внутрішньобудинкових мереж, арматури на них, приладів та обладнання, засобів обліку та регулювання споживання житлово-комунальних послуг, які знаходяться в межах будинку, споруди, їх реконструкція, відновлення несучої спроможності несучих елементів конструкцій тощо.

Під таким видом послуг, як управління багатоквартирним будинком слід розуміти діяльність, відповідно до якої власник або юридична особа, що утримує на балансі певне майно, а також веде бухгалтерську, статистичну та іншу передбачену законодавством звітність, здійснює розрахунки коштів, необхідних для своєчасного проведення капітального і поточного ремонтів та утримання, а також забезпечує управління цим майном і несе відповідальність за його

Секція 4. Нормативно-правове регулювання ЄДСЦЗ

експлуатацію згідно з чинним законодавством.

Уважаємо за необхідне додати, що ми не погоджуємося з усіма положеннями статті 13 Закону України «Про житлово-комунальні послуги». Так, відповідно до ч. 1 зазначеної статті за критерієм функціонального призначення вказані послуги поділяються на вищезазначені послуги з ремонту приміщень, будинків, споруд (заміна та підсилення елементів конструкцій та мереж, їх реконструкція, відновлення несучої спроможності несучих елементів конструкцій тощо).

Очевидно, що незрозумілим є те, чим функціонально «послуги з ремонту приміщень, будинків, споруд (заміна та підсилення елементів конструкцій та, їх реконструкція, відновлення несучої спроможності несучих конструкцій тощо)» відрізняються від «послуг з утримання будинків і споруд та прибудинкових територій прибирання внутрішньобудинкових приміщень та прибудинкової території, санітарно-технічне обслуговування, обслуговування внутрішньобудинкових мереж, утримання ліфтів, освітлення місць загального користування, поточний ремонт, вивезення побутових відходів тощо)». На наш погляд, послуги, перелічені в п. 2, і послуги, перелічені в п. 4 ч.1 ст.13 Закону України «Про житлово-комунальні послуги» функціонально призначені для утримання житла в належному стані.

За своєю правовою природою житлово-комунальна послуга з управління будинком також пов'язана із житловими правами фізичних осіб. Зазначена послуга виникає з приводу управління, експлуатації та схоронності житлового фонду, а також майна власників (співвласників) багатоквартирного будинку, що належить їм на праві спільної сумісної власності. Виникнення та існування житлово-комунальної послуги з управління багатоквартирним будинком пов'язане з появою об'єднань співвласників багатоквартирних будинків. Відповідно до цього у сфері житлово-комунального господарства почали відбуватися корінні зміни. У співвласників багатоквартирного будинку виникла потреба в управлінні майном, що належить їм на праві спільної сумісної власності. Поряд із потребою виникла дилема: самостійно здійснювати управління зазначеним майном через статутні органи чи передати всі або частину функцій з управління юридичній особі за договором. Отже, управителем може бути не тільки об'єднання співвласників багатоквартирного будинку, але й організації, статут яких передбачає право займатися обслуговуванням житлового комплексу [3, с. 4].

Таким чином, на підставі викладеного можна зробити наступні висновки. По-перше, згідно із чинним законодавством управління багатоквартирним будинком є послугою. По-друге, за загальним правилом під наданням послуги з управління багатоквартирним будинком слід розуміти виконання певних дій або здійснення діяльності, спрямованих на задоволення потреб співвласників, які є замовниками цієї послуги. По-третє, як об'єкт цивільних прав, житлово-комунальна послуга з управління будинком виражається у корисному результаті, створеному працею людини чи об'єднанням людей.

ЛІТЕРАТУРА

1. Про житлово-комунальні послуги: Закон України від 24. 06. 2004 р. // Відомості Верховної Ради України, 2004. – № 47. – Ст. 514.
2. Мирза С. С. Щодо питання про визначення поняття житлово-комунальної послуги / С. С. Мирза // Вісник Національного університету внутрішніх справ. – 2004. – № 27. – С. 351-354.
3. Хилинский Ю. Сам себе хозяин или основные аспекты создания и работы объединений собственников многоквартирных домов / Ю. Хилинский // Все о бухгалтерском учете. – 2004. – № 72. – С. 4-8.

Секція 4. Нормативно-правове регулювання ЄДСЦЗ

Мурзін В. Ю., завідувач відділу досліджень, розробки нормативних документів та актуалізації бази даних Державного реєстру ПНО, Науково-дослідний, проектно-конструкторський та технологічний інститут мікрографії

АНАЛІЗ ВПЛИВУ ВИМОГ ЧИННИХ НОРМАТИВНО-ПРАВОВИХ АКТІВ НА ПРОЦЕСИ ПАСПОРТИЗАЦІЇ НЕБЕЗПЕЧНИХ ОБ'ЄКТІВ ТА ВЕДЕННЯ ДЕРЖАВНОГО РЕЄСТРУ ПОТЕНЦІЙНО НЕБЕЗПЕЧНИХ ОБ'ЄКТІВ

Важливою складовою процесу ведення Державного реєстру потенційно небезпечних об'єктів (далі – Реєстр) є внесення інформації до бази даних Реєстру на підставі даних паспортів ПНО. Практичний досвід оброблення інформації паспортів ПНО показав, що є нагальна потреба в удосконаленні процесу паспортизації ПНО. Це підтверджується статистичними дослідженнями якості інформаційного наповнення паспортів ПНО, які виявили системність помилок і недоліків під час заповнення паспортів.

Для виявлення помилок в організації процесу паспортизації ПНО необхідно відокремити і розглянути докладно три процедури: ідентифікація об'єкта господарської діяльності, складання Переліків ПНО та оформлення паспортів ПНО.

Ідентифікація ПНО – процедура виявлення на об'єкті господарювання джерел та чинників небезпеки, на підставі яких об'єкт визнається потенційно небезпечним. Відповідно до пункту 7 [1], ідентифікації підлягають усі об'єкти господарської діяльності, які розташовані на території України. Результатом ідентифікації може бути тільки одна однозначна відповідь з двох можливих: або об'єкт господарської діяльності відноситься до ПНО, або об'єкт господарської діяльності не відноситься до ПНО. Критерії та порядок віднесення об'єктів до потенційно небезпечних встановлено [2].

Розглянемо етапи процедури ідентифікації.

1) Такі етапи, як:

- виявлення джерел небезпеки;
- визначення видів небезпеки для кожного з виявлених джерел;
- визначення переліку небезпечних речовин, що використовуються на об'єкті господарської діяльності, їх кількості та класу небезпеки;
- визначення відповідності об'єкта чинним нормативно-правовим актам у сфері визначення небезпечних об'єктів, –

виконуються шляхом звичайного порівняння устаткування, технологічних процесів, речовин, які використовуються на підприємстві (об'єкті) в процесі господарської діяльності, з наведеними у відповідних документах [2, 3] переліками.

Тобто встановлюється факт наявності або відповідності, при цьому кожен факт є обов'язковим і достатнім для віднесення об'єкта до потенційно небезпечних. Слід зауважити, що процедура встановлення наявності або відповідності не потребує будь-яких специфічних знань виконавців.

2) Такі етапи, як:

- оцінка зони поширення НС, яку можуть ініціювати кожне з виявлених джерел небезпеки;
- оцінка можливих наслідків НС для кожного з джерел небезпеки;
- встановлення максимально можливих рівнів НС для кожного з джерел небезпеки, –

потребують проведення розрахунків, приклади яких в [2] не наведено. Посилання на інші можливі методики розрахунків також відсутні. Очевидно, що наявність цих етапів у складі процедури ідентифікації необов'язкова. Вони

Секція 4. Нормативно-правове регулювання ЄДСЦЗ

здебільшого відносяться до розрахунків параметрів небезпеки вже ідентифікованого ПНО, тобто до визначення рівня потенційної небезпеки. Крім того, зазначені етапи, на відміну від попередніх, потребують специфічних знань і відповідного рівня освіти.

3) Такі етапи, як:

– вибір кодів НС, виникнення яких можливе на об'єкті господарської діяльності, згідно з класифікацією НС;

– аналіз показників ознак НС та визначення їх порогових значень з використанням класифікаційних ознак НС, –

повинні підсумовувати проведені розрахунки.

Таким чином, етапи, зазначені в пунктах 2) і 3), потребують проведення значної кількості розрахунків з використанням відповідних методик, тобто ці етапи необхідні для визначення ступеня небезпеки, а не факту її наявності.

Підсумовуючи розглянуті недоліки і враховуючи напрямки розвитку Реєстру, був визначений пакет нормативно-правових актів, які потребують змін і доповнень.

Перелік проблем та відповідних нормативно-правових актів, які потребують змін і доповнень, наведено в таблиці 1.

Таблиця 1 – Порівняльна таблиця переліку проблем та нормативно-правових актів, які потребують змін і доповнень з питань організації процесів паспортизації ПНО та ведення Реєстру

Існуючі проблеми в організації процесів паспортизації ПНО та ведення Реєстру	Нормативно-правові акти, які потребують змін і доповнень
Відсутність нових понять, пов'язаних з використанням Інтернет-технологій: – електронний паспорт; – обов'язкові реквізити електронного паспорта та ін.	Положення про Державний реєстр потенційно небезпечних об'єктів; ДСТУ 7134:2009; ДСТУ 7135:2009
Необхідність відображення змін у відносинах між учасниками процесу ведення Реєстру, пов'язаних зі змінами в законодавстві та з застосуванням Інтернет-технологій. Необхідність визначити додаткові правила, пов'язані з введенням електронного паспорта та використанням Інтернет-технологій	Положення про паспортизацію потенційно небезпечних об'єктів; Положення про Державний реєстр потенційно небезпечних об'єктів; Положення про моніторинг потенційно небезпечних об'єктів; ДСТУ 7136:2009
Необхідність спростити етап проведення ідентифікації ПНО, зокрема, не відносити визначення рівня НС до процесу ідентифікації ПНО та ін.	Методика ідентифікації потенційно небезпечних об'єктів; Положення про паспортизацію потенційно небезпечних об'єктів
Необхідність внесення змін і доповнень до порядку реєстрації ПНО у Реєстрі	Стандарт надання Державним департаментом страхового фонду документації адміністративної послуги щодо видачі Свідоцтва про реєстрацію об'єкта у Державному реєстрі потенційно небезпечних об'єктів
Необхідність внесення змін у зв'язку з наявністю в нормативно-правових актах посилань на вже нечинні документи та неіснуючі державні органи	Усі зазначені в таблиці нормативно-правові акти

ЛІТЕРАТУРА

1. Про затвердження Положення про паспортизацію потенційно небезпечних об'єктів : наказ МНС України від 18 грудня 2000 р. № 338, зареєстрований в Міністерстві юстиції України 24 січня 2001 р. за № 62/5253 [із змін.] [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0062-01>

2. Про затвердження Методики ідентифікації потенційно небезпечних об'єктів : наказ МНС України від 23 лютого 2006 р. № 98, зареєстрований в Міністерстві юстиції України 20 березня 2006 р. за № 286/12160 // Офіц. вісн. України. – 2006. – № 12.

3. Про ідентифікацію та декларування безпеки об'єктів підвищеної небезпеки : постанова Кабінету Міністрів України від 11 липня 2002 р. № 956 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/956-2002-%D0%BF>.

Огерук І. С., к. ю. н., доцент

Івано-Франківського університету права ім. Короля Данила Галицького

ТАКТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ СЛІДЧОГО ОГЛЯДУ ВРІЗКИ В ТРУБОПРОВІД

Частина 1 статті 237 КПК України зазначає, що слідчий з метою виявлення та фіксації відомостей щодо обставин вчинення кримінального правопорушення проводить огляд місцевості, приміщення, речей та документів [1]. Відповідно, у разі порушення кримінального провадження за фактом викрадення видобутої сировини нафтогазовидобувного підприємства, що здійснювалося шляхом врізки в трубопровід, однією з першочергових слідчих дій є огляд ділянки місцевості, на якій виявили таку врізку. Проведення вказаної слідчої дії надає можливість слідчому виявити та зафіксувати необхідний початковий обсяг доказової інформації, який дозволить висунути реалістичні версії та з більшою ефективністю спланувати подальші слідчі дії.

Врізка – це незаконне підключення до трубопроводу, тобто підключення заперного пристрою з відвідною трубою протяжністю від десятків метрів до кількох кілометрів, який використовують для відбору продукції, що транспортується, з метою її переробки або реалізації [3, ст.80]. Вихід врізки – це кінцева точка відвідної труби, протилежна точці підключення до трубопроводу. Вихід врізки облаштовується в лісосмугах, покинутих приміщеннях та інших місцях, які дозволяють його добре замаскувати та з високою долею ймовірності убезпечити від випадкового виявлення. На місцевості вихід врізки маскується шляхом укриття у виритих траншеях, на які зверху настеляється своєрідний поміст із подальшим маскуванням схованки шаром ґрунту, опалого листя, сухого хмизу тощо. Використання покинутих приміщень надає можливість зловмисникам розташувати вихід врізки у підвалах вказаних приміщень, а при їх відсутності – облаштувати схованку за типом підвального приміщення.

Безпосередньо на місці врізки перед початком огляду слідчий повинен пересвідчитися, що виконання будь-яких дій у безпосередній близькості від трубопроводу не несе загрози життю і здоров'ю осіб, задіяних у проведенні слідчої дії.

На початку робочого етапу слідчий повинен зорієнтуватися на місці, вирішити питання про вихідну точку і спосіб огляду, дати вказівку спеціалісту-криміналісту провести орієнтуючу та оглядову фотозйомки (або зробити це самому).

Секція 4. Нормативно-правове регулювання ЄДСЦЗ

Серед тактичних прийомів, що зазвичай використовуються безпосередньо під час огляду місця події, можна виділити такі:

- визначення меж огляду;
- вибір послідовності огляду об'єктів, що знаходяться на місці події;
- вибір методу огляду місця події;
- залучення понятих до окремих дій під час огляду місця події та звернення їх уваги на виявлені об'єкти;
- спостереження за поведінкою особи, яка повідомила про виявлення кримінального правопорушення чи є власником приміщення;
- зіставлення слідів, виявлених на місці події, та отриманих даних з іншими вже відомими у справі доказами [2, с. 227-228].

Визначення меж огляду є досить складним процесом, оскільки, як зазначалося вище, врізка може мати досить велику протяжність. Як правило, вихідною точкою для початку огляду є виявлена частина врізки, вона ж є і першим об'єктом огляду. По мірі виявлення інших елементів врізки, вони також стають об'єктами огляду. Враховуючи специфіку кримінального правопорушення, як оптимальний метод огляду, на нашу думку, можна порекомендувати фронтальний (лінійний). Це пов'язано з тим, що врізка розташовується на значних за площею ділянках місцевості. Під час пересування слід звертати увагу на порушення рослинного покриву та ґрунту, пожухлість рослин, сліди розливу нафтопродуктів та інші сліди, зазначені вище.

Як показують проведені дослідження, вузлами огляду, де можуть бути зосереджені сліди кримінального правопорушення, можуть бути:

- місце підключення врізки до трубопроводу;
- місце виходу врізки;
- місце зупинки транспортних засобів, в які завантажувалася викрадені нафтопродукти.

В залежності від ситуації, основними об'єктами огляду можуть виступати:

- ділянка місцевості, на якій розташована врізка, а також розміщені на ній приміщення;
- засоби маскування виходу врізки;
- запірний пристрій врізки;
- накопичувальна ємкість (при використанні крапельного способу);
- викрадені нафтопродукти;
- тара, призначена для наповнення викраденими нафтопродуктами;
- транспортні засоби, призначені для транспортування викрадених нафтопродуктів;
- документи.

Слід зазначити, що ділянка місцевості та елементи врізки є обов'язковими об'єктами огляду за будь-якої ситуації. Натомість огляд викраденої сировини, тари, транспортних засобів та документів має місце в разі затримання осіб під час несанкціонованого відбору сировини. Документами, що підлягають огляду, в даному випадку, є технічні паспорти транспортних засобів; посвідчення на право керування транспортними засобами; супровідні документи транспортних засобів, якщо вони належать юридичним особам (шляхові листи, накладні тощо). При огляді та описі засобів маскування врізки слід звернути увагу на використані матеріали, а також на те, які технічні засоби могли бути використані в процесі облаштування схованки. При огляді та описі запирного пристрою врізки особливу увагу слід звертати на деталі, з якого виготовлений вказаний пристрій; технічну грамотність виконання робіт, пов'язаних із його підключенням; які технічні засоби могли бути використані в ході виготовлення та підключення такого

Секція 4. Нормативно-правове регулювання ЄДСЦЗ

пристрою. При огляді та описі накопичувальної ємкості, а також тари, призначеної для наповнення викраденою сировиною, необхідно звертати увагу на їх рівень заповнення нафтопродуктами; маркування; герметичність. При огляді та описі транспортних засобів слід вказувати їх власника, серійні номери, інші ідентифікуючі ознаки, особливу увагу зосереджуючи на їх пристосованості для руху в умовах бездоріжжя та перевезення викрадених нафтопродуктів.

Заключний етап огляду місця врізки полягає у підбитті підсумків і оцінці всіх встановлених даних з метою перевірки того, чи всі завдання огляду виконані. З метою контролю рекомендується ще раз оглянути певні місця чи конкретні об'єкти, перевірити чи всі вони були сфотографовані. Це дозволяє ліквідувати виявлені недоліки, які пізніше вже не можна буде виправити, оскільки, як зазначено вище, після огляду здійснюється демонтаж врізки з метою забезпечення нормального функціонування трубопроводу. Після оцінки отриманих результатів слідчий приступає до їх фіксації. На цьому етапі він:

- складає протокол огляду місця врізки, плани, схеми;
- упакує виявлені на місці події об'єкти, що будуть вилучатися;
- вживає заходів для збереження тих об'єктів, що мають доказове значення та будуть передані на відповідальне зберігання;
- ознайомлює зі змістом протоколу огляду його учасників і вживає заходів щодо вирішення заяв, які від них надійшли.

Таким чином, слідчому огляду у вказаній ситуації підлягає ділянка місцевості, на якій виявлена врізка, окремі будівлі та споруди, що знаходяться на вказаній ділянці та можуть маскувати кінцевий вихід врізки, а також окремі ділянки під'їзних шляхів до зазначеної ділянки місцевості. Вузлами огляду, де можуть бути зосереджені сліди кримінального правопорушення, можуть бути: місце підключення врізки до трубопроводу; місце виходу врізки; місце зупинки транспортних засобів, в які завантажувалася викрадені нафтопродукти. В залежності від ситуації, основними об'єктами огляду можуть виступати: ділянка місцевості, на якій розташована врізка, а також розміщені на ній приміщення; засоби маскування виходу врізки; запірний пристрій врізки; накопичувальна ємкість (при використанні крапельного способу); викрадені нафтопродукти; тара, призначена для наповнення викраденими нафтопродуктами; транспортні засоби, призначені для транспортування викрадених нафтопродуктів; документи.

ЛІТЕРАТУРА

1. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13 квітня 2012 р. [Електронний ресурс] : станом на 13 січня 2016 р. / Верховна Рада України. – Режим доступу до сторінки: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>.
2. Слідчі (розшукові) дії : навч. посібник / [О. В. Авраменко, Р. І. Благута, Ю. В. Гуцуляк та ін.] ; за заг. ред. Р. І. Благуті, Є. В. Пряхіна. – Львів: ЛьвДУВС, 2014. – 416 с.
3. Сучасні прилади для пошуку місць незаконних підключень до нафто- і газопроводів // Сучасна спеціальна техніка : наук.-технічний вісник / НДІ МВС України. – К., 2008. – №1-2. – С.79–87.

Секція 4. Нормативно-правове регулювання ЄДСЦЗ

Соболь О. М., д. т. н., с. н. с., начальник кафедри управління та організації діяльності у сфері цивільного захисту Національного університету цивільного захисту України,

Вострокнутов О. Л., слухач магістратури Національного університету цивільного захисту України

АНАЛІЗ ПРОБЛЕМНИХ ПИТАНЬ ФУНКЦІОНУВАННЯ НАГЛЯДОВИХ ОРГАНІВ У СФЕРІ ТЕХНОГЕННОЇ ТА ПОЖЕЖНОЇ БЕЗПЕКИ

Однією із складових цивільного захисту є запобігання виникненню надзвичайних ситуацій різного характеру, причому при вирішенні даного завдання значна роль відводиться наглядовим органам у сфері техногенної та пожежної безпеки. Разом з тим, наглядові органи у своїй повсякденній діяльності зіштовхуються з цілою низкою проблемних питань, що призводять до зниження ефективності їх функціонування.

Незважаючи на існуючу нормативно-правову базу у сфері цивільного захисту, наприклад [1-3], у відповідності до вимог якої здійснюються планові та позапланові перевірки об'єктів, основною проблемою є застосування заходів реагування після проведення перевірки об'єктів.

Кодекс цивільного захисту України наділяє контролюючі органи у сфері техногенної та пожежної безпеки правом звернення до адміністративного суду щодо застосування заходів реагування у вигляді повного або часткового зупинення роботи підприємств, окремих виробництв, експлуатації будівель, об'єктів, споруд, а також машин, механізмів, устаткування, транспортних засобів, зупинення проведення робіт, випуску і реалізації пожежонебезпечної продукції, систем та засобів протипожежного захисту, надання послуг. Більш того, якщо за результатами планової або позапланової перевірки були виявлені порушення, які створюють загрозу життю та здоров'ю людей, то відповідні заходи реагування можуть бути застосовані винятково за судовим рішенням. Разом з тим, це призводить до виникнення проблемних питань стосовно здійснення зазначених заходів наглядовими органами. Так, передумовою звернення суб'єкта владних повноважень до адміністративного суду щодо застосування заходів реагування є встановлення такого порушення вимог законодавства у сфері техногенної та пожежної безпеки, що створює загрозу життю та здоров'ю людей. Це є принципово новим підходом, яким Кодекс цивільного захисту України, на наш погляд, суттєво звузив межі умов (підстав) для застосування запобіжних заходів порівняно з нормами, які діяли до набуття ним чинності.

Судова практика свідчить про те, що відсутність доведеної загрози життю та здоров'ю людей є підставою для відмови в позові контролюючого органу про застосування запобіжного заходу. При цьому конкретного переліку порушень, які створюють загрозу життю та здоров'ю людей, у Кодексі цивільного захисту України та інших нормативних документах не наведено. Отже, «загроза життю та здоров'ю людей» є оціночним поняттям, а тому в кожному випадку суд має визначати, чи створює виявлене на об'єкті порушення загрозу життю та здоров'ю людей у взаємозв'язку із встановленими обставинами, що мають значення для вирішення цього питання.

Іншою важливою умовою та, водночас, проблемою застосування запобіжних заходів повинна бути наявність обґрунтованих підстав для застосування саме конкретного заходу реагування та його адекватність виявленим порушенням. Разом з тим, переліку даних підстав в нормативних

Секція 4. Нормативно-правове регулювання ЄДСЦЗ

документах немає. Так, відповідно до пункту 12 частини 1 статті 67, статті 68 Кодексу цивільного захисту України, заходи реагування на порушення можуть включати як повне, так і часткове зупинення роботи підприємства, а також можуть стосуватися лише щодо окремих виробничих вузлів (окремих виробництв, виробничих ділянок, будівель, об'єктів, споруд, цехів, ділянок). Очевидно, що наведеною правовою нормою передбачено декілька видів заходів реагування, серед яких повне зупинення роботи підприємства є найжорсткішим заходом. У зв'язку з цим, питання адекватності обраного контролюючим органом заходу реагування на виявлені порушення є також оціночним та підлягає вирішенню судом у кожному конкретному випадку індивідуально, виходячи з наявних доказів.

Таким чином, для застосування заходів реагування наглядовому органу необхідно довести, що виявлені під час перевірки порушення створюють загрозу життю та здоров'ю людей, а також довести правомірне обрання заходу реагування стосовно виявлених порушень.

Одним із шляхів вирішення даних проблемних питань є, на наш погляд, внесення змін до наказу МВС України від 30.12.2014 року № 1417 «Про затвердження Правил пожежної безпеки в Україні», а саме, доповнення його переліком порушень вимог законодавства у сфері пожежної безпеки, що створюють загрозу життю та здоров'ю людей.

ЛІТЕРАТУРА

1. Кодекс цивільного захисту України від 02 жовтня 2012 року №5403-VI.
2. Закон України «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності» 05 квітня 2007 р., № 877-V.
3. Постанова Кабінету Міністрів України від 04.11.2015 р. № 902 «Деякі питання проведення заходів державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності».

Томма Р. П., к. ю. н., доцент кафедри економічної безпеки НАВС

Шевчук О. О., к. ю. н., доцент кафедри економічної безпеки НАВС

ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА КРАЇНИ: ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ПОДОЛАННЯ

Проблематика економічної безпеки традиційно має статус найвищого пріоритету в державній політиці. Поняття економічної безпеки набуває виняткового значення як аргумент прийняття політичних рішень: наука про економічну безпеку забезпечує формування відповідної політики щодо забезпечення економічної безпеки держави чи суб'єктів нижчих організаційних рівнів. Система забезпечення економічної безпеки передбачає здійснення постійного моніторингу соціально-економічних процесів з точки зору їхнього впливу на стан економічної безпеки, оцінку з цих позицій стратегічних програм, нормативно-правових актів, а також аналіз ефективності поточних рішень у сфері економічної політики.

Україна є державою, яка межує з 7 країнами, це означає те, що важливим є визначення ступеня залежності основних засобів забезпечення економічної безпеки України від специфіки здійснення зовнішньоекономічної політики та транскордонного співробітництва з цими країнами.

Секція 4. Нормативно-правове регулювання ЄДСЦЗ

На даному етапі відносини між країнами-сусідами є специфічними, так як їх можна розділити на дві основні напрями реалізації:

1) співробітництво, яке відбувається на кордонні України з країнами членами ЄС;

2) співробітництво у пострадянському прикордонні з колишніми радянськими республіками;

Економічна безпека є однією з найважливіших складових елементів національної безпеки, відображаючи причинно-наслідковий зв'язок між економічною міцністю країни, її військово-економічним потенціалом та національною безпекою.

У науковій літературі є багато поглядів на визначення поняття «економічна безпека держави». Визначення вітчизняних та зарубіжних фахівців відрізняються різноманітністю підходів і суттєво розбігаються за змістом.

Існує багато визначень поняття економічної безпеки держави. Зокрема під економічною безпекою держави розуміють стан захищеності економіки, коли сукупність державних і суспільних гарантій забезпечує сталий розвиток, захист пріоритетних інтересів народу, джерел його матеріального і духовного розвитку від внутрішніх і зовнішніх загроз, ризиків і небезпек.

Сьогодні економічна безпека будь-якої країни – це загальнонаціональний комплекс заходів, спрямований на стійкий розвиток і вдосконалення її економіки, котрий обов'язково включає також механізм протидії зовнішнім і внутрішнім погрозам або ризикам, часто супутнім діяльності держави як суб'єкта фінансових відносин.

Загалом стан економічної безпеки держави характеризує:

1. Загальний рівень економіки країни;

2. Наявність і рівень погроз державі, суспільству й особі;

3. Ефективність економічної політики держави та державного регулювання економіки;

4. Повноту реалізації функції держави.

Більшість дослідників економічної безпеки дійшли висновку, що основними структурними елементами економічної безпеки, які необхідно застосувати при аналізі економічної безпеки України, є такі:

- сировинно-ресурсна безпека;
- енергетична безпека;
- ресурсна безпека
- фінансова безпека;
- соціальна безпека;
- інноваційно-технологічна безпека;
- продовольча безпека;
- зовнішньоекономічна безпека.
- військово-економічна безпека
- технологічна безпека

Проблема аналізу стану економічної безпеки України досліджували у працях такі сучасні економісти, як П.Д. Біленчук, Ф.М. Медвідь, А.В. Бесчастний, Ю.П. Дудка та інші. Але в умовах світової економічної кризи проблема економічної безпеки України набуває особливого значення, потребує подальшого аналізу та дослідження.

Сутність економічної безпеки розкривається в системі критеріїв, показників та порогових значень. При цьому, перш за все, необхідно класифікувати загрози. Під загрозами економічної безпеки розуміють чинники, які роблять неможливими чи значною мірою ускладнюють процес реалізації

Секція 4. Нормативно-правове регулювання ЄДСЦЗ

національних інтересів, чим створюють загрозу для життєзабезпечення нації, її соціально-економічної та політичної системам. Виявлення загроз та їх усунення повинно бути пріоритетними елементами економічної політики держави.

Оцінити економічну безпеку можна об'єктивною системою параметрів, критеріїв та індикаторів, які визначають критичні значення функціонування економічної системи. Головними з них є: рівень та якість життя населення, темп інфляції, рівень безробіття, макроекономічні показники, дефіцит бюджету та стан екології. Ситуацію економічної безпеки можна характеризувати як ідеал, до якого треба наближатися.

Основним критерієм економічної безпеки держави є здатність її національної економіки зберігати чи швидко відновлювати критичний рівень суспільного відтворення в умовах припинення зовнішніх поставок чи кризових ситуацій внутрішнього характеру.

Основними загрозами для економічної безпеки України сьогодні можна визначити декілька сучасних внутрішніх процесів:

- масштабне недостатньо регульоване залучення зовнішніх капіталів на внутрішній ринок і порушення інтересів національних інвесторів;
- економічне протистояння на політичному підґрунті «східно-західної» орієнтації, в той час коли обидва вектори є лише похідними від включення країни в процеси глобалізації;
- занадто активна фронтальна інтернаціоналізація не лише економічної складової суспільства, а й інших складових життєдіяльності держави – культури, соціальної, політичної сфери.

Для того щоб забезпечити економічну безпеку країни в умовах економічної кризи, необхідно вжити невідкладних заходів зі зміцнення економічної системи країни, основними з яких повинні бути наступні:

- колосальні інвестиції в модернізацію економіки, які багаторазово перевищують її можливості нагромадження;
- кредитування реального сектора економіки і інфраструктурних проектів;
- пряме кредитування Нацбанком стратегічних підприємств: атомних електростанцій, підприємств металургійної, нафтохімічної і вугільної промисловості;
- обґрунтування збалансованості програми не одиничних, а системних рішень по подоланню джерел слабкості української економіки;
- розумна реструктуризація економіки;
- розумні рамки дефіциту державного бюджету;
- реалістичність в плануванні пенсій, допомоги і стипендій;
- створення дієвих механізмів реалізації цієї програми, визначення механізмів контролю і відповідальності.

26.05.2015 року Указом Президента України була затверджена «Стратегія національної безпеки України».

Сьогодні велику актуальність набуває забезпечення економічної безпеки країни, що пов'язано переважно з політичною нестабільністю та напруженою обстановкою, якою характеризується сучасний стан України як держави. Тому досягнення стабільності є найважливішим завданням Уряду, і насамперед – у сфері економіки. І першочергово завдання у цьому зв'язку – забезпечення економічної безпеки країни.

ПРАВОВИЙ АНАЛІЗ ПОНЯТТЯ СПІВПРАЦІ ПОЛІЦІЇ З НАСЕЛЕННЯМ

На початку потрібно з'ясувати сутність найбільш часто вживаних термінів при розгляді питання співпраці поліції та населення таких як: "взаємодія", "співпраця" та "партнерство".

Термін взаємодія – це взаємний зв'язок між предметами у дії, а також погоджена дія між ким-, чим-небудь [5, с. 188] Термін взаємодія досліджується в різних галузях науки, і його сутність та зміст залежить від предмету та напрямку дослідження.

Філософський словник визначає взаємодію як філософську категорію, яка відображає процеси впливу різних об'єктів один щодо одного, їх взаємну обумовленість, зміну стану, взаємний перехід, а також виникнення одного об'єкту через інший [8, с. 81].

Поняття взаємодії розглядають В.О.Соболев та О.Н.Ярмиш і роблять такі узагальнення: по перше частина учасників процесу взаємодії (поліція та населення) будуть керуватись прагматичними, егоцентричними мотивами стосовно теорії обміну; по друге частина людей при взаємодії керується ціле раціональними мотивами, коли мета може бути досягнута будь-якою ціною; по третє триває процес закріплення в Україні ціннісно-раціональної взаємодії, коли підтримання громадського порядку, надання допомоги сусідам стає цінністю для громадян та працівників поліції та по четверте теорії колективного обміну та раціонального вибору пояснюють чому, під час впровадження певних програм формуються стійкі групи активних учасників та групи людей, які не приймають активної участі у програмах, але користуються результатами їх впровадження [2, с. 254-255].

Єдиного визначення поняття взаємодія у теорії та практиці різних наук не існує, як і не має його законодавчого закріплення. Зміст поняття взаємодія залежать від сфери його застосування. З точки зору розмежування понять, які використовуються для відображення зусиль правоохоронних органів у вирішенні завдань забезпечення громадського порядку, взаємодія виступає об'ємним поняттям, яке передбачає наявність спільної мети взаємодіючих сторін, використання сил і засобів, які є у розпорядженні, узгодженість дій.

В українській юридичній практиці термін взаємодія вживається найбільш часто, однак паралельно вживаються терміни співробітництво та співпраця.

Словник української мови визначається, що співробітництво - це спільна діяльність, спільні дії, а співпраця – спільна з ким-небудь діяльність [6, с. 519-520]. В характеристиці відносин поліції з населенням зазначені терміни можуть вживатись паралельно, оскільки кожне з них передбачає спільну погоджену діяльність суб'єктів взаємодії, спрямовану на досягнення спільної мети.

Ще одним терміном, який вживається при характеристиці процесів взаємодії поліції з населенням, виступає термін партнерство. Партнерство як один з видів взаємодії, який ґрунтується на очікуванні, що партнер по взаємодії буде поводитись згідно з очікуваннями співробітництва, водночас, взаємодія двох або кількох суб'єктів з метою вирішення спільної мети виступає суттєвою ознакою поняття "партнерство".

Партнерство у сучасному розумінні - це вид взаємовідносин між різними суб'єктами, який полягає у виробленні єдиної позиції з тих чи інших питань,

Секція 4. Нормативно-правове регулювання ЄДСЦЗ

організації спільних дій. Специфікою партнерства є збереження кожним з партнерів відносної самостійності в основних аспектах діяльності [1, с. 427].

Відносно практики поліцейської діяльності зарубіжних країн, як правило, на означення процесів співпраці поліції з населенням, вживається термін поліція громади чи общинна поліція, тотожним до якого є термін "партнерство з населенням" [3, с. 5-6].

У соціології вживається термін соціальне партнерство, появу якого пов'язують з періодом Першої світової війни, коли активно стала розроблятися теорія соціальних реформ як альтернатива теорії класової боротьби. У сучасному розумінні соціальне партнерство – це особливий соціальний інститут, на основі якого реалізується певний тип соціальних відносин, спрямований на розвиток консенсусу і позитивного результату в процесі взаємодії соціальних суб'єктів – партнерів цієї взаємодії [7, с. 459-460].

Вище викладене свідчить про ознаку партнерства як виду спільної діяльності, яка полягає у рівноправності учасників спільної діяльності, що в цілому передбачає рівні права та обов'язки кожної зі сторін і взаємну відповідальність. Партнерство це ідеальний варіант стосунків рівноправних суб'єктів, які усвідомлюють власне значення своїх дій для партнера по взаємодії і свою діяльність будують так, щоб виправдати сподівання партнера і таким чином досягти спільної мети. Партнерство можливе лише за умови взаємної довіри, взаємної впевненості та взаємної діяльності, спрямованої на досягнення спільного результату. Під впливом партнерських відносин громадян з поліцією формується громадська думка щодо ОВС, це узагальнений результат переконань окремих громадян, колективів та груп населення, що виражає їх ставлення до процесів, явищ, фактів реальної чи бажаної ефективності діяльності працівників поліції.

В зв'язку з чим поширення набуває термін "імідж. З англійської „image” означає зображення, образ [4, с. 223], і значна кількість визначень цього поняття акцентує свою увагу саме на цій ознаці.

Імідж – це образ, який створюється у наслідок активних або пасивних дій у свідомості громадськості та надає довгострокові конкурентні переваги підприємству. Також існує твердження іміджу як загального образу про об'єкт, який складається у свідомості суб'єктів на основі уже існуючої моделі (програми) поведінки діяльності об'єкта та охоплює значно більше складових, які оцінюються, та в загальному складають єдиний образ.

С.В. Колосок, розглядаючи механізм формування позитивного іміджу органів державного управління, дослідив співвідношення таких понять як імідж, репутація та авторитет державного управління, які є дуже близькими, однак мають суттєві відмінності. Так, авторитет – поняття, що визначає оцінку особистості або ж організації масовою свідомістю з точки зору відповідності моральних, професіональних, ділових та інших якостей очікуванням і цінностям населення. Репутація та імідж також результат оцінювання. Проте, на відміну від авторитету, передбачають певні стереотипи масової свідомості і є міркуваннями стосовно деяких зовнішніх проявів. Якщо поняття про репутацію суб'єкта формується в суспільній масовій психології і підтримується на цьому рівні, то природа іміджу інша.

Отже, на підставі викладеного вище можна робити висновок про те, що розглядувані у межах порушеної теми поняття на сьогодні не знайшли єдиного закріплення у сприйнятті їх значення вченими та науковцями. При тлумаченні кожного з них у науковців виникають дискусії про те, що варто розуміти під означуваними категоріями. Водночас, на наш погляд, суттєвими ознаками терміну взаємодія, який вживається при характеристиці процесів взаємовідносин поліції та населення, є наявність спільної мети, яка полягає у забезпеченні безпечного

Секція 4. Нормативно-правове регулювання ЄДСЦЗ

життєвого простору, та погодженої діяльності суб'єктів взаємодії, спрямованої на її досягнення. Для означення такої діяльності вживання терміну "взаємодія" можливо паралельно з термінами співпраця та співробітництво, які, на нашу думку, найбільш доцільно характеризують відносини поліції з населенням на сучасному етапі. У разі, якщо діяльність суб'єктів взаємодії (поліції та населення) буде побудована на втілення тезі про те, що кожен з них є рівноцінним суб'єктом з однаковими правами, обов'язками та відповідальністю за вчинені дії, й свою діяльність орієнтує на забезпечення інтересів партнера по взаємодії, то в такій ситуації можна говорити про наявність партнерських стосунків між поліцією та населенням.

ЛІТЕРАТУРА

1. Большая энциклопедия [текст] : в 62 томах. / гл. ред. С. А. Кондратов. — М. : ТЕРРА, 2006 — Т.35 : Охрана - Пейзаж. — М., 2006. — 591 с.
2. Взаимодействие милиции и населения: к итогам харьковского эксперимента. — Х. : Нац. ун-т внутр. дел, 2003. — 288 с.
3. Наилучшая практика построения партнерства между полицией и обществом. Составлено Старшим полицейским советником при Генеральном секретаре ОБСЕ. [Электронный ресурс] — Вена : Отдел стратегических вопросов полицейской деятельности ОБСЕ, 2008. — Режим доступа : [//http://polis.osce.org/library](http://polis.osce.org/library).
4. Новий англо-український, українсько-англійський словник: 50 тисяч слів та словосполучень. [Уклад.: Биховець Н. М. та ін.; За ред. Ю. О. Жлуктенка, Н. М. Биховець.] — 2-е вид., виправл. — К. : А.С.К., 2005. — 880 с.
5. Новий тлумачний словник української мови. У 3-х томах. Т.1. — А-К. — К.: „Аконіт”, 2001 — 928с.
6. Скакун О. Ф. Теорія держави і права: підруч. [пер. з рос.] / Ольга Федорівна Скакун. — Харків : Консум, 2008. — 656 с.
7. Теория управления: социологично-технологический подход. Энциклопедический словарь / Под ред. Иванова В. Н., Патрушева В. И.; Акад. наук социол. технологий и местного самоуправления. — 3-е изд., перераб. и доп. — М. : Муниципальный мир, 2004 — 672 с.
8. Философский энциклопедический словарь. — М.: «Советская энциклопедия», 1983. — 840 с.

Фесенко О. М., ад'юнкту докторантури та ад'юнктури НАВС

ВТРУЧАННЯ ОРГАНІЗОВАНОЇ ЗЛОЧИННОСТІ У ПРИМУШУВАННЯ ДО ВИКОНАННЯ ЧИ НЕВИКОНАННЯ ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВИХ ЗАБОВ'ЯЗАНЬ, ЇХ КАТЕГОРІЇ, ОЗНАКИ ТА ФОРМИ

Аналізуючи діяльність організованих злочинних угруповань (надалі – ОЗУ), що спеціалізуються на примушуванні до виконання чи невиконання цивільно-правових зобов'язань, виявлені наступні ознаки організованої групи: навмисне створення групи з метою злочинного збагачення; розроблення плану злочинної діяльності чи вчинення конкретного злочину; розподіл ролей; наявність організатора, керівника; наявність спеціальних правил поведінки; підготовка до вчинення злочину; тривалість функціонування групи; здатність до поновлення членів групи; участь членів групи в діяльності органів влади та управління чи правоохоронних органів; забезпечення фізичних та інших заходів по протидії, викриттю групи; група була сформована за ознакою: помешкання її членів в

одному районі; загального місця роботи; загального місця навчання; родинних зв'язків; національних зв'язків; спільного відбуття покарання; час існування групи. Аналіз структури та організаційної форми груп, які спеціалізуються на примушуванні до виконання чи невиконання цивільно-правових зобов'язань дозволяє стверджувати, що вони діють від простої форми на рівні „побутового” витребування боргів до складнішої – на рівні суб'єктів господарювання, створенням яких легалізується ОЗУ „вищого” типу із всіма притаманними йому ознаками. Кожному із зазначених типів притаманні певні способи вчинення злочинів. Аналіз наукових джерел та думок інших дослідників дозволяє визначити основні форми участі ОЗУ у примушуванні до виконання (або невиконання) цивільно-правових зобов'язань:

- перша форма, це стягнення боргів на користь кредиторів, тобто, примушування до виконання цивільно-правових зобов'язань. Ця форма втручання виявляється тоді, коли стягнення боргів по замовленнях кредиторів (чи суб'єктів, що вважають себе такими) здійснюють (ситуативно чи регулярно) ОЗУ, що займають різні місця в злочинній ієрархії і діють в конфлікті порівняно автономно. Як правило, такі ОЗУ паралельно займаються вчиненням інших злочинів (вимагання, пограбування, розбійні напади тощо). Тому доцільно розрізняти три види подібних ОЗУ, що: спеціалізуються на „стягуванні” боргів на користь кредиторів за визначену винагороду (для цих груп „вибивання” боргів по замовленнях кредиторів є одним з регулярних джерел доходу); епізодично практикують даний спосіб отримання доходів; приймають участь у примушуванні до виконання цивільно-правових зобов'язань для підприємців, діяльність яких контролюють дані групи (у даному випадку „примушування” не завжди відбувається з подачі кредитора, ініціатором може виступати і саме ОЗУ). Усі ці варіанти поєднує те, що злочинці визнають претензії кредиторів і нібито приймають на себе роль органів юстиції (наприклад, нотаріуса, що засвідчує обґрунтованість майнових вимог, і представника виконавчої служби, що стягує борг);

- друга форма втручання — нейтралізація кредиторів — процес, зворотній стягненню боргів, що має метою примусити кредитора відстрочити, зменшити або зовсім зняти свої претензії (тобто, примушування до невиконання цивільно-правових зобов'язань, або протидія законній господарській діяльності у вигляді протиправної вимоги не виконувати укладену угоду). Для цього боржник вдається до допомоги своєї служби безпеки, чи звертається за сприянням до ОЗУ, з яким раніше не підтримував регулярних відносин;

- третя форма втручання - посередництво ОЗУ в організації і здійсненні розрахунків між кредиторами і боржниками. Ініціаторами і виконавцями таких взаємозаліків виступають високоорганізовані ОЗУ економічної спрямованості, поєднуючи можливості легальної та „тіньової” економіки. Лідери зазначених ОЗУ порівняно молоді, як правило, мають авторитет у середовищі загальнокримінальної злочинності, володіють досвідом організації і особистої участі в корисливо-насильницьких злочинах, мають у своєму розпорядженні бойовиків (однак насильство реалізують у крайніх випадках - при протиборстві з конкурентами, для забезпечення безпеки угод, у тому числі безвідмовності партнерів), активно встановлюють зв'язки з суддями, корумповані контакти з посадовими особами і здійснюють спроби входження у владу. Для розробки „злочинних” проектів втягують у діяльність угруповання фахівців в сфері економіки, які складають „мозковий центр”. Практично, в сучасних умовах зазначені угруповання легалізують свою діяльність під виглядом юридичних, адвокатських контор, приватних охоронних структур. Вони можуть самостійно

Секція 4. Нормативно-правове регулювання ЄДСЦЗ

здійснювати „рейдерські” атаки, користуючись недоліками діючого законодавства, здійснюють дії по доведенню суб'єктів господарювання до банкрутства (з послідувачим викупом ліквідних підприємств), через суди обжалують законність приватизації (з послідувачою реприватизацією і винесенням рішення на свою користь), тобто, способів створення суперечливих моментів в господарській діяльності велика кількість, тому головна ознака незаконності таких дій – це саме наявність елементів конкретного злочину. Окрім цього зазначені ОЗУ можуть виступати як найманці при вирішенні цивільних та господарських конфліктів в якості фізичної сили у випадку, коли у однієї та іншої сторони є документи (рішення суду, свідоцтво про право власності тощо), що підтверджують законність їх дій.

Межа між позначеними вище ознаками участі ОЗУ у цивільно-правих відносинах досить умовна. В практичному плані (в першу чергу для потерпілих) найбільш істотна відмінність полягає в тому, що злочинці, які діють самотійно, змушені застосовувати жорсткі заходи впливу на боржників частіше, ніж легалізовані ОЗУ, репутація яких нерідко дозволяє з тим же успіхом проводити свої рішення мирним шляхом. Тим більше, що в колекторських агенціях є ряд можливостей досягти виконання майнових зобов'язань правовими методами.

Зрозуміло, що тактика виявлення та документування зазначених злочинів залежить від того, які саме категорії ОЗУ та в якій формі примушують до виконання цивільно-правових зобов'язань, а отже від конкретних способів вчинення злочинів. Практично зазначений злочин вчинюється в декілька етапів, деякі з них є обов'язковими, а деякі імперативними.

Холодило П. В., ад'юнкту докторантури та ад'юнктури НАВС

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ЗАСТОСУВАННЯ УГОД ПРО ВИЗНАННЯ ВИНУВАТОСТІ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ

Однією з важливих проблем кримінального процесу є необхідність оптимізації діючої кримінальної процесуальної форми, яка найбільш ефективно забезпечила реалізацію права особи на вільний доступ до правосуддя, сприяла не лише економному, а й раціональному використанню ресурсів, котрі виділяються для здійснення правосуддя, скороченню строків розгляду кримінальних проваджень та зменшенню навантаження на суддівський корпус. Розроблення подальших шляхів удосконалення кримінального судочинства неможливе без звернення до міжнародного досвіду, метою вивчення якого є врахування позитивних та негативних тенденцій у функціонуванні певних процесуальних інститутів.

Основною метою проведення подальших реформ у вітчизняному кримінальному процесуальному праві є пошук найбільш оптимального балансу між швидким, повним і неупередженим дослідженням усіх обставин кримінального провадження й забезпеченням охорони прав, свобод та законних інтересів учасників кримінального провадження. Одним із процесуальних механізмів прискорення строків розгляду кримінальних проваджень є інститут угод про визнання винуватості, ефективність якого підтверджується зарубіжною практикою (Англії, Іспанії, Італії, Німеччини, США, Франції та деяких країн СНД).

Необхідно звернути увагу, що зволікання в розкритті злочинів веде до дискредитації кримінального права та впливає на здійснення правосуддя будь-якої держави. Враховуючи стрімке зростання числа кримінальних проваджень,

Секція 4. Нормативно-правове регулювання ЄДСЦЗ

направлених у суди, і проблеми, пов'язані з тривалістю здійснення судочинства, Комітет Міністрів Ради Європи звернувся до держав-членів Ради Європи з Рекомендацією № 6 R (87) 18 «Стосовно спрощення кримінального правосуддя» (прийнята Комітетом Міністрів 17 вересня 1987 року під час 410-го засідання делегатів міністрів). Особливу увагу слід звернути на інститут угод про визнання винуватості, що здатен усунути надмірний формалізм та бюрократизацію, характерні вітчизняному кримінальному судочинству.

Угода про визнання винуватості у США може бути укладена на будь-якій стадії провадження від моменту висунення особі обвинувачення до виходу присяжних до нарадчої кімнати і навіть у той час, протягом якого присяжні вирішують винуватість особи у вчиненому. У деяких штатах судді зобов'язані брати активну участь у переговорах, однак їх результат завжди повинен бути задокументованим, мають бути викладені всі умови, на які погодилися сторони, а також зазначено, що ця угода укладається обвинуваченим з повним розумінням того, що він втрачає певні процесуальні права, робить це свідомо і з власної волі.

Особливості застосування угоди про визнання винуватості у США полягають у такому. По-перше, прокурор, укладаючи угоду, може зменшити обсяг обвинувачення, змінити правову кваліфікацію вчиненого, звинуватити особу у вчиненні злочину без застосування обтяжуючих обставин, висунути обвинувачення на основі законодавства штату замість федерального законодавства, яке передбачає жорсткіше покарання, або взяти на себе обов'язок рекомендувати судді призначити більш м'яку міру покарання. По-друге, обвинувачений, зобов'язується визнати себе винуватим і відмовляється від свого конституційного права на суд присяжних, а також від низки інших прав, зокрема: права на захисника; права відмовитися від давання показань проти себе; права допитувати свідків обвинувачення; права вимагати від сторони обвинувачення доведення кожної обставини обвинувачення.

Головна мета угод про визнання винуватості в американському кримінальному процесі – запобігти проведенню громіздкого судового слідства перед судом присяжних. Такі угоди дуже зручні для всієї системи кримінальної юстиції. У першу чергу, в них заінтересовані поліція і обвинувачення, оскільки угоди звільняють їх від обов'язку доводити винуватість в повному обсязі, а судам, у свою чергу, надається можливість процесуальної економії.

Інститут угод про визнання винуватості передбачено у Кримінальному процесуальному кодексі Франції 1999 року. Таким угодам властиво те, що домовленість може бути укладена лише у конкретній, законодавчо визначеній категорії злочинів (як міру відповідальності за них передбачено штраф або позбавлення волі строком до 5 років). Скорочена судова процедура розгляду справи відбувається у дві стадії: 1) заслуховування обвинуваченого суддею; 2) управління кримінальним обвинуваченням (фактично це є судовим контролем укладеної угоди). Важливою процесуальною гарантією є те, що покарання набирає законної сили, коли суддя його затверджує, а не тоді, коли укладену між прокурором і обвинуваченим угоду схвалює суд.

Інститут угод про визнання винуватості в Німеччині був запроваджений у 2009 році. Укладення цієї угоди у кримінальному провадженні не звільняє сторону обвинувачення від доказування усіх істотних обставин справи. Перед укладанням угоди обвинувачений має право на ознайомлення з матеріалами справи. Тому реалізація такого права дозволяє обвинуваченому сформулювати уявлення про доказову базу сторони обвинувачення, реально оцінити власні шанси під час проведення переговорів.

У Німеччині інститут угод реалізується в трьох формах:

Секція 4. Нормативно-правове регулювання ЄДСЦЗ

1) прокурор може звільнити обвинуваченого від кримінальної відповідальності за злочин невеликої тяжкості, якщо усунуто заподіяну шкоду і громадський інтерес не вимагає подальшого кримінального переслідування;

2) підготовка прокурором документа, в якому міститься обвинувачення особи у вчиненні злочину та визначається покарання за нього. Особливістю цієї форми угоди про визнання винуватості є те, що покарання може передбачати тільки штрафні санкції, позбавлення волі на строк до одного року, обмеження спеціального права і конфіскацію доходів, одержаних внаслідок вчинення злочину. Прокурор повинен отримати дозвіл від судді, щоб документ набув чинності, після чого він передається обвинуваченому, який протягом 14 днів приймає пропозицію або вибирає судовий розгляд своєї справи на загальних підставах.

В європейських країнах медіація активно підтримується державою, яка виділяє значні матеріальні ресурси для підтримання та удосконалення процедури медіації. Наприклад, у Фінляндії головною особливістю законодавства щодо процесу медіації є забезпечення належного фінансування з Державного бюджету на організацію медіаційних послуг, державного керівництва і контролю над такими послугами та створення умов необхідних для майбутнього розвитку, освіти й моніторингу надання послуг з медіації.

Спроби залучити в спір третю особу, щоб досягти прийняттого їй рішення не є новим для правових систем зарубіжних країн. Модель розв'язання конфлікту за допомогою медіації має багату історичну традицію. Подібну практику мали стародавні іудеї, відома вона була і в Африці, Японії та Китаї, де стратегію медіації застосовують упродовж тривалого часу для впорядкування соціальних відносин. В Античній Греції, наприклад, конфлікти між містами-державами регламентувалися за посередництва третіх осіб. Крім того, у багатьох африканських племенах зберігається інститут народних зборів, на яких суперечки та конфлікти вирішуються за допомогою осіб, котрим довіряє більшість племені.

Чуб А. В., слухач ад'юнктури та докторантури НАВС

РОЛЬ СЛІДЧОГО СУДДІ ТА ПРОКУРОРА У ДОТРИМАННІ ПРАВ, СВОБОД ТА ЗАКОННИХ ІНТЕРЕСІВ ОСІБ, ДО ЯКИХ ЗАСТОСОВУЄТЬСЯ ТИМЧАСОВИЙ ДОСТУП ДО РЕЧЕЙ І ДОКУМЕНТІВ (ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ)

Згідно зі ст. 163 КПК розгляд клопотання про тимчасовий доступ до речей і документів здійснюється за участю особи, у володінні якої знаходяться речі і документи, при цьому неприбуття такої особи без поважних причин або неповідомлення нею про причини неприбуття не є перешкодою для розгляду клопотання. Разом з тим, слід враховувати, що зазначене не звільняє суд від обов'язку повідомити (здійснити судовий виклик) таку особу про розгляд відповідних клопотань. Беручи до уваги, що в ч. 1 ст. 135 КПК серед інших способів виклику до слідчого судді передбачено надіслання повістки про виклик електронною поштою, враховуючи положення ст. 136 КПК та з огляду на строки розгляду клопотання про тимчасовий доступ до речей і документів, правильним є направлення оператору (провайдеру) телекомунікацій судового виклику електронною поштою на надану (офіційно оприлюднену) оператором (провайдером) телекомунікацій електронну адресу. Без виклику особи, у володінні якої знаходяться речі чи документи про тимчасовий доступ до яких ставиться питання, клопотання може бути розглянуто слідчим суддею, судом,

Секція 4. Нормативно-правове регулювання ЄДСЦЗ

якщо стороною кримінального провадження, що звертається із клопотанням, буде доведено наявність передбачених у ч. 2 ст. 163 КПК підстав.

Беручи до уваги зміст положень ч. 1 ст. 86, частин 2 та 3 ст. 93 КПК, застосування стороною кримінального провадження такого способу збирання доказів як вилучення речей чи документів (ч. 7 ст. 163 КПК) під час отримання доступу до речей і документів може здійснюватися у випадках, якщо: 1) особа, у володінні якої знаходяться речі або документи, не бажає добровільно передати їх стороні кримінального провадження або є підстави вважати, що вона не здійснить таку передачу добровільно після отримання відповідного запиту чи намагатиметься змінити або знищити відповідні речі або документи; 2) речі та документи згідно зі ст. 162 КПК містять охоронювану законом таємницю і таке вилучення необхідне для досягнення мети застосування цього заходу забезпечення. В інших випадках сторона кримінального провадження може витребувати та отримати речі або документи за умови їх добровільного надання володільцем без застосування процедури, передбаченої главою 15 КПК.

Згідно з п. 3 ч. 2 ст. 171 КПК слідчий (прокурор) у своєму клопотанні про арешт майна має назвати документи, які підтверджують право власності на майно, що підлягає арешту. Разом із тим під час розгляду відповідних клопотань слідчим суддям необхідно враховувати, що такі документи не можуть бути зазначені у клопотанні та надані щодо майна, право власності на яке неможливо підтвердити документально (наприклад, на майно, вилучене з обігу; рухоме майно, що не підлягає державній реєстрації і документи щодо якого відсутні, тощо), а також щодо майна, яке підлягає державній реєстрації, проте всупереч вимогам закону не було зареєстровано. Водночас відповідну неможливість має бути обґрунтовано у клопотанні, про неї має бути зазначено і в ухвалі. Документи, що підтверджують право власності на майно, право власності на яке підлягає державній реєстрації і яке було фактично зареєстровано, або копії цих документів, мають зазначатися в клопотанні та обов'язково додаватися до клопотання (наприклад, інформаційна довідка з Державного реєстру прав на нерухоме майно тощо).

Перелік ухвал слідчого судді суду першої інстанції, що підлягають оскарженню в апеляційному порядку, визначено частинами 1 і 2 ст. 309 КПК. Цей перелік є вичерпним і розширеному тлумаченню не підлягає. Подання апеляційної скарги на ухвалу слідчого судді зупиняє набрання нею законної сили, але не зупиняє згідно з ч. 2 ст. 400 КПК її виконання, крім випадків, встановлених цим Кодексом.

Порядок перевірки ухвал слідчого судді, регламентований ст. 422 КПК, відрізняється від провадження в суді апеляційної інстанції з розгляду судових рішень, ухвалених судом першої інстанції (частини 1 і 2 ст. 392 КПК), за предметом оскарження, порядком (зокрема дії, передбачені статтями 398, 399 КПК, при розгляді скарги на ухвалу слідчого судді не проводяться) і строками розгляду.

Варто зауважити, що апеляційна скарга на ухвалу слідчого судді розглядається не пізніше як через три дні, тобто не пізніше четвертого дня з дня її надходження до суду апеляційної інстанції. Визначений у ч. 2 ст. 422 КПК строк апеляційного розгляду, через використання законодавцем слова "розглядається", свідчить про те, що у цих часових межах суд апеляційної інстанції має розпочати розгляд апеляційної скарги на ухвалу слідчого судді. Тобто якщо в судове засідання на судовий виклик суду не з'явився учасник кримінального провадження, участь якого відповідно до КПК чи за рішенням суду є обов'язковою, суд з власної ініціативи може застосувати до неї привід або вжити

Секція 4. Нормативно-правове регулювання ЄДСЦЗ

інших заходів для забезпечення її участі в судовому засіданні та призначити судові засідання на інший день.

ЛІТЕРАТУРА

1. Конституція України: із змінами, внесеними Законами України від 8 грудня 2004 року Н 2222-IV.

2. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13.01.2012 року ВР №4656 – 6.

3. Вищий спеціалізований суд України з розгляду цивільних і кримінальних справ. Лист №223-558/0/4-13 від 05.04.2013 року «Про деякі питання здійснення слідчим суддею суду першої інстанції судового контролю за дотриманням прав, свобод та інтересів осіб під час застосування заходів забезпечення кримінального провадження».

*Чубіна А. С., студентка 3-го курсу ННІ економіки і права
Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького*

*НК – Білоус С. І., к. е. н.,
Черкаський інститут пожежної безпеки ім. Героїв Чорнобиля НУЦЗУ*

ТРАНСНАЦІОНАЛЬНІ КОРПОРАЦІЇ: СУТНІСНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ, ПРАВОВІ ОСОБЛИВОСТІ, ОЗНАКИ ТА РИСИ

Феномен транснаціональних корпорацій (ТНК) є дискусійним питанням як у науковців, що займаються дослідженням сучасних міжнародних відносин, так і у керівників держав та підприємств. Тому дане питання є актуальним, суперечливим і дискусійним. Слід розглянути сутнісні характеристики ТНК. На сьогодні, за класифікацією ООН, до ТНК належать лише ті компанії, у яких:

- річний обсяг продажу становить не менше, ніж 1 млрд. дол.;
- від 1/5 до 1/3 загального обороту припадає на зарубіжні операції;
- частка зарубіжних активів досягає не менше 25%;
- філії знаходяться не менше, ніж в шести країнах.
- що здійснює виробництво або послуги, не менше, ніж у шести країнах;
- в якій задіяні не менше 25 % іноземних працівників;
- структура активів якої складає не менше 25% капіталовкладень закордоном;
- річний обіг якої не менше 1 млрд. дол.;
- обсяг реалізації товарів за межами головної (материнської) компанії складає не менше 20%;
- що проводить єдину стратегію управління розвитку національних підприємств, які входять в організаційну структуру ТНК.

У правовому аспекті особливістю ТНК є, по-перше, те, що формально це підприємство, що підпадає, як і його відповідні підконтрольні центру закордонні відділення, під національну юрисдикцію відповідних країн. Фактично ж ТНК - мультинаціональна, транскордонне підприємство.

По-друге, іншою особливістю є те, що закордонні відділення ТНК, його філії, дочірні товариства, перебуваючи під юрисдикцією приймаючої держави, зареєстровані в ньому і формально є підприємствами даного приймаючої держави, фактично для нього - іноземні, бо зв'язку їх, залежність від закордонного головного комплексу ТНК значно сильніше й сильніше, ніж від приймаючої держави.

Секція 4. Нормативно-правове регулювання ЄДСЦЗ

По-третє, особливістю ТНК є і те, що в багатьох випадках, зазвичай через головне, материнське підприємство, ТНК веде ділові операції безпосередньо з приймаючими державами, або потенційно приймають, або просто з державами, як з діловими партнерами.

Основними ознаками ТНК є:

1) можливість існування ТНК будь-якої форми власності, включаючи державну;

2) існування підрозділів ТНК у двох чи більше країнах незалежно від їхньої правової форми і сфери діяльності. Такі підрозділи можуть бути чи не бути юридичними особами і цей факт не впливає на їхню кваліфікацію як підрозділів ТНК;

3) наявність особливої системи прийняття рішень, у якій діють усі підрозділи ТНК, що дозволяє провадити узгоджену політику для цих підрозділів та загальну стратегію всієї ТНК;

4) існування одного чи більше центрів прийняття рішень, що визначають стратегію діяльності всієї ТНК та її окремих підрозділів в різних країнах. Правова форма таких центрів також не має значення;

5) наявність особливих зв'язків між всіма ланками ТНК, за допомогою яких одна з них може відчутно впливати на діяльність інших, зокрема через надання знань, ресурсів, відповідальності тощо.

Діяльність даного підприємства-інституту, його управління й інтереси обумовлені не лише внутрішніми, а й зовнішніми чинниками, причому потреби місцевого розвитку, як правило, або ігноруються, або мало приймаються до уваги, і сама діяльність пов'язана насамперед із розвитком світового господарства.

Транснаціональні компанії характеризуються такими основними рисами:

- інтернаціональні і за сферою функціонування, і за сферою застосування капіталу;

- мають, як правило, величезний матеріальний і фінансовий потенціал;

- виходячи з попередньої ознаки, мають можливість здійснювати значні відрахування на науково-дослідні та дослідно-конструкторські розробки (ТНК є носіями досягнень передової науки, передових технологій);

- мають, як правило, тісні зв'язки з національними банківськими компаніями і національними банківськими системами, входять у фінансові угруповання;

- як правило, це багатонаменклатурні фірми, діяльність яких досить сильно диверсифікована;

- їм притаманна відносна незалежність руху власного капіталу по відношенню до процесів, що відбуваються в національних межах.

ЛІТЕРАТУРА

1. Болгарова Н.К. Паневник Т.М. Транснаціональні корпорації в аспекті розвитку глобалізаційних процесів / Н.К. Болгарова, Т.М. Паневник [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.nbuv.gov.ua.

2. Болгарова Н.К., Паневник Т.М., Рокоча В. Транснаціональні корпорації : навчальний посібник / В.Рокоча, О.Плотніков, В. Новицький та ін. – К.: Таксон, 2001.

3. Кормакова І.О. Концептуальні підходи до визначення суті транснаціональних корпорацій / І.О. Кормакова // Економічний простір. – 2010. – № 41. – С. 16–25.

4. Молчанова Е. Взаємодія транснаціональних корпорацій з національними економіками на прикладі України / Е. Молчанова [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.nbuv.gov.ua.

5. Сорока І.Б. Транснаціональні корпорації та їхня роль у процесі активізації у процесі міжнародної інтеграції / І.Б. Сорока // Актуальні проблеми економіки. - 2009. - № 9 (99) - С.35.

НК - Корнієнко М. В., к. ю. н, доцент, професор кафедри адміністративної діяльності ОВС та економічної безпеки ОДУВС

ХАРАКТЕРИСТИКА ОСОБИ СЛУЖБОВИХ ОСІБ, ПРИЧЕТНИХ ДО ОДЕРЖАННЯ НЕПРАВООМІРНОЇ ВИГОДИ

При отриманні неправомірної вигоди, особа злочинця має двосторонній характер, тому що пов'язує двох осіб, які вчиняють злочин, – «хабародавця» і «хабароодержувача». Останні, незалежно від учинюваних дій мають єдину мету – одержання певної вигоди, хоча шляхи здійснення цього різні.

При розслідуванні злочинів цієї категорії особа «хабароодержувача» (хабарника) становить більший інтерес, тому що вона у своїй злочинній діяльності використовує службове становище, завдаючи значної шкоди престижу держави, виконання певних функцій якої їй належить. Ця свого роду соціальна сторона злочину підриває авторитет не тільки певного державного чи адміністративного органу, а й створює враження загальної продажності і взагалі відсутності заходів для боротьби з нею [3, с. 245-246].

Особа «хабарника» має декілька ознак, які характеризують останнього з різних сторін: з позиції правильного розпорядження своїми владними (посадовими) повноваженнями; з точки зору моральних устоїв; з огляду на характер особи; з урахуванням схильності до всякого роду зловживань, зв'язків зі злочинними групами та ін.

Розглянемо названі позиції більш докладно. Насамперед даний злочин здійснює службова особа, яка має владні повноваження, що розуміються як розпорядження з її боку, обов'язкові для виконання окремими особами й організаціями. Отже, службова особа має значний діапазон для винесення рішень, серед яких можуть бути й протиправні.

Поняття службової особи протягом історичного розвитку України неодноразово змінювалося та удосконалювалось. На даний момент існує диференціація службових осіб, за сферою їх діяльності, сукупністю повноважень в певній області. Необхідно визначитися із ним, це дозволить звузити пошук злочинця.

Загальне визначення поняття службової особи міститься у ст. 18 КК та включає у себе осіб, які тимчасово чи за спеціальним повноваження здійснюють функції представників влади чи місцевого самоврядування, а також постійно чи тимчасово обіймають в органах державної влади, органах місцевого самоврядування, на підприємствах, в установах чи організаціях посади, пов'язані з виконанням організаційно-розпорядчих чи адміністративно-господарських функцій, або виконують такі функції за спеціальним повноваженням, яким особа наділяється повноважним органом державної влади, місцевого самоврядування, центральним органом державного управління зі спеціальним статусом, повноважним органом чи повноважною службовою особою підприємства, установи, організації, судом або законом. Враховуючи, що дане визначення знаходиться у Загальній частині КК, отже, воно є загальним для усіх статей кодексу, та включає у себе службових осіб як приватного так і публічного права, однак, на даний момент в чинному законодавстві службова особа закріплюється також і іншим чином.

Аналізуючи п.1 прим. до ст. 364 та ч.3 ст. 18 КК, необхідно зауважити, що поняття службової особи є звужене, адже в ньому закріплено лише публічну службову особу, тобто особу яка постійно, тимчасово чи за спеціальним повноваженням здійснює функції представника влади чи місцевого самоврядування, а також обіймає постійно чи тимчасово в органах державної влади, місцевого самоврядування, на державних чи комунальних підприємствах, в

Секція 4. Нормативно-правове регулювання ЄДСЦЗ

установах чи організаціях посаду, пов'язану із виконанням організаційно-розпорядчих чи адміністративно-господарських функцій, або виконує такі функції за спеціальним повноваженням.

Виходячи з даних понять, службова особа юридичної особи приватного права є особа, яка постійно, тимчасово обіймає в юридичній особі приватного права незалежно від її організаційно-правової форми посади, що пов'язані з виконанням організаційно-розпорядчих чи адміністративно-господарських функцій або виконує такі функції за спеціальним повноваженням, яким особа наділяється повноважним органом чи повноважною службовою особою підприємства, установи та організації, судом або законом [6, с.389].

В даному випадку необхідно зазначити, що основна відмінність цих понять полягає у сфері їх діяльності, приватній чи публічній. Однак, вагоме місце мають також обов'язки що здійснюються в цих сферах. До них належать організаційно-розпорядчі, поняття яких розкрито у абз. 3 п. 1 постанові ПВСУ від 26.04.2002 р. №5 [5], та включає в себе обов'язки зі здійснення керівництва галуззю промисловості, трудовим колективом, ділянкою роботи, виробничою діяльністю окремих працівників на підприємствах, в установах чи організаціях незалежно від форм власності. Ця ж постанова розкриває і поняття адміністративно-господарські обов'язки (абз. 4 п. 1), що включають до себе обов'язки з управління та розпорядження державним, колективним чи приватним майном (установлення порядку його зберігання, переробки, реалізації, забезпечення контролю за цими операціями).

Дані узагальнюючі поняття, використовуються через неможливість зазначити виключний перелік усіх осіб, що відносяться до службових осіб юридичних осіб приватного права.

Постанова ПВСУ від 26.04.2002 року №5 розкриваючи поняття службової особи визначає її не тільки тоді, коли вона здійснює свою діяльність постійно, а також і тоді, коли вона робить це тимчасово або за спеціальним повноваженням, за умови, що зазначені функції чи обов'язки покладені на неї правомочними органами або правомочною службовою особою [5].

Загальне визначення службових осіб публічного права, на практиці найчастіше застосовують прим. до ст. 364, що була наведена раніше. Окрім того, потрібно зазначити, що до службових осіб також належать посадові особи іноземних держав (особи, які обіймають посади в законодавчому, виконавчому або судовому органі іноземної держави, у тому числі присяжні засідателі, інші особи, які здійснюють функції держави для іноземної держави, зокрема для державного органу або державного підприємства), а також іноземні третейські судді, особи, уповноважені вирішувати цивільні, комерційні або трудові спори в іноземних державах у порядку, альтернативному судовому, посадові особи міжнародних організацій (працівники міжнародної організації чи будь-які інші особи, уповноважені такою організацією діяти від її імені), члени міжнародних парламентських асамблей, учасником яких є Україна, та судді і посадові особи міжнародних судів.

Визначаючи юридичну природу поняття службової особи, можливо виокремити такі властиві їй ознаки: наявність спеціальних владних повноважень, які закріплені у нормативно-правових актах; можливість застосовувати вказівки обов'язкового характеру щодо фізичних та юридичних осіб, з якими не перебувають в організаційно-правових зв'язках; можливість застосовувати заходи адміністративного примусу у випадках, визначених чинним законодавством [7, с. 183].

Не можуть визнаватися службовими особами, та не є суб'єктами даного злочину, зі сторони отримання неправомірної вигоди, ті працівники підприємств, установ і організацій, які виконують суто професійні (адвокат, педагог, тощо), виробничі (водій, провідник вагону тощо) або технічні (друкарка, вантажник) функції. Проте, якщо такі особи здійснюють професійну діяльність, пов'язану з наданням публічних послуг, і вчиняють злочини з використанням наданих їм

Секція 4. Нормативно-правове регулювання ЄДСЦЗ

повноважень (наприклад, лікар отримує неправомірну вигоду за видачу листа непрацездатності) відповідальність настає за вчинення даного злочину [2, с. 816].

В науковій літературі, службові особи, що здійснюють даний злочин поділяють на три категорії.

Так, до першої групи ми відносимо службових осіб, які одержують неправомірну вигоду за вчинення або невчинення певних дій по службі від випадку до випадку, спеціально не створюючи чи підшуковуючи ситуації для одержання грошових коштів чи інших матеріальних і нематеріальних благ. Вигода, яку має особа, яка надає неправомірну вигоду службовій особі, полягає у прискоренні вирішення його питання безпосередньо наданими службовими повноваженнями посадовця або домовленості про вирішення цього питання іншими службовими особами. Здебільшого у таких випадках ініціатива надання неправомірної вигоди йде від самого громадянина, в чий інтерес вирішується питання. Саме він, сумніваючись у можливості позитивного вирішення справи, але прагнучи вирішити її більш ефективно, пропонує службовій особі неправомірну вигоду за вчинення у власних інтересах певних дій або утримання від них.

До другої групи відносяться службові особи, які цілеспрямовано займаються «торгом» своїх повноважень, постійно вишукуючи можливості для одержання неправомірної вигоди, фактично повністю або значною мірою підпорядковуючи цій діяльності свою службову діяльність. Особливістю одержання такої неправомірної вигоди є те, що предметом даного виду злочину у таких випадках виступають як гроші, так і цінні предмети, послуги матеріального характеру (виконання робіт: будівництво будинків, гаражів; оплата за навчання тощо). У багатьох випадках така діяльність має завуальований вигляд, давання-одержання здійснюється через посередників, що істотно ускладнює її викриття і доказування вини одержувача неправомірної вигоди. У більшості випадків одержання неправомірної вигоди передувє її вимагання поряд з акцентуванням уваги на авторитеті та можливостях службової особи, здійснюючи психологічний тиск на громадянина, висуваючи конкретні вимоги та умови задоволення інтересу останнього, або створюючи відповідну обстановку, за якої залишається єдиний спосіб вирішення питання – надання неправомірної вигоди. Однак найбільшу загрозу суспільству несуть службові особи, які займають третю групу.

Так, до третьої групи відносяться службові особи, які перебувають на матеріальному утриманні злочинних угруповань, комерційних або політичних структур, забезпечуючи за допомогою наданої їм влади чи службових повноважень постійне «обслуговування» їх інтересів. Це найнебезпечніший тип службових осіб, які, як правило, обіймають керівні посади в органах державної влади або органах місцевого самоврядування, управлінні земельних ресурсів чи очолюють комісію з питань земельних відносин, мають безпосереднє відношення до прийняття важливих рішень, наділені широкими владними повноваженнями. Таку вигоду посадові особи одержують здебільшого на системній основі, наприклад, щомісячно чи певний відсоток від відповідної операції. Одержання такої вигоди ретельно вуальюється у формі перераховування грошових коштів на банківські рахунки в закордонні банки, чи шляхом придбання нерухомості або цінного рухомого майна на підставних осіб, шляхом перерахування коштів на рахунки комерційних структур, благодійних фондів тощо, контроль над якими мають його довірені особи.

Особам, які готують чи одержують неправомірну вигоду властиві: високий матеріальний рівень благоустрою, високий рівень інтелектуального розвитку, певний егоцентризм, підвищена самооцінка та надмірна впевненість у своїх силах [4, с. 79].

У цьому аспекті певного значення набуває психологічна сторона владних повноважень, до яких службова особа ставиться по-різному. В психології прийнято розрізняти три основні типи ставлень до владних повноважень, якими наділена особа [1, с. 43]. Так, перший тип характеризується вільним, не

Секція 4. Нормативно-правове регулювання ЄДСЦЗ

орієнтованим на законні розпорядження ставленням, що допускає порушення, які граничать зі зловживаннями або злочинами. При цьому міра відповідальності особи за допущені відступи від законних посадових рішень не є перешкодою для різного роду діяльності. Стосовно персони «хабароодержувача» їй притаманні такі риси, як беззаборонність, безперешкодність, почуття всездозволеності щодо своїх повноважень, а також упевненість, що вона вправі отримувати неправомірну вигоду. При цьому право його одержання розглядається цією людиною як неодмінність, супутня її діяльності.

Другий тип вирізняється ставленням посадової особи до своїх владних повноважень з острахом, що пов'язано з побоюванням відповідальності, втрати займаного місця, посади. Така особа рідко приймає владні рішення взагалі, прагнучи їх перекласти на іншого, тим паче такі рішення, що мають протиправний характер. Як правило, такі особи залучають до цього посередників, щоб позбавити себе заздалегідь від можливої відповідальності. Такі злочини зустрічаються нечасто, при цьому ретельно маскуються уявною вимогливістю щодо прийняття будь-яких владних рішень з метою створення враження неприступності й непідкупності посадової особи. Це, як правило, пов'язано з одноразовим одержанням неправомірної вигоди, значного розміру на різних рівнях підрозділів, а то й керівників міністерств.

Третій рівень психології ставлення службових осіб до своїх владних повноважень характеризується як норма, тобто розпорядження владою в параметрах і межах, установлених законодавством і посадовими функціями. Особи, які ставляться до своїх посадових обов'язків достатньо відповідально, а свої функції розглядають як функції державного рівня, вкрай рідко бувають суб'єктами злочину цієї категорії. Стримуючими чинниками тут служать висока мораль і законослухняність, які зазвичай переступити неможливо. Таке ставлення до владних повноважень може мати місце на всіх рівнях, пов'язаних із займаною посадою.

Отже, психологічним моментом, який сприяє вчиненню даного злочину, є деформація особи, відступ від прийнятих у суспільстві моральних принципів, адаптація до середовища, яке ігнорує існуючі уявлення про законність і мораль заради здійснення своїх корисливих намірів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Коновалова В.Е. Правовая психология. – Харьков: Консум, 1997. – С. 43.
2. Кримінальний кодекс України. Науково-практичний коментар: Т. 2: Особлива частина / за заг. Ред. В.Я. Тація, В.П. Пшонки, В.І. Борисова, В.І. Тютюгіна. – 5-те вид., допов. – Х.: Право, 2013. – С. 816
3. Кримінологія: Загальна та Особлива частини: Підручник. – Харків: Право, 2003. – С. 245-246
4. Настенко А. Оперативно-розшукова характеристика одержання неправомірної вигоди службовою особою у сфері земельних відносин // Національний юридичний журнал: теорія і практика. Науково-практичне правове видання – 2013 р. – С. 78-84.
5. Про судову практику у справах про хабарництво: постанова Пленуму Верховного суду України від 26 квітня 2002 р. №5 Електронний ресурс – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v0005700-02>
6. Слущка Т.І. Поняття службової особи як суб'єкта перевищення влади або службових повноважень // Актуальні проблеми держави і права – 2011 Вип. 39 – С. 389
7. Янюк Н. «Посадові» і «службові» особи у національному законодавстві: проблеми розмежування понять // Право України: Юрид. журн. – 2009. – № 11. – С. 180-184.

СЕКЦІЯ 5.

Документаційне забезпечення управлінської діяльності ЄДСЦЗ

Секція 5. Документаційне забезпечення управлінської діяльності ЄДСЦЗ

Железняк М. И. – курсант 1-го курсу

Черкаського інститута пожежної безпеки ім. Героев Чорнобыля НУГЗУ

НК - Ерємєєва Н. Ф., кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри гуманітарних наук і іностраних мов

Черкаського інститута пожежної безпеки ім. Героев Чорнобыля НУГЗУ

ОСОБЕННОСТИ ОБУЧЕНИЯ ИНОЯЗЫЧНОЙ РЕЧИ

Развитие современной прагмалингвистики привело к тому, что объектами изучения все чаще становятся пропозициональные содержания и смысл речевых единиц. Эти исследования представляют значительный научный и практический интерес, поскольку помогают определить методические приемы обучения иноязычной речи, при этом процесс общения осуществляется с помощью речевых актов. Именно в речевом акте, на наш взгляд, заложены различия и сходства общения на разных языках [2].

Сопоставительная коммуникативная семантика, занимающаяся изучением характера различий в смысле и содержании коммуникативно-эквивалентных актов речи двух и более языков, представляет важный раздел контрастивной прагмалингвистики.

Известно, что при изучении иностранных языков используется, как правило, прием сравнения и сопоставления с родным языком. Именно поэтому можно сделать вывод о том, что недостаточное владение иностранными языками и соответственно речью на них отображается в формировании пропозиционального содержания иноязычного речевого акта по модели соответственного речевого акта на родном языке [1, 210; 3]. Как свидетельствует опыт, такого сравнения и сопоставления трудно избежать при изучении иностранных языков. Поэтому приемлемым, на наш взгляд, является использование этого факта в методических приемах, которые основываются на сопоставлении семантики речевых актов различных языков.

Между речевыми актами, которые осуществляются на разных языках в тождественных коммуникативных ситуациях, могут возникать такие соотношения:

1. Тождество смысла и пропозиционального содержания, например: Доброе утро! - Good morning! Добрый вечер! - Good evening! Добрый день! - Good day!

2. Тождество смысла и различие пропозиционального содержания, например: (в разговоре по телефону) Вы слушаете? – Are you there? или Мне понятно. – I see [3, 243; 4, 8].

Можно выделить три разновидности различий пропозициональных содержаний коммуникативно-эквивалентных языковых актов в разных языках:

1) незначительные различия, когда предложения различаются одним или двумя языковыми элементами, например: Простите! – Excuse me!

2) значительные различия, когда пропозиции различаются более чем двумя языковыми элементами, например: Желаю вам хорошо провести время! – Have a good time!

3) абсолютные различия пропозициональных содержаний соответствующих речевых актов, например: Послушай! – Look here! [3, 244; 4, 9-10].

Пропозициональное содержание многих речевых актов в русском и английском языках формируется схожим образом, то есть возможен буквальный взаимоперевод речевых актов, например: Мои дети имеют много денег. – My children have much money. У русского, изучающего английскую речь, не возникает особых проблем касательно употребления подобных английских речевых

Секція 5. Документаційне забезпечення управлінської діяльності ЄДСЦЗ

актов. Однако, в случае английских речевых актов, пропозициональное содержание которых формируется согласно принципам общения и сложившихся традиций речи, научиться формировать языковые составляющие подобных речевых актов, значительно сложнее, ведь эти особенности построения предложений недостаточно раскрыты в научно-методической литературе [1; 2; 3].

Различия в пропозициональном содержании коммуникативно эквивалентных речевых атов обусловлена как языково-системными, так и коммуникативно прагматическими, речевыми причинами: особенностями грамматического строя языков (моделями повествовательных, отрицательных и вопросительных предложений, грамматическими категориями различных частей речи), их лексических систем (наличие явлений омонимии, синонимии, антонимии), морфологических систем (наличие словообразовательных элементов для образования новых слов), различным характером действия таких принципов языкового общения, как экономия речевых усилий, принципы вежливости и т.п.[3; 4,13] На наш взгляд, наличие учебных пособий по сопоставительной коммуникативной семантике, которые учитывали бы все изложенные аспекты различий пропозициональных содержаний речевых актов на родном и иностранном языках, значительно способствовало бы изучению специфики иноязычного общения.

ЛИТЕРАТУРА

1. Воробьева О. П. Текстовые категории и фактор адресата. – К.: Выща школа, 1993. – С. 45-57.
2. Єремєєва Н. Ф. Роль концептуального простору народних казок при навчанні міжкультурній та міжмовній комунікації // Матеріали Всеукраїнської наукової конференції «Проблеми зіставної семантики». – К.: КДЛУ, 1995. – С. 210-211.
3. Карабан В. І. Вєрба Л. Г. Зіставна комунікативна семантика і навчання іншомовному мовленню. // Матеріали Всеукраїнської наукової конференції «Проблеми зіставної семантики». – К.: КДЛУ, 1995. – С. 243-244.
4. Кубрякова Е. С. Лексикон как компонент языковой способности человека // Английский лексикон в лингвистическом и культурологическом пространстве. Сб. науч. тр. МГЛУ. Вып. 400. – М.: МГЛУ, 1992. – С 4-13.

Котетунов В. Ю., к. т. н., старший викладач Черкаського національного університету ім. Богдана Хмельницького

КОНТУР ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ SEARCHINFORM

Система інформаційної безпеки побудована на контурі інформаційної безпеки Searchinform інформаційними потоками підприємства на всіх рівнях, орієнтоване на виявлення інсайдерів і порушників, дії яких можуть призвести до витоку інформації. Співробітники, відповідальні за забезпечення інформаційної безпеки, оперативно сповіщаються про порушення політики безпеки, а розширені пошукові можливості дозволяють ефективно захищати конфіденційні дані при мінімальних затратах на аналіз інформаційних потоків [1].

Система інформаційної безпеки Searchinform має модульну структуру і дає можливість за необхідності використання як всіх компонентів так і певної частини. Основні компоненти системи:

1. Mail Sniffer - дозволяє перехоплювати всю вхідну і вихідну (з можливістю блокування) електронну пошту як через поштові клієнти (TheBat !,

Секція 5. Документаційне забезпечення управлінської діяльності ЄДСЦЗ

MS Outlook і ін.), так і з доступом через браузер (GMail, Mail.ru, Яндекс.Пошта та ін.).

2. AD Sniffer - призначений для виявлення підозрілих дій з боку системних адміністраторів компанії. Модуль дозволяє відстежувати і зберігати у власній базі дані тільки тих подій, які становлять потенційну загрозу безпеці системи, а саме: вхід в систему, вихід з системи, створення/видалення облікового запису, зміни в облікового запису, зміна членства облікового запису в групах, блокування облікового запису при перевищенні допустимої кількості спроб авторизації, очищення журналу безпеки на контролері домену.

3. Cloud Sniffer – призначений для контролю вхідних і вихідних даних хмарних сервісів. Дозволяє відстежувати такі хмарні сховища даних: Yandex Disk, Cloud.mail.ru, Google Docs, Office 365, OneDrive, Evernote, Dropbox.

4. Print Sniffer - призначений для контролю змісту документів, відправлених користувачем на друк як за допомогою мережових, так і локальних принтерів. Модель принтера не важлива, так як перехоплення здійснюється на рівні ОС.

5. Microphone Sniffer - призначений для запису розмов, що ведуться співробітниками всередині офісу або у відрядженнях. Запис проводиться за допомогою будь-якого виявленого мікрофона (в гарнітурі, ноутбучі, веб-камері і т.п.). Робота агента може здійснюватися в декількох режимах: безперервний запис, запис при запуску певних процесів, запис при виявленні людської мови, мовлення в режимі online. Також існує можливість завдання окремих налаштувань в залежності від того, чи знаходиться комп'ютер в офісі або за його межами.

6. Monitor Sniffer - призначений для зняття знімків з відеозапису екранів робочих станцій співробітників. З кожним знімком перехоплюється додаткова інформація, яка допомагає встановити як самого працівника, так і те, чим він був безпосередньо зайнятий. Перехоплення може здійснюватися відразу в декількох режимах: зняття скріншотів за розкладом, зняття скріншотів за подією, як-то: запуск певних додатків, відвідування певних сайтів і ін, відображення картинки з робочого столу співробітника в режимі реального часу, підтримується одночасне мовлення з 16 робочих станцій, відеозапис екрану.

7. HTTP Sniffer - призначений для перехоплення файлів і повідомлень, переданих по HTTPs) протоколом і дозволяє контролювати: електронну пошту з доступом через вікно браузера, блоги, інтернет-форуми, форми типу «зворотний зв'язок», веб-чати, соціальні мережі, браузерні ІМ-клієнти.

8. Mobile Sniffer - призначений для контролю мобільних пристроїв на базі iOS. Підтримується перехоплення даних, відправлених або отриманих користувачем за допомогою: електронної поштою (протоколи SMTP, POP3, IMAP, IMAP Compressed, MAPI, RPC over HTTP, NNTP), інтернет-месенджерів (протоколи OSCAR, MMP, MSNP, XMPP), браузерів (чати, форуми, блоги, соціальні мережі тощо), FTP.

9. Device Sniffer - призначений для перехоплення інформації, переданої користувачем на зовнішні пристрої, а також для відстеження самого факту підключення подібних пристроїв. Дозволяє обмежити доступ як до різних типів зовнішніх пристроїв (сканери, модеми, смартфони, принтери, планшети і т.п.), так і до переданих на них файлів (наприклад, можна переносити різні файли крім .CAD). Для додаткового захисту передбачена можливість шифрування записуваної на носії інформації.

10. IM Sniffer - призначений для перехоплення: повідомлень за різними популярним ІМ-протоколів (Viber, OSCAR (ICQ, QIP і ін.), MMP (Mail.ru Агент), MSNP, SIP, XMPP (Jabber, Google Hangouts) і ін, чатів популярних соціальних мереж (Facebook, Однокласники, ВКонтакте, LinkedIn, Моймир і ін.), вхідних і вихідних повідомлень популярних сайтів, побудованих на платформі Mamba (meebo.com, mamba.ru і ін.)

Секція 5. Документаційне забезпечення управлінської діяльності ЄДСЦЗ

11. Індексція робочих станцій - модуль призначений для відстеження в режимі реального часу появи, копіювання, переміщення і видалення конфіденційної інформації на робочих станціях користувачів.

12. Skype Sniffer - найбільш повний контроль Skype, включаючи: чати, SMS, дзвінки, передані файли.

13. File Sniffer - призначений для контролю операцій з файлами, що зберігаються на серверах і в загальних мережевих папках. Реєструються будь-які операції, що здійснюються користувачами з файлами (відкриття, копіювання, зміна, видалення і т.д.)

14. Program Sniffer - призначений для збору даних про додатки, з якими працював співробітник протягом робочого дня, і час, проведений в них. Система здатна автоматично визначати працюючих користувачів в додатку, або воно було просто запущено. Аналогічна статистика ведеться і по відвіданих сайтах.

Інформація з усіх інформаційних потоків підприємства обробляється і зберігається в центрах обробки інформації кожен з яких має свою спеціалізацію [2]. Система інформаційної безпеки побудована на контурі інформаційної безпеки Searchinform має три центри обробки, зберігання і управління інформацією:

1. AlertCenter - це «мозковий центр» всієї системи безпеки. AlertCenter - самостійний додаток, який пов'язаний з усіма вище переліченими модулями. При наявності в перехопленій інформації певних ключових слів, фраз, фрагментів тексту або персональних даних AlertCenter негайно сповіщає про це співробітника, відповідального за інформаційну безпеку.

2. DataCenter - це центр управління всіма індексами і базами даних, які були створені компонентами «Контур інформаційної безпеки», а також автоматичний моніторинг їх стану.

3. Report Center збирає статистику і генерує звіти за активністю користувачів, їх зв'язків між собою і з зовнішнім світом, а також по інцидентах, пов'язаними з порушеннями політик інформаційної безпеки.

ЛІТЕРАТУРА

1. Інформаційна безпека підприємства. [Електронний ресурс] - <http://searchinform.com.ua>

2. DLP-система SecureTower [Електронний ресурс] - falcongaze.ru

Матюшенко Ю. В. курсант 4-го курсу

Черкаського інституту пожежної безпеки ім. Героїв Чорнобиля НЦЗУ

НК - Дулгерова О. М., к. і. н, доцент

Черкаського інституту пожежної безпеки ім. Героїв Чорнобиля НЦЗУ

МІСЦЕ ТА РОЛЬ КАДРОВОЇ ДОКУМЕНТАЦІЇ В ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ ТА ПІДРОЗДІЛІВ СЛУЖБИ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ

Однією з основних частин спеціального діловодства є кадрове діловодство. Ведеться воно за правилами та принципами, встановленими для загального діловодства.

Термін "кадри" у перекладі з французької означає професіонали, які займаються тією чи іншою діяльністю, працею у тій чи іншій системі, галузі, на тому чи іншому підприємстві.

Секція 5. Документаційне забезпечення управлінської діяльності ЄДСЦЗ

Кадрове діловодство визначається як діяльність, що охоплює питання документування та організації роботи з документами стосовно особового складу підприємства (чи системи) з питань приймання, переведення, звільнення, обліку працівників тощо. Правильна організація кадрового діловодства має велике значення. Саме у кадрових службах громадяни укладають трудовий договір, ознайомлюються з правилами внутрішнього розпорядку, умовами праці, побуту, відпочинку, перспективами професійного зростання. Кадрова служба є дзеркалом установи, і від того, як у ній організоване документаційне забезпечення управління, складається враження про установу в цілому.

Для того, щоб правильно і вчасно прийняти рішення з будь-якого питання керівнику установи необхідно володіти інформацією про стан особового складу та рух кадрів. Чітка організація обліку особового складу є необхідною передумовою успішної аналітичної і оперативної роботи з кадрами.

Можливість одержання згаданих та інших даних про особовий склад підрозділу ДСНС України забезпечується веденням відповідної документації відділом персоналу.

Призначення кадрових організаційно-розпорядчих документів полягає у тому, що вони юридично закріплюють трудові правовідносини співробітників органів та підрозділів служби цивільного захисту з суб'єктами, а їх значення визначається тим, що в них фіксуються дані, необхідні для здійснення співробітниками права на працю, освіту, пенсійне забезпечення тощо.

Документація з особового складу утворюється як результат роботи зі співробітниками органів та підрозділів служби цивільного захисту (їх підбір, переведення, підготовка, перепідготовка та виховання) та характеризує правові, трудові та службові взаємовідносини окремого співробітника з ДСНС України.

Типова технологічна схема обробки кадрової документації включає наступні стадії: документування трудових правовідносин; ведення особових справ та трудових книжок; ведення довідково-облікової та звітної роботи з кадрів.

Комплекс документів за функціями управління кадрами включає такі основні групи документів: особисті та особові документи працівників; організаційно-розпорядча документація; первинна облікова кадрова документація.

До групи особистих документів працівників відносяться паспорт, трудова книжка, військовий квиток, диплом, свідоцтво, атестат та інші документи, які являють собою юридичне підтвердження відомостей, котрі працівники повідомляють про себе. До них можна також віднести посвідчення особи, документи про сімейний стан, стаж роботи, спеціальність тощо.

Особистими також є документи, що видаються ДСНС України своїм співробітникам для цільового відрекомендування: перепустка, посвідчення про відрядження, довідки, що підтверджують місце роботи, посаду, грошове забезпечення або заробітну плату.

За юридичним призначенням до особових документів відносяться рапорта (заяви) працівників про прийняття на роботу, звільнення чи переведення, автобіографію, а також документи особової справи, що характеризують ділові та моральні якості працівника - атестаційний лист, подання про призначення на посаду тощо.

У документації з особового складу відображується діяльність підрозділу з питань обліку, прийняття, переведення, підготовки, перепідготовки, атестації, нагородження і пенсійного забезпечення співробітників тощо. Службові документи з особового складу є підставою для надання громадянам документів,

Секція 5. Документаційне забезпечення управлінської діяльності ЄДСЦЗ

що засвідчують їх особу, посаду, фах, а також основою для одержання пільг, стипендій, пенсій чи іншої фінансової допомоги.

Документація з особового складу використовується також у довідкових справах. Особливо зростає її значущість під час виходу співробітника на пенсію.

Можливо, найхарактернішою рисою кадрової документації є те, що вона завжди відображає діяльність конкретних співробітників, тобто є іменною документацією. Не випадково документація з особового складу лежить в основі фондів особистого походження.

Сказане дає змогу зробити висновок, що ведення кадрової документації, її облік, використання та зберігання повинні бути складені зразково.

ЛІТЕРАТУРА

1. Кодекс цивільного захисту України: - Відомості Верховної Ради (ВВР), 2013, № 34-35.
2. Кодекс законів про працю від 10.12.71 N 322-VIII ВВР, 1971, (Із внесеними змінами).
3. Закон України "Про інформацію": Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1992, N 48, ст.650.
4. Наказ ДСНС України № 1 від 08.01.2013 "Про затвердження Інструкції з діловодства у ДСНС України".

Мудра Ю. О., курсант 4-го курсу

Черкаського інституту пожежної безпеки ім. Героїв Чорнобиля НУЦЗУ

НК – Кришталь Т. М., д. е. н., доцент, завідувач кафедри

Черкаського інституту пожежної безпеки ім. Героїв Чорнобиля НУЦЗУ

ДЕЯКІ ПРИНЦИПИ РОБОТИ З ДОКУМЕНТАЦІЄЮ В ПІДРОЗДІЛІ ДСНС УКРАЇНИ

Документ, як носій інформації, виступає як неодмінний елемент внутрішньої організації підрозділів ДСНС України, забезпечуючи взаємодію їхніх структурних частин. Інформація є підставою для прийняття управлінських рішень, є доказом їхнього виконання і джерелом для узагальнень.

Організація роботи з документами є важливою складовою при прийнятті управлінських рішень, особливо в умовах розвитку ринкових відносин. Адже «...документ – це текст (як логічна послідовність мовних і немовних знаків), зафіксований на речовому виробі, основною функцією якого є збереження та розповсюдження (передача) інформації в просторі і часі.» [1]

Як зазначає Матвієнко О. В., документ – це сукупність трьох складових: 1) фізична реєстрація інформації; 2) форма подання інформації; 3) активізація певної діяльності. [2]

Організація роботи зі службовими документами – організація здійснення документообігу, формування справ, зберігання службових документів та користування ними у поточній діяльності установи.

Система роботи з документацією в підрозділі ДСНС України повинна ґрунтуватись на певних принципах, а саме:

- принцип досягнення однаковості документів у межах системи;
- принцип ділової необхідності;

Секція 5. Документаційне забезпечення управлінської діяльності ЄДСЦЗ

- принцип законності;
- принцип ефективності – забезпечення раціонального співвідношення між затратами часу на створення документу і його передачею в архів;
- принцип однократної реєстрації документів;
- принцип децентралізації відповідальності за виконання;
- принцип паралельності обробки документів.

Розглянемо деякі принципи більш докладно.

Принцип досягнення однаковості документів у межах системи є одним із найважливіших, принаймні для уніфікації організаційно-розпорядчих документів. В підрозділах використовуються управлінські документи з різною формою подання інформації, серед яких – традиційна, графічна, електронна. Тому цей принцип може бути реалізований за рахунок використання єдиної вихідної схеми (моделі) побудови документів, які входять у систему. Сучасні комп'ютерні програми дозволяють суміщати традиційні моделі документів і опрацьовувати їх за допомогою будь-яких технічних засобів.

Ще одним шляхом досягнення однаковості документів є визначення правил оформлення документа в цілому та окремих його реквізитів. Ці правила також повинні мати мінімальну варіативність. Оскільки організаційно-розпорядчі документи є переважно текстовими, в них слід ширше використовувати типові тексти або окремі типізовані складові, виробити єдину схему їх побудови, звести до мінімуму словниковий запас і максимально спростити граматичні засоби, які використовуються при підготовці текстів.

Принцип ділової необхідності ґрунтується на тому, що процес роботи з документом, починаючи з його створення, погодження, затвердження, переміщення, відправки і закінчуючи переданням його копії в архів, досить складний, вимагає розумової праці і креативності, застосування технічних засобів, постійного вдосконалення технологічних процесів, подальшої інформатизації діловодства тощо.

Дотримання зазначеного принципу дає можливість підвищити оперативність проходження документів на всіх стадіях управлінського процесу – від стадії підготовки рішення і до його реалізації. В свою чергу відсутність чіткої регламентації руху документів може призвести до збоїв у документаційному забезпеченні управління.

Для того щоб упорядкувати рух документації і визначити оптимальні маршрути руху документів, мають складатися конкретні плани документообігу, з переліченням кодифікаційних номерів і назв документів, прізвищ осіб, які їх складають та підписують, строків підготовки і передачі документів іншим виконавцям, прізвища відповідальних осіб і терміни обробки документації в відділах документального забезпечення та контролю.

Принцип однократної реєстрації документів має передбачати мінімум реєстраційних операцій і пунктів, де вони затримуються, а також скорочення періоду розгляду та оперативного вирішення справ шляхом визначення обов'язків службових осіб і рівня їх відповідальності.

Принцип децентралізації відповідальності передбачає пряме направлення документів виконавцю і однократний розгляд їх відповідальним працівником. Зокрема, в більшості випадків немає потреби, щоб керівник спочатку читав лист-запит, а потім підписував відповідь. Доцільно цей запит одразу ж направляти виконавцю, який вивчає його, а потім знайомить керівника з листом і підготовленою відповіддю.

Секція 5. Документаційне забезпечення управлінської діяльності ЄДСЦЗ

Зазначений принцип у процесі виконання управлінських функцій ґрунтується на чіткому розмежуванні відповідальності керівників і спеціалістів різного рівня управління за вирішення певного кола питань. Це дає змогу передавати документ безпосередньо виконавцеві і уникати дублювання операцій однакового цільового призначення з одним і тим самим документом.

В установах може використовуватися послідовна і паралельна організаційні форми обробки документів. Суть паралельної системи полягає в тому, що потрібно готувати кілька копій документа, які дають змогу одночасно розпочати роботу над ним кільком відділам або виконавцям.

За послідовної системи обробки може опрацьовуватися тільки один примірник документа і виконавці працюють з ним по черзі, що може призвести до затягування строків його виконання внаслідок затримання на певних стадіях обробки. Тому в більшості випадків доцільно керуватися принципом паралельності обробки документів.

У роботі з документами не повинно бути дублювання, тобто кожна операція з документом має виконуватись тільки один раз, — це одна з найголовніших вимог до організації документообігу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Кулешов С. Г. Документальні джерела наукової інформації: поняття, типологія, історія типологічної схеми. – К.: Укр. ІНТЕІ – 1995. – 190с.
2. Матвієнко О. В., Цивін М. Н. Основи менеджменту інформаційних систем: Вид. 2-ге, перероб. та доп.: Навчальний посібник. – Київ: Центр навчальної літератури, 2005. – 176с.

Сікорський О. А., курсант 5 курсу

Черкаського інституту пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля НУЦЗУ

НК - Міненко О. В., к. філолог. н., доцент, доцент кафедри гуманітарних наук та іноземних мов

Черкаського інституту пожежної безпеки ім. Героїв Чорнобиля НУЦЗУ

ДОКУМЕНТАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІНСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЄДСЦЗ

Діловодство в організації встановлює загальні правила документування управлінської діяльності у структурних підрозділах і регламентує порядок роботи з документами з моменту їх створення або надходження до відправлення або передачі до архіву. Воно визначає порядок ведення діловодства, його положення поширюються на всю службу документацію, що створюється засобами обчислювальної техніки. Комп'ютерні (автоматизовані) технології обробки документної інформації повинні відповідати вимогам державних стандартів.

Загальне керівництво роботою служби документаційного забезпечення здійснює керівник організації або один із його заступників згідно з розподілом обов'язків. Відповідальність за організацію та ведення діловодства в апараті організації відповідно до вимог Єдиної державної системи діловодства, державних стандартів, а також методичне керівництво діловодством у структурних підрозділах покладається на канцелярію. Вимоги керівника цієї служби з питань організації та ведення діловодства і роботи з документами є обов'язковими для всіх працівників апарату організації.

Секція 5. Документаційне забезпечення управлінської діяльності ЄДСЦЗ

Відповідальність за додержання встановлених правил діловодства, стан діловодства в структурних підрозділах, а також за зберігання і використання документів, що знаходяться в структурних підрозділах на виконанні, до передачі їх на архівне зберігання, покладається на керівників структурних підрозділів. Безпосереднє ведення діловодства у відповідних структурних підрозділах здійснюють діловоди (секретарі керівників, інспектори).

Посадові особи та працівники організації зобов'язані знати і дотримуватися вимог щодо виконання розробки, оформлення, реєстрації, порядку проходження зберігання документів і використання службової документації. Керівники структурних підрозділів зобов'язані знайомити всіх прийнятих на роботу осіб з організацією діловодства в організації. Особи, прийняті на посаду секретаря, діловода, інспектора-діловода структурного підрозділу, зобов'язані протягом трьох днів після призначення їх на посаду пройти інструктаж з питань ведення діловодства.

Зі службовими документами, що не підлягають розголошенню можуть знайомитись тільки працівники організації, які мають до них безпосереднє відношення. Ознайомлення інших осіб, видача їм документів чи їх копій, довідок або відомостей службового характеру допускається тільки з дозволу керівництва організації.

Публікація службових документів у пресі, оголошення по радіо, телебаченню, використання в доповідях, лекціях, виступах здійснюється відповідно до Закону України "Про інформацію". Документування управлінської діяльності полягає у фіксації за встановленими правилами на папері або інших носіях управлінських дій в процесі їх здійснення або за їх підсумками, тобто, у створенні управлінських документів. Підставою для створення документів є необхідність засвідчення наявності і змісту управлінських дій, передавання, зберігання і використання інформації протягом певного часу або постійно.

Управлінські документи за найменуванням, формою і складом реквізитів повинні відповідати державним стандартам та іншим нормативним документам на організаційно-розпорядчу документацію. Для забезпечення належної організації документування керівництвом визначається конкретний комплекс документів, необхідних і достатніх для документування діяльності організації. Відбір форм і видів документів, необхідних для виконання управлінських та інших функцій здійснюється відповідно до переліків форм і видів документів, які розробляються для всіх напрямів діяльності організації і затверджується її керівником.

Отже, управлінська діяльність організації здійснюється шляхом видання розпорядчих документів, яке здійснюється відповідно до повноважень визначених статутом, а також нормативними актами, прийнятими організацією у межах своєї компетенції. Згідно з статутом організація видає розпорядчі документи: накази, постанови та розпорядження. Якщо документ потребує негайного виконання, передача тексту службового документа може здійснюватися по телефону (телефонограма), телеграфу або факсу, що оформляється за встановленими правилами.

ЛІТЕРАТУРА

1. Наказ ДСНС України «Про затвердження типових інструкцій з діловодства» від 08.01.2014 року.
2. <http://www.info-library.com.ua/books-text-5034.html>.

Секція 5. Документаційне забезпечення управлінської діяльності ЄДСЦЗ

*Чупанова Д. О., викладач кафедри гуманітарних наук та іноземних мов
Черкаського інституту пожежної безпеки ім. Героїв Чорнобиля НУЗЦУ*

*НК - Чубіна Т. Д., д. і. н., професор,
професор кафедри гуманітарних наук та іноземних мов
Черкаського інституту пожежної безпеки ім. Героїв Чорнобиля НУЗЦУ*

ТИПОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ОНЛАЙН-ВИДАНЬ ЗМІ

На сьогоднішній день все частіше можна почути, що популярність втрачають традиційні засоби масової інформації: преса, радіо, телебачення. Натомість під впливом таких процесів масової комунікації, як глобалізація, конвергенція, дигіталізація, комерціалізація та монополізація, відбувається активне формування нових медіа-платформ, які повинні задовольнити інформаційні потреби суспільства.

Провідну роль у формуванні сучасного інформаційного простору відіграє інтернет, і зокрема мережева преса, яку позначають термінами інтернет-ЗМІ, інтернет-видання, комп'ютерні видання, віртуальні видання, веб-видання, кібервидання, мережеві (мережні) видання, віртуальні інформаційні проекти, інтернет-проекти медійного формату, інтернет-медіа, інтернет-медіа-проекти, медійні інтернет-проекти, комп'ютерно-інформаційна преса тощо.

З-поміж таких ЗМІ в українському інформаційному просторі дедалі більшого значення набувають регіональні інтернет-видання, що стали предметом нашого зацікавлення. Сьогодні у світі майже 500 млн. людей мають «домашній» інтернет. В Україні їхня кількість перевершила мільйон на початку 2003 року, і ця цифра щодня зростає на 40-45% (це найвищий відсоток зростання у світі) [1, 475].

Унікальні можливості інтернету - оперативний доступ до інформації та максимально швидкий обмін нею, незважаючи на простір і час, можливості негайної публікації журналістських текстів, уникаючи цензури - зумовили появу інтернет-журналістики та інтернет-видань як нового різновиду засобів масової комунікації.

Друковані видання зручніше читати в метро, у поїзді чи вдома. Втім люди, які щоденно працюють з комп'ютером і мають доступ до Інтернету, надають перевагу інтернет-виданням. Із винайденням радіо не зникла преса, з винайденням телебачення не зникло радіо - кожний різновид ЗМІ має своїх шанувальників, свої переваги й недоліки. Інтернет як медійна сфера - синтез преси, радіо, телебачення з економією часу, простору і коштів.

В українському медійному інтернет-просторі можна виокремити три види інтернет-видань: 1) інтернет-версії друкованих чи електронних ЗМІ; 2) сайти інформаційних агентств; 3) власне інтернет-видання [1, 476].

Інтернет-версії друкованих чи електронних українських ЗМІ нічим особливо не відрізняються від власне інтернет-видань: як правило, подають ту ж саму інформацію, яку можна прочитати у пресі, почути по радіо, побачити на телебаченні. Однак інтернет-версії дають можливість друкованим та електронним ЗМІ активно співпрацювати з аудиторією («Форуми» сайтів), створювати архіви, матеріали яких за бажанням можна прочитати, почути чи побачити будь-де і будь-коли. Сьогодні в Україні свої інтернет-версії мають навіть малотиражна преса, районні радіостанції чи телебачення.

Великою популярністю користуються сайти інформагентств, зазвичай, на цих сайтах можна знайти найоперативнішу й за усіма оцінками - найдостовірнішу інформацію.

Секція 5. Документаційне забезпечення управлінської діяльності ЄДСЦЗ

Інтернет-видання в Україні з'явилися лише 1999 року і сьогодні налічують майже 80 проектів різного призначення та масштабу [3, 51].

Серед власне інтернет-видань можна виокремити новинні (інформаційні), коментарійні; авторські, редакційні й змішаного типу. Можливі також класифікації українських інтернет-видань за тематикою (монотематичні та політематичні), за належністю (державні; приватні, які можна поділити на проекти медійних груп, бізнес-компаній чи політичних партій; незалежні) [1, 477].

Іноді виникає сумнів щодо визнання як різновидів ЗМІ власне інтернет-видань, інтернет-версій друкованих ЗМІ чи сайтів інформагентств. Але якщо тут дискусії закінчуються на користь інтернет-видань, то проблема визначення статусу інформаційно-пошукових сайтів, які теж мають ознаки ЗМІ (періодична зміна інформації, новини, тематика гіпертекстових веб-сторінок тощо), залишається нерозв'язаною [2, 204].

Онлайнові видання мають упізнаваний дизайн, навігація по сайтах зазвичай проста, однак в окремих підрозділах ускладнена надмірною кількістю підрубрик чи дублюванням назв рубрик і підрубрик. Інтерактивність на цих ресурсах забезпечена можливістю коментування матеріалів, наявністю опитувань, голосувань та певних інтерактивних проектів. Конвергентність контенту в досліджених онлайн-виданнях репрезентована мультимедійними форматами, як-от: слайд-шоу, відеопідкастами, інтегруванням текстової й фотоінформації.

Таким чином, можна стверджувати, інтернет-видання цінують за актуальність, оперативність, а в Україні ще і за відносну незаангажованість інформації. Враховуючи темпи зростання користувачів Інтернету, можна твердити, що українські інтернет-видання мають великі можливості для свого успішного розвитку і розбудови національного інформаційного простору.

ЛІТЕРАТУРА

1. Кашуба Г. Українські інтернет-видання: комунікативно-лінгвістичні та правові аспекти // Львівський національний університет імені Івана Франка : Серія журналістики 2004. – Львів : Вип. 25. С. 474 —480.
2. Колісник О. Типологія інтернет-ЗМІ як журналістикознавча проблема / О. М. Колісник // Вісник ХДАК : зб. наук. праць. – Харків : ХДАК. – 2010. – Вип. 30. – С. 202–208.
3. Чабаненко М. Інтернет-ЗМІ як складова частина системи засобів масової інформації України : монографія / М. В. Чабаненко. – Запоріжжя : ЗНУ, 2011. – 183 с.

Наукове видання

«Організаційно-управлінські, економічні, психолого-педагогічні аспекти забезпечення діяльності Єдиної державної системи цивільного захисту (ЄДСЦЗ)»

МАТЕРІАЛИ

І Всеукраїнської науково-практичної конференції курсантів, студентів, ад'юнктів та здобувачів

11 березня 2016 року

*За зміст вміщених у збірнику матеріалів відповідальність несуть автори.
Тези друкуються зі збереженням авторської орфографії та пунктуації.*

Організаційно-управлінські, економічні, психолого-педагогічні аспекти забезпечення діяльності Єдиної державної системи цивільного захисту (ЄДСЦЗ): Матеріали І Всеукраїнської науково-практичної конференції курсантів, студентів, ад'юнктів та здобувачів. – Черкаси: ЧІПБ імені Героїв Чорнобиля НУЦЗ України, 2016. – 254 с.

Підписано до друку 29.02.16 р. Формат 60 × 90/16.
Ум.друк. арк.18,4. Тираж 100 прим. Зам. № 20.
Черкаський інститут пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля НУЦЗ України